

KIM DZSONGUN

AZ ÉSZAK-KOREAI DIKTÁTOR
FELEMELKEDÉSE ÉS URALMA

ANNA FIFIELD

Kim Dzsongun – Az észak-koreai diktátor felemelkedése és uralma

Anna Fifield

Libri (2020)

Címke: Életrajz, Kommunizmus, Diktatúra, Észak-Korea

Termetes toka, ízléstelen frizura és furcsa öltözék – a nyugati híradásokban úgy jelenik meg Kim Dzsongun, mintha önmaga paródiája lenne. Kim Dzsongun azonban nem egy vicc, hanem egy, a világpolitikában megkerülhetetlen, nem mellesleg nukleáris fegyverekkel rendelkező diktatúra kiszámíthatatlan vezetője.

Miközben a világ nagyhatalmai kénytelenek nagyon is komolyan venni az észak-koreai diktátort, a hírszerző szolgálatok és a közvélemény szinte semmit nem tudnak róla. Az információhiány pedig a legjobb táptalaja a képtelen találgatásoknak: tényleg odadobta a nagybátyját egy farka kiéheztetett kutyának, hogy azok falják fel? Valóban kivégeztette az exbarátnőjét?

Nem. Ugyanakkor az ezekhez hasonló kompilációk miatt is itt az ideje, hogy összegyűjtsük a megbízható információkat, és áttekintsük, mit tudunk valójában Kim Dzsongunról. Ki ez a hivalkodó luxusban felcseperedő, a legnevesebb svájci magániskolát kiváló eredménnyel elvégző diktátor, akinek legfőbb példaképe Clint Eastwood, Jackie Chan és Michael Jordan, és aki habozás nélkül végezteti ki alkalmatlannak talált vezetőit? Hogyan tudta az apja által az összeomlás szélére sodródott, népét pusztító éhínségbe taszító rezsimit rövid idő alatt kivezetni a krízisből, miközben a rendszer, amit kiépített, súlyos ellentmondásokkal és félelemmel terhes?

Anne Fifield könyve az észak-koreai mindennapok borzalmain túl egyedülállóan részletes portrét fest Kim Dzsongunról, és betekintést nyújt egy egyedülálló uralkodói dinasztia groteszk világába.

ANNA FIFIELD
KIM DZSONGUN

**AZ ÉSZAK-KOREAI DIKTÁTOR
FELEMELKEDÉSE ÉS URALMA**

*Észak-Korea huszonötmillió lakosának.
Legyetek szabadok mihamarabb, hogy beteljesíthessétek álmaitokat!*

*Hisz tudok mosolyogni s ölni közben,
Helyest kiáltani, hol fáj szívem,
Orcáimat mű könnyel nedvesíteni,
Mintázni arcom minden alkalomhoz...
Én a kaméleonnak színt adok,
Alakot, ha kell, mint Proteus váltok,
Leckére fogom gyilkos Machiavellt,
Mindezt tudom – koronát kapni nem?*

(Richárd monológja a VI. Henrikben,
III. rész, III. felvonás, 2. szín,
Németh László fordítása)

SZERZŐI JEGYZET

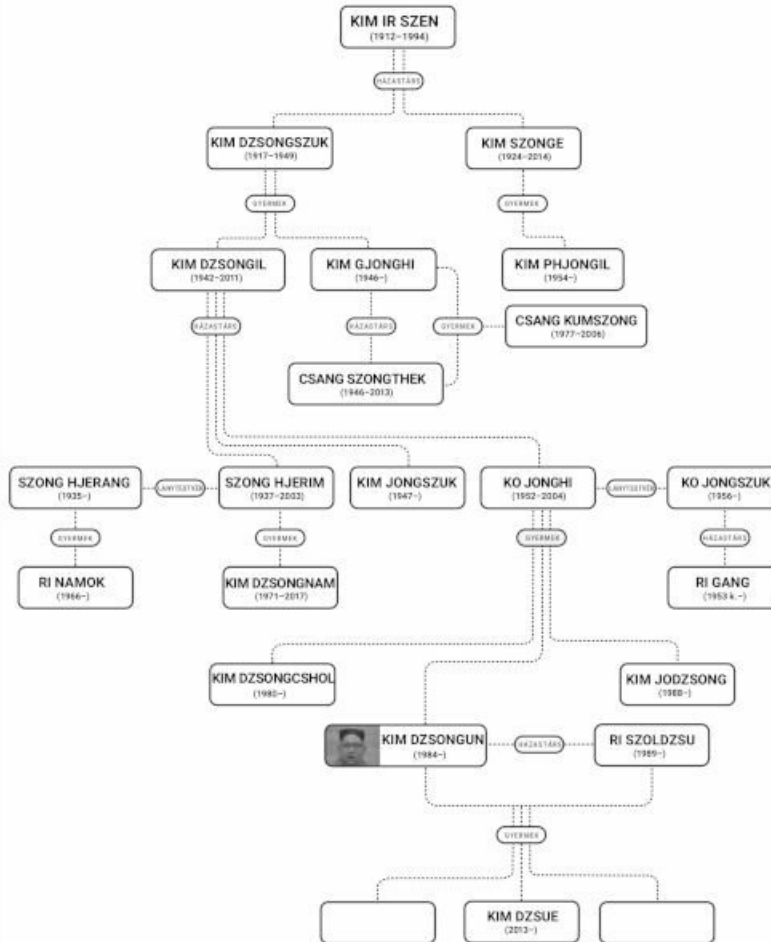
E könyv Észak-Koreából szökött megszólalói közül sokan nevük elhallgatását kérték. Félnek, hogy ezzel veszélybe sodornák a még Észak-Koreában élő családtagjaikat. Ezekben az esetekben vagy álnevet használtam, vagy meg se neveztem őket.

KOREAI-FÉLSZIGET

A KIM-CSALÁDFA

(Nem teljes)

ELŐSZÓ

Az Air Koryo Phenjanba tartó 152-es járatán ültem, hatodik alkalommal utaztam az észak-koreai fővárosba Kim Dzsongun hatalomátvétele óta. 2014. augusztus 28-a volt.

Újságíróként Észak-Koreába látogatni mindig bizarr, felvillanyozó és csalódást keltő élmény, de ez az út a szürrealizmus új csúcsait hódította meg.

Egyrészt Jon Andersen, a 140 kilós San Franciscó-i díjbirkózó mellett ültem, akit a szorítóban csak Izomembernek neveznek, és olyan fogásairól híres, mint a vetődéses nyaktörő és a gorilla-satudobás.

Andersen mellé azért kerültem a business osztályra (bizony, a kommunista állami légitársaság osztályokba sorol!), mert egy utas cserélt velem, hogy a barátja mellett ülhesen a turistaosztályon. Betelepedtünk az öreg Iljusin sugárhajtású utasszállító vörös ülésébe, amely a fehér csipketerítő fej támaszával és arany brokátpárnáival úgy nézett ki, mint egy fotel a nagy szobájából.

Andersen egyike volt azon amerikai pankrátoroknak, akik a pályájuk delelőjén túl Japánba vetődtek, ahol a testméretükkel még olyan mutatványnak számítottak, amilyenek a hazájukban már rég nem. A szigetországban szerény hírnévnek és jövedelemnek örvendtek. Ám továbbra is piacképesek maradtak, úgyhogy úton voltak egy párját ritkító haknira, minden idők első phenjani nemzetközi profi birkózóversenyére, erre a küzdősportokat összefogó hétvégi rendezvényre, amelyet Inoki Antonio, a lóarcú japán díjbirkózó szervezett a világbéke szellemében.

Amikor felszálltunk, Andersen azt mondta, kíváncsian várja, milyen is igazából Észak-Korea, az amerikai média kliséitől mentesen. Nem volt szívem elmagyarázni neki, hogy ő egy olyan talány felé tart, amelyet évtizedek munkájával kifejezetten úgy szerkesztettek meg, hogy egyetlen odalátogató se vehesse észre, milyen is igazából Észak-Korea, ugyanis egyetlen spontán találkozásban vagy átlagos étkezésben sem lesz része.

Amikor legközelebb láttam Andersent, kis fekete Lycra sortot viselt – egyesek esetleg alsóneműnek neveznék –, a derékrészén IZOMEMBER felirattal. Az „Íme, a macsók macsója!” rigmust skandálták a hangszórók, mire hetykén beszaladt a phenjani Rjugjong Csung Dzsung Gimnázium csarnokába 13 ezer gondosan kiválogatott észak-koreai elé.

Sokkal megtermettebbnek látszott, mint felöltözve. A lélegzetem is elállt, ahogy a bicepszem meg a combizmai túltöltött hurkaként majd kirepedtek a bőrből. El se tudtam képzelni, milyen megütközést kelthet ez az észak-koreaiakban, akik közül sokan már tapasztaltak olyan éhínséget, amelyben honfitársaik százezrei haltak bele.

Pár pillanat múlva egy még megtermettebb díjbirkózó, Bob Sapp bukkant elő fehér, tollasflitteres fejdíszben. Szemlátomást inkább a New Orleans-i karneválhoz öltözött, mintsem a koreai remetekirálysághoz.

– Nyírjuk ki őket! – kiáltott oda Andersen Sappnek, és a két amerikai rárontott a két sokkal kisebb japán birkózóra.

Nemigen láttam valaha is ennél idegenebb és tudathasadásosabb dolgot Észak-Koreában: amerikai bohózat a világ legellenségesebb propagandistáinak otthonában. A megtévesztés terén korántsem járatlan észak-koreai nézők hamarosan ráébredtek, hogy ez az egész minden ízében meg van rendezve, és sokkal inkább szórakoztató műsor, mintsem sportverseny. Ennek tudatában

jót nevettek a színészkedőkön.

Nekem azonban nem volt annyira egyértelmű megkülönböztetnem a valósat a valótlantól.

Hat éve jártam utoljára Észak-Koreában. A New York-i Filharmonikusok társaságában, 2008 telén. Az az utazás történelmi fordulópont érzését keltette bennem abban az időben.

Az Egyesült Államok legtekintélyesebb zenekara egy olyan országban lépett fel, amely Amerika-gyűlöletre épült. Az amerikai és az észak-koreai zászló úgy állt a színpad két szélén, mint valami könyvtámaszték, és a zenekar az *Egy amerikai Párizsbant* játszotta Gershwintől.

– Meglehet, egy zeneszerző egyszer még darabot ír *Amerikaiak Phenjanban* címmel – jelentette ki a karmester, Lorin Maazel a hangversenyteremben ülő észak-koreaiaknak. Később eljátszották az *Arirangot*, az elválásról szóló szívfacsaró koreai népdalt, ami jól láthatóan még e gondosan megválogatott phenjaniakat is megindította.

De a fordulat nem következett be.

Még abban az évben Észak-Korea Kedves Vezetője, Kim Dzsongil súlyos agyvérzést kapott, élet és halál közt lebegett. Ettől kezdve a rendszer egyetlen és csakis egyetlen dologra összpontosított: hogy biztosítsa a Kim-dinasztia fennmaradását.

A színpalak mögött tervek formálódtak arra, hogy Kim Dzsongil legkisebb fiát, az akkoriban még csak huszonnégy éves fiatalembert, Kim Dzsongunt iktassák be Észak-Korea következő vezetőjének.

Még két újabb év telik el, mire trónra lépését bejelentik a külvilágnak. A történetek után néhány politikai elemző abban reménykedett, hogy Kim Dzsongun reformernek bizonyul. Végére is Svájcban tanult, Nyugatot járt ember, megérintette a kapitalizmus. Tán csak megpróbál meggyökereztetni belőle valamennyit Észak-Koreában!

Hasonló reményeket fűztek Szíria tekintetében a Londonban végzett szemészhez, Bassár el-Aszadhoz 2000-ben és később Mohamed bin Szalmán szaúdi koronaherceghez, aki bejárta a Szilícium-völgyet, és engedélyezte a nőknek az autóvezetést, miután hatalomra került 2017-ben.

Kim Dzsongun esetében is mutatkoztak kezdetben pozitív jelek, vélte a szülői Yonsei Egyetem Kína-szakértője, John Delury, aki arra utaló jeleket keresett, hogy a fiatal vezető reformokat és fellendülést hoz Észak-Koreába, ugyanúgy, ahogy Teng Hsziao-ping tette ezt 1978-tól Kínában.

De legfőképp egy egészen másfajta derűlátás uralkodott – a bizakodás, hogy közel a vég.

A szomszédos Szöültől a távoli Washingtonig sok kormánytisztviselő és elemző merész jóslatokba bocsátkozott, hol szőrmentén, hol világgá kiáltva jövendöltek széles körű bizonytalanságot, Kínába való tömeges kivándorlást, katonai puccsot, közeli összeomlást. Az összes lélekharang-kongatás mögött meghúzódott egy közös gondolat: nem létezik, hogy ez a rendszer túlélje a hatalom átmentését egy harmadik Kim nevű diktátornak, pláne egy huszonévesnek, aki flancos európai iskolákban tanult, kedvenc csapata a Chicago Bulls, és tudhatóan semmiféle katonai vagy államigazgatási tapasztalattal nem rendelkezik.

Victor Cha, aki főtárgyalói szerepet töltött be George W. Bush kormányában, kerek pereg azt jósolta a *New York Times* hasábjain, hogy a rendszer hónapokon, de akár heteken belül összedől.

Meglehet, Cha ütötte meg a legmarkánsabb hangot a jóslataival, bár korántsem volt ezzel egyedül. A legtöbb Észak-Korea-szakértő úgy hitte, hogy küszöbön áll a vég. A nagy többség egyöntetűen kételkedett abban, hogy Kim Dzsongun felnő a feladathoz.

Én is kételkedtem. Nem tudtam elképzelni Észak-Koreát a Kim család immár harmadik nemzedékének vezetésével. Évek óta figyeltem Észak-Koreát hol testközelből, hol a távolból.

2004-ben a *Financial Times* Szöulba küldött tudósítani mindkét Koreáról. Ez egy tartós megszállottság kezdetét jelentette.

Az elkövetkező négy évben tíz alkalommal jártam Észak-Koreában, ebből öt riportúttal Phenjanban. Bejártam a Kim-emlékhelyeket, és interjút készítettem kormányhivatalnokokkal, vállalatvezetőkkel és egyetemi tanárokkal – mindannyiszor az elmaradhatatlan rezsimegyeztetőim társaságában. Az ő dolguk volt biztosítani, hogy semmi olyat ne láthassak, ami megkérdőjelezhetné az elém tárt, gondosan elrendezett tablót.

Egész idő alatt azt kerestem, hol dereng fel az igazság. A rezsim minden erőfeszítése dacára nem volt nehéz meglátni, hogy az ország az összeomlás szélén áll, hogy semmi sem olyan, mint amilyennek látszik. A gazdaság alig működött. Nem lehetett nem észrevenni a félelmet az emberek szemében. A Kim Dzsongilnek szóló taps, amikor alig ötven méterre álltam tőle egy phenjani stadionban 2005-ben, nagyon úgy tűnt, hangszóróból jön.

Ez a rendszer nem folytatódhat harmadszori nemzedékváltással, ugye.

Az elemzők, akik széles körű reformokat jósoltak, tévedtek. Akik gyors összeomlást jósoltak, szintén tévedtek. Én is tévedtem.

2014-ben, hat év távollét után visszatértem a Koreai-félszigetre a *Washington Post* kiküldött újságírójaként.

Néhány hónapot töltöttem el új posztomon és Kim Dzsongun lassan három évet a hivatalában, amikor elmentem tudósítani a phenjani birkózóviadalról. Az újságírók ilyesmiket csinálnak, hogy beutazási engedélyt kapjanak Észak-Koreába.

Leesett az állam.

Tudtam, hogy építkezési láz dúl a fővárosban, de hogy ilyen mértékű, azt nem hittem volna: minden második sarkon új toronyház vagy színház nőtt ki a földből a városközpontban. Azelőtt szokatlan látványnak számított akár egyetlen vontató is, és most egyszeriben teherautók és daruk segítettek az olajzöld katonaruhás embereknek felhúzni az épületeket.

Korábban az utcákat járva még csak rám se pillantott senki, noha nem minden nap jött velük szembe külföldi az utcán. Leszegett fejjel mentek el mellettem. Most könnyedebb légkör uralkodott a nagyvárosban. Az emberek jobban öltözöttek voltak, kiskölykök száguldoztak vadiúj márkás görkorival a lábukon, és az egész hangulat sokkal oldottabb volt.

Szó se róla, az élet továbbra sem lehetett leányálom a kirakatfővárosban: az emberek még mindig hosszú sorokban vártak a lerobbant trolibuszokra, még mindig számtalan öregasszony cipelt hétrét görnyedve hatalmas zsákot a hátán, és továbbra se mutatkozott egyetlen kövér ember sem. Sőt még csak pirosposztag sem. Eltekintve az ország első emberétől. De az nyilvánvaló volt, hogy Phenjan, a Kim Dzsongunt hatalomban tartó elit lakhelye korántsem elveszett város.

Hét évtizeddel a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság megalapítása után sem láttam repedezés jeleit a kommunista homlokzaton.

E hét évtized során számos kegyetlen diktátor került hatalomra és uralkodott a népét sanyargatva és a saját érdekeit előtérbe tolva. Joszif Sztálin, Pol Pot, Idi Amin, Szaddám Huszein, Moammer Kadhafi, Ferdinand Marcos, Mobutu Sese Seko, Manuel Noriega. Némelyik fantaszta volt, némelyik kleptokrata, sokuk mindkettő.

Családi diktatúrákra is akadt példa. Haitin François „Papa Doc” Duvalier a fiának, Jean-Claude „Baby Doc” Duvaliernek adta át a hatalmat, a szír elnök, Hafáz el-Aszád egyeduralma

pedig Bassár fiára szállt. Kubában Fidel Castro a fivére, Raoul hatalomátvételéről intézkedett.

A három Kim esete azonban attól egyedülálló, hogy a családjuk tartósan a markában tartja az országot. Kim Ir Szen uralma alatt az Egyesült Államokban kilenc elnök volt hivatalban, Harry S. Trumantól egészen Bill Clintonig. Japánban huszonegy miniszterelnök váltotta egymást. Kim Ir Szen csaknem két évtizeddel túlélte Mao Ce-tungot, Joszif Sztálint pedig négyvel. Észak-Korea mostanra hosszabb ideje áll fenn, mint ameddig a Szovjetunió létezett.

Rá akartam jönni, hogy ez a fiatalember és örökölt rendszere hogyan kerekedett felül az esélytelenségen. Ki akartam deríteni mindent, ami tudható Kim Dzsongunról.

Megkerestem Kim Dzsongun nagynénjét és nagybátyját, akik gyámkodtak felette, amikor Svájcban járt iskolába. Elmentem Bernbe, hogy vezérfonalra leljek egyéniségformáló tinédzseréveihez, üldögéltem egykori lakása előtt, és körbejártam régi iskoláját.

Kétszer ebédeltem egy szutykos étteremben, a japán Alpokban Fudzsimoto Kendzsivel, a szebb napokat látott szakáccsal, aki szusit készített Kim apjának, és amolyan játszótársa lett a leendő vezérnek. Beszélgettem olyanokkal, akik Dennis Rodman kíséretében jártak Észak-Koreában, és hallgattam a lerészegedésről és megkérdőjelezhető viselkedésről szóló történeteket.

Amint a fülembe jutott, hogy Kim Dzsongun idősebb féltestvérét, Kim Dzsongnamot megölték Kuala Lumpurban, azonnal repülőre ültem, és a helyszínre siettem, ahol mindössze néhány órával korábban orgyilkosok végeztek vele. Várakoztam a halottasház előtt, ahová a holttestét szállították, és figyeltem a bosszús észak-koreai tisztviselőket jönni-menni. Elmentem az észak-koreai nagykövetségre, és azt tapasztaltam, hogy annyira elégük volt az újságírókból, hogy kiszerelelték a nyomógombot a kapucsengőjükből.

Megtaláltam Kim Dzsongnam disszidens unokatestvérét, aki lényegében a nővérenek számított, és akivel száműzetése után is tartotta a kapcsolatot. A nő huszonöt éve kezdett új életet teljesen új személyazonossággal.

Aztán 2018-ban, a diplomáciai sürgés-forgás közepette sokkal könnyebb lett olyanokat találni, akik találkoztak az észak-koreai vezetővel.

Dél-koreaiak és amerikaiak szervezték meg és felügyelték Kim Dzsongun csúcstalálkozóit Mun Dzszein és Donald Trump elnökkel. Beszélgettem dél-koreai énekestől német sportvezetőig olyanokkal, akik Phenjanban beszéltek vele. Néztem, ahogy a konvoja elhúz mellettem Szingapúrban.

Emellett újra meg újra azzal nyaggattam az ENSZ-misszióba delegált észak-koreai diplomatákat – ezt a sima modorú tisztviselőkből álló gyülekezetet, akik összefarva éltek az East River szigetén, Roosevelt Islanden, és olykor úgy emlegették őket, mint szocialista köztársaságot New York szívében –, nem készíthetnék-e interjút Kim Dzsongunnal. Elrugaszkodott ötlet volt, de nem teljesen örült. Végül is Kim Ir Szen együtt ebédelt egy csapat külföldi újságíróval 1994-ben, röviddel a halála előtt.

Úgyhogy valahányszor találkoztunk – mindig ebédnél egy marhapecsenyésnél valahol Midtown Manhattanben, ahol ők mindig a 48 dolláros filet-mignon-t rendelték a napi ajánlat helyett –, feltettem a kérdést. Mindannyiszor harsány hahotával fogadták.

Legutóbb, egy hónappal Kim Dzsongun és Donald Trump 2018 derekán tartott csúcstalálkozója után, az amerikai sajtóval való kapcsolattartásért felelős, mézesmázos diplomata, Ri Jongphil ENSZ-nagykövet nevetett a képembe, hozzátéve:

– Álmodozzon csak!

Álmodozás helyett nekiláttam hegyezni a fülem a talmi fővároson kívüli valóságra, ahová a rendszer nem engedett volna ellátogatnom. Találtam olyan észak-koreaiakat, akik ismerték Kim

Dzsongunt, nem személyesen, hanem a politikáján keresztül: észak-koreaiakat, akik túléltek a rezsimjét, és sikerült elmenekülniük.

Az Észak-Koreáról tudósító éveim alatt tucatjával, sőt talán százával talákoztam olyanokkal, akik elszöktek a Kim névvel fémjelzett államból. Gyakran „dezertőröknek” hívják őket, de nekem nem tetszik ez a szó. Azt sejteti, mintha valami bűnt követtek volna el azzal, hogy megszöktek a rezsim elől. Szívesebben hívom őket „disszidenseknek” vagy „menekülteknek”.

Egyre nehezebb találni olyan embereket, akik hajlandóak beszélni. Ez részben azért van, mert a menekültek áradata a Kim Dzsongun-években erősen megcsappant a szigorúbb határőrizet és a javuló életkörülmények miatt. Az okokhoz az a körülmény is hozzájárult, hogy a menekültek egyre nagyobb számban fizetséget várnak a tanúságtételeikért, ami nem fér bele az én újságírói etikámba.

De azon szervezeteken keresztül, amelyek segítenek az észak-koreaiaknak a szökésben vagy a Dél-Koreában való beilleszkedésben, tucatjával sikerült olyanokat találnom, akik hajlandók voltak fizetség nélkül is szóba állni velem. Ezek az emberek lefedték a társadalom minden rétegét: tisztviselők és kereskedők, akik nagy lábon éltek Phenjanban, a határvidékek lakói, akiknek a piacozás nyújtott megélhetést, és olyanok, akik megjárták a brutális rendszer börtöneit a legjelentéktelenebb vétkeikért.

Akadtak olyanok is, akik bíztak benne, hogy a fiatal vezető pozitív fordulatot hoz, és olyanok is, akiket továbbra is büszkeséggel töltött el, hogy Észak-Korea atomprogramot hajt végre, amire a gazdagabb szomszédai nem telik.

Többekkel Dél-Koreában talákoztam, zömmel olcsó grillétkezdékben a félreeső külvárosokban, miután végeztek az aznapi munkával. Másokkal a Mekong folyó partján beszélgettem, miközben megálltak megpihenni veszélyes menekülőútvonalon, ültem velük a padlón a laoszi és thaiföldi kopott hotelszobákban.

És talákoztam néhányval Észak-Kínában, az összes közül a legveszélyesebb helyen. Kína az Észak-Koreából menekülőket gazdasági bevándorlókként kezeli, ami azt jelenti, hogy akit elkapnak, visszatoloncolják Észak-Koreába, ahol súlyos büntetés vár rájuk. Bérlakásokban bujkálva mégis vették a bátorságot, hogy elmondják nekem hányattatásukat.

Nyolc országot átölelő, több száz órányi interjúból sikerült összeraknom a Kim Dzsongun nevű kirakóst.

Amit megtudtam, az nem ígért semmi jót az Észak-Koreában rekedt huszonötmillió embernek.

ELSŐ RÉSZ
A TANULÓÉVEK

1. fejezet

A KEZDET

„Magasztos Kim Dzsongun elvtárs az égiek küldötte és a Pektu-hegy szülötte.”

Nodon Szinmun, 2011. december 20.

Vonszan igazi földi paradicsom, vagy legalábbis paradicsomi hely Észak-Koreában.

Egy olyan országban, amelyet borotvaéles hegyek és köves talaj, szibériai fagyok és villámáradások urálnak, Vonszan keleti partjának környéke a természet szépségét kínáló kevés helyek egyike. A strandja fehér homokos, és védett kikötőjét kis szigetek pettyezik. Az észak-koreaiak egytized százaléka Vonszanban tölti a nyarat. Ez az ő Martha's Vineyardjuk és Monte-Carlójuk.

Úsznak a tengerben vagy tespednek a tengerre néző villáik medencéiben. Kiszívják az ízletes húst a nagy becsben tartott helyi gyapjasollós rákok szőrrel borított ollójából és kikanalazzák a dús ikrát a belsejükből. Ellátogatnak a közeli Szidzsung-tóhoz, ahol a 41 fokos iszapfürdő állítólag enyhíti a fáradtságot és elsimítja a ráncokat, és a fáradt öreg káder máris úgy érzi magát, mintha kicserélték volna.

Ezt a térséget különösen kedveli az elitek elitje, a Kim család. Itt ért partot Kim Ir Szen álnéven az imperialisták fiatal esküdt ellensége, amikor hazatért Koreába 1945-ben, miután Japán vereséget szenvedett a második világháborúban, és kiűzték a félszigetről.

Itt rejtőzködött a háború befejeztekor mindössze négyéves Kim Dzsongil, hogy kivárja, amíg az apja belavírozza magát az újonnan létrehozott Észak-Korea vezetői pozíciójába. A félszigetnek ezt a felét majd a kommunista Szovjetunió és Kína veszi pártfogásba, míg a déli felének a támogatója a demokratikus Egyesült Államok lesz.

És itt töltötte gyerekkora hosszú, bágyasztó nyarait egy Kim Dzsongun nevű kisfiú, szökdécselt a tengerparton és lovagolta a hullámokat banáncsónakon.

Amikor 1984. január 8-án megszületett – abban az évben, amely a külvilág számára George Orwell író jóvoltából örökre összekapcsolódott az elnyomással és a reménytelenséggel –, a kisfiú nagyapja már harminchat éve irányította a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságot. Ő volt a „Nagy Vezető”, a „Nemzet Napfénye” és a „mindig diadalmaskodó Briliáns Parancsnok”, Kim Ir Szen.

A fiú apját, a megszállott filmrajongó, lassan negyvenkettedik életévébe lépő furcsa kis embert jelölték ki a trón várományosának, hogy a rendszer általa nyerje el a világ első kommunista dinasztijának kétes dicsőségét. Ő lesz a „Kedves Vezető”, az „égiek küldte dicsőséges tábornok” és a „huszonegyedik század vezérlő csillaga”.

Mindketten szerettek Vonszanban időzni. És ugyanígy a kisfiú is, aki egy nap majd a nyomdokukba lép.

Miközben Kim Dzsongun cseperedik, nyaralni ide jár keletre Phenjantól vagy még keletebbre a svájci iskolájától. Jóval később, amikor el akar dicsekedni ezzel az egyszemélyes vidámparkkal, elhív ide egy öntörvényű amerikai kosarast hajózni és bulizni – főleg bulizni. Még

jóval később egy ingatlanfejlesztőből lett amerikai elnök „nagyszerű tengerpartnak” fogja magasztalni Vonszan, ideális helynek nagyszerű társasházak építésére.

A Kim-rezsim megosztotta Vonszan természeti szépségét válogatott külföldiekkel, azzal a szándékkal, hogy a „szocialista paradicsom” észak-koreai mítoszát hirdesse. Maga a város nem volt különösebben vonzó. Vonszan teljesen elpusztult a koreai háború folyamatos amerikai bombázásai során, és egyhangú szovjet stílusban épült újjá. Vörös betűs feliratok hirdették, hogy „Éljen nagy vezetőnk, Kim Ir Szen elvtárs!”, és a városközpontban a szürke betonépületek tetején reklámtáblák kínálták az „eszi, nem eszi, nem kap mást” diktatúrát a lakosságnak.

Az őseredeti fehér part Szongdovonban mindig is fő vonzerőnek számított. A nyolcvanas években, amikor Kim Dzsongun játszani kezdett a tengerparton, Vonszan adott helyet a kommunista összejöveteleknek. 1985-ben gyerekek érkeztek a Szovjetunióból és az NDK-ból az ottani úttörőtáborba, és az állami sajtó fényképeket közölt a boldog gyerekekről, akik szerte a világból Vonszanba csődültek nyaralni.¹

A valóság egészen más volt – még a nyolcvanas években is, amikor a Szovjetunió még létezett, és még támogatta ázsiai csatlósállamát.

Amikor Lee U Hong, a koreai születésű, de Japánban élő agrármérnök 1983-ban Vonszanba jött tanítani a mezőgazdasági főiskolára, látott egy fiatal nőkből álló osztályt, ahogy az aranyfenyő nevezetű híres faféléről hallgatnak előadást. Azt hitte, látogatáson lévő alsós gimnazisták. Kiderült, hogy a főiskola diákjai – csak az alultápláltságuk miatt évekkal fiatalabbnak tűntek.²

Amikor Lee a következő évben Vonszan híres vadrózsaféléjét kereste a tengerparton, nem talált egyet sem. Egy helybelitől megtudta, hogy az észak-koreai gyerekek annyira éhesek voltak, hogy letarolták őket, és megették a bogyókat.

Lee nyomát se látta azoknak a fejlett mezőgazdasági módszereknek vagy gépesített gazdaságoknak, amelyekkel a kormány és szóvivői oly előszeretettel hetvenkedtek. Ehelyett azt látta, hogy az emberek ezerszám aratják kézi erővel a rizst és a kukoricát.³

A Kim-rezsimet azonban egy mítosz is tartósította. Amikor 1984-ben pusztító áradások sújtották Dél-Koreát, az északiak élelmiszersegélyt küldtek Vonszan kikötőjéből, amely mindössze 120 kilométerre fekszik a demilitarizált zónától, ettől a 4 kilométer széles senki földjétől, amely 1953-tól, a koreai háború befejeztétől választja ketté a félszigetet.

Jóllehet az észak-koreai átlagember is megszenvedte a súlyos élelmiszerhiányt, nyolc hónappal Kim Dzsongun születése után „Segélyküldemény a dél-koreai árvízkárosultaknak” feliratot és az Észak-koreai Vöröskereszt jelvényét viselő zsákokkal hajóztak ki Vonszanból.

„Miután ez volt az első felemelő esemény a szétválásunk negyvenéves történetében, a rakparton túltengtek az érzelmek – tudósított 1984-ben a *Nodon Szinmun*, a regnáló Koreai Munkapárt szócsöve. – A tágas rakpart vidám búcsúkiáltásoktól visszhangzott... Az egész kikötő megtelt családszeretettel.”

Természetesen Kim Dzsongun erről mit sem tudott. Felhőtlen, elzárt életet élt a család egyik lakóerődjében Phenjanban vagy a vízparti villában Vonszanban, ahol a ház akkora volt, hogy a Kim gyerekek akkumulátoros golfkocsira ültek, ha el akartak jutni egyik helyről a másikra.⁴

A kilencvenes években, amikor az észak-koreai gyerekek csipkebogyóval táplálkoztak, Kim Dzsongun szuszított és akciófilmeket nézett. Szenvedélyévé vált a kosárlabdázás, és elrepült Párizsba megcsodálni az Euro Disney-t.

2009-ig, amikor belépett a huszonötödik életévébe, a világ legtitkolóbb rendszerének függőnye mögött élt. Hivatalosan ekkor mutatták be az észak-koreai elitnek mint apja utódát, és

ekkor készült róla az első hivatalos fénykép Vonszanban. Csak egyszer-kétszer sugározta az észak-koreai televízió, és a kép nagyon szemcsés, de felismerhető rajta a fekete Mao-öltönyös Kim Dzsongun, amint egy fa alatt áll az apjával, bátyjával és húgával és még két férfival.

Vonszan megmaradt rendkívül fontos helynek Kim Dzsongunnak. Miután vezető lett, talán gondtalan ifjonti szórakozása újraéléseként támogatta egy hatalmas vidámpark létrehozását Vonszanban. A város most otthont ad egy hatalmas akváriumnak, benne az üvegmedencéken átvezető látványalagúttal, egy elvarázsolt kastély jellegű tükrök házának és a szongdovoni vízi parknak, ennek a fedett és szabadtéri medencékkel egyaránt rendelkező, széltében-hosszában elnyúló komplexumnak. Van egy forgatott vizű csúszda, amely egész sor kerek medencébe torkollik bele. Igazi szocialista paradicsom, hozzáigazítva a tematikus parkok korához.

Kim Dzsongun megszemlélte a létesítményt 2011 végén, nem sokkal a „szeretett és tisztelt legfőbb vezetővé” válása után. Fehér nyári ingben, a szíve felett apját és nagyapját ábrázoló jelvénnel hajolt a csúszdák fölé, és járatta végig a tekintetét rajtuk. Széles mosollyal adott hangot „nagy elégedettségének”, hogy Észak-Korea teljesen önerejéből fel tudott építeni egy vízparkot.

Az ugrótoronyból a kamaszok megfigyelhették a színes napernyőket a tengerparton és a vízibicikliket az öbölben. A vonszani nyár „szokatlan látvánnyal köszöntött be, diákok álltak a tengerparti homokban a vállukra vetett színpompás strandgumikkal, és nevető nagyszülők néztek ki a tengerre, kéz a kézben az ugrabugráló unokáikkal” – tudósított az állami média.

Ezek a szórakozási lehetőségek a proletariátusnak állnak rendelkezésre. A bíborban születetteknek megvan a sajátjuk.

A Kim család hatalmas ingatlana magában foglal vízparti luxusvillákat a családtagoknak, továbbá tágas vendégházakat a látogatóknak, fák takarásában és elég messze elhelyezve egymástól a magánélet háborítatlansága érdekében. A tapintat az elit soraiban is nélkülözhetetlen. Van egy nagy úszómedence az ingatlanon belül, valamint partközelségben lebegő uszályok beépített fürdőmedencével, hogy a Kimek tengervízben úszkálhassanak a nyílt vízi fürdőzés veszélyei nélkül. Kikötőhangár szolgál tárolóul a Kim család jachtjainak és tucatnál is több jetskijének. Van kosárlabdapálya és helikopterleszálló. Nem messze van egy új kisrepülőtér is, hogy Kim Dzsongun a kénye-kedve szerint maga érkezhessen a saját repülőgépével a nyaralóba.

A család megosztja üdülőterületét az elit más tagjaival, akik a segítségükre vannak a hatalom megtartásában. Vízparti nyaralója van itt az Állambiztonsági Minisztériumnak is, amely többek között a brutális internálótáborokért is felelős. Ugyanez a helyzet a 39-es irodával, azzal a hivatallal, amelyik kifejezett feladata a Kim család pénzügyi háttérének előteremtése. Mivelhogy fáradozásuk e nyaralóhely finanszírozásának záloga, jogos, hogy ők is részesülhessenek a koncból.⁵

A vonszani tengerpart szokatlan vonása olyasmi, amivel mindeddig egyetlen nyugati Disneyland sem dicsekedhet – merthogy beírják sokkal békésebb tűzijátékokkal –, a rakétakilövőök. Kinevezése óta Kim Dzsongun már több tucat rakétát indított és kiterjedt lögyakorlatokat is felügyelt Vonszan térségéből.

Egy alkalommal azt tekintette meg, ahogy a tűzértisztjei egy új 300 milliméteres löveggel zúznak porrá egy part menti szigetet. Máskor volt, hogy el sem kellett hagynia kényelmes vízparti villáját. Rakétatudósai egyszerűen odagördítettek egy mobil indítóállványra szerelt rakétát a házzal szembe, és Kim az ablakból, az íróasztalánál ülve széles mosollyal figyelte, ahogy felsistereg az égbe Japán felé.

Ugyancsak saját magánstrandján történt, hogy Kim Dzsongun úszógyakorlatot tartott a haditengerészet csúcsvezetőinek 2014-ben. A tengernagyok, akiknek már egytől egyig a nyugdíjas éveiket kellene taposniuk, levetették fehér sapkájukat és díszegyenruhájukat, úszódresszbe öltöztek, majd beszaladtak úszni öt kilométert, „mintha csatatéren volnának ágyútűz nélkül”.

Nem akármilyen látvány volt. Az épp csak a harmincat betöltött új vezető a parton, íróasztala mellől távcsövön nézte, ahogy a nála kétszer idősebb és feleannyira testes emberek a parancsára vergődnek át a tengeren. Katonai tapasztalat vagy képzettség híján is megmutatta nekik a fiatalember, ki a főnök. És ehhez keresve se találhatott volna jobb helyet a hazai pályát jelentő privát strandjánál Vonszanban.

Az, hogy a Kim család jogot formál Észak-Korea vezetésére, a harmincas évekből ered, amikor Kim Ir Szen a japánok ellen harcoló partizánként szerzett hírnevet magának Mandzsúria észak-kínai térségében.

Kim Ir Szen 1912. április 15-én született Kim Szongdzsu néven Phenjan közelében, ugyanazon a napon, amikor a *Titanic* jéghegynek ütközött és elsüllyedt. Abban az időben Phenjan a kereszténység központjának számított, olyannyira, hogy a Kelet Jeruzsálemeként emlegették. Kim protestáns családban nőtt fel, az egyik nagyapja protestáns lelkész volt.

Két évvel megszületése előtt a Japán Császárság bekebelezte Koreát. Ez egy embertelen megszállás kezdete volt. A japán gyarmatosítók elől a Kim család a húszas években Mandzsúriába menekült, amely térség mágnesként vonzotta a japán megszállás ellen tiltakozó koreaiakat, itt vette fel Kim 1935-ben a »Legyél Nap« jelentésű Ir Szen nevet és lett imperialistaellenes vezér. Hivatalos emlékirataiban Kim a mennyekbe menesztette a japánellenes partizánereket: „Az ellenség úgy beszélt rólunk, hogy »csak egy csepp vagyunk a tengerben«, azonban tengernyi ember állt mögöttünk kimeríthetetlen energiával. Le tudtunk győzni egy állig felfegyverzett, erős ellenséget... mert nekünk volt egy erős várunk, amelyet úgy hívtak, a nép, és egy végtelen tengerünk, amelyet úgy hívtak, a tömegek.”⁶

Észak-Korea hivatalos történetírása eltúlozza Kim szerepét. Az ellenállás góciának állítja be egy olyan időszakban, amikor még kínai és koreai tábornokok voltak a felettesei, és azt állítja, hogy a partizánmozgalom összeomlott volna nélküle. Jóllehet csak fogaskerek volt az ellenállási gépezetben, Kim egyenesen magának tulajdonította Japán legyőzésének dicsőségét a második világháborúban.

Egy ponton, szemben a hivatalos változattal, Kim Ir Szen áttette mandzsúriai állomáshelyét a Szovjetunióba egy nővel, aki 1940-ben a felesége lett, legalábbis polgári alapon. Kim Dzsongszuk valószínűleg csak tizenöt éves volt, és varrónőként dolgozott, amikor 1935-ben megismerkedtek.

1942-ben – megint csak a hivatalos történetírás szerint, de a valóságban 1941-ben – megszületett első fiuk, Kim Dzsongil egy Habarovszk környéki katonai táborban, a szovjet távolkeleti végeken.

Amikor a csendes-óceáni háború befejeződött, és Korea felszabadult a japán uralom alól, a félsziget jövője bizonytalan volt. Csaknem ezernégyszáz éven át egyetlen országként létezett, de az Egyesült Államok és a Szovjetunió, a csendes-óceáni háború két győztese úgy döntött, hogy felosztják egymás közt – a koreaiak megkérdezése nélkül.

Dean Rusk fiatal amerikai ezredes – aki a későbbiekben külügyminiszterségig vitte –

Charles Bonesteell tiszttel, majdani négycsillagos tábornokkal egyetemben talált egy *National Geographic*-térképet. Egyszerűen húztak egy vonalat a Koreai-félszigeten a 38. szélességi kör mentén, és azzal a javaslattal éltek, hogy ideiglenes megoldásként a déli rész kerüljön amerikai irányítás alá, az északit pedig felügyeljük a szovjetek. Meglepetésükre Moszkva rábólintott.

Az „ideiglenes” megoldás jóval tartósabb lett, mint azt Rusk és Bonesteel képzelte vagy akarta volna. Demilitarizált zónává alakult az 1950-től 1953-ig tartó véres koreai háború után. Túlélte hat évtizedet – és még fennáll.

A szovjeteknek kellett valaki, akit beiktathatnak új csatlósállamuk vezetőjének. Akire rábízhatják ezt a mintegy 120 ezer négyzetkilométernyi hegyes területet, amely ugyanakkora, mint Mississippi állam, és kicsivel kisebb, mint Anglia.

Kim Ir Szen bejelentkezett a feladatra.

A Habarovszk környéki táborban eltöltött ideje alatt olyan benyomást keltett szovjet jótevőiben, hogy szerepet szántak neki az új észak-koreai rezsimben. Ám annyira jót azért nem, hogy benne lássák Észak-Korea vezetőjét. Ambíciói óvatosságra intettek. Sztálin nem akarta, hogy Kim a szovjet megszálló erőktől független saját hatalmi bázist építsen ki.⁷

Úgyhogy nemigen fogadta üdvözlőfogadás, amikor szovjet katonai egyenruhában visszatért Koreába, és a *Pugacsov* hadihajó kikötött vele Vonszanban 1945. szeptember 19-én. Még arra se kapott engedélyt, hogy csatlakozzon a szovjet csapatokhoz, amelyek kiűzték az utolsó japán megszállókat, és győztesen bemasíroztak Phenjanba.

Moszkva szívesebben látta volna új csatlósállama vezetőjeként a nemzeti aktivista Cso Mansikot. A hatvankét éves, áttért protestáns Cso egy Gandhi és Tolsztoj ihlette erőszakmentes reformmozgalmat vezetett, és bár ideális választásnak nem volt mondható – a szovjetek gyanakvással tekintettek japán kapcsolataira –, az általa meghirdetett oktatás- és gazdaságfejlesztés biztos utat kínált Korea fényes és független jövője felé.⁸

Kim Ir Szen ezt nem tűrhette. Hamarosan helyezkedésbe kezdett az újdonsült Észak-Korea vezetői posztjának megszerzéséért, ami többek közt szovjet pártfogóinak alkoholmámoros vacsorákon való fogadását takarta örömlányok társaságában.

Ez sokat javított Kim Ir Szen ázsioján a szovjet tábornokok szemében. Alig egy hónappal a visszatérte után Kim Ir Szen megjelent egy phenjani tömeggyűlésen, és elmondott egy szovjet elvtársak által írt beszédet. Amikor a szónoki emelvényre lépett, harsogtak az „Éljen Kim Ir Szen parancsnok!” kiáltások. Merthogy már szájról szájra jártak a bámulatos történetek e kiváló partizánvezérről és merész mandzsúriai hőstetteiről.

Csak hogy az emelvényen álló ember nem illett az elképzelt képbe. Az emberek egy ős veteránt vártak, egy felvillanyozó személyiséget. Ehelyett olyasvalakit láttak, aki sokkal fiatalabbnak látszott a megadott harmincháromnál, és a méreténél egy számmal kisebb, nyilvánvalóan kölcsönkapott sötétkéék öltönyt viselt.

Mindennek tetejébe Kim Ir Szen még csak nem is igazán volt járatos a koreai nyelvben: miután harminchárom évéből huszonhatot száműzetésben töltött, így csekély iskolázottságára kínaiul tett szert. Akadozva adta elő a kommunista fogalmakkal teletűzdelt, ügyetlenül koreaira fordított, dagályos szöveget, amelyet a szovjet megszálló erők írtak neki. Ráadásul, hogy teljes legyen a kiábrándulás, Kim „hápogó hangon” beszélt, fogalmazott később Cso titkára.⁹

Egy jelenlévő azt állította, hogy „a frizurájával úgy nézett ki, mint egy kínai pincér”, illetve mint egy „kövér kifutófiú a szomszédos kínai büféből”. Mások szélhámosnak vagy szovjetbérencnek nevezték.¹⁰

Kim Ir Szen felsült.

De a szerencse rámosolygott, amikor Sztálin csapata rájött, hogy a békebarát Cso se nem kommunista, se nem balek. Cso elkezdett bosszantó követeléseket tenni az ország független irányításával kapcsolatban. A színtelen-szagtalan Kim Ir Szen egyszeriben hasznavehető, célirányos alternatívának mutatkozott.

Csót gyorsan letartóztatták és eltüntették, és Moszkva eldöntötte, hogy ez a becsvágyó, nagy reményű ifjú az ő emberük. Egyre feljebb tuszkolták a ranglétrán, amíg a szovjet megszállás hivatalosan véget nem ért. 1948. szeptember 9-én bejelentették a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság megalapítását, és a vezetőjének Kim Ir Szent iktatták be.

A kinevezése pillanatától Kim olyan mindent átható személyi kultusz kiépítésébe kezdett, amelynek fényében Sztálin dilettánsnak tűnik fel. Egy év se telt bele, és már „a Nagy Vezető” címet viselte. Szobrai bukkantak fel itt is, ott is, és megkezdődött a történelem újraírása.

A beszédet, amellyel 1945-ben leböngött, Kim hivatalos életrajzírója felemelő pillanatnak állította be. Az emberek „nem tudták levenni a szemüket nemes alakjáról”, és tapsviharban törtek ki „nagy vezetőjük iránti határtalan szeretetükben és tiszteletükben”.¹¹

Kim Ir Szen sietve létrehozta a koreai néphadsereget is. A vezetői posztokra régi társai kerültek, akik kivették részüket a japánok elleni küzdelemből. Kim terveket szőtt a Dél-Korea feletti hatalom megkaparintására, és egy moszkvai értekezleten 1949 márciusában arról győzködte Sztálint, hogy támogasson egy katonai inváziót az ország egyesítése érdekében. Sztálin lecsitította – nem akart háborút kezdeni az atomfegyvert birtokló Amerikával –, és megmondta Kimnek, hogy Észak csak akkor léphet, ha őt éri támadás.

Kim és tábornokai azonban irigykedve nézték, ahogy a kínai kommunisták kiebrudalták Csang Kaj-seket és Nemzeti Pártját, a Kuomintangot 1949 végén. Kim tovább zaklatta Sztálint Dél-Korea lerohanásával, különösen azután, hogy abban az évben az Egyesült Államok kivonta onnan összes harci alakulatát, és a félsziget alsó fele védtelenül állt.

Egy évvel azután, hogy Kim Ir Szen először hozakodott elő háborús tervével, Sztálin végül beadta derekát, és elvben jóváhagyta az inváziót – feltéve, hogy Kína részéről Mao Ce-tung is belemegy. Kim 1950 májusában Pekingbe ment, és megpróbálta meggyőzni Maót, de a kínai vezetőt sokkal inkább foglalkoztatta Tajvan az odamenekült Csanggal és nemzeti kormányával. Végül azután barátkozott meg az ötlettel, miután Sztálin jobb belátásra bírta.¹²

Kim Ir Szen megragadta a lehetőséget. 1950. június 25-én hajnalban az észak-koreai néphadsereg katonái 150 szovjet gyártmányú T-34 harckocsival áthajtottak a demarkációs vonalon, és behatoltak Dél-Koreába. Hét gépesített hadosztály viharzott Szöul felé, nyomukban az észak-koreai gyalogsággal.

Az észak-koreaiak elfoglalták az egész országot egy kis térség kivételével délkeleten, Puszan városa körül. Úgy nézett ki, gyerekjáték lesz a győzelem.

Douglas MacArthur, a Japánban állomásozó amerikai katonai erők parancsnokát meglepte a támadás, de gyorsan reagált. Csapatai szeptemberben partra szálltak Incshon lapályain, Szöultől délnyugatra, és visszaszorították az északi hadsereget. Kína érzékelte, hogy a dolgok rossz irányt vettek, és csapatokat küldött Észak-Korea megsegítésére.

Hat hónap elteltével az északi hadsereg ugyanott állt, ahonnan elindult, a 38. szélességi körön. Az elkövetkező két és fél évben mindkét oldal megrekedt, képtelen volt előnyt szerezni.

Nem mintha az Egyesült Államok nem igyekezett volna feloldani a patthelyzetet. Alig öt évvel Hirosima és Nagaszaki irdatlan pusztulása után MacArthur halálos komolyan felvetette az ötletet, hogy dobjanak atombombát Észak-Koreára.

Az atomtámadás lehetőségét gyorsan kizárták. De az Egyesült Államok a szó szoros

értelmében a felperzselt föld taktikáját hajtotta végre hagyományos bombákkal, 635 ezer tonnát zúdított a félsziget északi felére, jócskán meghaladva a második világháború alatt az egész csendes-óceáni hadszíntéren ledobott 503 ezer tonnát.¹³ Phenjanra 200 ezer bombát szórtak – minden lakosra jutott egy a fővárosban.

Curtis LeMay, az Egyesült Államok stratégiai légiparancsnokságának főparancsnoka kijelentette, hogy a bombázói „felégették minden várost Észak-Koreában”. Miután kifogytak a városi célpontokból, nekiláttak az áramtermelésre és öntözésre szolgáló duzzasztóművek lerombolásához, elárasztva a földeket és elpusztítva a termést. A légierő panaszkodott, hogy már nincs mit bombázni.¹⁴ A háború után egy szovjet felmérés azt állapította meg, hogy Észak-Koreában az összes építmény 85 százaléka megsemmisült.

A háború végére a történészi számítások szerint csaknem hárommillió koreai – a félsziget népességének 10 százaléka – meghalt, megsebesült vagy eltűnt. LeMay úgy becsülte, hogy körülbelül kétfel millióan veszítették életüket Északon.¹⁵ A harcokban mintegy 37 ezer amerikai katona esett el.

E roppant pusztítást követően és jóval annak belátása után, hogy egy nekifutásra sem a kínaiak és szovjetek támogatta Észak, sem az amerikaiak támogatta Dél nem tud nyerni, a két fél fegyverszünetben egyezett meg és 1953. július 27-én a harcok befejeződtek. Ám mivel békeszerződés aláírására nem került sor, a háború hivatalosan soha nem ért véget.

Északon Kim Ir Szen rendszere egy amerikai segítséggel Dél által indított offenzívára hárította a felelősséget a háború kirobbantásáért; ezt a hazugságot Észak-Koreában mind a mai napig terjesztik. A rezsím magát nyilvánította győztesnek.

Észak-Korea még ma is „a hazáért vívott győzelmes felszabadító háborúnak” nevezi az összecsapást. Az emlékének múzeumot szentelnek Phenjanban, ahol megtekinthetők a lelőtt amerikai harci gépek gondosan megőrzött roncsai. A kegyetlen háború emlékének elevenen tartása arra szolgál, hogy a lakosság ébersége egy percre se lankadjon, és egy emberként sorakozzon fel a Kim család mögé.

Közvetlenül a háború után Kim Ir Szen azzal szilárdította meg vezetői szerepét a romokba döntött ország élén, hogy személyesen felügyelte az Észak-Korea szövetségesei által finanszírozott nagyarányú újjáépítési munkálatokat. Felszámolta a rivális frakciókat, továbbá eltávolított számos magas rangú katonai vezetőt és munkapárti politikust, miután őket hibáztatta a vagyonban és az életben esett veszteségeikért.

Eközben a propagandistái fokozott erőbedobással folytatták a személye köré szőtt nimbusz építését. A szovjet tisztviselők – akiktől pedig korántsem volt idegen a személyi kultusz – kezdtek aggodalmuknak hangot adni a miatt a mód miatt, ahogyan Kim Ir Szen kiköveteli az észak-koreai néptől a feltétlen tiszteletet.

Egy 1955-ös keltezésű szovjet táviratban az Észak-Koreában állomásozó szovjet tisztviselők rámutattak arra, hogy „a Kim Ir Szen iránti talpnyalás és szolgálalkúság egészségtelen légköre” tapasztalható a Munkapárt vezető tisztségviselői közt.¹⁶ Ekkorra már a Szovjetunió is letérőben volt az ilyesfajta bálványozás útjáról. Sztálin meghalt, és Hruscsov zárt körben elmondott beszédben ítélte el az elődje által megkövetelt tömjénezést.

Az új vezető ahhoz is nekilátott, hogy megmutassa, ő nem a kínaiak vagy a szovjetek bábja. Elkezdte nagy gondolkodónak beállítani magát, aki független, el nem kötelezett nemzetet irányít.¹⁷

Magáévá tett egy hamis ideológiát, amelyet dzsucsénak neveznek, és „öngondoskodásnak” szokás fordítani. Ennek központi gondolata akörül forog, hogy Észak-Korea teljesen önfenntartó,

és eredményeit „nemzetünk önmagától” érte el, simán elfeledkezve arról, hogy az állam teljes mértékben függ kommunista jótevőitől. De máskülönben, viszonylag független védelmi és külpolitika kialakításával, Észak-Korea eljutott a nemzeti önellátás bizonyos szintjére.

A dzsucse alkotmányos irányelvvé szentesült a hetvenes években. Azonban mint ahogy Brian Myers újságíró és egyetemi kutató is rámutat, maga az elgondolás annyira súlytalan, hogy az észak-koreai lexikonban a Dzsucse-tornyot, a phenjani emlékművet kétszer olyan hosszú címszó taglalja, mint magát az ideológiát.

Észak-Korea gazdasága a hetvenes évek közepéig még így is nagyobb maradt, mint Dél-Koreáé. Ez részben amiatt volt, mert Északnak rendelkezésére állt az összes természeti erőforrás, úgyhogy Kim Ir Szennek csak újjá kellett építeni a nehézipart és a bányászati ágazatot, amelyet a japán megszállók fejlesztettek ki. Emellett élvezte azokat a javakat, amelyeket a Szovjetunió nyújtott a csatlósállamainak, valamint a szocialista típusú munkaerő-mozgósítás előnyeit. Dél-Koreának a semmiből kellett újrakezdenie a háború után.

A mostanra a hatvanas éveit taposó Kim Ir Szen elgondolkozott az örökségén – és annak biztosításán, hogy az általa létrehozott diktatúra fennmaradjon. Szovjetunió és Kína a kommunista párt testületeire bízta az új vezetők kiválasztását, ezzel szemben Kim Ir Szen azt akarta, hogy a hatalom családban maradjon. Eljátszott azzal a gondolattal, hogy öccsére hagyja örökségét, végül mégis úgy döntött – többeket meghökkentve –, hogy legidősebb fia legyen az utód.

Előbb azonban a rendszernek szüksége volt néhány hétre.

Az észak-koreai *Politikai kifejezések szótárának* 1970-es kiadása leszögezi, hogy a leszármazáson alapuló utódlás „a kizsákmányoló társadalmak reakciós szokása”. Ezt csendben kihúzták a későbbi kiadásokból.¹⁸ Az állami média „pártközpontról” kezdett beszélni, ezzel a kifejezéssel burkoltan Kim Dzsongil tevékenységeire utaltak anélkül, hogy a nevét nyíltan kimondták volna, és Kim Dzsongil elkezdett lépdelni felfelé a Munkapárt ranglétráján.

Észak-Korea szövetségesei elejétől fogva ráéreztek Kim Ir Szen terveire. Az NDK phenjani nagykövete 1974-ben megtáviratozta külügyminisztériumának, hogy országszerte a Munkapárt értekezletein az észak-koreaiakat arra kérték, „esküdjenek hűséget Kim Dzsongilnek abban az esetben, ha valami súlyos dolog történne Kim Ir Szennel”. A nagykövet tájékoztatást adott többek között arról is, hogy a kormányhivatalok falain Kim Dzsongil-portrék kezdtek feltűnedezni, olyan mottószerű kijelentések társaságában, melyeket ő mondott az újraegyesítésről vagy a szocializmus építéséről.

A hivatalos kiadványok elkezdtek jóindulatú, atyáskodó alakként ábrázolni Kim Ir Szent. Fényképek és festmények mutatják, ahogy árasztja szeretetét a boldog észak-koreaiakra, vagy gyerekek társaságában nevet. Ez a „jóságos császár” arculat tér majd vissza ötven évvel később, amikor Kim Dzsongun a nagyapja nyomdokán a mosolygó diktátor karakterét ölti ugyanúgy magára.

Kim Ir Szen első feleségének és legidősebb fiának ábrázolása először kapott nyomatékokat, afféle észak-koreai szentháromságot jelenítve meg. Egyes fényképeken Kim Dzsongil pártoktatókat és filmrendezőket igazít el. „Mindig azt a pózt veszi fel, amely általában Kim Ir Szennek van fenntartva, amikor a KNDK állampolgáraival beszélget – írta a nagykövet. – Ez a vizuális megfigyelés tényszerűen megerősíti korábbi feltételezésünket: Kim Ir Szen legidősebb fiát módszeresen készítik fel az utód szerepére.”¹⁹

A Munkapárt 1980-ban Phenjanban tartott VI. kongresszusa ezt hivatalossá is tette. Az ifjabb Kim egy csapásra magas pozíciókba került a Munkapárt három legfőbb szervében, a

Politikai Bizottságban, a Nemzetvédelmi Bizottságban és a Titkárságban. Egyedül Kim Ir Szen és Kim Dzsongil töltött be vezető pozíciót egyidejűleg a Munkapárt mindhárom fő szervében.²⁰

Kim Ir Szen azzal mutatta be kiszemelt utódját, Kim Dzsongilt, hogy fia a biztosítéka annak, hogy a forradalmi küldetés folytatódjon „nemzedékről nemzedékre”.

Kim Dzsongil egyre több és több megbízatást vett fel a Munkapártban, valamint elkísérte apját országjáró „helyszíni útmutatásaira”: Észak-Korea állítólag jó szándékú és mindentudó vezetői bevett gyakorlatukká tették, hogy bejelentés nélkül felbukkanjanak és megmondják a parasztoknak, mi módon lesz a legjobb a gabonatermés, illetve a gyárigazgatóknak, hogyan lehet legjobban acélt előállítani. Fényképek tanúsítják, hogy e tudások címzettjei kis jegyzetfüzetekbe szorgalmasan mindent lejegyeztek.

1983-ban Kim Dzsongil tudhatóan először utazott külföldre az apja nélkül, gyárat tekintett meg a nagy fejlődésben lévő Kínában. A Kedves Vezető nem sokszor látogatott külföldre az évek során, ezt az utazást is Peking forszírozta, azzal a szándékkal, hogy Észak-Koreát kínai mintára, a demokratizálás nélküli gazdasági átalakulás útjára térítse.

„Több mint harminc évet átölelő fáradhatatlan forradalmi tevékenységével a jólét új korszakát nyitotta meg” – magasztalta Kim Dzsongilt a pályafutásáról hivatalosan összeállított észak-koreai élettörténeti kötet, amely röviddel az országvezetővé válása után jelent meg.²¹

A szűkszavú Kim Dzsongil azonban aligha üthetett volna el jobban élelmes és barátságos apjától. Kim Ir Szen rettenthetetlen partizánként híresült el, aki az imperialista japánok elleni harcot vezette. Kim Dzsongilnak jóformán semmiféle katonai tapasztalata nem volt. A filmrajongó, nagyívó, tupírozott hajú playboy legfőbb hozadéka állami szinten azok a filmek voltak, amelyeket ő rendezett.

Ennek ellenére 1991-ben őt kiáltották ki a koreai néphadsereg főparancsnokának. Ez az év azonban aligha kecsegtetett kedvező előjelekkel a trónutódlás megszilárdításához. A berlini fal végleg megsemmisült, ezt követően pedig, mindössze két nappal Kim Dzsongil előléptetése után a Szovjetunió is összeomlott. A kommunista blokk, amely mind gazdaságilag, mind ideológiailag támogatta az észak-koreai rendszert, nem létezett többé.

Hogy alátámassza a leszármazáson nyugvó utódlás ügyét ezekben a változó időkben, a rezsím kitalált egy fantasztikus történetet Kim Dzsongil származásáról, jócskán merítve a koreai és a keresztény mitológiából egyaránt. Ő nem egyszerűen azért lesz vezető, mert az apja kijelölte, hanem mert a Gondviselés jóvoltából ez a jog őt illeti.

A szülőhelye immár nem a habarovszki partizántábor lett, hanem a Pektu-hegy, az Észak-Korea és Kína határán magasodó tűzhányó, amely kitüntetett szerepet tölt be a koreai kultúrában. A legendák szerint itt született Tangun, a mitikus félig medve, félig istenség, a koreai nép ősatyja. Ez a mesés lény égi eredetet kölcsönöz a koreai népnek, és e történetnek hála Kim Dzsongil is az ég küldöttjeként jelent meg.

Az észak-koreai propagandisták nem elégedtek meg ennyivel. Azt állították, hogy Kim Dzsongil kunyhóban született, és születésekor egy fényes csillag világította meg az eget. Épp csak a jászol és a Szűzanya maradt ki, de a biztonság kedvéért betoldottak a mesébe egy kettős szívárványt, amely csak úgy megjelent a hegy felett. A Szent Pektu vérvonalának mítosza megteremtett.

Kim Dzsongil szorgosan örökítette tovább ezt a Pektu-vérvonalat az utódlást megelőző két évtizedben. Igencsak bővelkedett feleségekben, szeretőkben – és gyerekekben.

Először 1966-ban vett feleségül egy kellően forradalmi pedigrijű nőt, akit még apja szemelt ki számára. A hírek szerint 1968-ban lányuk született. A házasság azonban nem lett tartós, hiszen

1969-ben elváltak. Az asszony ettől még nagy becsben maradt hosszú ideig ezután is, tizenöt éven át volt a Legfelsőbb Népi Gyűlés tagja és azt követően főiskolai igazgató csaknem húsz évig, jócskán belenyúlva már a Kim Dzsongun-korba.

Kim Dzsongil ezután felszedett egy híres színésznőt, Szong Hjerimet, akire a filmrendezései során figyelt fel. A nő idősebb volt nála, ráadásul házas, és legalább egygyerekes anya abban az időben, de Kim ragaszkodott hozzá, hogy váljon el a férjétől a légyottjaik kedvéért. Beköltöztette az egyik phenjani palotájába, 1971-ben megszületett első fiuk, Kim Dzsongnam. Kim Dzsongil odáig volt az örömtől. A mélységesen hagyománytisztelő, konfuciánus Koreában a fiúkat mindennél többre tartották, mert ők örökítették tovább a család nevét és tartották életben a családfát. De a kapcsolatot és a szerelemgyereket egészen 1975 tájáig eltitkolták Kim Ir Szen elől.

Amikor a gyermek, Kim Dzsongnam mindössze hároméves volt, a Nagy Vezető közölte Kim Dzsongillal, hogy újra meg kell házasodnia. Kim Dzsongil nem árulhatta el, hogy szeretője és gyereke van, ezért engedelmeskedett apja parancsának, és elvette azt a nőt, akit az ő egyetlen „hivatalos” feleségének tekintettek. Két lányuk született.

Nem telt el sok idő, és egy szép fiatal táncosnőn, a koreai nemzetiségű, de Japánban született Ko Jonghin akadt meg Kim Dzsongil szeme. Három közös gyermekük született: két fiú, Dzsongcshol és Dzsongun 1981-ben és 1984-ben, majd 1988-ban egy lány, Jodzsong.

Némileg vitattott, hogy Kim Dzsongun igazából mikor született, egyes források szerint 1983-ban. Felvetődött, hogy a hivatalos születési évét azért változtatták 1982-re, hogy párhuzamba állíthassák az 1912-ben született nagyapjával és az apjával, akinek a hivatalos születési évét 1941-ről 1942-re cserélték.

De Kim Dzsongun nagynénje, Ko Jongszuk csak nevetett, amikor unokaöccse születési dátumáról kérdeztem. Csaknem két évtized telt el, hogy Ko elszökött az észak-koreai rezsimből, de számára nem lehet kérdéses, hogy Kim Dzsongun 1984-ben született. A saját fiát egy hónappal korábban szülte, egyszerre pelenkázta mindkét kisbabát.

A nagynéni gondoskodott a gyerekekről. A nővére, Kim Dzsongil szeretője azzal volt elfoglalva, hogy kiszolgálja Észak-Korea kiválasztott következő vezetőjét a munkapárti és katonai hierarchiában való előmenetelében.

Ko a férjével Phenjanban lakott egy több házból álló zárt lakóparkban – külön ház járt nekik is, és Kim Dzsongilnak is –, az egészet szigorúan őrzött fal vette körbe, valamint egy második fal Kim Dzsongil házát, amely elmondásuk szerint óriási volt, még házimozi is volt benne, és nagy játszószoza a gyerekeknek.

A luxuskörnyezet ellenére a gyerekek viszonylagos elvonultságban éltek. Az unokatestvéreikkel játszottak, vagy az apjukkal voltak, amikor otthon tartózkodott a lakóparkban.

Más gyerekek nem voltak a láthatáron. Az erősen paranoiás Kim Dzsongil mindegyik családját elkülönítette egymástól, ami azt jelentette, hogy a gyerekek úgy nőttek fel, hogy nem ismerték a féltestvéreiket, voltaképpen senki maguk korabelit. Még Svájcba is más és más helyre küldte őket iskolába: Dzsongnam Genfba ment, a másik három Bernbe.

Kim Dzsongil mindeközben továbbra is vezette az agitációs és propagandaminisztériumot, filmeket rendezett, hivatalos életrajza szerint pedig írt hat operát is. Meg-megjelent az apja oldalán, osztogatta tanácsait a mezőgazdasági módszerektől kezdve a harcászati mindenről a helyszíni útmutatást nyújtó túsíjakon.

Aztán eljött a nap, amelyre az összes előkészület irányult: 1994. július 8-án Kim Ir Szen

szívrohamban elhunyt. Halálát titokban tartották harmincnégy óráig, amíg a rendszer el nem végezte az utolsó tennivalókat az utódlás biztosítására.²² Aztán a phenjani rádió bejelentette a hírt: „A nagy szív megszűnt dobogni.”

A Koreai Központi Hírügynökség hétoldalas gyászjelentésében az állt, hogy úgy kell megemlékezni Kimről, mint olyan emberről, aki „képes volt a semmiből teremteni valamit... Ősi visszamaradottság és szegénység uralta országunkból erős, független, önfenntartó, saját lábán álló szocialista országot csinált.”²³

Bár a rezsिम negyedszázada folyamatosan készült erre a pillanatra, Kim Ir Szen halála földrengésszerű esemény volt. A rendszer személyiségkultusz köré épült, és most elveszítette a személyiséget. Most azt a lépést kellett megtenni, amit még egyetlen kommunista rendszer sem: átörökíteni a hatalmat apáról fiúra.

Kim Dzsongil meghirdetett egy hároméves gyászidőszakot, nem azért, mintha apja halála különösebben lesújtotta volna, hanem mert katasztrófális állapotokat örökölt, és mindenáron szerette volna elkerülni, hogy őt hibáztassák.

Pusztító éhínség kezdett tombolni az országban a Kim-rezsım több évtizedes látszatkormányzása okán. A hidegháború alatt nem nagyon igyekeztek bátorítani az élelemtermelést az ország terméketlen földjén, mert a Szovjetunió és Kína folyamatosan küldte az élelmiszer-szállítmányokat. Miután nem érkezett több segély, Észak-Korea kénytelen volt gondoskodni magáról. Ám elegendő termőföld és földművelési szakértelem híján nem tudták megemelni a termés hozamot.

Ez a politikai katasztrófa egybeesett egy sor természeti katasztrófával: áradások és aszályok tették tönkre azt a kevés élelmiszert, amit Észak-Korea képes lett volna előállítani. Senki sem tudja, pontosan hány ember vesztette életét azokban az években. Egyes szakértők szerint félmillió, mások akár a kétmilliót is elképzelhetőnek tartják.

Röbbanásszerűen elszaporodtak az utcagyerekek, akiknek a szülei vagy meghaltak, vagy elhagyták őket ez időszak alatt. Elég furcsa módon „virágevőknek” hívták őket, mintha virágról virágra csaponganának nektárt keresve. Valójában lopásból tartották fenn magukat: az aknafedéltől a drótkábelig elemeltek mindent ezekben az években.

A túlélők közül sokan csontvázvá aszalódtak, és úgy maradtak csak életben, ha kiszedegették a kukoricaszemeket a tehénlepényből, vagy patkányt ettek. Néhányan egészen elképesztő tettekre vetemedtek: felütötte a fejét a kannibalizmus, hogy átvészeljék azt a korszakot, amelyet Észak-Koreában szépítőleg „nehéz menetelésnek” neveznek. Eredetileg Kim Ir Szen mandzsúriai gerillaharcát hívták így, és az éhínség idején azért vették elő újra a kifejezést, hogy azt az érzést keltsék, mintha ez egy újabb hősi csata volna a nemzetért.

A rezsım szorítása a népen soha nem látott módon enyhült az éhínség idején. Az élelmiszerjegyek kiosztása megszűnt; az emberek csak magukra hagyatkozhattak. A kommunista állam polgárai szükségből kvázikapitalisták lettek – és a hatóságoknak ezt el kellett tűrniük, mert tudták, hogy az állam semmit nem tud adni.

A válság idején Hamhungban, Vonszantól északra egy fiatalembernek, Pak Hjonjongnak végig kellett néznie, ahogy a szeme láttára hal éhen az öccse, majd a nővére gyerekei, végül pedig a nővére is. Amikor rájött, hogy ő lesz a következő, Pak nekiállt az Észak-Koreában szegényes főételnek számító rizsgaluskát csinálni „kukoricarizsból”, vagyis rizs helyett szárított kukoricából. Egy keveset megevett, de a többit eladta, és a nyomorúságos haszonból megint „kukoricarizst” vett a másnapi adaghoz.

– Beállított a rendőrség, és próbáltak meggyőzni, hogy ne adjam el a galuskát, azzal jöttek,

hogy nem szabad behódolnom a kapitalizmusnak, és hogy a Kedves Vezető meg fogja oldani az élelmiszerhiányt – mesélte nekem Pak az észak-kínai Jencsiben, abban a városban, ahol bujkálva élt, miután elszökött Észak-Koreából.²⁴ De a Kedves Vezető a kisujját se mozdította ez ügyben.

Az észak-koreai éhínség szinte pontosan egybeesett Kim Dzsongil hatalomra jutásával, egyszer s mindenkorra társítva őt a rendkívüli nehézségek idejével. Az Észak-Koreából elszököttek még ma is hajlamosak szeretettel emlékezni Kim Ir Szenre és visszasírni azt az időt, amikor Észak-Korea valóban erős és virágzó volt, és nem csak az állami média tálalásában.

Ilyen szeretetben Kim Dzsongil nem részesült. Az észak-koreaiaknak az járt a fejükben: *ha annyira törődik velünk, miért éhezünk?*

Amikor az éhínség véget ért, és Észak-Korea visszatért a pusztán mardosó éhség és alultápláltság állapotába, Kim Dzsongil gőzerővel belekezdett a hadseregfejlesztésbe. Meghonosította a „katonaság az első” elvét, és a hadsereget állította a hatalmi hierarchia csúcsára. A Koreai Munkapárt, a rezsिम politikai mozgatója magáévá tette „a katonaság maga a párt, a nép és a nemzet” jelszót.²⁵ Egy pénzsűkékében lévő, hadseregét erősíteni kívánó rendszer számára egy fegyver sem ígérkezhet adott pénzből nagyobb durranásnak, mint az atombomba. A rezsिम éveken át minden erőforrását és anyagi eszközét egy titkos atomprogramba fektette. Aztán 2006-ban Kim Dzsongil kiborította a bilit, amikor országa végrehajtotta az első atomkísérletét.

Addigra az immár hatvannégy éves országvezető egyre betegebbnek látszott. Egykor köpcös alakja összeesett, bőre pergamenszerű lett. 2008. augusztus közepén szélütés érte.

Felépült, de amikor végre újra megjelent a nyilvánosság előtt, csak árnyéka volt önmagának. Kisebbnek és soványabbnak látszott, és úgy tűnt, a bal oldala valamennyire lebénult, ami kihatott a lába és a keze mozgására.

Találgatások kezdődtek arról, hogy ki lesz a Kedves Vezető utódja.

A hagyományos koreai trónöröklés szabályai szerint az utód a legidősebb fiú, Kim Dzsongnam kellett hogy legyen.

Az évek során sokaknak meggyőződésévé vált, hogy az elsőszülött eljátszotta jogát a koronára egy 2001-ben történt kínos eset miatt.

Abban az évben Kim Dzsongnamot rajtakapták a tokiói reptéren, hogy Pang Hsziong – „Kövér Medve” kínaiul – névre kiállított hamis dominikai útlevelel kísérelt meg beutazni Japánba. Kim Dzsongnam a feleségével és kisfiával volt, és azt mondta a japán hivatalnokoknak, hogy csak a tokiói Disneylandet akarta megnézni a családjával. Az eset után száműzetésbe vonult kínai területre, a Hongkong szomszédságában lévő Makaóba, amely otthonául szolgált hátralévő életében. Nem derült ki, hogy önként ment-e száműzetésbe, vagy kényszerítették.

Valójában már sok évvel korábban kegyvesztett lett.

Az anyai ambíciók sokkal nagyobb szerepet játszottak az utódlás kérdésében, mint a fiúi alkalmasság.

Kim Dzsongnam anyja Moszkvában élt többé-kevésbé folyamatosan azóta, hogy Kim Dzsongil 1974-ben összejött a következő „feleségével”. Amikor a nő hazalátogatott Phenjanba, gyakran volt szeszélyes, fejfájós, kiszámíthatatlan; rossz hangulat ülte meg tőle az egész házat. Ráadásul nem háziasszonynak nevelték, hanem hogy nagyra törjön és karriert csináljon. Az alázatos, kötelességtudó feleség szerepének eljátszásához a színésznőnek sose fűlt a foga.

Kim Dzsongun anyja viszont folyamatosan jelen volt Kim Dzsongil életében. A diktátor kedvenc ágyasaként ő vetette el a változás magvait a színpalak mögött. A befolyása mindenütt látható volt, például amikor a Donald kacsa és a Tom és Jerry rajzfilmek hirtelen megjelentek a

televízióban, koreai szinkronnal, pontosan abban az időben, amikor a gyerekei rajzfilmnéző korba értek.²⁶

Nagyjából ugyanekkor Kim Dzsongil dührohamot kapott, amikor megtudta, hogy az akkor húszéves Kim Dzsongnam szórakozni jár és leissa magát Phenjanban. Amiért megszegték parancsait, Kim Dzsongnam háznépét szobafogságra ítélte, megvonta élelemellátmányukat, és takarítaniuk kellett maguk után. Még azzal is fenyegetőzött, hogy dolgozni küldi őket, bányamunkára, ugyanoda, ahová a munkatáborokba gyűjtött politikai foglyokat.

Ráadásul Kim Dzsongnamot törvénytelennek tartották, mert az anyja korábban házasságban élt egy férfival, és legalább egy gyereke volt tőle.

Kim Dzsongnam unokatestvére, aki együtt lakott vele, a „másik nő” kezét látta ebben az egészben. Szerinte Kim Dzsongun anyja rendezte így a dolgokat, arra biztatta Kim Dzsongilt, hogy adjon több szabadságot a legidősebb fiának – majd bemószerolta a fiút, amikor az élt ezzel a szabadsággal.²⁷

Szöulban – merthogy a dél-koreai főváros kifogyhatatlan az Észak-Koreával kapcsolatos pletykákból – azt is rebesgetik, hogy Kim Dzsongun nagyra vágyó és számító anyja készakarva szivárogtatott ki adatokat Kim Dzsongnam utazásáról a japán hatóságoknak, hogy elfogják és lejárátódjon.²⁸

Ezzel a gyerekei az utódlási sor elejére kerülhettek, ha eltekintünk néhány kellemetlen körülménytől: törvényesen ő sem házasodott össze Kim Dzsongillel, vagyis gyakorlatilag az ő fiai is törvénytelennek számítottak; Japánban született, az „imperialista agresszorok” országában; és a nővére dezertált.

Legnagyobb fiát, Kim Dzsongcsholt csendes és zárkózott fiúnak mondták a svájci osztálytársak. Fudzsimoto Kendzsi, a japán szusiszakács, aki éveken át szeletelte a halat az uralkodói családnak, arról tudósított, hogy Kim Dzsongcsholtból mindig is hiányzott a becsvágy. Akárhogy is, szemlátomást volt benne valamiféle hormonális kiegyensúlyozatlanság, ami azt a gondolatot ébresztette Kim Dzsongilben, hogy „olyan, mint egy kislány”, és alkalmatlan a vezetésre.²⁹

Fudzsimoto arról számolt be, hogy Kim Dzsongil a harmadik fiát, Kim Dzsongunt kente fel trónörökösének. Igaza lett.

2. fejezet

AZ IMPERIALISTA SZOMSZÉDSÁG

„Kim Ir Szen elvtárs megmondta a szomszédoknak: a japcsik szemetek, elviszik a koreaiakat. Az ivadékaik ugyanolyan szemetek. Velük fogunk játszani, és ha beszélnek, mind nekik esünk, és elverjük őket.”

Kim Ir Szen apjának 1968-ban megjelent életrajzából¹

A hatéves Kim Dzsongun a biliárdasztal mellett állt az uralkodói család szincshoni, dél-phenjani udvarházának játszószobájában. Bátyjával az apjukra vártak, hogy kijöjjen az értekezletről a tisztviselők, köztük a bácsikájuk, Csang Szongthek társaságában.

A fiúk gyermekméretű katonaruhában voltak, olajzöld zubbonyukon arany gombsor és piros paszomány. A fejükön tányérsapka, a vállukon arany csillagok. Kis tábormokok voltak.

Amikor az apjuk belépett a szobába, vigyázzba vágta magukat, mint a katonák, és tisztelegtek neki, komoly, pirospozsgás arccal. Kim Dzsongil el volt ragadtatva, és be akarta mutatni a fiúkat a tisztviselőknek és a személyzetnek, mielőtt átmennek a szomszédos ebédlőbe. Mindenki felsorakozott, hogy kezet rázzon a kis hercegekkel.

A sor végén állt Fudzsimoto Kendzsi, aki Japánból jött Észak-Koreába, hogy szusit készítsen a királyi udvartartásnak. Egyre jobban izgult, ahogy a hercegek közeledtek, a szíve minden egyes lépésükkel szaporábban vert.

Kim Dzsongcshol jött elől. Fudzsimoto kinyújtotta a kezét, és a nyolcéves fiú határozott mozdulattal megszorította. Azután a kisebbik következett. Ám az ő modora hagyott maga után kívánnivalót.

Kim Dzsongun ahelyett, hogy elfogadta volna Fudzsimoto kézfogását, szúrós szemmel rábámult, mintha azt mondaná vele: „te undorító japán”. A szakácsot meghökkenettette és zavarba hozta, hogy egy gyerek így méricskéljen egy negyvenéves embert. Néhány másodperc elteltével, ami fájdalmasan hosszúra nyúlt Fudzsimotónak, Kim Dzsongil közbelépett és megmentette a helyzetet.

– Ő Fudzsimoto úr – mondta, mintegy arra figyelmeztetve „Dzsongun herceget”, hogy végre hajlandó legyen kezet rázni a séffel, amit meg is tett, bár nem túl nagy lelkesedéssel. Fudzsimoto arra gondolt, hogy a névnek azért lehetett némi hatása. A fiúk esetleg már ettek az ő szusijából, és hallották, hogy a készítője „Fudzsimoto Japánból”.

Dzsongun reakciója láttán a szakács elgondolkozott, hogy a fiú talán már magába szívta az „imperialistaellenes” beállítottságot, ami elmaradhatatlan eleme az észak-koreai világszemléletnek, de talán egyszerűen csak meglepte Fudzsimoto jóindulatúan excentrikusnak nevezhető csodabogár volta.

1982-ben, amikor szerencsecsillaga mélyponton állt, és a házassága is megfeneklett, Fudzsimoto jelentkezett egy japán újsághirdetésre, amelyben az szerepelt, hogy szusiszakácsot keresnek Észak-Koreában. Ez szokatlan pályaválasztás volt, tekintettel arra, hogy Japán épp a felvirágzás éveibe lépett, és a Lamborghinivel furikázó bankárok lelkipurdalás nélkül leperkáltak

dollárszázakat egy-egy nyers halból készült ebédért. És hát mi tagadás, Észak-Korea mégiscsak Észak-Korea volt.

De Fudzsimoto megkapta az állást, és elment. Halat szelt vagy tizenöt évig Kim Dzsongilnek, és sűrűn megfigyelhette a gyermek, majd tizenéves Kim Dzsongunt.

Amikor 2010-ben kitudódott, hogy Kim Dzsongun lesz Észak-Korea új vezetője, Fudzsimoto azonnal előlépett rendhagyó hírforrássá az észak-koreai vezetéssel kapcsolatban, talán a legrendhagyóbbá a tetovált, piercinges amerikai kosaras felbukkanásáig.

Fudzsimoto 1982-től egy évig élt Észak-Koreában – még Kim Dzsongun megszületése előtt –, majd 1987-ben visszatért, és maradt 2001-ig. A titkársági lakónegyedben szállásolták el Phenjanban, ebben a zárt övezetben kaptak helyet a Koreai Munkapárt irodái és Kim Dzsongil egyik rezidenciája is.

A szakácscsapat pompás lakomákat tálalt fel Kim Dzsongilnek. A kínálatban szerepelt roston sült fácán, cápauszonyleves, orosz módra grillezett kecskehús, párolt teknős, sült csirke, sertéssült és burgonyára olvasztott svájci raclette sajt. A királyi család kizárólag az ország egy bizonyos területéről származó rizst evett. A rizsarató nők a szemeket egyesével, gondosan megválogatva szedték le, ügyelve rá, hogy hibátlanok és egyforma méretűek legyenek.²

Hetente egyszer szusi volt a menü. Fudzsimoto csinált homár szasimit vaszabis szójaszósszal és nigiri szusit hájas tonhallal, sárgaúszójú tonhallal, angolnával és kaviárral. Kim Dzsongil kedvence a tengeri süllő volt.

Bennfentes szerepe folytán Fudzsimoto gyakran ellátogatott más királyi lakhelyekre szerte az országban, köztük a vonszani tengerparti palotába. Eljárt Kim Dzsongillel jetskizni, sőt motorozni is a kínai határra – Kim Dzsongilnek nagy teljesítményű Honda dukált, Fudzsimotónak gyengébb Yamaha –, és elkísérte vidéki kacsavadászatokra. Utazni Kim luxusvonatával utaztak, vagy Mercedesekből álló konvojjal.

És Fudzsimoto rengeteg időt töltött a gyerekekkel.

Kim Dzsongun gyerekkora magányosan telt, phenjani lakóerődökbe zárva, ahol magántanárok oktatták, nyáron pedig egyedül strandolt Vonszanban. Se neki, se Dzsongcsholnak nem voltak barátai – még idősebb féltestvérükkel, Dzsongnammal se játszottak, aki a maga teljesen elkülönült életét élte –, és a kishúguk sok évvel fiatalabb volt annál, semhogy beváljon játszótársnak.

Ez szemlátomást arra ösztönözte őket, hogy kapva kapjanak minden lehetőségen, ami csak kínálkozik társaságnak. Még egy gondtalan életet élő hercegecskének is szüksége van barátokra.

Annak érdekében, hogy kiderítsem, milyen volt Kim Dzsongun kisfiúnak, felszálltam a szuperexpresszre, és Tokióból Szakudairába száguldtam, a japán Alpokban megbúvó kisvárosba, ahol Fudzsimoto élt – a név álnév, mint mondja, szüksége van rá a biztonsága érdekében.

– Kölyökként kissé magányos volt – mondta Fudzsimoto az ebéd fölött az álmos városban.
– Afféle játszópajtása lettem; egész jól összebarátkoztunk.

Láttam fényképeket Fudzsimotóról, ezért tudtam, bizonyos fokig álcázza magát, hogy elfedje kilétét. Mégis meghökkentett, amikor a vonatból kiszállva megláttam: fehér koponyamintás fekete fejkendő, püspöklila lencsés nap szemüveg, hatalmas karóra, gyémántberakásos szögletes pecsétgyűrű, ami mind-mind inkább rapperi kivagyiságra vallott, mintsem diszkrét tanúvédelmi programra.

Az első találkozásunkkor, amikor felmentünk a kínai étterem emeleti különszobájába, Fudzsimoto odaadta a névjegykártyáját. Az elején Kim Dzsongun fotója látszott, ahogy átöleli Fudzsimotót, a túloldalán szöveg: „Ha beszélgetni kíván Észak-Koreáról, hívjon!” Csíptetés

mappa volt nála, benne japán újságkivágások a legutóbbi phenjani útvjáról és néhány A/4 méretben kinyomtatott fénykép. Miután alig akadt kívülálló, aki ismerte a fiatal koreai vezetőt, Fudzsimoto afféle kimdzsongunológussá lépett elő.

Azzal, hogy a rezsím beengedte Fudzsimotót a királyi udvartartásba, ellentmondott saját magának. Észak-Korea léte arra épült, hogy tagadja az Egyesült Államokat és annak demokratikus világrendszerményét, de legalább annyira épült a Japánnal szembeni gyűlöletre is.

Korea sokat szenvedett az imperialista japán gyarmatosítástól a 20. század első felében. A megelőző évtizedekben Japán erőteljes terjeszkedésbe kezdett Ázsiában, katonai vereséget mért Kínára és Oroszországra egyaránt, és meghódította az egész Koreai-félszigetet. 1905-ben protektorátusává nyilvánította Koreát, majd 1910-ben hivatalosan annektálta a félszigetet, és kezdetét vette egy harmincöt éven át tartó, nemegyszer brutális gyarmati uralom.

Ennek az időszaknak a vége felé a koreaiakat arra kényszerítették, hogy japán nevet vegyenek fel, valamint japánul beszéljenek az iskolában és a munkában. Amikor kirobbant a második világháború, a férfiaknak japán gyárakban és bányákban kellett dolgozniuk a háborús törekvések érdekében, illetve besorozták őket a japán császári hadseregbe. Tízezerszámra vittek el koreai lányokat és nőket szexrabszolgának a japán katonáknak fenntartott „örömtanyákra”.

Amikor Japán 1945-ben vereséget szenvedett, át kellett adnia a félsziget feletti uralmat a győzteseknek. Ennek az időszaknak az emlékei mély nyomot hagytak a Koreai-félsziget mindkét felén élőkben mind a mai napig.

A Kim család Kim Ir Szen imperialistaellenes, Japán-ellenes tekintélyére építette rendszerét: a japánok „harmincmillió koreai közül Kim Ir Szen tábornokot gyűlölték legjobban”, állapította meg elismerően egy 1948-ban megjelent életrajz.³

Az észak-koreai rendszer számára még évtizedekkel Japán veresége után is hasznosnak bizonyult magasan tartani a gyűlölet lángját. Lehetőséget nyújtott a bosszú agresszív cselekedeteire is. A hetvenes évek végétől egészen a nyolcvanas éveken át észak-koreai kémek tucatnál is több esetben raboltak el japán állampolgárokat. Japán nyugati szélén a tengerparton vagy parkokban csaptak le rájuk, és tuszkolták motorcsónakba őket.

Észak-Koreába érve a rezsím ügynökei nekiálltak lelkileg megtörni ezeket a japánokat, és aztán felügyelet alatt kémnek vagy nyelvtanárnak használták őket.⁴

A japán kormány hivatalos közleménye szerint tizenhét állampolgárukat hurcolták el; Észak-Korea tizenhárom ismert be. A leghíresebb eset a tizenhárom éves Jokota Megumié volt, akit 1977-ben, az iskolából hazafelé menet raboltak el. Észak-Korea 2002-ben öt elhurcolt hazaengedett, de állítása szerint nyolcan – köztük Megumi – meghaltak Észak-Koreában.

Észak-Korea a mai napig rendszeresen ördögi színben állítja be Japánt az állami médiában, pocskondiázza a „japán reakciókat”, és azzal fenyegetőzik, hogy „nukleáris lángtengerré” változtatják az országot.

Van azonban egy fontos részlet, amiről az állami propaganda soha nem ejt szót: hogy Kim Dzsongunt erős családi kötelékek fűzik Japánhoz. Szeretett édesanyja Japánban született.

1929-ben, amikor a Koreai-félsziget japán gyarmati uralom alatt sínylődött, egy tengerész apa huszonhat éves fia, név szerint Ko Kjongtek elköltözött a Korea déli partjai mellett fekvő Csedzsusz-szigetről Oszakába, abba a japán nagyvárosba, amely egyre gyarapodó koreai kolóniának adott otthont.

Ikunóban telepedett le, Oszaka középső részén, amely még ma is erősen koreai jellegű. A Hirota Szaihodzso Varróüzemben dolgozott, amely az inggyártásról átalált katonai egyenruhákra és sátrakra.

A háború befejeztével, miközben Japán sietve igyekezett átvedleni modern és demokratikus állammá, Ko családot alapított: megnősült, elsőként fiuk született, majd 1952. június 26-án lányuk, aki a Jonghi nevet kapta.

Jonghi japán név alatt, Hime Takadaként járta ki az elemi iskolát Oszakában. Szeretett fellépni és zsoltárokat énekelni vasárnaponként a templomi kórusban. Négy év múlva húga született, Jongszuk.

A háború után az apának meggyűlt a baja a rendőrséggel. Azt beszélték, csempészhajót üzemeltet Oszaka és Csedzsu között, és a hírek szerint elrendelték a kitoloncolását. Azt is rebesgették, hogy nagy szoknyavadász, és számos gyereke van különböző szeretőktől. Hogy szakítson ezekkel a nőkkal, és kihúzza magát a csávából, Ko úgy döntött, hogy elhúzza a csíkot Japánból.⁵

Kapóra jött, hogy Észak-Korea az ötvenes évek végén elkezdte buzdítani a koreai nemzetiségűeket, hogy jöjjenek vissza Japánból. Az nem számított, hogy szinte az összes Japánban élő koreai délről származott. A japán kormány támogatta az ötletet, nem tartotta tragédiának, ha a koreai etnikum megcsappan az országban.

Észak-Korea, mondták a reménybeli kivándorlóknak, maga a szocialista földi paradicsom – olyan ország, ahol ingyenes a lakhatás, az oktatás és az egészségügyi ellátás, teljes a foglalkoztatás, és a koreaiak nincsenek kitéve olyan előítéleteknek, mint Japánban.

Mi több, az észak-koreai gazdaság abban az időben jobb állapotban volt, mint a déli, és egy ádáz konzervatív, Li Szin Man vezette Dél-Koreát, akit az Egyesült Államok bábjának tekintettek.

1959 és 1965 között több mint 93 ezer ember dőlt be a Kim-rezsim reklámkampányának, és költözött Japánból Észak-Koreába.

A Ko család sem akart kimaradni. Amikor Jonghi tízéves lett, felszálltak a kilencvenkilencedik hazatelepítő hajóra, amely nekivágott a 900 kilométeres útnak Észak-Koreába. Cshongdzsinban szálltak ki, a Koreai-félsziget északkeleti partvidékén fekvő kikötővárosban, amely a lehető legtávolabb esett a Ko család ősi otthonától, a Csedzsu-szigettől.

Sok koreai nemzetiségűnek – aki elhagyta azt az országot, amely a háború után gyorsan a világ egyik gazdasági nagyhatalmává nőtte ki magát – a „hazatérés” hatalmas csalódás volt. Néhányan a megérkezésük után öngyilkosok lettek, amikor felismerték, hogy rászédtek őket.

A hazatértek észak-koreai életének phenjani változata természetesen egészen másképp festett. A *Képes Korea* című észak-koreai magazin az 1972. decemberi számában „Az én boldogságos családom” címmel bemutatta a Ko családot.⁶

A fénykép asztal köré gyűlt családot ábrázol a mennyei elragadtatottság állapotában. Ko a feleségén és a két lányán pihenteti a szemét, az asztalon minden földi jó, és a nagymama fiúcsecsemőt tart a kezében. A szoba zsúfolásig tele bútorral, még egy hatalmas rádiókészülék is van, amely a párját kellett hogy ritkítsa abban az időben.

A képhez tartozó cikkben Ko Kjongtek arról beszél, hogy amikor kivándorolt Japánba 1929-ben, nehézségekben és hátrányos megkülönböztetésben volt része. Az Észak-Koreába költözés véget vetett ennek. „Most nincs boldogabb család az enyémnél” – idézi szavait a magazin. A cikk azt is megemlíti, hogy a nagyobbik lány, bizonyos Ko Jonghi, aki a híres Manszude Balett tagja, kitüntetést vett át Kim Ir Szentől.

Egy évvel később ugyanez a Ko Jonghi visszahajózott Japánba. 1973 nyarán ő és harmincöt manszudés társa két hónapos, hatvan előadásból álló turnéra ment Tokióba, Nagojába, Hirosimába és Fukuokába – no meg a szülővárosába, Oszakába.

De Ko kilétét máris ködösíteni kezdték. A japán turné alatt az Észak-Korea-párti újság, a *Czoszon Szimbo Rju Il Szuknak* nevezte, és arról tudósított, hogy a vezető táncos szerepében lépett fel „A szülőháza azáleái” című dalműben. A cikkíró szerint ő volt a csapat sztárja, de nem lehetett a közelébe férközni, annyira vigyáztak rá a társai.

Ami az észak-koreai fellépéseket illeti, a Manszude Balett szép táncosait gyakran felkérték, hogy látogassanak el Kim Dzsongil szeszgőzös bulijaira, és szórakoztassák táncukkal az udvartartás férfi tagjait.

Kim Dzsongil nem tudta levenni a szemét Ko Jonghiról, arra kérte, üljön mellé a bulikon, emlékezett vissza a tánccsapat egy másik tagja. „Kim Dzsongil annyira odáig volt érte, hogy sokszor bejött a próbaterembe megnézni, hogyan gyakorol” – írta memoárkötetében, miután elszökött a rezsimből.⁷ Ko egyre többször elmaradozott a próbákról, és elterjedt a pletyka a táncosok körében, hogy együtt él Kim Dzsongillal, illetve hogy gyereke született tőle.

Ko Jonghi 1975-ben „férjhez ment” Kim Dzsongilhoz – egybekelésük nem tűnik hivatalosnak, de Jonghi húga így írta le kapcsolatukat. Viszonyuk folytán gyors javulás következett be a család társadalmi helyzetében Észak-Koreában. Az apa az emléktárgyakat gyártó phenjani Mangjongde üzem igazgatója lett, és a fővárosban maradt élete végéig. Nyolcvanhat éves korában, 1999-ben halt meg.

Fudzsimoto emlékszik a Ko Jonghival való első találkozására, és hogy meg is jegyezte, van olyan szép, mint Josinaga Szajuri és Hara Szecuko, az elragadó megjelenésükről híres két japán színésznő. Az összehasonlítás kétségtelenül imponált a filmmániás észak-koreai vezetőnek.

Ko Jonghi azonban több volt mint kirakatfeleség. Gyakran fenn maradt késő estig, aktákat böngészett Kimmel, és észrevételeket tett. Amikor egyszer egy testőr berúgott, és fegyverrel hadonászott Kim Dzsongil felé, Ko az elmondások szerint kettejük közé vetette magát. Ha Japánban született is, igazi hazafinak bizonyult, hű maradt nemcsak Észak-Koreához, hanem férjéhez is.

Fudzsimoto szakács második találkozása a fiúkkal jobban sikerült. Még Szincsonban voltak a zárt lakóparkban, és mindenki a hatalmas kertben tartózkodott. Fudzsimoto sárkányt reptetett. A fiúk el voltak ragadtatva.

– De jó! Hála Fudzsimotónak, repül a sárkány! – mondta Ko Jonghi a fiainak. Kim Dzsongun fellelkesedett, és az epizód szemlátomást segített kicsit megtörni a jeget. Körülbelül egy hónap múlva, mesélte Fudzsimoto, megkérték, hogy legyen a fiúk „játsszótársa”.

Nagyon meglepődött. Felnőtt férfi volt, ők pedig kisfiúk, de nem mondhatott nemet. Azon tűnődött, hogy talán mert ő külföldi, ezért egzotikumnak számít a fiúknak. Csodálták az edzőcipőjét: Nike Air Max, a csúcok csúcsa a kilencvenes évek elején. Kim Dzsongun megkérdezte, hogy igazi-e, ami azt mutatta, hogy ő a hamis termékeket viselőkhöz szokott. Fudzsimoto biztosította, hogy ő nem hord utánzatot.

De Fudzsimoto talán éppúgy jelentett egy kis szórakozást is. Végére a fiúknak nem sok lehetőség kínálkozott erre elszigetelt királyi udvarukban.

Amikor csak megtehetette, Fudzsimoto elvitte Ko Jonghit és a két „herceget” süllőhorgászatra Kim Dzsongil magánjachtján. Valahányszor fogott egy halat, a még kisiskolás Kim Dzsongun kikövetelte, hogy ő tarthassa a horgászbótot, és aztán boldogan kiabálta: – Én fogtam!

A fiúkat megigézte Japán azt követően, hogy anyjukkal ellátogattak oda 1991-ben. Ko Jonghi hamis brazil papírokkal vitte el fiait Tokióba. Jóllehet Japán Észak-Korea rettegett

ellenfele volt, még mindig jelentős koreai népesség élt odaát.

Úgyhogy miközben a rezsim fröcsögött a japángyűlölettől, Ko Jonghi vásárolni ment Ginzába, Tokió központjának magas árfekvésű negyedébe, amely világszerte híres volt luxuscikkeiről, és frizurát csináltatott olyan emberekkel, akiket odahaza „imperialista agresszorként” ismernek. Elvitte a fiúkat a tokiói Disneylandbe, ahol felkeltette a figyelmüket egy 3D mozi, mozgó üléssel. A fiúknak ez annyira tetszett, hogy Ko megbízta stábját, derítsék ki, mennyibe kerül.

El akart vinni magával egyet Észak-Koreába a fiainak, mesélte Fudzsimoto. De az ár még az észak-koreai királyi családnak is megfizethetetlennek bizonyult. Mindazonáltal évekkel később is beszédtema volt ez az utazásuk a tokiói Disneylandbe és az összes ottani menet, amit kipróbáltak, és latolgatták, melyik bizonyult a legjobb mókának.

Úgy tűnik, a fiúk kicsit megtanultak japánul is. Kim Dzsongun megjegyezte Fudzsimotónak, hogy fura, hogy a japánok van üdvözlésük a nap különböző szakaszaira – jó reggelt, jó napot, jó estét –, miközben a koreaiak csak egyetlenegyet használnak, időtől függetlenül.

Kim Dzsongun egyszer arra kérte Fudzsimotót, hogy írja le a „hullám” szót japánul. A fiú azt tanulta, hogy a japán és a koreai írásjelek egyaránt a kínain alapulnak, és kíváncsi volt, ugyanaz maradt-e mindkét nyelven. Fudzsimoto eltűnődött, hogy vajon ki taníthatta a fiúkat japánra.

Amikor egyszer a királyi csapat a vonszani tengerparti nyaralóban időzött, Kim Dzsongun megkért két ott tartózkodó fiatal nőt, hogy énekeljenek el két jellegzetes japán dalt Fudzsimotónak. Ezek ismert dalok voltak, mindkettő a vágyódásról szólt – az egyik egy fiatal nőről, akit idegenek vittek el Jokohama városából, a másik pedig egy gyermekét jajveszékelve váró anyáról.

Fudzsimoto később eltöprengett azon, hogy ezek a nők vajon nem lettek-e emberrablás áldozatai. Lehetséges lenne, hogy a királyi sarjakat Megumi Jokota tanította, a japán tinédzser, akit az iskolából hazafelé raboltak el? Már bőven a húszas éveiben járhatott ebben az időben, és ezek a dalok pont olyanok voltak, amilyeneket egy hazájából elhurcolt lány énekelhetett.

Másik alkalommal Kim Dzsongun lerajzolta a Dzsucse-tornyot, az obeliszket vörös lánggal a tetején Phenjan központjában, amely az „öngondoskodás” észak-koreai ideológiájának az emlékműve. Rajzolás közben a Tokió-toronyról kérdezgette Fudzsimotót, arról az Eiffel-toronyra emlékeztető piros-fehér szerkezetről, amely az ötvenes években épült, és gyorsan a jelképévé vált Japán háború utáni újjáéledésének.

Kim Dzsongun arra kérte Fudzsimotót, hogy rajzolja le neki a Tokió-tornyot, és klassznak nevezte az elkészült képet. Gondosan eltette a dobozba, ahol a saját rajzát is tartotta. Fudzsimoto örült. Kezdett összebarátkozni a fiúval – és Dzsongun kegyeltjének lenni automatikusan együtt járt a séf ázsiójának a megemelkedésével a Kim-udvartartásban.

Kim Dzsongun oldódása során a rendhagyó játszótársa iránt egyre leplezetlenebbül kezdett érdeklődni. Dzsongun élt-halt a kosárlabdáért, és Fudzsimoto egyszer hozott neki strapabíró ragasztószalagot Japánból, hogy azzal jelölhessen ki pályát. Aztán Kim Dzsongun adott Fudzsimotónak egy fotót Ri Mjonghunról, Észak-Korea leghíresebb kosarasáról. Ri elképesztően magas volt, 235 centiméter, és centert játszott Észak-Korea nemzeti kosárlabda-válogatottjában. A kilencvenes években úgy hírelett, hogy Ri – Michael Rinek becézték, mert rajongott Michael Jordanért – játszani fog az NBA-ben, az észak-amerikai profi kosárlabdaligában. Ri Kanadába ment, és számos csapat becserkészte, de ennél tovább nem jutott a dolog. Úgy ítélték, hogy Ri

szerepeltetése sértené az Egyesült Államok ellenséggel való kereskedési tilalmáról szóló törvényt.

Észak-Koreában a kosaras óriássá nőtt az ifjú Kim szemében. 2011-ben, Kim Dzsongil temetésén Ri a hatalmas alakjával a többi gyászoló fölé tornyosult. Jelen volt néhány évvel később is, amikor Dennis Rodman érkezett az országba egyfajta kosárlabda-diplomácia keretében.

De még ha Fudzsimoto régi bútordarabbá vált is a királyi háztartásban, Kim Dzsongun nem mulasztotta el éreztetni a szusiszakáccsal, hogy hol a helye. Miközben Dzsongcshol a megszólításában az „úr”-nak megfelelő koreai udvariassági formulát használta, Dzsongun továbbra is minden tiszteletet nélkülözve egyszerűen csak Fudzsimotónak hívta.

Ha Kim Dzsongun nem Kim Dzsongun lett volna, vagyis akármelyik gazdag kölyök, akkor ezeket az epizódokat egy elkényeztetett poronty szokványos viselkedésének lehetne felfogni. De mert oly kevés a róla szóló hír, ezek a történetek túlméretezett jelentőséget kapnak. Elemzők és szakértők merülnek bele hasonló anekdotákba, keresik a fogódzókat, hogy miféle jellemhibák vagy befolyások alakíthatták ezt az embert.

Nem kerülte el a figyelmüket, amikor Fudzsimoto arról számolt be, hogy Kim Dzsongun rá se hederített az anyai parancsra, hogy ott kell ülni az asztalnál, amíg mindenki be nem fejezi az evést. – Gyerünk, bátyus! – szólt oda Dzsongcsholnak, és kiszaladtak.

Egy másik alkalommal, amikor Kim Dzsongun nagyjából tízéves volt, az ifjú hercegecske majd felrobbant mérgében, amiért a nagynénje, Ko Jongszuk „öcsinek” nevezte.

– Ne kezelj úgy, mint egy gyereket! – kiabált a gyerek. Erre Fudzsimoto felvetette, hogy hívják tábournok elvtársnak, és a fiúnak tetszett a név.

– Ezután mindenki tábournok elvtársnak kezdte hívni – mesélte Fudzsimoto az egyik találkozásunkkor Japánban. – Úgyhogy tulajdonképpen a keresztapja vagyok.

Azt nem tette hozzá, hogy nem Kim Dzsongun volt az első tábournok elvtárs. Kim Dzsongnamot, Kim Dzsongil elsőszülött fiát is tábournok elvtársnak nevezték ilyen idősen, nagyjából egy évtizeddel korábban. De fordult a kocka, és most a harmadik fiúnak állt a zászló a trónöröklésben.

Annyi bizonyos, hogy a fiú azzal a gondolattal nőtt fel, hogy ő különleges. Fudzsimoto felidézi Dzsongun tábournok elvtárs nyolcadik születésnapjára tartott ünnepségét, amelyet az elmondása szerint egy rendezvénycsarnokban tartottak a vonszani királyi üdülőtelepen. Gyerekek helyett jobbára magas rangú párthivatalnokokból kerültek ki a meghívottak.

Kim Dzsongun fekete öltönyt és csokornyakkendőt viselt, és rengeteg virágcsokrot kapott. Teljesen úgy nézett ki, mint aki nagy kínban van. Amikor a szakács elfoglalta a helyét az asztalnál, arra figyelt fel, hogy a nyomtatott menüsor mellett egy másik papírlapot is odakészítettek. Egy dalszöveg volt, „Döng a föld” címmel.

Miután elhangzottak a kisfiúnak címzett pohárköszöntők és gratulációk, a Ponchonbo Electronic Ensemble, Észak-Korea abban az időben legrangosabb zenekara, amely a rendszerdicsőítő dalok szintetizált változatainak előadásával szerzett magának hírnevet, eljátszotta a számot. Már egyszeri hallás után könnyen énekelhető szám volt, mesélte Fudzsimoto, és hamarosan mindenki együtt fújta:

*Döng a föld, döng a föld
Kim tábournokunk talpa alatt*

*Nyomában február szelleme éled
Döng a föld, döng a föld tovább...
Léptei hozzák mind közelebb a fényes jövőt
Döng a föld, döng a föld a lépte nyomán.*

Kim Dzsongil február 16-án született, és a születésnapját minden évben nagy csinnadrattával ünnepelték meg. Az üzenetet tökéletesen felfogta ott mindenki: Kim Dzsongil utódja, az újabb Kim tábornok fogja vezetni őket a jövőbe.

Ettől a pillanattól kezdve még a magas rangú párthivatalnokok is hajbókolnak és hódolnak Kim Dzsongunnak, valahányszor találkoztak vele, mesélte nekem a nagynénje és a nagybácsija. A fiú nem nőhetett fel normális gyerekként, amikor a körülötte lévő emberek így kezelték, mondták. És ő gyorsan hozzászokott a parancsolgatáshoz.

Kisfiúként Kim Dzsongun bolondult mindenféle gépezetért, különösen a repülőmodellek és a játék hajók vonzották. Tudni akarta, hogyan repülnek, hogyan úsznak. Nyolc-kilenc éves fejjel, amikor még Phenjanban volt, sokszor fenn maradt egész éjjel, hogy kísérletezzen a szerkentyűivel – és követelőzött, hogy beszélni akar ezzel vagy azzal a szakemberrel, akár hajnalok hajnalán, ha nem tudott rájönni valamire magától. Amikor kérdése volt, vagy valami nem jól működött, bármilyen későre járt, képes volt hajózási mérnököt hívatni magához, hogy magyarázza el neki, mesélte nekem a nagynénje.

Ez megmutatta Dzsongun személyiségének kettős természetét a nagynéni számára: egyrészt a hihetetlenül magas szintű összpontosító-képességét, másrészt azt a hajlamát, hogy megakadjon egy ötleten, és ne tudjon elszakadni tőle. A nagynénje nem használta a „megszállottság” szót, de ez volt az általa leírt jellemvonás. Ami azt illeti, később, amikor együtt laktak Bernben, a fiú mindig azzal nyúzta nénikéjét és bácsikáját, hogy repülőgépmodelleket vegyenek neki a játékboltban, vagy hogy vigyék el abba a parkba, ahol a modellezők szokták reptetni masináikat, és ez a megszállottság jócskán átnyúlt felnőttéibe.

Láthatólag ezt maga Kim Dzsongun is megerősítette évek múlva, már trónörökösként.

Egy tisztviselőnek elmondta, gyermekként repülőteret csinált az udvarukban, és ott játszott a játék repülőgépeivel. A tisztviselő ezt újabb bizonyítéknak vette Kim Dzsongun kivételes irányítói képességeire, a történet észak-koreai változata szerint.⁸

Ez a magyarázat arra is, hogy később azért lett pilóta, hogy maga repkedhesse körbe Észak-Koreát, még vadonatúj leszállópályát is építtetett Vonszanban, nyári rezidenciája közelében. Manapság, amikor hírszerzési elemzők fésülik át a műholdfelvételeket, hogy rájöjjenek, indít-e Észak-Korea rakétát, többek közt azt is figyelik, Kim Dzsongun személyes használatú gépe ott áll-e egy közeli repülőtéren.

Bár Kim Dzsongun serdülőévei egybeestek az országos éhínséggel, a Nagy Utód semmit nem tapasztalt a vele járó nélkülözésekből, és valószínűleg személyesen semmit se látott a honfitársai szenvedéseiből. Ehelyett egy olyan világban nőtt fel, ahol minden körülötte forgott. Nemcsak szakszerűen megválogatott barátai voltak, mint Fudzsimoto, hanem tanárai, edzői, szakácsai, testőrei és sofőrjei is.

Azzal az érzéssel nőtt fel, hogy ő a legkülönlegesebb kisfiú a világon, olyan fiú, aki az öngondoskodás mellett tör majd lándzsát, miközben valójában szolgálók, ellátók és oktatók hada gondoskodik róla.

Kim Dzsongil különböző gyerekei fallal körülrzárt lakótelepeken nőttek fel, négy és fél

méter magas vaskapuk mögött, vagy magányosan Vonszanban a tengerparti üdülőben, ahol az élet luxus volt a köbön. Volt ott minden: Sony televíziók, komputerek és videójátékok, úgyhogy játszhatott Super Mariót. Mindegyik házhoz tartoztak játékautomaták és hangversenyzongorák, Yamahák és Steinwayek.

Hatalmas játszósobák álltak a gyerekek rendelkezésére, több játék roskadozott bennük, mint bármelyik európai játéküzletben. Hegyekben állt a Lego és a Playmobil; dobozsámra a kirakós, több, mint ahányat valaha összerakhatnának; és műanyag pisztolyok meglepően valóságos töltényekkel. Volt ott mindenféle négykerekű játék, amit csak elképzelni lehet, de Kim Dzsongunnak igazi járműve és igazi fegyvere is volt: egy autó, amelyet az apja úgy alakított át, hogy a kisfiú vezethesse hétévesen, és egy 45-ös Colt, amelyet a derekán hordott, amikor tizenegy lett.

A házakban nagy, hangszigetelt mozitermek voltak, faburkolattal a jobb akusztika kedvéért, és fekete bársonyfüggöny, amely szétnyílt, amikor a lámpák kialudtak. A gyerekek puha fotelokban ülve nézhették a Ben Hurt, a Drakulát vagy a James Bond-filmeket.

A konyhákban torták és cukrászsütemények, füstölt lazac és pástétom és trópusi gyümölcsök, mangó és dinnye töltötték meg a hűtőket. A fiúk külön az ő méretükre készített ruhákat viseltek angol szövetből, amely Samsonite bőröndökben érkezett. A fogukat import Colgate-tel mosták.

A házakhoz tartozó kertek akkorák voltak, hogy parkoknak hívták őket, és mesterséges vízesések zuhogtak mesterséges tavakba. A zárt lakótelepeken golfkocsival vagy robogóval közlekedtek. Medvéket és majmokat tartottak ketrecekben. Egyes lakóparkokban nagy úszómedencék voltak; másokban fedett és nyitott lőpályák.⁹

Kim Dzsongun azzal töltötte napjait, hogy Fudzsimoto Whitney Houston cédéit hallgatta a szusziséf walkmanjén, vagy kosarazott a hivatalos rezidenciák kosárlabdapályáin – nemegyszer olyan srácokkal, akiket külön azért hozattak, hogy játsszanak a hercegekkel.

Kim Dzsongun megszállottan elemezte a kosárlabdameccseket, mesélte Fudzsimoto. Rámutatott az egyes játékosok erősségeire és gyengeségeire, dicsérte azokat, akik szerinte jól játszottak, és lehordta azokat, akik nem.

– Megvolt benne a képesség, hogy jól ítélkezzen, és biztosan meg is tudja indokolni: tudta, mikor kell dicsérni és mikor bírálni – emlékezett vissza a séf. Amikor Kim Dzsongun arról beszélt, hogy milyen keményen megdorgált egy játékost, közben mosolygott. Láthatóan az uralkodás mesterségét gyakorolta, és élvezte azt a rettegést, amit az ő korlátlan hatalma kelt.

3. fejezet

INKOGNITÓBAN SVÁJCBAN

„Gyerekkorom óta erősen kötődöm a repülőgépekhez és hadihajókhoz”

Anekdóták Kim Dzsongun életéből

Kim Dzsongun még igen fiatal volt, amikor 1996 nyarán elutazott Bernbe, Svájc fővárosába, hogy ő is ott kezdjen iskolába járni, ahol a bátyja, Kim Dzsongcshol. A tizenkét éves fiúnak gombafrizurája volt, és már kezdett alakot ölteni jellegzetes dupla tokája.

Egy cukormázos, képeslapra kívánczó városban találta magát, amely sokkal inkább hatott díszes ékszerdoboznak, mint nyüzsgő világvárosnak. Bern híres az óratornyáról, a Zytgloggéről, amely rávezetett egy fiatal szabadalmi tisztviselőt, név szerint Albert Einsteint a relativitáselmélet felfedezésére úgy kilencven évvel azelőtt. 1905-ben egy este a munkából villamossal hazafelé igyekvő Einstein visszanézett az órára, ahogy egyre távolodott tőle, és azon tűnődött, hogy mi történne, ha ő fénysebességgel utazna. Ez a gondolat vitte rá a téridő rejtélyének a megoldásához, amely évek óta foglalkoztatta.

Kim Dzsongun a saját megvilágosodásának útját járta, az éhínség sújtotta Észak-Koreából tartott Európa egyik leggazdagabb országába.

Abban az augusztusban a *Mission: Impossible* futott a mozikban, és közeledett a *Trainspotting* bemutatója. A legmodernebb személyi számítógépek már flopilemezt használtak és MS-DOS rendszerben működtek.

A nyári olimpia épp véget ért Atlantában, Bill Clinton az újraválasztásáért kampányolt, George R. R. Martin író abban a hónapban jelentetett meg egy fantasyregényt *Trónok harca* címmel.

Az észak-koreai hercegecske ebbe az új földi világba csöppent az ő fallal elkerített kozmoszából. Nem először utazott külföldre – járt már korábban Európában és Japánban –, de ez volt az első alkalom, hogy az észak-koreai királyi udvar határain túl éljen.

Bátyjához csatlakozott, aki immár két éve Liebefeldben lakott, határozottan külvárosias környéken Bern szélén az anyai nagynénjükkal, Ko Jongszukkal és annak férjével, Ri Ganggal.

– Átlagos házban laktunk és átlagos családként éltünk – magyarázta Kim nagynénje, miután felkutattam az Egyesült Államokban csaknem húsz év elteltével. – A barátaik rendszeresen átjöttek, és én meguzonnáztattam őket. Ezek teljesen átlagos gyermekévek voltak születésnap bulikkal és ajándékokkal, és a svájci srácok átjöttek játszani.

Otthon koreaiul beszéltek és koreai ételeket ettek, és a fiúk barátai nem tudták, hogy az „Imo” – Dzsongcshol és Dzsongun így hívta Jongszukot – koreaiul nagynénit jelent, és nem anyát.

Élvezték, hogy Európában élnek, és van pénzüik. A családi fotóalbumuk képeket őriz a leendő észak-koreai vezetőről, ahogy úszik a Földközi-tengerben a francia Riviérán, a szabadban reggelizik Itáliában, az Euro Disney-ben szórakozik Párizsban – nem először jár ott: az anyja néhány évvel korábban már elvitte oda –, és síel a svájci Alpokban.

Pihenni luxusszállóba mentek a Bern melletti elegáns üdülővárosba, Interlakenbe, amely a Jungfrau-hegy kapuja, és egy híres vidámparknak ad otthont. Dzsongun kétszer elment az Olimpiai Múzeumba Lausanne-ba; ebben a Genfi-tó partján fekvő svájci városban székel a Nemzetközi Olimpiai Bizottság. A múzeum egyik látnivalója rabul ejtette a gépmániás fiút: a látogató videót kérhetett egy sportolóról vagy sporteseményről, és robot hozta elő az alagsorból a videót.

Ez még a digitális tárolás előtti korszak volt, és a robotgép kitörölhetetlen emléket hagyott a fiúban, aki órákon át játszott a szobájában repülőgépekkel és hajókkal. Két évtized elteltével, amikor vendégül látta a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökét Phenjanban, megkérdezte, hogy megvan-e még az a kiállítás. Nem volt meg.¹

Svájcban gondosan kitalált személyazonossággal látták el a Kim család minden egyes tagját, hogy sejtetni se lehessen, valójában kicsodák. Ri az észak-koreai nagykövetség sofőrjeként volt bejelentve Pak Namcschol néven. Pak az egyik leggyakoribb koreai családnév a Kim után. Ko papírjain a Csong Jonghi név szerepelt, hűen ahhoz a koreai gyakorlathoz, hogy a nők férjezetten is megtartják vezetéknevüket.

Kim Dzsongcschol papíron Pak Cshol volt, Kim Dzsongun pedig Pak Un. De ezek nem új álnevek voltak. Mindegyiküket akkreditálták Észak-Korea genfi ENSZ-küldöttségében, és ezekkel a diplomatairataikkal szabadon utazhattak Európában.

A svájci hatóságoknak benyújtott fényképen a fiatal Kim Dzsongun látszik pufók képpel és boglyas hajjal, ami daueroltnak látszik, ugyanúgy, ahogy Kim Dzsongnamé, amikor Svájcba ment. Ez nyilván azért volt így, hogy ne üssenek el annyira. Kim tengerészkek velúrzakót visel, cipzárja nyakig felhúzva, alatta a fehér garbópulóver – a legmenőbb hetvenes évekbeli divatnak megfelelően, csakhogy a kilencvenes években.

„Pak Unnak” volt egy másik útlevele is, amelyet használhatott az európai utazgatásokhoz. 1996-ban talán kifejezetten azért adtak ki neki egy új brazíliai útlevelet, hogy mozgása során ne ismerhessék fel benne az észak-koreait. Ez az útlevél Josef Pwag névre szólt – nyilván így fordították le portugálra a Pakot.

Diplomata-útlevéllel az észak-koreaiak átkelhetek a határokon, de nem feltűnés nélkül. Észak-Korea akkor is, és ma is atomálmokat dédelgető páriaállam volt. Ráadásul egy észak-koreai ritkaságszámba ment, még újdonságnak számított. De egy európai vakációra jött egyszerű délkelet-ázsiai gyökerű brazil család – Dél-Amerikában a legnagyobb koreai népesség Brazíliában él – nem keltett gyanakvást.

A cseppet sem hízelgő igazolványképen látható boglyas hajú, egyértelműen Kim Dzsongunként azonosítható ifjú az útiokmány szerint 1983. február 1-jén született Sao Paolóban, szüleinek pedig Ricardo és Marcela Pwag vannak feltüntetve.²

Az észak-koreai Ricardo Pwag gyakran és költekezően utazgatott fel-alá Európában, a Swiss Airrel repült első osztályon, és luxusszállodákban szállt meg Bernben, Genfben és Zürichben. Úgy tűnik, megbízatása arra szólt, hogy ingatlanokat vásároljon a koreai uralkodó osztálynak. Ricardo Pwag valószínűleg Kim Dzsongun bácsikája, Csang Szungthek volt.

Új álneveivel Kim Dzsongun letelepedett Liebefeldben, ahol az épített környezetben inkább a hetvenes évek betontömbjei érvényesültek, mint az alpesi falu. Nem sokban ütött el a phenjani brutalizmustól. A főutca mögötti „sötét sikátorban”, ahogy a táblafelirat fogalmaz, egy monostorra emlékeztető borforgalmazó nagyvállalat mellett áll a Kirchstrasse 10. Amíg Svájcban lakott, ebben a kétemeletes lakóházban volt Kim Dzsongun otthona. A halvány narancssárga homokkő épületet hortenziák szegélyezik.

Röviddel a ház megépülése után, 1989-ben az észak-koreai rezsim hat lakást vett meg benne négy millió svájci frankért a családnak és a svájci fővárosban élő néhány más észak-koreai felesnek. A családnak három autója volt, diplomáciai rendszámmal és sötétített ablaküveggel, amelyeket a ház pincegarázsában tartottak.

Kim Dzsongunt is a Berni Nemzetközi Iskolába írtatták be, ahogy a bátyját, ebbe az angol nyelvű magániskolába, ahová a diplomaták és más külföldre szakadt méltóságok gyerekei jártak. A tandíj meghaladja az évi 20 ezer dollárt.

Az iskola autóval alig ötpercnnyire esett az Észak-Koreai nagykövetségtől, amely, ahogy ma is, egy átlagos utcában, a Pourtalèsstrassén helyezkedett el egy nagy lakóházban a folyó túloldalán elterülő városközponttal szemben. Ez egy tehetős környék, sűrűn megtűzdelve nagykövetségi rezidenciákkal.

A szeme se rebtent senkinek, amikor Kim Dzsongunt, nemegyszer az iskola egyenpólójában, amelyről nem hiányzott a svájci zászló és a fővárost jelképező medve sem, sofőr vezetett kocsitette ki az iskola mellett. Sok másik diplomatagyerek is ugyanígy járt iskolába.

Az iskola mintegy negyven nemzetből toboroz diákokat, és úgy hirdeti magát, hogy „tökéletes hely egy semleges országban”. Svájc valóban híres a diszkréciójáról mindenben, a bankszámláktól kezdve a diktátorok gyerekeinek oktatásáig, úgyhogy ideális környezetnek bizonyult a titkolózó észak-koreaiak számára is.

Amikor az első hírek felröppentek arról, hogy Kim Dzsongun lesz Kim Dzsongil utódja, akkora zavarodottság volt tapasztalható, hogy sokan valójában a bátyját érintő információmorzsákat osztottak meg. Osztálytársak idézték fel, hogy az észak-koreai diák magának való volt, de viszonylag folyékonyan beszélt angolul, csakhogy kiderült, hogy nem a kérdéses észak-koreai diákra, „Pak Un”-ra emlékeztek vissza, hanem „Pak Cshol”-ra.

Egy értesülés azonban – nevezetesen a rajongás Jean-Claude Van Damme-ért – szemlátomást igaz volt mindkét fiúra, akik egyformán szerették a névvel fémjelzett filmeket. Egy véletlennek köszönhetően, amelynek majd később lesz jelentősége, Van Damme együtt játszott főszerepet egy bizonyos Dennis Rodman nevű kosarassal a *Nyerő páros* című hollywoodi filmben. A filmet 1997-ben mutatták be, amikor Kim Dzsongun épp Svájcban volt.

Kim Dzsongcshol még arra is módot talált, hogy a berni iskolai dolgozatába beleírja a belga filmcsillagot: „Ha az én ideális világom valósulna meg, akkor abban nem lenne helye többé fegyvereknek és atombombáknak. Elpusztítanám az összes terroristát a hollywoodi sztárral, Jean-Claude Van Damme-mal. Mindenki boldog lenne: nincs több háború, nincs több gyilkolás, nincs több sírás.”

Az esszéíró jó észak-koreai szocialistaként, vagy talán csak idealista tinédzserként kijelenti, hogy mindenkinek ugyanannyi pénzzel kellene rendelkeznie. „Az emberek csak az én ideális világomban élhetnének teljesen szabadon és boldogan” – állapította meg.³

A kirchstrassei lakás szerényebb volt annál, mint amilyenekhez otthon szokott, de Kim Dzsongun viszonylag szokványos életet élhetett ott. És hódolhatott kedvenc időtöltésének: a kosárlabdának. A sport iránti érdeklődést az anyja oltotta bele. A koreai anyák északon és délen egyaránt előszeretettel áztatják a gyerekeiket azzal, hogy „ha kosarazol, nagyra nősz”.

Kim Dzsongun alacsony termetű gyereknek számított, és az apja sem volt magas ember – mindössze 160 centi, és ennek ellensúlyozására hírhedten telitalpú cipőket hordott –, ezért Ko Jonghi arra biztatta a fiát, hogy kosarazzon, remélve, hogy igaz lesz a mondás. Dzsongun 167 centire nőtt, úgyhogy talán valamennyire hatott a dolog.

Ko Jonghi örömmel látta, hogy a fia rákap a kosárlabdára, amiről azt hitte, hogy segít neki rendet tenni a fejében és megszabadulni a repülő és gépek iránti gyerekkori mániájától. Ehelyett Kim Dzsongun anyja és nagynénje hamarosan azt tapasztalta, hogy a kosarazásnak is a rabja lett – a kosárlabdájával aludt –, olyannyira, hogy az már a tanulás rovására ment. Az anyja rendszeresen Bernbe látogatott, hogy megszidja a fiát, amiért túl sokat játszik és keveset tanul.

Olyan útlevelel jött, amelyben az állt, hogy ő Csong Ilszon, Észak-Korea genfi ENSZ-képviselőtének megbízottja 1987 óta, de a svájciak pontosan tudták, hogy kicsoda. Végére is egy orosz gyártmányú Il-62 sugárhajtású utasszállítóval érkezett, amely az észak-koreai állami légitársaság, az Air Koryo jelvényét viselte. A P882 lajstromszámú gép csak a legfontosabb állami személyeknek dukált, még egy komplett hálószoba is volt rajta.

Mindenféle zsákokat és árucikkeket rakodtak a gépből ki és be, a svájci hírszerzés árgus tekintetétől kísérve. Gondosan megfigyelték Ko Jonghit, jelentés készült mindenről, a zürichi Bahnhofstrassén, a világ egyik legerősebb bevásárlóutcáján tett körútjairól vagy éppen a Genfi-tó luxusszínvonalú magánklinikáinak kifizetett kórházi számláiról egyaránt.

Azt is tudták, hogy kicsodák a gyerekei. Kim Dzsongcsholt „sovány langalétának” hívták, Kim Dzsongunt pedig „kis köpcösnek”. De az új svájci legfőbb államügyész, Carla Del Ponte (aki később főügyészként tevékenykedett a nemzetközi büntetőtörvényszék Jugoszláviával és Ruandával kapcsolatos eljárásaiban) megtiltotta a svájci hatóságoknak a gyerekek megfigyelését. A közismerten diszkrét Svájc megengedte nekik, hogy csak gyerekek legyenek – még ha a világ egyik leghírhedtebb diktátorának a gyerekei is voltak.

Kim édesanyja magával hozott Bernbe ezer általa rajzolt, lefénymásolt és könyvekbe kötött kínai írásjelet, hogy a fiai anyanyelvi oktatása se sikkadjon el – a legtöbb koreai szó ugyanis ezeken az írásjeleken alapul. Megmondta nekik, hogy naponta az emlékezetükbe kell vésniük öt-hat oldalt; ilyesféle házi feladatokkal szokás gyötörni a koreai gyerekeket világszerte.

Ko Jonghit manapság anyatigrisnek neveznék, ez az a típus, amelyik rengeteg energiát öl a gyerekei oktatásába, és átnézi a lecke- és munkafüzeteiket függetlenül attól, hogy mennyire későn jöttek haza este.

De Kim Dzsongunnak más volt az értékrendje.

Bár már eljutott odáig, hogy mindenki felett állónak gondolja magát azután, hogy nyolcéves korában őt kenték fel apja utódjának, tudta, hogy ettől még engedelmességgel tartozik a szüleinek. Nem beszélt vissza az anyjának, de fortyogva el-elviharzott, és haragja jeleként gyakran nem volt hajlandó hozzányúlni a vacsorához. Végére is engesztelhetetlen és intoleráns gyerek volt. – Annyira konok – magyarázta nekem a nagynénje. – Csak azt hajlandó csinálni, amihez kedve van.

Természetszerűleg Kim Dzsongun is örült, amikor jött a nyár, az iskolaévnak vége lett, és elmehetett haza, ahol nem volt tanulás, csak kosárlabdázás és strandolás.

Kim Dzsongun világa fenekestül felfordult 1998-ban. Az anyjánál előrehaladott mellrákot észleltek, és megkezdődött intenzív orvosi kezelése Franciaországban. A leletek nem ígértek semmi jót.

A betegség Kim Dzsongun gyámjainak is fordulópontot jelentett. A rendszerhez fűződő kötelékük, a rokoni szál, amely gúzsba kötötte őket ebbe a kiváltságos helyzetbe, napról napra gyengült.

Úgy döntöttek, hogy elhagyják gyámoltjaikat, és a szabadságot választják.

Úgyhogy május 17-én, vasárnap, sötétedés után Kim Dzsongun nagynénje és a férje taxiba ültette három gyermeküket, és az amerikai nagykövetségre hajtottak. Hogy ezután mi következik, azt csak a legnagyobbik tudta, aki akkor tizennégy volt, ugyanolyan idős, mint Kim Dzsongun.

A nagykövetségre érkezve elmondták, hogy ők észak-koreaiak, hogy Ko az országvezető sógornője, és menedékjogot kérnek az Egyesült Államoktól. Az amerikai kormány ezen a ponton nem tudta, hogy kicsoda Kim Dzsongun, úgyhogy kezdetben erről a részről nem is esett szó.

Másnap reggel az amerikaiaknak első dolguk volt tájékoztatni a svájci titkosszolgálatot a hihetetlen disszidálásról, és közösen kidolgoztak egy tervet: ha az észak-koreai nagykövetség a svájci házigazdáikhoz fordul, és a családról érdeklődik, a kormánynak azt kell majd állítania, hogy nem tud semmit.

A család az egész hétfőt a nagykövetségen töltötte, kérdésekre válaszolt. Másnap furgonba ültették őket, és kezdetét vette egy négyórás utazás a német határon át a ramsteini amerikai légi támaszpontra. Körülbelül két hónapig Németországban maradtak, amíg kihallgatták őket, és a hírszerző tisztek leellenőrizték a történetüket.

A kihallgatók tudni akarták minden titkukat, de Ri Gang, Kim Dzsongun nagynénjének férje kijelentette, hogy nekik nincs semmiféle tudomásuk Észak-Korea katonai műveleteiről, csak az uralkodó család életéről. – Mi csak gondoskodtunk a gyerekekről, és segítettünk nekik a tanulásban – mondta nekem. Menekültjogi státuszt kaptak az Egyesült Államokban, és letelepedtek az ország középső részén, vegytisztító szalont nyitottak, mint oly sok koreai emigráns, és megelégedtek azzal, hogy gyermekeik gyarapodnak új környezetükben.

Felkutattam a házaspárt, és eltöltöttem velük egy hétvégét az unokaöccsükről beszélgetve, aki egykor a saját fiuknak számított. Elmentem a vegytisztító szalonukba, és aztán vissza a házukhoz, amely szinte semmiben nem különbözött a külvárosi utcájukat szegélyező többitől a gondosan ápolt pázsittal és az autófelhajtón parkoló két gépkocsival.

Miközben ültünk a süppedős fekete pamlagjaikon, a televíziójukban a dél-koreai híradó az egykori gyámolítottjukat mutatta, ahogy egy rakétaindítást ünnepel mosolyogva a cimboráival. A bemondó nem fukarkodott a nyugtalanító jóslatokkal a fiatal észak-koreai vezetőt illetően.

– Sose mondanak semmi jót róla – dörmögte Ri.

A disszidálásuk okairól faggattam a házaspárt. Azt mondták, jobb orvosi kezelést akartak biztosítani Kim Dzsongun anyjának. Úgy hallották, az amerikai gyógyellátás a legjobb az egész világon, és ők készek voltak bármilyen lépést megtenni azért, hogy a nővére ezt megkaphassa, mondta Ko.

Ri hozzátette, hogy úgy hitték, ha meggyőzhetik az amerikai kormányt, hogy engedjék be Ko Jonghit az országba, az hozzásegíthetne a Washington és Phenjan közti jobb viszony előmozdításához. Ri ezt a gondolatot Nixon elnök Kínával folytatott „pingpong-diplomáciájához” hasonlította, amely a kapcsolatok új korszakát nyitotta meg az addig haragban álló két ország közt.

Ez az időszak amolyan magaslati pontnak számított az Egyesült Államok és Észak-Korea viszonyában. A Clinton-kormányzat atomegyezményt kötött Észak-Koreával, és Bill Clinton a korábbi védelmi minisztert, William Perryt küldte el Phenjanba Kim Dzsongilnek szóló személyes levéllel.

A beinduló tárgyalássorozat ahhoz a rendkívüli látványossághoz vezetett, hogy Kim Dzsongil első embere Washingtonba utazott különleges megbízottként. Az észak-koreai helyettes marsall katonai egyenruhában, mellét beborító rendjelcsíkok erdejével, fején a jellegzetes

tányérsapkával, rajta elől a vörös kommunista csillaggal ment be az Ovális Irodába, és pózolt a fotósok kedvéért Clinton elnökkel.

Úgyhogy nem volt abszurd elképzelés, hogy az ellenséges rezsimből valaki az Egyesült Államokba jöjjön gyógykezelésre. De amikor Ko Jonghi vízumért folyamodott, kérvényét elutasították. Úgy tűnt, az olvadás csak ennyire gyorsan halad előre.

De nem tudtam elhinni, hogy ez az elmenekülésük teljes története. Ri és Ko pozíciója az észak-koreai rendszer szívében teljes egészében a Kim Dzsongun anyjához fűződő viszonyuktól függött. És most, hogy az asszony haldokolt – és a fiai nőttek-növekedtek, egyre kevésbé volt szükségük gyámkodásra –, az ő helyzetük is veszélybe került.

A házaspár évekig utazott és élt Európában, és észak-koreaiak tízezreihez hasonlóan, akik betekintést nyerhettek a külvilágba az elmúlt néhány évtizedben, fel kellett hogy ismerjék, hogy Észak-Korea nem az a földi paradicsom, amilyennek hangoztatják. A dél-koreai sajtó – amely bevallottan nincs csillagászati távolságra a valóságtól – azt vetette fel a házaspárról szóló cikkeiben, hogy azért menekültek el az Egyesült Államokba, mert féltek, hogy mi lesz velük, ha Ko nővére vagy Kim Dzsongil meghal.

Valójában Kim Dzsongun anyja még hat évet élt, egy párizsi kórházban halt meg 2004-ben, az apja pedig szélütésekre és más megbetegedésekre fittyet hányva elhúzta 2011 végéig.

Amikor Kim Dzsongun 1998 nyara után visszatért Bernbe, nem ment vissza a folyó túlsó partján álló nemzetközi magániskolába. Az új tanévet a körzeti állami iskolában, a Schule Liebefeld Steinhölzliben kezdte meg. Az iskolaváltás azért történt, hogy ne kelljen magyarul tanulnia, miért cserélődtek ki a „szülei”.

Az iskola alig négyszáz méterre esett a háztömbtől, ahol az észak-koreaiak laktak, az egész csak ötperces séta volt, le a beton lépcsőházban, el a szupermarket és a többi bolt mellett, aztán már ott is volt a körforgalom túloldalán.

Amikor Kim Dzsongun odajárt a kilencvenes évek végén, az iskolának csak kétszáz diákja és kilenc osztálya volt. Az oktatási minisztérium a sok kis iskolát pártolta, hogy egyetlen tanulóknak se kelljen túl messzire utaznia naponta.

A tanítás minden reggel fél nyolckor kezdődött, de délben kétórás ebédszünet volt, hogy a gyerekek hazamehessenek ebédelni. Az kilencvenes években még számoltak azzal a kilátással, hogy az anyák otthon vannak, és várják a gyermekeiket.

Délután kettőkor visszamentek három újabb tanórára, kivéve a szerdát, amikor délutánonként nem volt iskola. A szerda délután az az idő, amikor a svájci kölykök elmennek az orvoshoz vagy a fogáshoz, illetve – mint valószínűleg Kim Dzsongun esetében – a kosárlabdapályára.

Az iskola két- és háromszintes, célszerűséget tükröző épületek csoportjából áll. Elöl kert húzódik, ahol a diákok kukoricát, futóbabot és szamócát termesztenek, az iskolai könyvtár kínálati polcán Picassóról és Nagy Péterről szóló német nyelvű könyvek díszelnek az angol nyelvűek mellett, az asztalosműhelyben szerszámok és sikattyúk sorakoznak katonás rendben, és diákok munkái díszítik a központi előcsarnokot és a hirdetőtáblákat. Mindent összevetve ez egy szokványos iskola.

Az iskolaépületek mellett nagy műfüves pálya húzódik. Az otlétem napján egy csapat különböző bevándorló hátterű srác focizott rajta. Oldalt két arabul beszélő fiú fogócskát játszott egy távirányítású autóval: az egyik üldözte az autót, a másik megpróbált gégerutat nyerni vele.

Amikor 2009-ben kitudódott, hogy Kim Dzsongun fogja követni az apját, újságírók csődültek az iskolába, hogy értesüléseket szerezzenek a leendő diktátorról. Elárasztották az iskolát, és megpróbálták meginterjúvolni egykori tanárait.

Egy japán újságíró megtalálta és lefotózta Kim Dzsongun osztályablóját az egyik folyosón, és aztán megjelentette a képet az újságjában 2009 júliusában. Ezt követően a ablót eltávolították a falról, valahol elkülönítve tartják, az újságírókat pedig kitiltották az iskola területéről.

A fénykép még megvan az interneten. Az osztály az iskolaudvaron gyűlt össze egy fa alatt, a kilencvenes évek divatja szerint kicsípve, pamutvászon ingek és bő sportpulóverek kavalkádjában. Kim Dzsongun a hátsó sor közepén áll pirossal szegett szürke-fekete melegítőben, nagy piros Nike-felirattal a karján. Mosolytalanul mered a fényképezőgép lenscséjébe.

Egy körülbelül ugyanez idő tájt készült másik fotó már mosolygós Kimet mutat. Fekete pólóban van, ezüstlánc lóg a nyakában, és úgy néz ki, mint egy átlagos tizenéves. Egy másik kép pihezőroket mutat az ajka fölött, és kezdődő pattanásokat az arcán.

Bármennyire szeretett volna is az iskola megszabadulni az újságíróktól, akkora volt az érdeklődés, hogy a helyi hatóságok sajtótájékoztatót tartottak egy osztályteremben. Ueli Studer, a Liebefeldet is magába foglaló Köniz település oktatási előadója megerősítette, hogy egy észak-koreai fiú járt az iskolába 1998 augusztusától 2000 őszéig. Nagykövetségi alkalmazott fiaként iratkozott be, mondta Studer, hozzátéve, hogy ez nem szokatlan, hiszen más külföldi diplomaták is járatják a gyerekeiket ebbe az iskolába.

– A növendék az értékelés szerint jól beilleszkedett, szorgalmas és törekvő volt – folytatta Studer. – A kosárlabdázás volt a hobbija.

Ez volt az utolsó hozzáfűznivalójuk, több részlettel nem szolgáltak. Mind a mai napig az iskola csak ennyi adatot hozott nyilvánosságra.

Az ottani tanárok nem találkoztak a fiú szüleivel, viszont különböző észak-koreaiak eljártak hozzájuk szülői találkozókra, amihez az a bocsánatkérő magyarázkodás fűződött, hogy azért csak ők, mert a szülők nem tudtak németül, emlékezett vissza az iskola akkori igazgatója, Peter Burri.⁴

Amikor Kim Dzsongun beiratkozott a liebefeldi iskolába, először egy úgynevezett „befogadóosztályba” került, olyan gyerekek közé, akik nem beszéltek németül. Az oktatás itt is németül folyt, csak lassabb tempóban és egyszerűbb feladatokkal.

A fiú beiratkozása idején a tanulók körülbelül egynegyede nem svájci volt, úgyhogy a tanügyi hatóságok hozzászoktak, hogy olyan gyerekekkel van dolguk, akik a helyi nyelv ismerete nélkül érkeznek. Kim Dzsongun magánúton is tanulta a németet iskola után.

Hogy többet megtudjak az iskola egykori észak-koreai diákjáról, elbusoztam Könizbe, és felkerestem az önkormányzati hivatalt. Marisa Vifian, az oktatásügyi osztály vezetője előhúzott egy nagy fehér iratrendezőt, benne a kilencvenes évektől kezdődően az iskola tanterveivel. A szokásos tantárgyak mellett – német, matematika, természettan, egészségtan, idegen nyelvek, ének-zene, technika és testnevelés – olyanok is szerepeltek, mint „a világ körülöttünk”, amelyben a nagy világvallásokról és kultúrákról tanultak. A tanügyi hatóság nem annyira kor, mint inkább képesség alapján értékeli a gyerekeket. Alkalmadtán a biztonság kedvéért inkább egy évig visszatartanak növendékeket, és hagyják jól teljesíteni egy alsóbb osztályban, magyarázta Vifian.

Amint elvégezte az előkészítő befogadóosztályt, Kim Dzsongun bekerült a normál hatodik osztályba.

João Micaelo, portugál bevándorlók akkor tizenöt éves fia tisztán emlékszik a tréningruhás és Nike cipős ázsiai fiúra, ahogy besétált a huszonkét fős 6./a osztályba. A diákok már a padban ültek, amikor bekísérték az új fiút, és bemutatták mint Pak Unt, észak-koreai diplomaták fiát. Micaelo mellett volt üres szék, úgyhogy az új fiú, akit egyszerűen csak Unként ismertek, oda ült le.

A két fiú hamarosan összelelegedett, nemcsak azért, mert padszomszédok voltak, hanem mert egyikük sem volt különösebben jó tanuló. Hatodikban az osztályt kettéosztották, Kim Dzsongun és Micaelo egyaránt a gyengébb csoportba került.⁵ Kim Dzsongun zavarba jött, amikor felszólították, és válaszolnia kellett valamilyen kérdésre az osztály előtt – nem feltétlenül azért, mert ne tudta volna rá a választ, hanem mert nem tudta kifejezni magát. Úgyhogy Micaelo segített neki a német házi feladatokban, az újonc pedig a matekban segített újdonsült barátjának.

Micaelo emlékezete szerint Kim csendes fiú volt, de nagyon határozott, és képes érvényre juttatni akaratát.

– Ambiciózus volt, de nem agresszív – mondta.⁶

De más osztálytársak úgy emlékeznek, hogy az új srác ingerlékeny volt, mert nyelvi nehézségei adódtak. Az órákat irodalmi német nyelven tartották, ahogyan a hivatalos helyzetekben beszélnek Svájcban, de otthon és barátok közt a svájci német dívott, emlékeztek vissza az iskolatársak. Ez voltaképpen csak egy nyelvjárás, de a kívülállónak annyira másképp hangzik, hogy beillene akár hollandnak is. Ez elkésértette Kim Dzsongunt, bosszantotta, hogy nem tudja megértetni magát. – Sípcsonton rugdosott bennünket, sőt még le is köpött – emlékezett vissza egy hajdani osztálytárs.⁷

A kommunikációs gondok tetejébe a diáktársak hajlamosak voltak fura kívülállónak tartani Kim Dzsongunt, idézik fel az iskolai barátai, nem utolsósorban azért, mert mindig melegítőben volt, sose hordott farmert, a tinédzserek világszerte megszokott formaruháját. Észak-Koreában a farmer a megvetett kapitalisták jelképe.

Egy osztálytárs emlékezett rá, hogy Adidas melegítőt viselt az oldalán három csikkal, és a legújabb Nike Air Jordant. A többi srác az iskolában még csak nem is álmodhatott ilyen edzőcipőről, mesélte Nikola Kovacevic, egy másik egykori osztálytárs, aki gyakran kosarazott Kimmel iskola után. Egy ilyen cipő akkoriban több mint 200 dollárba került Svájcban.⁸

Az iskolai évek során Kim Dzsongun nyelvismerete eleget javult ahhoz, hogy elboldoguljon az osztályban. Még az a lány is beismerte, hogy idővel „felengedett”, közvetlenebb lett, akit korábban megrúgott és leköpött.

Ám ettől függetlenül zárkózott maradt. A bonyolultabb gondolatok meghaladták németségét, úgyhogy inkább megtartotta magának őket, mondta Micaelo.⁹

Kim Dzsongun a továbbiakban elvégezte a hetedik és a nyolcadik osztályt, és belekezdett a kilencedikbe a középiskolában, erősítette meg a könnzi oktatásügyi hatóság. A jegyei sose voltak kimagaslók. Biztosan nem tett jót az eredményeinek a sok hiányzás sem: az első évben 75 órát mulasztott, a másodikban 105-öt.¹⁰

A tanterv egyes részei társadalmi kérdésekre irányultak, és igencsak más világnézetet tükröztek ahhoz képest, amibe Kim beleszületett Észak-Koreában.

– Az embereknek itt általánosságban azt tanítjuk, hogy tiszteljék egymást – szögezte le a szintén a könnzi önkormányzatnál dolgozó Godi Huber, miközben a tanterveket lapozgattam. – Megtanulják, hogyan oldják meg a nézeteltéréseket békésen, és hogyan éljenek együtt harmonikusan, ezek a mi értékeink.

Iskolásévei alatt Kim Dzsongun tanrendjében olyasmik is szerepeltek, mint emberi jogok,

nők jogai és a demokrácia kialakulása. Még egy olyan téma is volt, amely ezt az elnevezést kapta: „boldogság, szenvedés, élet és halál”.

A növendékek tanultak Martin Luther Kingről, Nelson Mandeláról és Mahatma Gandhiról. Nagy hangsúlyt kap az „interkulturális oktatás”, magyarázta Huber, tanulnak a kulturális sokszínűségről; a vallási, etnikai és társadalmi csoportokról; az állampolgárok jogairól és a hátrányos helyzetűekkel való szolidaritásról.

Nemigen lehet tudni, mit gondolhatott Kim Dzsongun ezeken az órákon. Ilyen jogok nem léteztek Észak-Koreában. De a hallottak talán mégsem hangozhattak olyan disszonánsan Kimnek, mint amilyennek tűnnek, mert ő nagyon kevés észak-koreával találkozott, és azokkal is szinte kizárólag gondosan megkoreografált helyzetekben, elégedettséget sugárzó mosolyukban fürödve. Kim mondhatta magában azt is, hogy az ő népének nincs szüksége ezekre a kifinomult eszmékre, mert ők egyértelműen nagyon boldogok az apja irányítása alatt.

A tinédzser Kimnek tanulnia kellett arról is, hogy a francia nép hogyan kelt fel és ostromolta meg a Bastille-t, ami végül a király és a királyné kivégzéséhez vezetett. Svájcban minden diák úgy tanulja a francia forradalmat, mint a társadalmi változás példáját.

Kim Dzsongun osztálya azt tanulta, hogy a francia forradalmat nem kis részben a népesség afölötti elégedetlensége robbantotta ki, hogy az emelkedésnek indult életszínvonal nem nőtt tovább. A politológusok ma is azt vallják, hogy a fokozódó várakozások kielégítetlen maradása destabilizáló hatással fenyeget.

Emlékszik-e a Nagy Utód ezekre a leckékre? Az élet javult sok észak-koreai tekintetében Kim Dzsongun 2011-es hatalomra kerülése óta. Szabadabban kereshetnek pénzt saját vállalkozásaikkal, és akik eleget keresnek, vehetnek cappuccinót, görkorcsolyát, okostelefont.

Ennek következtében mostanra feltűnő különbségek alakultak ki az állítólagos egalitárius paradicsomban élő emberek életmódja közt. Van az 1 százalék. A 99 százalék, a polgárság és a parasztság észak-koreai megfelelője nem kezdi-e zokon venni a közte és az elit közt húzódo szakadékot, és ami még fontosabb, nem áll-e szándékában csinálni is valamit ez ügyben? Nem fogják-e kiönteni haragjukat, ha az életszínvonalukban beállt csekély emelkedés nem folytatódik?

A francia forradalomról és XVI. Lajos sorsáról tanultak nem biztattak semmi jóval Kimnek és körének.

De akkoriban a diákokot nem érdekelték a történelmi előjelek. Buzgón kosarazott.

Minden délután ötkor, amikor az iskolacsengő megszólalt, Kim Dzsongun vette is az irányt az iskolája vagy az alig tízpercnyi sétára eső Lerbermatt Gimnázium kosárlabdapályája felé. Sokszor együtt ment a bátyjával, Kim Dzsongcshollal, és velük tartott egy idősebb észak-koreai fiú is testőri minőségben.

Simon Lutstorf, a Lerbermatt Gimnázium akkori diákja hetente többször is kosarazott ezzel a csapattal 1998 és 2001 között, nemegyszer este nyolcig.

Kim Dzsongun mindig ugyanabban a szerelésben játszott: hamisítatlan Chicago Bulls mez és nadrág Michael Jordan számával és Air Jordan sportcipő. A labdája is kivételes volt: Spalding márkájú, az NBA hivatalos védjegyével.

Kim versenyszelleme a kosárlabdapályán elő-előtört. Tudott agresszív lenni, és gyakran kelt ki magából minősíthetetlen hangnemben.¹¹ A pályán komoly volt, szinte sose nevetett, meg se nagyon szólalt, csakis a játékra összpontosított. Amikor valami nem sikerült, káromkodott, sőt

akár a falba is verte a fejét.

Néha a többi diákkorú ázsiai mellett, akikkel Kim Dzsongun érkezett, egy-két felnőtt is eljött, kempingszékeket állítottak fel a pálya mellett, kis táblára jegyezték fel a meccsállást, és tapsoltak, amikor Kim kosarat dobott. – Tényleg bizarr jelenet volt, fogalmazott Lutstorf. – A vak is látta, hogy ez a srác, akit most Kimként ismerünk, nem akárki – mondta.

A pályán kívül Kim Dzsongun Playstationön is kosárlabdázott. – Neki az egész világ másból se állt, mint kosárlabdából – emlékezett vissza Micaelo.¹² Kim még Párizsba is elment egy NBA-bemutatóra, és lefotóztatta magát a Chicago Bulls-os Toni Kukoc és a Los Angeles Lakers-es Kobe Bryant oldalán.¹³

Kim Dzsongun legjobb berni barátai közül páran jártak nála, és a lakásról úgy fogalmaztak, hogy spártai, egyetlen kép sincs a falon. Kint viszont volt kosárlabdapalánk, és a tinédzserek gyakran kosaraztak odakinn, olykor nagyobb zajt csapva, mint amekkorát a szomszédok szó nélkül eltűrtek volna.

A lakásban Micaelo találkozott Kim Dzsongun „szüleivel”, bátyjával és húgával, Kim Jozsonggal, akit Svájcban Pak Mi Hyang néven ismertek. Nem sokat társalogtak egymással, mert a koreaiak nem tudtak németül, Micaelo pedig nem tudott angolul vagy koreaiul.

Micaelo ettől még gyakran ebédelni is hozzájuk járt, bár a szakács főztje, a „párolt csirke furcsa édes és savanyú szószokkal” nem igazán volt a portugál diák ínyére.

Hébe-hóba elmentek a helyi uszodába az észak-koreaiak elsötétített furgonjával, végignevetgélve az egész utat. Egy másik osztálytárs, Marco Imhof is járt időnként Kim lakásában, és megfigyelte, hogy a fiú igen hirtelen haragú, amely gyakori dühkitörésekben mutatkozik meg. Egyszer a fiúk spagettit kaptak, de az hideg volt. Kim olyan „éles hangon” beszélt a szakáccsal a lakásban, ami meglepte Imhofot.¹⁴

Kim Dzsongunnak olyan kütyüi voltak, amikről a barátai nem is álmodhattak: minidisplayer, amely a csúcok csúcsa volt zenék tárolására az iPodok előtti korban; Sony Playstation; és egy csomó film, amit még nem is vetítettek a mozikban. Szerették az akciófilmeket, különösen a Jackie Chan nevével fémjelzetteket vagy a legújabb James Bondot.

De egy olyan időszakban, amikor a tizenévesek rendszerint feszegetik a határaikat, Kim Dzsongun nem volt bulizós típus vagy gyakorló playboy. Nem járt iskolai táborba, házibulikba vagy diszkóba, és soha meg nem ivott volna egy korty alkoholt sem.

Kim Dzsongun „abszolút kerülte a lányokkal való érintkezést”, mondta egy hajdani osztálytársnője, hozzátéve, hogy tartalmas beszélgetést sose folytatott vele: – Magányos volt, és senkit se avatott be a magánéletébe... Ha valakit, hát legfeljebb Marco Imhofot és João Micaelót túrta meg maga mellett.¹⁵

Ezeknek a barátainak mesélt Észak-Koreáról és arról, hogy mit szokott csinálni a nyári szünetben. Mutatott fényképeket a vonszani tengerpartról meg magáról, ahogy jetskizik. Egyszer amikor Kim és Micaelo a nappaliban időztek, Kim bement a szobájába, és visszajött egy fotóval, amelyen ő látszott egy idősebb férfi társaságában. Akivel itt a lakásban lakik, az nem az apja, árulta el. Az igazi apja ez az ember itt a fotón: Kim Dzsongil, az észak-koreai vezető.

Micaelo azt hitte, a barátja lyukat akar beszélni a hasába, és gúnyosan azt mondta: – Persze, az apád az elnök! – Kim Dzsongun csak nevetett, de kötötte az ebet a karóhoz, hogy ő az észak-koreai vezető fia. Ejtették a témát.

De egyszer, 2001 húsvétja táján, amikor már csak két hónap volt hátra a kilencedik osztályból, Kim közölte Micaelóval, hogy az apja hazarendelte Észak-Koreába, és hogy rövidesen el is megy.¹⁶ Nem adott magyarázatot erre a váratlan visszahívásra.

Kim többi barátja nem kapott ilyen figyelmeztetést. A fiú egy nap egyszerűen csak nem jött többet iskolába. A tanárok is azt mondták, fogalmuk sincs, mi történt vele.

Pak Un csak úgy eltűnt.

4. fejezet

DIKTÁTORKÉPZŐ

„Szilárdan eltökéltem magam, hogy még keményebben tanulok, és kötelességtudó ember leszek, leveszem a terhet a Tábornok válláról, aki annyira a szíven viseli a hadsereg harckészültségét.”

Anekdoták Kim Dzsongun életéből, 2006-os nyilatkozat

Odahaza Kim Dzsongunra az várt, hogy kövesse bátyját a Kim Ir Szen Katonai Akadémián, az észak-koreai West Pointon. Az anyjuk ötlete volt, hogy katonai akadémiára menjenek, ezzel is alátámasztva fiai trónigényét.

Az anyai törekvéshez kétség nem férhet. A kevés fotó közül, amelyen együtt látszanak, az asszony a kifestővel foglalatосkodó fia fölé hajol, akit Hajnalcsillag Királynak hív. A fiú körülbelül hatéves, és tábornoki egyenruhában van, négy csillaggal a vállán.

Kim Dzsongun 2002-ben kezdte meg a nagypjáról elnevezett egyetemen a dzsucse szemléletű katonai vezetés elsajátítását, amely abból indult ki, hogy Észak-Korea önállóan is meg tudja védeni magát. Ez fontos ideológiai tétel volt, még ha nem a valóságon alapult is, hiszen Észak-Korea talpon maradása teljes egészében Kínán múlt.

Sarkalatos év következett mind a trónörökös, és mind a rendszer számára.

Először is, 2002 új fejezetet nyitott az Észak-Korea és az Egyesült Államok közti kapcsolatokban – rossz értelemben. Az év elején George W. Bush elnök „a gonoszság tengelyéhez” sorolta Észak-Koreát. Bush bejelentette, hogy Észak-Korea Iránnal és Irakkal együtt „oly módon fegyverkezik, ami fenyegetést jelent a világbékére... Minden országnak tudnia kell: Amerika megteszi a szükséges lépéseket nemzetünk biztonsága érdekében.”

Alig pár héttel e beszéd után Kim Dzsongil hivatalosan betöltötte a hatvanat. A születésnapját mindig nagy felhajtással ünnepelték meg Észak-Koreában, de ez a mostani a szokásosnál is fontosabb volt. A koreai kultúrában egy férfi hatvanadik születésnapja nagy mérföldkő. A holdnaptár hatvanéves ciklusának lezárultát és a következő ciklus kezdetét jelenti.

Ugyanebben az évben Kim Dzsongil egykori szeretője, Kim Dzsongnam anyja elhunyt Moszkvában. Ez és a hatvanadik életév nyilvánvalóan elgondolkoztatta Kim Dzsongilt a halandóságról, az utódlási előkészületek első jelei máris megmutatkoztak.

Kezdsnek megjelent egy új „nemzet anyja”, mely címet korábban Kim Dzsongil anyjának tartották fenn a propagandában. Ebben az évben a koreai néphadsereg kiadott egy 16 oldalas brosúrát ezzel a címmel: „Tisztelt Anyánk, aki minden hű közül a leghűbb a mi szeretett Főparancsnokunkhoz”. A „Tisztelt Anyánkról” szóló dalok hamarosan egymást érték az észak-koreai éterben.¹

Ezek a dalok nyíltan nem nevezték meg Ko Jonghit, de a pártmunkások tudtak olvasni a sorok között, és felfogták, hogy róla van szó. Piedesztálra emeltetett, hogy ő legyen a nemzet következő anyja, korai ráutaló jeleként annak, hogy az ő valamelyik fia a vezetői poszt örököse.

Az erőfeszítések valamelyik fia megkoronázására tehát már jóval Kim Dzsongnam balul

kiütött tokió-disney-s útja előtt gőzerővel folytak, jóllehet Ko kiaknázza a féltestvér kínos baklövését is a fiai térdnyerésére.

Ko Jonghi tudta, hogy nem sokáig lobbizhat a fiaiért. Vesztesre állt a mellrák elleni küzdelemben.

Kim Dzsongun eközben belevetette magát a hadakadémiai tanulmányokba a hivatalos észak-koreai leírások szerint. A fiatalember olyan született tehetség volt a katonai stratégia terén, hogy ő oktatta az oktatókat, nem pedig fordítva, jelentette az állami média.

2004 egy késő éjjelén, amikor Kim Dzsongun mindössze húszéves volt, és félúton tartott a tanulmányaiban, hajnali kettőkor „tanácsot adott” magas rangú hadügyi vezetőknek, visszautasítva javaslataikat, hogy menjen inkább aludni. Az időpont fontos: a nagyapja is híres volt arról, hogy hajnalig dolgozott, az eset tehát erős jelzés volt arra nézve, hogy Kim Dzsongun a nagyapai örökség természetes várományosa.

Alvás helyett Kim ceruzát ragadott, és lerajzolta a Pektu-hegyet, és alája odaírta: „A Forradalom Szent Hegye”, tudósít a hivatalos történetírás. Meghagyta, hogy ez legyen egy hadművészeti könyv borítója, amely a „Japán-ellenes forradalmi háborúról” íródott, mint Kim Dzsongun arculatépítői magyarázták az eseményeknek ezt a változatát.

Lehet némi igazság ebben a történetben, de minden valószínűség szerint ez is azok közé az epizódok közé tartozott, amelyek aránytalan jelentőségűvé dagadtak az állami írnokok kezében. A Kim Dzsongun körülvevő tisztségviselőket „mély érzések töltötték el, amikor felismerték, hogy ő fogja továbbvinni a Pektu-hegy vérvonalát annak legtisztább formájában” – szögezte le a hivatalos beszámoló.²

A koreai kultúrában nem lehet eléggé hangsúlyozni a tiszta vérvonal fontosságát. A Kim család ezt az ősi hiedelmet lovagolta meg, amikor a származását illetően a „Pektu-vérvonalra” hivatkozott, azt sugallva, hogy ez a tisztaság párlódott át beléjük. Ez megfelel az amerikai ősök Mayflowerre való visszavezetésének, csak totalitárius köntösben.

Kim Dzsongun anyja 2004 májusában adta meg magát a ráknak, egy párizsi kórházban hunyt el. Holttestét visszahozták Phenjanba, és titokban temették el.

A nagy nyilvánosságban folytatódott a dicsőítése a „nemzet anyja” szerepében. Ez előkészület lehetett valamelyik fia, Kim Dzsongcshol vagy Kim Dzsongun utódlásához. Jóllehet Kim Dzsongun lett felkenve nyolcéves korában, minden jel arra mutat, hogy Kim Dzsongil nyitva hagyta a választás lehetőségét mindkettőjük edzésben tartásával.

Miközben Kim Dzsongun még az egyetem padjait koptatta, Kim Dzsongcsholt betették a Központi Bizottság szervezési és irányítási osztályába, amely alkalmasint a legerősebb jogosítványokkal bíró testület Észak-Koreában. Ez ellenőrzi a Koreai Munkapártot, a kormányt és a Nemzetvédelmi Bizottságot. Kim Dzsongil is így kezdte el a maga politikai pályafutását 1964-ben.

A 2005-ös év fordulóján találgatások röppentek fel a dél-koreai sajtóban, hogy Kim Dzsongcsholnak nem sikerült bizonyítania vezetői rátermettségét.

Talán annak bizonyítékaként, hogy ő már nincs versenyben – már ha volt valaha is egyáltalán –, Kim Dzsongcshol felbukkant gitárosbálványa, Eric Clapton négy német várossal kiterjedő koncertsorozatán. Dzsongcshol kiskora óta gitározott, phenjani otthonában elektromos gitárja és erősítője is volt.

A japán televíziós stábok lefilmezték Kim Dzsongcsholt Frankfurtban, Berlinben, Lipcsében és Stuttgartban testőrkülönítmény kíséretében, valamint egy nagyjából vele egykorú nő társaságában. Rövid ujjú pólót és bőrdzsekit viselt, bodor hajtincsek lógtak bele kerek arcába,

és szemlátomást egyáltalán nem villanyozta fel a médiaérdeklődés.

De erről senki nem tudott Észak-Koreában, az észak-koreaiak nagy többsége még azt se tudta, hogy a Kedves Vezetőnek van egy fia, arról nem beszélve, hogy ennek a fiúnak a kisujjában vannak a „Wonderful Tonight” akkordjai.

Eközben a huszonkét éves Kim Dzsongun letette a záróvizsgáit – kitüntetéssel, természetesen.

A diplomaátadási ünnepséget 2006. december 24-én tartották, amely fontos nap Észak-Koreában. Ekkor volt tizenötödik évfordulója, hogy Kim Dzsongilt kinevezték a koreai néphadsereg főparancsnokának. Emellett nyolcvankilenc éve ezen a napon született az édesanyja. Egy dátum se lehetett annyira jelentéktelen az észak-koreai rezsimnek, hogy ne adjon okot személyi kultuszt erősítő ünnepségre.

Kim diplomamunkája a „Pontosságnövelés szimulációja a hadműveleti térképeken a Globális Helymeghatározó Rendszerrel (GPS)” címet viselte. Kim Dzsongil egyértelműen üdvözölte ezt a műszaki jellegű dolgot, ki is jelentette, hogy méltó folytatása az ő és apja, Kim Ir Szen által kidolgozott „nagy hadstratégiai elméleteknek”.

Akár létezett ez a diplomamunka a valóságban, akár nem, Kim Dzsongun jelvényt és oklevelet kapott arról, hogy évfolyamelsőként végzett ezen az elitakadémián. Meg is ragadta diplomaátvétele alkalmát, hogy szónoklatot vágjon le apja zsenialitásáról.

– Miközben a főparancsnok dzsucsén alapuló katonai gondolatait és a hadviselés művészetét tanultam egyetemi napjaimban, belém hasított a felismerés, hogy a mi tábornokunk igazi katonai lángelme – jelentette ki aznap a koreai néphadsereg csapatparancsnoki értekezletén.

Kim Dzsongun páratlan katonai elképzelések megalkotását tulajdonította az apjának, és jóllehet még nem kiáltották ki utódnak, megfogadta, hogy „kötelességtudó ember lesz, leveszi a terhet a Tábornok válláról, aki annyira a szívéen viseli a hadsereg harckészültségét”.

Minden, ami erről az értekezletről észak-koreai szemszögből tudható, egy „Anekdóták Kim Dzsongun életéből” címet viselő vékony könyvecskéből származik, amelyet az előszó szerint a harmadik Kim iránti állítólagos óriási nemzetközi érdeklődés kielégítésére jelentettek meg 2017-ben.

A könyv azt állította, hogy 67,4 millió cikk jelent meg angolul Kim Dzsongunról egy tíznapos időszak alatt – vagyis óránként 230 ezer. A médiatörténetben „még egyetlen politikus sem vonta magára ilyen felfokozottan a világ figyelmét”.

A számok jellegzetes észak-koreai túlzásoknak tűnnek, és a könyv elmulasztotta megemlíteni, hogy a figyelmet inkább Kim Dzsongun izgága fenyegetőzései és átható erőszakossága váltották ki, mint a fiatal vezető iránti csodálat.

Az utódlási előkészületek új sürgősségi fokozatba léptek a Kim Dzsongilt 2008 nyarán ért szélütéssel. Kómába esett, nem sok jót ígérve, majd egy francia agysebész, bizonyos François-Xavier Roux érkezett a kezelésére Phenjanba.

Az észak-koreai tisztségviselők Roux-tól, a párizsi Szent Anna Kórház agy- és idegsebész főorvosától kértek telefonon tanácsot 1993-ban, amikor a Kedves Vezető leesett a lóról, és fejsérülést szenvedett. Roux el nem tudta képzelni, hogy miért pont őt választották. Amikor 2008-ban megint felhívták, nagy titokban elrepült Phenjanba orvoscsapatával, hogy kezeljék a rejtélyes beteget. Kiderült, hogy magáról Kim Dzsongilról van szó, ő volt „életveszélyes állapotban”.³

Érthető, hogy az észak-koreaiak miért fordultak külföldi orvoshoz – senki nem akart döntéseket hozni Kedves Vezetőjünkkel kapcsolatban, pláne nem úgy, hogy az élete a tét. Szükségük volt valakire, akinek „nincs érzelmi érintettsége”. A kórházi szobában ott ült apja ágya mellett legkisebb fia, Kim Dzsongun. De Roux szerint nehéz lett volna megítélni a fiú személyiségét, mert „nem beszélt senkivel” az orvosi csapatból.⁴

A francia orvos szeptemberben és októberben újra ellátogatott, hogy ellenőrizze betege felépülését. Az orvos diagnózisa szerint nem kis mértékben fennállt a kockázata, hogy újabb agyvérzések következnek be.

Az nyilvánvaló volt, hogy az idő nem Kim Dzsongilnek dolgozik.

Alig öt hónap múlva Kim Dzsongil hivatalosan értesítette a legfelső katonai és polgári hatóságokat, hogy Kim Dzsongunt nevezi meg utódjának. Még azzal se bajlódott, hogy végigcsinálja azt a bohózatot, amit az ő apja rendezett 1980-ban, aki összehívta a Munkapárt kongresszusát, hogy úgy nézzen ki, mintha az apparatszikoknak lenne beleszólásuk a dologba. Kim Dzsongil egyszerűen felkente a fiát.

Először 2009. január 8-án – Kim Dzsongun huszonötödik születésnapján – tájékoztatta a legfőbb pártebembereket, hogy a legkisebb fiát választotta utódjának.

Azután a hírt továbbadták lefelé a hierarchián. Közölték az apparatszikokkal, köztük The Jonghóval, aki a Külügyminisztérium európai főosztályán dolgozott Phenjanban, egy nagy épületben a Kim Ir Szen téren, miután tavaly hazatért a londoni nagykövetségről.

The Jongho „sejtjét” gyűlésre hívta a Koreai Munkapárt, az a kommunista szervezet, amelyen keresztül a Kimek több mint hét évtizede a markukban tartották Észak-Koreát. Az utasításnak megfelelően a párttagok összegyűltek, és közölték velük, hogy Kim Dzsongil a fiát, a tábornok elvtársat választotta ki utódjának. Elmondták nekik, hogy ez a folytonosság érdekében történik, ezt az üzenetet sulykolták végig a The Jongho emlékezete szerint nagyon csendes pártülésen.

– Senki se firtatta ezt a döntést – mesélte nekem The néhány évvel később Szöulban. – Bennünket Észak-Koreában egészen kiskorunktól fogva arra tanítottak, hogy a forradalom nemzedékről nemzedékre folytatódik.

Ezt megelőzően még a The Jonghóhoz hasonló, viszonylag magas beosztású tisztviselők sem tudtak szinte semmit Észak-Korea királyi családjáról. The a külföldön, Európában töltött szolgálati idejéből tudta, hogy Kim Dzsongil gyerekei Svájcban tanultak, de azt már nem, hány gyerekről van szó, vagy hogy hívják őket.

A hír lassan és közvetetten terjedt, szinte észrevétlenül szivárgott át a köztudatba, különösen az „ellenséges” északi térségekben, ahol az élet a legzordabb és a rendszerhez való hűség a legtörékenyebb volt.

A hírártvitel 2009-ben kezdődött a *Döng a földdel*, azzal a dallal, amelyet a japán szusiséf több mint egy évtizeddel korábban hallott az uralkodói udvar elzártágában. Most az egyszerű észak-koreaiak is egyre-másra hallhatták a pattogó, katonás, szovjet beütésű dallamot és az aláfestő refrént.

– Tényleg jó móka volt együtt énekelni – mesélte nekem egy észak-koreai fiatal anya, az északi határvárosból, Hönjongból származó Min-ah új otthona közelében, Szöul peremvárosában, visszaemlékezve arra az időre, amikor a körzetfigyelő csoportjuk – ez a szemmel tartás legalsó szintje a rendőrállamban – elkezdte megismerni a dalt és a harmadik nemzedéket.

A *Döng a földet* műsorára kezdte tűzni a televízió és a rádió, énekelték a környékfigyelő

csoportokban és a pártalapszervezetekben, benne volt a katonai noteszekben, a heti ideológiai fejtágításukon azok az észak-koreaiak sem maradtak ki a dalhallgatásból, akiket külföldre küldtek dolgozni a rezsim bevételeit gyarapítandó munkákra.

– Azt mondogatták, hogy tanuljuk meg a dalt, meg hogy a „tábornok elvtárs” mennyire nagy – mesélte nekem Kang úr, aki szintén Hönjongból jött. Mielőtt elszökött Kim Dzsongun markából, drogkereskedő volt. – Tudtuk, hogy Kim Dzsongil után ő lesz a vezető, de semmit se tudtunk róla. Fogalmunk se volt, hogy néz ki; fogalmunk se volt, hány éves. Csak annyit tudtunk, hogy milyen nagy.

A dal jelentőségére Délen is felfigyeltek. A dél-koreai titkosszolgálat elemzői figyelték Szöul környékén lévő irodájukból Észak állami műsorszóróját, a Koreai Központi Televíziót. Látható volt Kim Dzsongil valahol egy vidéki koncerten, a megszokott hadsegédei gyűrűjében, köztük a húgával és annak befolyásos férjével, no meg a propagandafőnökkel.

Aztán felirat úszott be a színpad elé: „Döng a föld”. A kórus énekelni kezdett. A titkosszolgálati elemzők megvilágosodtak: az észak-koreai utódlás kérdésére megjött a válasz.⁵

A dél-koreai hírszerzés szinte semmit se tudott Kim Dzsongunról. 2009 folyamán olyan kevés ismeretük volt róla, hogy még a nevét is elírták, és csak tippelgettek a pontos korát illetően. „Kim Dzsongun körül mindent a titokzatosság fátyla fed, legyen az a fotója, a születési ideje vagy a munkaköre” – írta egy dél-koreai újság ebben az időben.

Az Egyesült Államokban a CIA megneszelte Kim Dzsongun trónörökössé avanszálását, és elkezdett gondolkodni azon, hogyan tudná kivetni rá a hálóját. Amerikai kémek megkeresték Eric Clapton, hogy koncertezzen Észak-Koreában, abból kiindulva, hogy a Kim fiúk nagy rajongói a brit gitárosnak. Clapton hajlott az ötletre, de a terv hamvába holt. A kémek tárgyaltak arról is, hogy meg kellene próbálni rávenni egy korábbi Chicago Bulls-kosarast a közvetítői szerepre. Dennis Rodmanben állapodtak meg. Ez az ötlet is hamvába holt – legalábbis a CIA bábáskodása alatt.

Kim Dzsongun életkora odaát Észak-Koreában is minden bizonnyal problematikus lehetett. A politikai és társadalmi viszonyokat mindkét Koreában még ma is a konfucianizmus szelleme hatja át, melynek szigorú értékrendje egyenlőségjelet tesz az évek száma és a fontosság közé. Kim Dzsongun csupán huszonöt éves volt, tejfölösszájú gyerek egy olyan környezetben, ahol még a nagyapja nyolcvanvalahány éves elvtársai töltöttek be hatalmi pozíciókat.

Mi több, nem létezett előzetesen Kim Dzsongun köré font mítosz sem. Az észak-koreai rezsim a hőstetteit eltúlozva csinált Kim Ir Szenből legendás imperialistaellenes partizánvezért, aki diadalmaskodott a japánok fölött. Aztán ott volt a Pektu-hegyi fényes csillag és a kettős szívérvány Kim Dzsongil esetében.

Kim Ir Szen negyedszázadot töltött el hatalma megszilárdításával, egyedulalma csak 1972 után vált hivatalossá, amikor beiktatásra került a „legfőbb vezető” helyzetét magába foglaló alkotmány. Az elkövetkező húsz esztendő azt szentelte, hogy kikövesse az utat a fia utódlásához.

Kim Dzsongil pártban való előléptetése a hetvenes években zajlott, és 1974 után lett vélelmezett trónörökös. Hivatalosan 1980-ban, a Munkapárt VI. kongresszusán kürtölték országgá-világgá, hogy ő lép majd apja örökébe. Úgyhogy amikor Kim Ir Szen 1994-ben lehunyta szemét, a rendszernek rengeteg ideje volt hozzászokni a gondolathoz, hogy az akkor már tisztes életkorban járó, ötvenkét éves fia veszi át a helyét, és a „Pektu-vérvonalt” folytatódik.

Kim Dzsongil azonban nem kezdte meg idejekorán felkészíteni a rendszert arra, hogy a családi vállalkozást a fia fogja továbbvinni, aki annyira fiatal volt, hogy még a kötelező

sorkatonai szolgálatát töltötte volna, ha közönséges huszonöt éves észak-koreai fiatalember lett volna. Az agyvérzés felborította Kim jövőt illető számítását, és cselekvésre ösztönözte belső körét.

2009-től kezdődően Kim Dzsongun gyorsan lépdelt az egyre rangosabb polgári és katonai posztok hágcsóin felfelé, és a befolyásos agitációs és propagandaosztály belekezdett a személyi kultusza megteremtésébe.

Az észak-koreaiak egyre többet hallottak a „vezető elvtársról”, és az állami hírforrások beszélni kezdtek „az átmenet történelmi idejéről”. Kim Dzsongun neve csak ezután kezdett feltűnedezni. Plakátok jelentek meg mindenütt, a Pektu-vérvonal örökösének, „népünk üdvének” kiáltva ki Kim Dzsongun elvtársat.⁶

A hivatalos narratíva „Briliáns Elvtársnak”, „ifjú tábormoknak”, „az egész nemzetet beragyogó hajnalcsillagnak” nevezte Kim Dzsongunt. Az észak-koreai rendszer elküldött a koreai néphadsereg minden egyes alakulatának egy „Tisztelt Kim Dzsongun tábormok elvtárs nagyságára vonatkozó tananyag” című könyvecskét.

Az állítólagos nagy tettek közt szerepelt, hogy Kim Dzsongun hároméves korában már puskával célba lőtt, és eltalált egy száz méterre lévő villanykörtét. Ennek a történetnek egy másik változata tízszer találtatta el vele a célt tíz másodperc alatt. Nyolcévesen tudott teherautót vezetni, mi több, 130 kilométeres sebességgel. Továbbá tudott mindent, ami katonai téren tudható, legyen a téma akár a hadsereg, akár a haditengerészet, akár a légierő. Ezt még Észak-Koreában is nehéz volt bevenni.

2009 folyamán az észak-koreai alkotmány módosításával tovább erősítették az ország legfőbb vezetője hatalmát, és rögzítették, hogy a fegyveres erők kötelessége óvni a forradalom magvát – a magon természetesen a Kim családot értették. Kim Dzsongun az elmondások szerint helyet kapott a Nemzetvédelmi Bizottságban. A koreai néphadsereget már nem úgy emlegették, hogy „Kim Dzsongil fegyveres erők”, hanem hogy „Kim Dzsongun fegyveres erők”.⁷ A suhancot, akit hidegen hagyott az iskola, hamarosan pajzsra emelték „lángelme a lángelmék közt” felkiáltással.

A fogadalmat, amit Kim Dzsongun a tábormokoknak tett, hogy ő fogja továbbvinni a forradalom fáklyáját, megjelentették brosúrákban, és szétosztották a koreai néphadsereg valamennyi egysége közt.

Az anyja tömjénezése is folytatódott. Az állami televízió leadott egy 85 perces dokumentumfilmet a *Korea élenjáró nagy katonájának Szülőanyja* címmel.

Ebben fényképek és filmbejátszások jelenítették meg Ko Jonghit a rendszer odaadó híveként a Kim Ir Szenért viselt gyász idején, 1994-ben. Mutatták, ahogy Kim Dzsongilt kíséri a katonai, ipari és kulturális helyszíneken tett „útmutató bejárásokon” a kilencvenes években – ezek a filmkockák biztosan nem kerültek sugárzásra abban az időben, amikor az elnökfeleségek még abszolút láthatatlanságot élveztek.⁸

Az egyik jelenetben Ko szenvelegve beszélt az ötvenedik születésnapja alkalmából rendezett összejövetelen:

– A Tábormok egyszer így szólt hozzám: „El kell mondanod az embereknek, milyen nehéz volt ez az elmúlt hét év nekem.” – Ko a Kim Ir Szen halála utáni évekre utalt, amikor éhínség tombolt az országban. – A saját szememmel láttam, mennyire nehéz volt ez a hét év a mindenkivel nagyobb Tábormoknak.

Azért nem volt annyira nehéz. Kim Dzsongil kaviárt és homárt evett, miközben a honfitársai éheztek. Az éhínség tetőfokán két éven át ő vásárolta a legtöbbet a Hennessy Paradis

konyakból az egész világon, csaknem egymillió dollár értékben hozatott be belőle évente.

De a propagandistáknak másféle történetet kellett megírniuk ahhoz, hogy jogosultsággal tudják felruházni a hercegecskét.

Erre szolgált a dokumentumfilm. A cél nyilvánvaló volt: Kim Ir Szen, illetve Kim Dzsongil tiszteletben álló édesanyjának nyomdokán haladva Ko Jonghi a nemzet legújabb „Nagy Szülőanya”. Egyértelmű volt, hogy Észak-Korea következő vezetője nem is lehet más az ereiben keringő tiszta Pektu-vérrel, mint az ő fia.⁹

A kötelező heti fejtágításokon az emberekbe országszerte belesulykolták az üzenetet az ifjú titán hihetetlen tetteiről. Elhangzott a történet, hogy hároméves korában puskával lőtt, és a másik, hogy lovagolt és autót vezetett annyi idősen, amikor a legtöbb gyerek még az ábécét magolja.

– Nehéz volt elhinni ezeket a dolgokat. Mi csak neveltünk rajtuk. A kiskölykök talán bevették, de a felnőttek nem – jelentette ki Kang úr, a drogkereskedő. – De ha kétségbe vontad, akkor neked kampec.

Az új vezető körüli reklámkampány némely eleme átlépte a hihetőség határait még ebben a parancsuralmi rendszerben is. Egy hivatalos jóváhagyott életrajz, amely a „Szeretve Tisztelt Vezetőnk, Kim Dzsongun gyerekkora” címet viselte, azt állította róla, hogy maga volt a tökély, meglovagolta a legvadabb lovakat hatévesen, és alig kilencéves fejjel kétszer legyőzött egy idelátogató európai versenymotorcsónak-bajnokot. Az ifjonc 200 kilométeres sebességgel suhant. Ez annyira hihetetlen volt, hogy a tankönyvet visszavonták, miután suttogó szóbeszéd kezdett terjengeni a vezető eltorzított és eltúlzott ifjúságáról. A szavahihetőség kedvéért átdolgozva jelentették meg újra.¹⁰

Ennél azonban nagyobb baj volt, hogy a rezsim a valaha volt legnagyobb baklövését készült elkövetni, olyasmi, amit teljes mértékben önmagának köszönhet, és ami alapjaiban rengette meg a rendszer stabilitását.

2009. november 30-án, vasárnap a rezsim váratlanul bejelentette, hogy leértékeli valutáját, az észak-koreai vont. A hír a Munkapárt hierarchiáján csorgott végig, a phenjani fejesek értesültek róla elsőként, és az isten háta mögött élő egyszerű emberek legutoljára.

A szekrény mélyén gyűjtögetett észak-koreai pénz országszerte szinte azonnal elértéktelenedett. Az állampolgároknak egy hetük volt átváltani 100 ezer vont – körülbelül 30 dollárnyi, illetve egy zsák rizs (kb. 45 kiló) árának megfelelő összeget abban az időben – az új valutára, amely a két utolsó nullát eltüntette a számból. Onnantól kezdve száz régi von ért egy újat.¹¹

Káosz és pánik lett úrrá az országon. A phenjani elit, amelynek elsőként jutott a fülébe a hír, rohant külföldi valutára váltani vonját, illetve elkölteni annyit, amennyit csak lehetett – élelemre, ruhára, bármire –, mielőtt a változás életbe lép.

De mindenki máshoz késve jutott el a hír. Egyik napról a másikra lenullázódtak az éjt nappallá téve gürcölő családok megtakarításai, akik mindeddig azért küzdöttek, hogy feltornásszák magukat a kialakulóban lévő középosztályba.

Hong úr azok közé tartozott, akik szánalmas állami állásukból valami olyasmit hoztak ki, amiből meg lehet élni. Határőr volt az észak-koreai város, Hveszan közelében, és pénzváltó vállalkozásba kezdett: a határ mindkét oldalán meglévő kapcsolatait arra használta, hogy a kinti világból pénzt hozzon be titokban Észak-Koreába.

Ez az erősen rendszerellenes üzlet mindazonáltal megszokott dolog a határon mostanában, amikor a Dél-Koreába és Kínába átszökött disszidensek pénzt akarnak hazaküldeni a rokonoknak. Hong úr buzgó iparkodásával szép summát tett félre a családnak. Sikerült annyit

megtakarítania, amely akár három takaros házra is elegendő lett volna a környéken.

Megengedte a pénztárcája, hogy a felesége és elemi iskolás lányuk húst és halat ehessen, akár naponta többször is. Hozzájutottak a gazdagság megannyi megnyilvánulásához, amikről Kim Ir Szen már régóta beszélt – bár a Nagy Vezető azt mondta, hogy ezek a javak a szocialista paradicsom megteremtésével jönnek el, nem pedig pénzcsempészettel a folyón túlról.

De a pénzreform következtében Hong úr megtakarítása semmivé lett, és a család életszínvonala szinte egy csapásra a mélybe zuhant. Megszámlálhatatlanul sok kriptokapitalista észak-koreait ért ugyanez a letaglózó sors.

Ez fordulópontot hozott abban, ahogy Hong úr és környezete gondolkodott az ország vezetőiről. Most először döbbsent rá, hogy a rendszer átverte.

Hong úr felidézte, hogy micsoda felbolydulást okozott a pénzügyi reform a városában, és hogy számára ez bizonyult az utolsó cseppnek a pohárban.

– Azt hittem, Kim Dzsongil tényleg törődik az emberekkel, de amikor ez a pénzreform beütött, és az összes megtakarításom gajra ment, rájöttem, hogy nem számítunk – mesélte nekem Hong úr abban az elhanyagolt alvóvárosban Szöul környékén, ahol lakott azóta, hogy 2015 végén lelépett az országból.

Miközben az észak-koreai von értéke leesett a fekete piacon, a rezsím megtiltotta a külföldi fizetőeszközök használatát, és szigorú új törvényeket hozott arról, hogy a piacok mikor lehetnek nyitva és milyen cikket árulhatnak.

Ám ez sem volt elég, elszabadult az infláció, az élelmiszerhiány pedig fokozódott. Szerre az országban emberek haltak meg. Egyesek szívrohamban a soktól, hogy mindenük elveszett, mások öngyilkosok lettek.¹² A rezsím ráérezett, hogy fennáll a bomlás, sőt talán a lázongás veszélye, és felemelte az új valutára beváltható összeget 300 ezer vonra, majd később 500 ezerre. Egyes munkahelyek fizetést emeltek, vagy felkínálták dolgozóiknak, hogy a régi értéken fizetik ki a bérüket.¹³

Úgy tűnik, a valutaleértékelés egész ötlete azt a célt szolgálta, hogy letörje a magánpiacokat, amelyek az éhínség és a kereskedők növekvő gazdasági befolyása nyomán vertek gyökeret. Az intézkedés eltörölte a megtakarításaikat, leszámítva a leggazdagabbakat, akik át tudták menteni pénzüket külföldi fizetőeszközökbe.

Észak-Koreából származó jelentések azt sugallták, hogy ez a kísérlet Kim Dzsongun neve alatt futott, ami abba a törekvésbe illeszkedett bele, hogy jelezzék megjelenését a politikai színtéren.

Ha ez igaz is, Kim Dzsongun nem vállalt magára semmiféle felelősséget a kudarcért, legalábbis a nyilvánosság előtt nem. A felelősséget egy hetvenhét éves szakember, a Munkapárt tervezési és pénzügyi osztályvezetője, Pak Namgi nyakába varrták.

2010 januárjában Pakot kirúgták beosztásából, márciusban „a nemzetgazdaság szándékos tönkretétele” címén vád alá helyezték, egy phenjani lőtéren pedig kivégezték.¹⁴ Valakinek el kellett vinnie a balhét.

A rezsím nem csupán arra törekedett, hogy ne érje vád Kim Dzsongunt, hanem igyekezett kifejezetten jó színben feltüntetni. A Koreai Munkapárt Központi Bizottsága 2009 végén minden háztartásnak kiutalt 500 von új valutát. „Kis figyelmesség Kim tábornoktól”, tájékoztatta az elmondások szerint a bizottság a polgárokat.

E megvesztegetési kísérlet ellenére a politikai légkör nem kimondottan kedvezett egy kényes hatalomátvételhez. De ha egyszer Kim Dzsongil egészségi állapota megállíthatatlanul romlott, mi más választása lehetett volna a rendszernek?

Mint hogy az ország gazdasági káoszba süllyedt, és elégedetlenség forrt a felszín alatt, Kim Dzsongun következő próbajátékát úgy tervezték meg, hogy katonai zsenijét tudja bizonyítani. A zsarnokok világszerte tudják, hogy egy pimasz katonai győzelemnél semmi se vonhatja el jobban a figyelmet a belső gondokról.

A vélekedések szerint a hercegecske szervezte meg a háttérből a dél-koreai haditengerészet *Cshonan* korvetjének elsüllyesztését 2010 márciusában. Az 1200 tonnás *Cshonant* torpedótalálat érte szokványos járőrözés közben a Sárga-tengeren, az Észak–Dél tengeri határ közelében, korábbi haditengerészeti csetepaték színhelyén. Negyvenhat dél-koreai tengerész vesztette életét. Ez volt az egyik legvéresebb incidens 1953, a koreai háború vége óta.

A támadás ügyében indult nemzetközi vizsgálat olyan bizonyítékokat tárt fel, amelyek egyértelműen Észak-Korea irányába mutattak, és a jelentés leszögezte, hogy az egyetlen kézenfekvő magyarázat a hajó elsüllyedésére egy észak-koreai tengeralattjáróból indított torpedó.

Dél-koreai elemzők körében felmerült a gyanú, hogy Kim Dzsongun áll a támadás mögött, és csak meg akarta csillogtatni képességeit az észak-koreai vezérkari fejesek előtt.¹⁵ Volt ugyan rendelésre gyártott diplomája a Kim Ir Szen Katonai Akadémiától, de tereptapasztalata semmi. Úgyhogy sürgősen szagolnia kellett valamennyi puskaport, ha egy olyan országot akart vezetni, amely az apja alatt meghirdette a „katonaság az első” elvet, kivételezett helyzetbe hozva vele a koreai néphadsereget.

Egy másik sorsdöntő rítus zajlott le augusztusban, amikor Kim Dzsongun elkísérte az apját kínai útjára, nyilvánvalóan azért, hogy Kim Dzsongil hivatalosan bemutatassa rendszere történelmi pártfogóinak Pekingben. Úgy hírlett, hogy az út során bejárták Kína azon északkeleti részeit, ahol a japánokkal szembeszálló Kim Ir Szen aratta első babérjait.

Azzal, hogy túlesett a kínai elvtársaknak való hivatalos bemutatáson, a *Cshonan* elsüllyedt, és a csapból is a Pektu-vérvonal mítosza folyt, Kim Dzsongun szemlátomást megszerezte az összes igazolást, ami az előléptetéséhez kellett. 2010. szeptember 27-én négycsillagos tábornoki rangra emelték a koreai néphadseregben, amely, mint az apja mondta fia előléptetésének kihirdetésekor, „a Pektu-hegy hatalmas forradalmi hadseregeként megmutatja erejét a világnak”.¹⁶

Ez történt hétfőn. Másnap a rezsím – negyvennégy év után először – konferenciára hívta össze a munkapárti képviselőket. Phenjan-szerre plakátok szólították fel a kádereket, hogy „köszöntsék a Koreai Munkapárt konferenciáját, azt az üdvös eseményt, amely örökkön fénylő aranybetűkkel írja be magát pártunk és országunk történelmébe!”. A *Nodon Szinmun*, a Munkapárt hivatalos orgánuma úgy fogalmazott, hogy a konferencia „nevezetes eseményként fog tündökölni a szent Munkapárt történetében”.

A konferencián Kim Dzsongunt kinevezték a Központi Katonai Bizottság alelnökének, és beválasztották a Munkapárt Központi Bizottságába, ami igencsak magas polc a rendszer e két létfontosságú hatalmi ágában – nem rossz hétkezdet egy huszonhat éves fiatalembernek. Pénteken a rezsím megjelentette az első hivatalos fényképfelvételt Kim Dzsongunról, színesben a *Nodon Szinmun* címlapján. Az első sorban Kim Dzsongil ült a védjegyének számító olajzöld overallban, körülötte a vezetőséggel, sokuk katonai kitüntetésekkel teleaggatva, és ott volt a fiatal Kim Dzsongun a jellegzetes kefefrizurájával, egyedülként fekete Mao-öltönyben. Az utalás egyértelmű volt: az ifjú Kim Ir Szenre hajazott.

A külvilág számára egy szempillantás alatt eloszlott minden kétség, a sejtés igaznak bizonyult: a rebesgetett utód megjelent a nyílt színen.

Nem telt bele két hét, és további megerősítésként, Kim Dzsongun megjelent az apja oldalán a Munkapárt megalakulásának hatvanötödik évfordulójára rendezett ünnepségen.

Egy hatalmas könyvtár, a Phenjan központjában fekvő Kim Ir Szen térre néző Nagy Népi Tudás Háza erkélyén álltak. A tenyerét a díszszemle kellő pillanataiban kifejezéstelen arccal összeütögető Kim Dzsongun közelebb állt az apjához, mint a katonai egyenruhás fejesek és magas rangú párttisztviselők, de azért a tiszteletteljes távolságot megtartotta. Az apja volt az előadás sztárja.

Az erkélyen lévők közül többen nem sokáig lesznek majd láthatók.

Kim Dzsongil minden eddiginél gyengébbnek tűnt, bicegve járt, a bal keze majdhogynem használhatatlan volt, tapsolni se nagyon tudott vele. Alig egy év múlva már nem lesz az élők sorában.

Ri Jongho helyettes marsall, a koreai néphadsereg vezérkari főnöke aznapi beszédével hosszasan dicsérte a rendszert, amely majd két éven belül kipenderíti magából. Őt követően a fekete öltönyös és sötét szemüveges férfi, Csang Szongthek – Kim Dzsongun „bácsikája” – is könnyörtelenül el lesz távolítva.

A rezsim minden erejével azon volt, hogy harmadik alkalommal bebetonozza az öröklődő utódlás gondolatát, és ha valaki vitatni merészelt az új fiatal vezetőt, vagy vetélkedni próbált volna vele, azt félreállították.

Még Marxot és Lenint is hamarosan eltüntetik, pedig az ő portréik időtlen idők óta ott függték a téren.

A hatvanhatodik évfordulós csoportkép azonban a kommunista egység látványát mutatta, miközben katonák ezrei vonultak át a téren a rendszert éltetve torkukszakadtából.

Ettől kezdve ritkán lehetett úgy látni Kim Dzsongilt, hogy ne lett volna mellette Kim Dzsongun.

Ott volt az apja oldalán a főváros újonnan épült lakásainak bejárásán, szélesen mosolygott, megtapsolta a lakók harmonikajátékát, és ünnepi rizspálinkát töltögetett nekik. Elkísérte Kim Dzsongilt egy erőmű-építkezéssel kapcsolatos helyszíni útmutatásra. És nem hiányzott az apja mellől 2011 elején a légielő-parancsnokság dalos-táncos együttesének előadásáról sem. Az együttes lendületes számokat adott elő, köztük a *Hol vagy, kedves tábornok?*-ot és a *Mi leszünk a pajzs az égent*.

Mindeközben fél világgal arrébb olyan események zajlottak, amelyektől kirázhatta a hideg Kiméket. 2010 utolsó napjaiban ugyanis dinasztikus terveket szövögető diktatúrák kezdtek megbukni a Közel-Keleten.

Tunéziában a gazdasági egyenlőtlenségek feletti felháborodás tüntetőket vitt az utcára. 2011 januárjában szétesett a kormány. A tiltakozások ragályosnak bizonyultak. Az emberek ezrével gyülekeztek Kairóban a Tahrir téren, és követelték az önkényuralkodó, Hoszni Mubarak elnök lemondását, aki láthatóan a fiának, Gamalnak készült átadni a hatalmat.

A rákövetkező hónapban Mubarak lemondott. De addigra az arab tavasz mozgalom átterjedt Líbiára, ahol Moammer Kadhafi ezredes, aki több mint négy évtizede tartotta rettegésben az országot, másodszülött fiát, Szaif al-Iszlámot jelölte meg feltétlen utódjának.

Egy hónap múlva újabb diktatúra rendült meg, márciusban ugyanis Szíria következett. Tüntetőik követelték, hogy Bassár el-Aszád, aki az apjától örökölte a hatalmat, engedje szabadon a politikai foglyokat, kirobbantva egy kegyetlen, évekig elhúzódó polgárháborút.

Csak elképzelni lehet, micsoda elborzadással figyelhették ezeket az eseményeket Phenjanból. A lakosság zömének fogalma se lehetett, mi történik. Bár sok embernek sikerült áthágnia a külföldi tévécsatornák nézésének tilalmát, nemzetközi híreket csak kevesen néztek, inkább illegális akciófilmekbe és szappanoperákba menekültek.

Az észak-koreai rendszer számára azonban az elbukó diktátorok látványa minden bizonnyal mélységesen nyugtalanító lehetett.

A rendszer fokozta utódlási előkészületeit. Az állami médiában egyre többször hangzott el Kim Dzsongun neve, általában egy új hódoló titulussal: „szeretve tisztelt tábornok elvtárs”. A hatóságok állítólag elrendelték, hogy innentől kezdve egy újszülöttet sem anyakönyvezhetnek Dzsongunnak, és akik már viselték ezt a nevet – márpedig a „becsületest” és „jóságot” jelentő két kínai írásjelen alapuló Dzsongun viszonylag gyakorinak számított Észak-Koreában –, azoknak meg kellett változtatniuk.

Kim Dzsongun fokozatosan bekerült a tananyagba országszerte az iskolákban. Az ideológiai oktatásokon a hallgatók megtanulták, hogy Kim Dzsongun Kim Ir Szen unokája.

Hjon, aki abban az időben tizenhat éves középiskolás volt a kínai határ mentén fekvő Hveszanban, emlékezett rá, hogy mikkel traktálták őket Kim Dzsongun rendkívüli gyerekkoráról. Kijutott nekik is abból a nevetséges dumából, hogy Kim Dzsongun háromévesen autót vezetett. Külön füzetbe kellett lejegyezniük a forradalmári tudnivalókat. Természetesen meg kellett tanulniuk a *Döng a föld* dalt.

A kormányhivatalnokok sporteseményeket rendeztek az iskolájukban vagy összehívták a diákokat a játszótereken, és aztán nekiálltak előadást tartani Kim Dzsongunról. Az oktatottaknak minduntalan éljenezniük kellett, ami az előző Kimek esetében is elvárás volt minden lehetséges helyzetben.

Az a hír járta Hveszanban, hogy Kim Ir Szen egyszer arra kérte Kim Dzsongunt, hogy hozzon neki egy almát. Kim Dzsongun nem elégedett meg azzal, hogy egy szem almát hozzon, hanem ásót kért, mert el akarta hozni az egész fát a nagypjának. Ez a nem különösebben bújtatott példázat arról szólt, hogy milyen pluszköröket kell futnia a Nagy Vezető kedvéért.

A tizenéves Hjon akkoriban elgondolkozott azon, hogy vajon nem a mindenható titkosrendőrség indította-e útjára ezt a híresztelést annak a reményében, hogy aztán szájról szájra terjed. Az ilyesfajta üzenet sokkal hatásosabb lehetett, mint megjelentetni az újságok címlapján unos-untalan. Ez volt a vírusszerűen terjedő internetsztori észak-koreai változata.

Mire Kim Dzsongun átvette a vezetést, utódlása természetesnek és elkerülhetetlennek látszott.

MÁSODIK RÉSZ
A HATALOM MEGSZILÁRDÍTÁSA

5. fejezet

A HARMADIK KIM A KORMÁNYRÚDNÁL

„Az egész hadseregnek követnie kell Kim Dzsongunt és vakon megbíznia benne, élő puskákká és bombákká kell válniuk, hogy védjék őt mindhalálíg”

Nodon Szinmun, 2012. január 1.

A fiatalember okkal volt komoly. Apja halála után Kim Dzsongun hirtelen vezető szerepben találta magát abban a totális államban, amelyet többé-kevésbé a családja talált ki. Most lép be élete legfontosabb évébe, abba az évbe, amely majd megmutatja, hogy képes-e megtartani a család markában az országot, vagy a kegyetlen, idejétmúlt rendszer végleg darabokra hull.

Érvényt kellett szereznie hatalmi tekintélyének olyan emberek fölött, akik már régebb óta az államnak dolgoztak, mint hogy ő megszületett, és vákuumfedél alatt kellett tartania egy olyan lakosságot, amely évtizedek óta el volt vágva a külvilágtól. Rá kellett cáfolnia egy olyan globális társadalomra, amely azt várta – és sok esetben remélte –, hogy megbukik.

Az első számú teendő úgy szólt, hogy teljes sebességre kell kapcsolni a személyi kultuszt.

2011. december 17-én Kim Dzsongil súlyos szívrohamot kapott „a nagy szellemi és testi megterhelés” következtében, miközben vonaton járta az ország északi térségeit helyszíni útmutatások céljából, tudatta remegő hangon a veterán bemondónó, Ri Csunhi az állami televízió déli különadásában két nappal később.

A bemondónó könnyek közt jelentette be Kim Ir Szen halálát 1994-ben. Ahogy akkor, úgy most is sietett megnyugtatni hallgatóit, hogy az észak-koreaiaknak nem kell aggódniuk. Itt van Kim Dzsongun, „a forradalom ügyének nagy örököse”, hogy vezesse őket.

A huszonhét éves leszármazott volt most „a párt, a katonaság és a nép vezetője”, ez az ifjú sarj fogja „káprázatosan továbbvinni és kiteljesíteni” azt a forradalmi hitvallást, amelyet a nagyapja teremtett meg csaknem hét évtizede, folytatódott a rádióadás.

A bejelentés híre futótűzként terjedt világszerte. Észak-Korea igencsak megjósolhatatlan kimenetelű új fázisba lépett. A rezsim belekezdett a példa nélkül álló kísérletbe: az állítólag szocialista, erősen diktatórikus és vitán felüli fékevesztett hatalom harmadik generációs átmentésébe.

Dél-Korea teljes készültségbe helyezte katonai erőit. Japán riasztotta válságstábját. A Fehér Ház tűkön ült, és „közvetlen kapcsolatot” tartott fenn az Észak-Korea szomszédságában lévő mindkét szövetségesével.

Észak-Koreában a propaganda készen állt, a vezető tisztségviselők a helyükre kerültek, minden ahhoz szükséges lépés megtételére, még ha sietve is, hogy Kim Dzsongun átvegye apja örökét.

Most Kim Dzsongunnak fel kellett nőnie a feladathoz és eljátszania a szerepét.

Az első és legfontosabb rész a gyászoló örököse volt. Kim Dzsongun gondoskodott arról, hogy az észak-koreai nép annak a vonalnak a természetes folytatását lássa benne, amely uralta a nemzetet az előző hat évtizedben. Ahogy az apja tizenhét évvel korábban, most azt a fajta

hamuszürke gyászarcot próbálta fel magára, amit a reményei szerint az egész lakosság látni fog rajta.

Kim Dzsongun elment a Kumszuszan emlékpalotába, ebbe a Phenjan északkeleti részén álló, 35 ezer négyzetméteres, ötszintes mauzóleumba, ahol a nagyapja feküdt felravatalozva az elmúlt tizenhét évben.

A Kumszuszan emlékpalota eredetileg Kim Ir Szen hivatalos rezidenciájának készült, de átépítették állandó emlékművé nem kis pénzből az éhínség csúcsán – a költségek a hírek szerint meghaladták a 900 millió dollárt. A rezsím legfőbb dolga nem az volt, hogy enni adjon az éhező népnek, hanem hogy kolosszális emlékművel tisztelegjen egy olyan ember előtt, aki elnökölt a tömeghalálhoz vezető, elrontott gazdaságpolitika felett.

Kim Ir Szen bebalzsamozott holtteste ott feküdt kiterítve üvegkoporsóban, még halálában is fenyegető jelenlétet sugározva. Naponta megszámlálhatatlanul sok észak-koreai érkezett ünneplőruhában a hatalmas épületbe hosszú, jobbára repülőterekről ismert mozgójárdán. A külföldi látogatók folyamatos áradata sem maradhatott el, mert a halott despota előtt tiszteletüket lerovó kívülállók nélkülözhetetlenek voltak annak a hazugságnak a fenntartásához, hogy a Nagy Vezetőt az egész világ tisztelte.

Valahányszor felléptem a mauzóleumba vezető mozgójárdára, mindig lenyűgözött az ellenkező irányban haladó észak-koreaiak látványa. Ahogy elhaladtak mellettem, azon tűnődtem, vajon mit gondolhatnak erről az egész helyről. Talán háborognak magukban azon, hogy mekkora anyagi forrásokat áldoztak egy tetemnek, vagy talán őszintén megindította őket egy olyan ember látványa, akit félistennek állítottak be nekik. Sokan sírtak, másoknak ez legalább lehetőséget kínált arra, hogy felvegyék a legjobb ruhájukat, és egy napra kiszakadjanak az átlagélet taposómalmából.

Most Kim Dzsongil is ott feküdt.

Amikor bementek a mauzóleumba, Kim Dzsongun és húga, Kim Jodzsong vezették a feketebe öltözött, tiszteletadó főemberek menetét. Mindketten a könnyeiket törölgették.

Az apjuk dobogón feküdt, nyakig becipzározott zubbonyban, a feje kerek párnán pihent, és a testét vörös lepel takarta. A ravatal körül piros begóniák sorakoztak, kimdzsongiliának elnevezett, a születésnapja idején nyíló fajta. Észak-Koreában még az anyatermészetet is rákényszerítik, hogy a Kimek dicsőségét hirdessék.

Aztán, tizenegy nappal Kim Dzsongil halála után, következett a nyilvános búcsúztatás.

Kim Dzsongun elindította utolsó útjára apját, a hosszú fekete temetési menet negyven kilométeres körutat tett meg a fehérbe burkolózott phenjani utcákon áthaladva. Nagy, sűrű pelyhekben hullt a hó, az égiek gyászát kifejezve, fogalmazott utóbb egy észak-koreai hírolvasó.

A körmenetben haladt két amerikai gyártmányú Lincoln Continental: az egyik Kim Dzsongil portréját vitte, amely szélteben-hosszában nagyobb volt magánál az autónál, a másik a koporsót szállította, bebugyolálva a Munkapárt zászlajába, rajta a hagyományos kommunista sarló és kalapács mellett az értelmiséget jelképező íróecsettel.

Nyolcan lépdeltek a Kim Ir Szen téren lassan keresztülhajtó halottaskocsi mellett. Az autó jobb oldalán legelöl Kim Dzsongun, a visszapillantó tükröt markolva, mintha támaszra szorulna gyászában, vagy talán mintha addig akarna kapaszkodni szeretett apjába, ameddig csak tud. Az ábrázata ugyanolyan sötét volt, mint az öltönye. De Kim Dzsongil másik két fia nem volt látható. Nyoma se volt se Kim Dzsongun féltestvérének, Kim Dzsongnamnak, se bátyjának, Kim Dzsongcsholnak.

Ellenben helyet kapott a nyolcfős csapatban Csang Szongthek, Kim Dzsongun

társaságkedvelő „bácsikája”, akinek fontos szerep jutott a Kínával való gazdasági kapcsolatok bonyolításában. Csang beházasodással került a belső körbe, miután feleségül vette Kim Dzsongil húgát, Kim Gjonghit. Mindkettőjüket tavaly emelték be a Politikai Bizottságba, azon a konferencián, amelyen megnevezték Kim Dzsongunt feltétlen örökösnek.

Az utcákon gyászolók álltak sorfalat, és a kívülálló számára mérhetetlenül megjátszottnak tűnhetett, ahogy magukból kikelve jajveszékelték és a mellüket verték, hisztérikusan zokogtak és a földre rogytak. Mintha egy latin-amerikai teleregénnyel keresztezett koreai szappanopera jelenete volna nagy adag groteszkkal nyakon öntve.

Az észak-koreaiaknak nem kellett megmondani, hogy így gyászolják vezetőiket. Tudták, hogy ezt várják el tőlük. Annyi bizonyos, hogy egy észak-koreai se szeretett volna úgy lencsevégre kerülni, hogy kevésbé szenvedélyesen sír a körülötte lévőknél, ám ebből valamennyi kétségtelenül őszinte volt. Csaknem minden észak-koreai a Kimek istenként való imádatában nőtt fel, néhányan pedig valóban annak is hiszik őket.

A Kim Dzsongil halála utáni napokban az állami média a felfokozott nyilvános siratás felmutatásával azt kívánta jelezni, hogy az emberek mennyire mélyen szerették vezetőjüket. „Mintha a föld is belerázkódott volna a halottaskocsit fogadó és elbúcsúztató emberek zokogásába” – jelentette a hivatalos hírügynökség.

Ez a gyászkitörés megismétlődött országszerte. Katonák, iskolásgyerekek, kormánytisztviselők, mindenki kisereglett a roppant országjáráshoz, hogy lerója tiszteletét Kim Dzsongil előtt – megtetézve fékevesztett zokogással, feketébe öltözéssel és hasra borulással a hófödte földön. Kim Dzsongun forró italokat és külön orvosi felügyeletet rendelt a nyílt utcán gyászolóknak, közölte az állami média.

A temetés után Kim Dzsongun megtekintett egy katonai díszfelvonulást a Kumszuszan emlékpalota előtt, ahol a koreai néphadsereg felesküdt a fiatal új vezérre. A katonák ígéretet tettek, hogy maguk is puskák és bombák lesznek, hogy védelmezzék főparancsnokukat, és hogy szétzúzzák Észak-Korea ellenségeit, ha „akár csak 0,001 millimétert is behatolni merészelnék az ország sérthetetlen légterébe, földjére vagy tengerére”.

Kim Dzsongil hároméves gyászidőt hirdetett apja halála után, amely alatt vasmarokra fogta a rendszert, és igyekezett úrrá lenni az éhínségen.

De a Nagy Utód számára nem volt megállás. Az immár „szeretve tisztelt Kim Dzsongun elvtárs” azon dolgozott, hogy „a bánatból erőt kovácsoljon”, fogalmazott Ri, a bemondónő. Ettől a pillanattól kezdve minden idejét és energiáját arra fordította, hogy a hatalomban maradjon. E célból létre kellett hoznia saját hatalmi bázisát, olyat, amely közvetlen neki tartozik hűséggel, és nem az apjának.¹

Nem volt nehéz tréfát űzni az új fiatal vezetőből, Kim Dzsongun a külvilág számára hamar gúny tárgyává vált.

Először is ott volt a karikatúrába illő megjelenése, egyedi fölnyírt haja, gyorsan növekvő derékbősége és az olyan öltözékek iránti vonzalma, amelyek már csak a kommunista maradványállamokban vannak divatban.

A „szorgos diktátorról” az állami médiában megjelent fotók úgy néztek ki, mintha az *Onion* szatirikus vicclapból jönnének. Harckocsiból bukkan elő, kerek, mosolygós arcát puha fekete sisak keretezi. A jókedvű diktátor nagy kád kenőanyag előállítását felügyeli. Ezt a fajta kenőanyagot motorok zsírozására használják, de Észak-Korea aligha választhatott volna viccre

ingerlőbb gyárat a fotózáshoz.

Kim Dzsongun jókora mennyiségben adományozott magának hosszú titulusokat – hamarosan több száz különböző fokú talpnyalást tükröző címet gyűjtött be. Némelyik megszokott kommunista stallum volt, mint a Munkapárt első titkára. (Az apjából posztumusz örökös főtitkárt csinált.) Egyéb általános tisztségei azonban még nyilvánvalóbban méltatlanok voltak a személyéhez, mint például a párt Központi Katonai Bizottságának az elnöke, illetve a Nemzetvédelmi Bizottság állandó elnöke. Akadtak erősen túlzó címek is, mint a „legyőzhetetlen és diadalmas tábornok”, ő volt az „igazság gyámolítója”, a „testet öltött szintiszta szeretet”, a „határozott és nagylelkű vezér”. Különösen sok elnevezés kapcsolta össze a Nappal: a „Nap vezérlő sugara”, a „forradalom Napja”, a „szocializmus Napja”, a „huszonegyedik század fénylő Napja” és az „emberiség Napja”. Egy udvariassági formula sem lehetett túl elrugaszkodott az új vezető számára.

Még az észak-koreai sajtóban megjelent cikkek is egyre mesébbé váltak, például az, amikor a Koreai Központi Hírügynökség bejelentette, hogy tudósok felfedeztek egy „unikornisodút”. A történet természetesen azonnal vírusszerűen terjedt, ahogy világszerte bohózat tárgyává vált e még észak-koreai mércével is fantasztikus mese.

Mint kiderült, fordítói baki állt a dolog mögött. Az írás valójában egy mitikus lényről szólt egy ősi koreai királyság kapcsán – nem sokban különbözött a Loch Ness-i szörnytől. De ez nem akadályozta meg, hogy a legnevezetesebb változat terjedjen el.

Két alkalommal az állami média azt jelentette, hogy a Nagy Utód „mély hóban gázolva” megmászta a Pektu-hegyet, azt a mondabeli csúcst, ahonnan eredezteti isteni jogát az országvezetésre. Bizonyítékként az újságok megmutatták a túlsúlyos embert a kétezer-hétszáz méter magas hegy tetején – fekete lakkcipőben és hosszú gyapjúkabátban, amely alkalmasabbnak látszott a phenjani paradékhoz. A vezető nagyságát mi sem mutatta jobban, mint hogy még hegymászó felszerelésre se volt szüksége a csúcstámadáshoz.

Kim Dzsongunt természetesen a hősipkás tűzhányó ereje hajtotta. Egyedülállóan megkapó stílusában a *Nodon Szinmun* arról cikkezett, hogy „a Pektu-hegy fenséges szelleme” tükröződött „a rátermett nagy személyiség” szemében, és hogy azon a hegyen állva látott „egy erős szocialista nemzetet, amely energikusan tör előre teljes lendülettel, habozás nélkül bármilyen tomboló gaz széllel szemben a bolygón”.

A róla szóló történetek hamarosan megragadták az országhatáron túl élők képzeletét.

Kínában gyorsan megkapta a „III. Hájas Kim” csúfnevet, jóllehet a kínai cenzorok megkésett erőfeszítéseket tettek rá, hogy eltüntessék a ragadványnevet az internetről.

Teljesen megalapozatlan jelentések szóltak arról, hogy barátnőjét, Észak-Korea legnépszerűbb női popegyüttesének vezetőjét kivégeztette, mert az illető az együttese tagjaival lesbikus pornófilmeket forgatott és árusított. Kiderült, hogy nemcsak hogy él, hanem ő lett Kim Dzsongun első számú küldöttje kulturális szerepvállalás alkalmával. Hírek terjengtek, hogy a Nagy Utód 3,5 millió dollárt költött kéjbrigádja szexi fehérműire, bár semmi se bizonyította, hogy grüндolt volna magának egy olyan háremet, mint az apja.

És amikor Kim Dzsongun eltűnt a látómezőből hat hétre 2014-ben, és aztán botra támaszkodva jelent meg újra, az a magyarázat hangzott el, hogy annyira rákapott az ementáli sajtra még a svájci diákévei örökségeként, hogy a bokája megroskadt. Valószínűbbnek tűnt, hogy köszvény kínozta, egyfajta ízületi gyulladás, amely „királyok betegségeként” is ismeretes, mert a mértéktelen életmód okozza. Kim eltűnésének igazi okát továbbra is homály fedi.

Még az olyan rendszerint visszafogott sajtótermékek, mint a *New Yorker* és az *Economist*

sem tudtak ellenállni a gúny készítésének: az előbbi a címlapjára tette a csecsemőként játék rakétákkal játszadozó Kim Dzsongunt, az utóbbi pedig a sajátos frizuráját nukleáris felhővé felfújva ábrázolta.

Kim Dzsongun valóban gyenge kezdést mondhatott magáénak. Első fegyvercsörtetési kísérlete megalázó kudarccal végződött – táptalajt szolgáltatva mindazoknak a rosszindulatú felvetéseknek, hogy a vezérszereppel nem boldogul majd.

Csak négy hónapja irányította Észak-Koreát, a rezsim az „örökös elnök”, Kim Ir Szen 2012. április 15-re eső századik születésnapjának megünneplésére készülődött. Kim Ir Szen születésnapját még tizennyolc évvel a halála után is a Nap ünnepeként ülték meg, ez az év legszentebb napja Észak-Koreában. Ezen a napon katonai parádékat tartanak és tűzijátékokat rendeznek, és megemlékeznek a Nagy Vezető maradandó nagyszerűségéről a szobrai és más emlékhelyei előtt.

Hogy ne csak egyszerű évforduló legyen, a centenárium alkalmat adott a fiatal diktátornak, hogy megerősítse a Pektu-vérvonal mítoszát és igazolja isteni jogát Észak-Korea vezetésére. Két hétig tartó, extravagáns ünnepségeket tervezett az esemény köré.

Azt akarta, hogy a startpisztoly nagyot szóljon.

Április 13-án a Koreai Űrtechnológiai Bizottság elindított egy állítása szerint új földmegfigyelő műholdat Vezércsillag 3 néven. A név ígéretesen csengett, mert minden észak-koreai tudta, hogy egy fényes vezércsillag jelent meg az égen a Pektu-hegy felett azon a napon, amikor Kim Dzsongil megszületett.

Az észak-koreai űrkutatási szervezet az előző hónapban bejelentette indítási tervét. A tinta még alig száradt meg azon a szökőnapiegyezményen, amelyet Washington és Phenjan írt alá február 29-én. Ebben Észak-Korea ígéretet tett rá, hogy élelmiszersegélyért cserébe leállítja rakétaindítási és atomkísérleti programját.

Az Egyesült Államok és más országok figyelmeztették a Kim-rezsimet, hogy ne hajtsa végre az indítást, mert a műholdfellövés mögött gyatrán palástolt ballisztikus rakétát láttak.

Az állami média azonban azt bizonygatta, hogy Phenjan egyszerűen csak az űr békés felhasználásához fűződő szuverén jogát gyakorolja. A nagy esemény a világ minden tájáról újságírókat csődített a kilövőállomáshoz. Nem sokkal hajnal után a hordozórakéta elemelkedett. Csak kilencven másodpercig repült, majd a Koreai-félsziget és Japán között a tengerbe csapódott.

A rezsim aligha tehetett úgy, mintha mi se történt volna, tekintettel arra, hogy micsoda hírverést csaptak hozzá, és hogy a nemzetközi sajtó az eset tanúja volt. Kim bizalmasai egyszerűen annyit közöltek, hogy a műhold nem állt rá a kijelölt pályájára, és hogy a szakemberek vizsgálják a problémát.

Még ez a visszafogott és kertelés nélküli bejelentés is szakítást jelentett a múlttal. Kim Dzsongil sosem ismert be semmiféle hibát nyilvánosan. Ez korai jele volt annak, hogy miközben bizonyos fokig az apja nyomdokán halad, Kim Dzsongun néhány dolgot másképp akar csinálni. Majd sokkal egyenesebbnek fog bizonyulni Észak-Korea gyengeségeit és azok rendbetételét illetően.

Mindenesetre Kim hamarosan talált okot az örvendezésre. Az észak-koreai szakembereknek nem tartott sokáig megoldani a problémát. Az év végére pályára állították a műholdat – elég rozogát, de attól még keringett.

Kim Dzsongun nem akarta annyiban hagyni, hogy ez a korai botlás meghatározza az ő pályáját. Két nappal a kudarcba fúlt rakétaindítás megaláztatása után a Nagy Utód visszatért a

nagyapjáról elnevezett térre néző erkélyre Phenjanban. Ugyanezen az erkélyen sétált végig alig másfél évvel korábban az apjával, és nézte a hatalmas katonai díszfelvonulást, amely hivatalos debütálása is volt egyben a világ nyilvánossága előtt.

Itt most beszédet mondott. A mondottak többsége a szabványos észak-koreai hetvenkedés volt arról, hogy az ország „roppant katonahadával” ki fogja vívni a „végső győzelmet” az imperialistákkal szemben. De a beszéd önmagában is külön esemény volt. Kim Dzsongil egész tizenhét évnyi uralma alatt csak egyetlenegyszer szólalt meg a nyilvánosság előtt, és akkor is csak egyetlen mondatra szorítkozott. – Dicsőség a koreai néphadsereg hős katonáinak! – mondta egy katonai díszszemlén 1992-ben.

Ám most itt volt ez a fiatalember, aki húsz percen át szónokolt mikrofonok erdeje előtt, és beszélt a néphez mindössze néhány hónappal a hivatalba lépését követően. Nemhogy lámpalázassá tette volna első nyilvános szereplése, inkább nyugodtnak látszott, miközben viccelődött és mosolygott a főembereivel egyetemben az erkélyen.

Ez a fiatal vezető már annyira más volt, mint az apja! Mégis annyira ismerős! Az észak-koreai hallgatóságot óhatatlanul Kim Ir Szenre, örökös elnökükre emlékeztette. Kim Dzsongun ugyanazt a reszelős hangot tette magáévá, mint a nagyapja, és megint a nagyapja védjegyének számító Mao-öltönyt viselte, piros Kim Ir Szen-jelvénnel a szíve fölött.

Oldalán a katonai egyenruhás tábormokokkal és más vezető tisztségviselőkkel Kim Dzsongun nézte, ahogy a katonák tízezrei vonulnak át odalent a téren, nagyapja és apja hatalmas portréit emelve a magasba. Tisztelgett az elődeinek, miközben a katonák a nevét harsogták dübörgő összhangban. Immár az övé volt mindez.

Bármennyire áldás lehetett is személyisége a humoristáknak meg a karikaturistáknak, azért az nem a vakszerencsének volt köszönhető, hogy Kim Dzsongun a kedvezőtlen kilátások ellenére megmaradt a rendszere irányítójának.

Hatalomba lépése első napjától fogva minden, amit tett, gondosan kiszámított volt ahhoz, hogy segítse elérni egyetlen célját: hogy megmaradjon Észak-Korea – ahogy az arculatépítői fogalmazták – mindig diadalmaskodó, vasakarató parancsnokának.

A külvilág mindig is hajlamos volt lebecsülni Kim Dzsongun erejét, mondván, hogy ő csak egy báb, és igazából a régi gárda viszi a prímet.

Valóban igaznak tűnt, hogy a Nagy Utód kapott némi útbaigazítást az első hónapjaiban és éveiben. Legfontosabb tanácsadója a nagynénje, Kim Gjonghi volt. Az asszony nagyon jóban volt bátyjával, Kim Dzsongillel, rendszere egyik tartóoszlopának számított. Döntő szerepet játszott abban, hogy unokaöccse megkapja a kellő oktatást és támogatást, amire majd szüksége lesz, amikor átveszi a vezetést. Arról is ő gondoskodott, hogy a Kim család pénzügyei rendben legyenek.

Férje, a koporsóvivő Csang Szongthek lett az „irányítótorny”, ő felügyelte a rendszer napi szintű műveleteit. Csang döntötte el, hogy milyen híradások kerüljenek Kim Dzsongun elé, milyen fontossági sorrendben, hozzátevé a saját kozmetikázását átadás közben.²

Egy harmadik tisztviselő tette teljessé a közvetlen tanácsadók „triumvirátusát”: Cshö Rjonghe, aki abban az időben az Általános Politikai Hivatal igazgatta, a koreai néphadsereg azon intézményét, amely a politikai oktatást intézi a katonaságon belül. Ez kulcsfontosságú szerepkör volt, tekintélyt kölcsönzött neki a katonaságban és a Munkapártban egyaránt.

Ők hárman támogatták és irányították a fiatal vezetőt, amikor megkezdte új funkcióját, de

az észak-koreai rendszer az egyszemélyi vezetés elvén működik. Kim Dzsongun teljhatalmat gyakorolt. Ez nagyon hamar megmutatkozott e három legközvetlenebb tanácsadója sorsán keresztül.³

Miután bebetonozta a vezetés és a rezsim feletti uralmát, Kim Dzsongun nagyon tudatosan bezárkózott, tartózkodott az olyasfajta zarándoklatoktól Moszkvába és Pekingbe, melyekre az apja és a nagyapja indult. Megpróbált arról is tenni, hogy senki más se hagyhassa el az országot. Azonnal nekilátott a határok hermetikus lezárásának, szavatolva, hogy elő ne fordulhasson tömeges országelhagyás, illetve fel se merülhessen, hogy nem vasmarokkal szorongatja a gyepelőt. Hírzárlatot rendelt el, fejlett technológia alkalmazásával csapott le azokra, akik dél-koreai teleregényt merészelték nézni vagy kínai popslágereket hallgatni.

Új adag terrort fecskendezett a társadalomba, gondoskodva arról, hogy mindenki állandó félelemben éljen. Az átlagember az elnyomás új fokozatai alá került, és aki az elitből túl sok hatalmat halmozott fel, azt kockáztatta, hogy száműzik az ország legtávolabbi sarkába – a még rosszabbról nem is beszélve.

Kimnek szüksége volt támogatók seregére maga körül, akiknek feltétlen érdekük fűződött az ő sikeréhez, úgyhogy nekiállt felmérni, kit tartson meg és kit távolítson el. Megszabadult a lehetséges hatalmi riválisoktól, brutális kegyetlenséggel intézte el bácsikáját, sőt még a féltestvérét is, hogy megmutassa, becsvágya nem ismer határokat.

Több gazdasági szabadságot engedett meg – egyértelműen kapitalista piacok kezdtek központi szerepet betölteni a legtöbb ember életében –, mintegy azt éreztetve a lakossággal, hogy az életszínvonala javul.

Ez szabad kezét adott neki ahhoz, hogy rakéta- és atomfegyverprogramokba ölje a rezsim minden erőforrását, és előretörésében olyan lélegzetelállító gyorsaságot és teljesítményt mutatott fel, ami már hihető fenyegetést jelentett a Kim-rezsim halálos ellensége, az Amerikai Egyesült Államok számára.

Még a nevetséges megjelenés is meg volt tervezve.

Miközben más diktátorok megpróbálták álcázni azt a tényt, hogy öregszenek, és ebből következően halandók – lásd, ahogy Szaddám Huszein és Moammer Kadhafi festette a haját –, Kim Dzsongun pont fordítva járt el. A fiatal önkényúr megcsinálta magából a nagyapja reinkarnációját. Bicegve járt, és a hajviselete egyenesen a negyvenes évek Szovjetunióját idézte. A nagyapjáéra emlékeztető, mély, dörmögő, rekedt hangot vett fel, mintha napi két dobozzal szívná. És ami valamennyi közt a legszembeötlőbb volt: minden nyilvános megjelenésekor egyre kövérebb és kövérebb lett.

Nyáron fehér, rövid ujjú, elvtársi stílusú ingeket hordott, amelyekben a nagyapja feszített. Télen ugyanazt a nagy prémkucsmát. Még a szemüvege is régimódi, szögletes fajta volt. Az egész kinézete Kim Ir Szen-i évjáratot tükrözött, a régi jó napokra emlékeztette az észak-koreaiakat.

A mimikri működött.

Amikor a hveszani középiskolás először látta meg Kim Dzsongunt a kiadós pocakot rejtő maoista öltözékével és a szokatlan felnyírt frizurájával, rögtön a történelemórái jutottak eszébe, a családi visszaemlékezések azokról a szép időkről, amiket az ország úgy élvezett Kim Ir Szen alatt.

– Kim Ir Szen korára gondoltam, arra a korra, amikor az észak-koreaiak jobban éltek, és szerintem rengeteg észak-koreai gondolt ugyanerre – fejtegette Hjon. – Ugyanúgy, ahogy a dél-koreaiak szép emlékeket őriznek Pak Csong Hiről, az észak-koreaiak Kim Ir Szenről őriznek

szép emlékeket, mert az ő uralma alatt az észak-koreaiak jobban éltek, mint a déliek.

De Kim Dzsongunnak nem volt elég csak a kinézet. Kim Ir Szen markáns egyéniség volt, és ezt átplántálta egy karizmatikus rezsimbe, amely csakis körülötte forgott. Kim Dzsongilben nem volt ez a fajta készség. Ő hírhedten befelé forduló, zárkózott ember volt, és teljesen nyilvánvalóan idegenkedett az emberi kapcsolatoktól.

Kim Dzsongun messzemenően a nagyapja unokájának látszott, olyasvalakinek, aki láthatóan élvezte a talpaló politizálás észak-koreai változatát, a nyilvánosságot és találkozást a választópolgárokkal. Nem a szavazataik kellettek neki – Észak-Korea vezetőjét mindig 100 százalékos részvétellel és 100 százalékos szavazati aránnyal választották meg a Legfelsőbb Népi Gyűlésbe –, hanem a lelkesedés, és így a fényképeinek a bálványozása és önmaga bálványozása kölcsönösen örökítették tovább a mítoszt.

Az újságokban és a tévéképernyőkön Kim Dzsongunnak gondja volt rá, hogy a nép emberének mutassa magát. Bárhová ment – iskolába, árvaházba, kórházba –, közvetlen volt, szélesen mosolygott és megölelgetett mindenkit, a kicsiktől az idősekig. Egy tanyán, helyszíni útmutatás közben, még egy kecskegida fejét is megsimogatta.

Az állami médiából ömlöttek az állítólag országszerte véletlenszerűen megkérdezett emberekkel készített riportok arról, hogy mit gondolnak új vezetőjükről. Az élelmiszerüzemekről a gyógyszergyárakig mindenütt hűségeskük hangzottak el az észak-koreaiak szájából új vezetőjük felé, akit úgy írtak le, mint „a koreai nép örökre elmozdíthatatlan szellemi talpköve”.

Egy nő nem tudta visszafogni rajongását.

– Meggyőződésem, hogy ő sorsunk kormányosa – nyilatkozta az állami televízióban. – Amíg velünk van, nem kell félnünk semmitől.

Az állami média Kim bemutatkozásának a dicséretétől zengett, ami kezdetben sok embert felbátorított. A vezetési stílusváltás jeleként országszerte mélységesen dekadens élelmiszereket juttattak a családoknak – például ritkaságszámba menő halat és húst. Ezek a Nagy Utód adományai voltak a népnek. A derűlátás fokozódott.

Min-ah csak pár évvel volt fiatalabb az új vezetőnél, és még viszonylag jól ment a sora akkoriban, 2012-ben. A vidéki Észak-Korea mércéjével nézve többé-kevésbé tehetősnak számított. A forgalmas észak-koreai kereskedelmi állomáson, Hönjongban lakott a kínai határ szomszédságában, a férje teherautó-sofőr volt, ami jó állásnak számított, hiszen a munka mellett igen jövedelmező csempésztevékenységet folytathatott. Volt házuk, hozzá kicsi udvar, és hamarosan egy kisbaba. Amikor a kislányuk óvodába kezdett járni, volt elég pénzük megkenni az óvónőt, hogy kivételesen bánjon vele. Betagozódtak az új észak-koreai középosztályba.

Mégis abban bízott, hogy Kim Dzsongun felemelkedése, aki ugyanúgy az ezredforduló nemzedékéhez tartozott, mint ő, új korszakot harangoz be Észak-Korea számára – jobb viszonyokat Kínával, amely eltúrta, de nem kimondottan ölelte keblére Észak-Koreát, és jobb viszonyokat a külvilággal. A gazdasági felvirágzás korát, amikor az észak-koreaiak elkezdhetnek élvezni valamennyit abból a gazdagságból és szabadságból, amit láttak a késő éjjelente titokban nézett dél-koreai teleregényekben.

De semmi nem javult. Sőt bizonyos tekintetben rosszabbra fordult. A határt megerősítették, az embereknek nehezebb lett árukat átcsempészni a folyón. Ennek következtében az árak megemelkedtek. A mosószer kétszer, majd háromszor annyiba került.

Csalódottság kezdett eluralkodni. Min-ah férje és bizalmas barátai vicceket kezdtek gyártani új félistenükről. Ha Kim Dzsongun vezető lehet, akkor én is vezető lehetek, nevettek. Észak-Korea rendőrállamában az ilyen beszéd lázítósnak számított, és ha valaki elárulta a hatóságoknak,

annak súlyos következményei lehettek: a vétkes szinte biztosan politikai fogolytáborban kötött ki.

– Mindenki tudta, hogy Kim Dzsongil és Kim Dzsongun egyaránt hazudik. Tudtuk, hogy amit a hírekben hallunk, az mind hazugság, de nem mondhattunk semmit, hiszen mindenki szigorú megfigyelés alatt állt – mesélte nekem Min-ah néhány évvel azután, hogy a férjével és két fiatal lányukkal átszöktek Dél-Koreába. – Ha valaki berúg, és azt mondja, hogy Kim Dzsongun tetű alak, azt többé senki nem látja élve.

Kim Dzsongun sikeresen átvette a hatalmat, de még nem igazolta, hogy tudja, hogyan vigye sikerre a düledező kleptokráciát, amit örökölt.

6. fejezet

NINCS TÖBB NADRÁGSZÍJMEGHÚZÁS

„Fel kell nevelnünk azokat az értékes magvakat, melyeket a nagy Kim Dzsongil elvtárs vetett el, hogy felépítsünk egy erős államgazdaságot és javítsunk a nép életkörülményein, és vezetésünkkel dicsőséges valóságként boruljanak virágba.”

Kim Dzsongun, 2012. április 15.

Kim Dzsongil ötvenkét évesen vette át Észak-Korea irányítását, és az ország kiszolgáltatott helyzetbe került. A Szovjetunió összeomlott, és éhínség volt kitörőben. A már így is rendkívül lerobbant állapotú észak-koreai gazdaság lassan még rosszabb helyzetbe került.

A másodgenerációs vezető nem kockáztathatta meg, hogy még több bizonytalanságot vigyen ebbe az ingatag egyenletbe. Egyszerűen csak kitartott, és kapaszkodott a reménybe, hogy a propaganda és a mindenre kiterjedő megfigyelés átsegítik a gondokon. Esélytelenül is kitartott, és épségben megőrizte a családi vállalkozást tizenhét éven át. Fő teljesítménye abban állt, hogy ilyen sokáig bírta a gyűrődést.

Kim Dzsongunnak nem volt meg az a választási lehetősége, hogy egyszerűen csak kitartson. Csak huszonhét éves volt, amikor megörökölte ezt az állapotot. Elvileg évtizedeken át uralkodhatott. Ezért hogy az uralkodáshoz való jogát bizonyítsa, sokkal többet kellett tennie az apjánál. Voltaképpen azt kellett felmutatnia, hogy az élet kezd jobb lenni Észak-Koreában, ha azt akarta, hogy a nép továbbra is támogassa rendszerét és azt az igencsak igazságtalan társadalmat, amelyet ez a rezsím létrehozott. Muszáj volt megadnia a népnek a jobb élet érzését.

De nem vágott bele olyan nagyszabású vagy összefüggő tervbe a kézzelfogható gazdasági növekedés eléréséhez, mint a kínai mintájú „reform és nyitás” vagy a szovjet mintájú peresztrojka. Ehelyett kicsit lazított az erősen korlátozó szabályokon. Egyszerűen véget vetett a vállalkozások szigorú tiltásának.

Bár támogatni nem támogatta, tűrni eltűrte a kisebb egyéni vállalkozói tevékenységet. Többé nem csaptak le azokra az emberekre, akik úgy próbáltak talpon maradni, hogy rizslepényt adtak el, haját vágtak vagy Kínából behozott DVD-lejátszókat árultak (Észak-Korea külkereskedelme szinte kizárólag – körülbelül 90 százalékban – Kínára korlátozódott). A parasztok megtarthattak a termésből egy keveset, hogy magánúton eladják. Lemondtak a pénzügyi rendszerben eszközölt nagy változtatásokról bizonyos puhább piaci erők kedvéért, hogy létrejöhessen akkora növekedés, ami kielégíti az embereket.

Az észak-koreaiaknak „soha többé nem kell meghúzniuk a nadrágszíjat”, jelentette ki a Nagy Utód az első nyilvános beszédében, nagyapja születésének századik évfordulóján. Kim Dzsongun közölte a lerongyolódott lakossággal, hogy majd „kedvükre kiélvezhetik a szocializmus gazdagságát és jólétét”.

Ez merész kijelentés és kockázatos ígéret volt, nagy kihívás Észak-Korea siralmas gazdasági eredményeire nézve.

Miközben más ázsiai országok felvirágzásnak indultak a nyolcvanas és kilencvenes

években, Észak-Korea gazdasága megrekedt valahol a viktoriánus kor és a sztálinizmus legrosszabb napjai közt.

Kína belépett a Kereskedelmi Világszervezetbe. A kommunista Vietnam az élre tört a doi moi reformokkal, amelyek mind több és több teret engedtek a magángazdaságnak, Dél-Korea ezalatt pedig a világ leggazdagabb országainak ligájába katapultálta magát.

Eközben Észak-Koreában ökrökkel szántották a földeket. A teherautók fatüzeléssel üzemeltek, nem gázolajjal. Gyárak álltak le áram- vagy nyersanyaghiány miatt. 2005-ben Észak-Korea egy főre eső GDP-je körülbelül 550 amerikai dollár volt – harminchatszor kisebb, mint Dél-Koreáé. Észak-Korea az ENSZ gazdasági táblázataiban Mali és Üzbegisztán közé ékelődött, miközben Dél-Korea Portugáliával és Bahreinnel állt egy szinten.

Észak-Korea gazdasági hátránya a Koreai-félsziget 1945-ös kettéválasztásában gyökeredzik, ami alapvető gazdasági kiegyensúlyozatlanságot teremtett Észak és Dél közt. A hegyvidéki Észak gazdag olyan ásványkincsekben, mint a kőszén, és a japán gyarmatosítás időszakában ipari hátországgá fejlődött. A déli rész volt a „rizsesbödön”, amely az élelmet biztosította a félszigetnek és Japán egyes területeinek.

A kettéosztással Dél-Korea iparban szűkölködött, Észak-Korea pedig élelemben. Miközben a Dél szédületesen gyors iparosításba kezdett, kormányzati támogatással olyan vállalatok kaptak lábra, mint a Samsung és a Hyundai, Észak fogyatékoságait csak fokozta Kim Ir Szen dzsucse irányvonala, még úgy is, hogy a rezsim erősen támaszkodhatott a Szovjetunió és Kína hathatós segítségére.

Miközben Dél a kapitalizmus felé vette az irányt, Észak a kommunista típusú, központosított tervgazdálkodást tette magáévá. Az állam elvileg biztosította az élelmet, lakhatást, ruházkodást, oktatást és egészségügyi ellátást annak fejében, hogy az emberek állami gazdaságokban, állami gyárakban, illetve a tanultabbak esetében állami intézményekben dolgoztak.

A rendszer úgy-ahogy működött a hatvanas és hetvenes években, amikor Észak-Korea becserélhette a kibányászott kőszén és egyéb kereskedelmi cikkeket Kínából és a Szovjetunióból származó élelemre és javakra. De aztán Kína megkezdte átvedlését kapitalista behemóttá, a Szovjetunió pedig összeomlott. Észak-Korea gazdasági zuhanórepülése felgyorsult. Az éhínséggel az ország olyan közel került az összeomláshoz, mint még soha.

A központosított szocialista tervgazdálkodás ez idő alatt kezdett felszakadozni. A rezsim képtelen volt továbbra is biztosítani a fejadagokat, és nem volt más választása, mint engedni az embereknek, hogy vegyenek és áruljanak élelmiszert a megélhetésük érdekében.

Kim Dzsongil alatt a kormány visszamenőlegesen engedte a már spontán módon végbement változásokat. A szakemberek ezt a folyamatot alulról jövő piacosításnak nevezik.¹

Az éhínség alatt feltűnt alkalmi piacozás megtűrtté vált. Megszokott látvány lett a szöcskének hívott utcai árus, aki pillanatok alatt össze tudott pakolni és lelépni. Elharapózott a korrupció, az emberek lefizették a határőröket és más hatósági személyeket, hogy hunyjanak szemet a csencselésük és csempészetük fölött. Miközben az államgazdaság a végét járta, a magángazdaság tényleges növekedésnek indult.

Az éhínség szabadjára engedett egy szabályozatlan, véletlenszerű kapitalizmust, amit nehéz volt elfojtani, és gyors tempóban növekedett Kim Dzsongun alatt.

A Nagy Utód megértette, hogy ha egyszerűen csak békén hagyja ezt a korlátozott formájú kapitalizmust, azzal lehetőséget nyújt az embereknek, hogy maguktól pénzt keressenek, és megtalálják a maguk útját a jobb élethez. És ez a kormányának egy fillérébe se kerül.

Ezért a 2012-es első beszéde óta Kim Dzsongun többször is kitért az életszínvonal javításának döntő fontosságára.

Egy év múlva még merészebb kijelentést tesz. Miután már alkotmánykiegészítésben atomhatalomnak nyilvánította Észak-Koreát, felélesztette nagyapja „bjungcsin” ideológiáját. 1962-ben a Munkapárt gyűlésén Kim Ir Szen felkarolta a „párhuzamos fejlődés” eszméjét, amely egyidejűleg tűzte zászlajára a gazdaság és a nemzetvédelem fejlesztését. „Puska az egyik kézben, sarló és kalapács a másikban!” – ez volt Kim Ir Szen forradalmi jelszava abban az időben.

Ötven évvel később Kim Dzsongun újra bedobta az ötletet, hogy ez a rendszer egyszerre képes fejleszteni atomfegyvert és gazdaságot – azaz Észak-Koreának ugyanúgy lehet puskája, mint vaja.

Odafenn a kínai határon a pénzküldeményekkel kereskedő Hong úr, akinek a megtakarításait lenullázta a 2009-es pénzügyi reform, cseppet sem találta meggyőzőnek az új vezető ígéreteit. Ha Kim Dzsongun annyira a szíven viseli a sorsukat, akkor az emberek a félreeső vidékeken miért esznek még mindig kukoricát rizs helyett, és miért nincsenek piperecikkek még a módosabbaknak sem?

– Amikor Kim Dzsongun azt mondta, hogy erős és virágzó országot fog teremteni, egy szavát se hitte el neki senki – jelentette ki Hong úr. – Hogyan lehetnének erősek és virágzók, ha még vécépapírunk sincs?

A Nagy Utódnak azonban ezt az irányt kellett választania, hogy esélye legyen a hatalomban maradásra. Megértette, hogy az észak-koreaiaknak növekvő elvárásaik vannak, miután belekóstoltak a kapitalizmusba és abba a viszonylagos jólétbe, amit hozhat a düledező kommunista gazdaságba. Ráadásul Észak-Koreában szinte mindenki tudta, hogy Kína sokkal gazdagabb, és hogy Dél-Korea még annál is sokkal-sokkal gazdagabb.

Kim Dzsongun emlékezett arra, amit még a svájci diákévei alatt tanult a francia forradalomról? Ha szilárdan a kezében akarta tartani ezt a diktatórikus államot és elejét venni az esetleges eltérő véleménynek, akkor állandósítania kellett azt az érzést, hogy az életkörülmények javulnak. Kezdetben a tőkés haverokra összpontosított, akik a hatalomban tartották, és ez hatásosnak bizonyult az irányítása első éveiben. De tovább nem. A gazdasági egyenlőtlenségek növekedésével gondoskodnia kellett arról, hogy az átlagember is úgy érezze, a sorsa javul.

De a kínai stílusú reform és nyitás – az információáramlás beengedése a gazdaságirányítás fellazításával párosulva – nem jöhetett szóba Kimnek. Ha engedi, hogy a lakosság hozzáférjen az igazsághoz, az egyben azt is eredményezi majd, hogy kiderül, a Nagy Utód igazából nem is annyira nagy. De apró gazdasági „javítás” – Észak-Korea nem nevezi „reformnak”, mert az burkoltan arra utal, hogy valami nincs rendben a rendszerrel – viszonylag kis kockázatot von maga után.

Reform helyett engedte kibontakozni a „dzsangmadang” piacokat.

A legapróbb falvaktól a hatalmas nagyvárosokig mindenütt van legalább egy nyüzsgő vásártér. Ezek a piacok váltak országszerte a hétköznapi élet gócpontjává. Túlnyomórészt nők működtetik, akik, miután megházasodtak, már nem kötelesek állami munkahelyen dolgozni. Így hát amikor a férjek elmennek az áram nélküli szénbányákba vagy a gyógyszer nélküli kórházakba, a nők tisztességes pénzkeresésbe fognak.

A határátlépési engedéllyel rendelkezők – illetve akik elég pénzzel rendelkeznek megvenni az engedélyt – átkelnek a Tumen folyón, és rizsfőzőkkel, magas sarkú cipőkkel, napelemekkel, féregtelenítő tablettákkal, színes ingekkel, mobiltelefonokkal és csavarhúzókkal felpakolva térnek vissza. Néha komplett konyhai mosogatókat hoznak be. Az észak-koreai piacokon árult

termékek körülbelül 80 százaléka Kínából jön.

Azok, akik nem utazhatnak, fodrászüzletet, kerékpárjavító műhelyt, éttermet nyitnak, vagy házi készítésű édességet árulnak. Néhány vállalkozó szellemű azzal tesz szert pénzre, hogy kölcsönadja a mobiltelefonját Dél-Koreába irányuló hívásokhoz, vagy a lakását szerelmi légyottokhoz.

Ezek a piacok lettek az észak-koreai változások valaha volt legnagyobb serkentői. Az emberek országszerte azt tapasztalták, hogy az életszínvonaluk emelkedik – ahogy Kim Dzsongun megígérte. A dolgok talán nem javultak annyira, amennyire sok állampolgár szeretne volna, köztük Hong úr, de legalább jó irányba tartanak. Most már létezik középosztály Észak-Koreában.

Ma négyszáznál is több piac működik hatósági jóváhagyással, kétszer annyi, mint amikor Kim Dzsongun átvette az ország irányítását.² Egyedül Cshongdzsinban nagyjából húsz. Az utóbbi években a piacok gyorsan és látványosan nőttek a kínai határ közvetlen közelében, Szinidzsuban és a hveszani „csempészfészekben”, valamint Hedzsu kikötővárosban.³ Műholdfelvételek tanúsítják, hogy új piacok ütnek fel a fejüket mindenütt Észak-Koreában, és a régebbiek nagyobb, újabb épületekbe költöznek.

Egy piacon átlag 1500 árusítóbódé van, és ádáz versengés folyik a legjobb helyek megszerzéséért. Hveszanban egy kiemelt helyen lévő jó stand 2015-ben körülbelül 700 amerikai dollárt ért – csillagászati összeg Észak-Koreában. De akkora az igény az elárusítóhelyekre, hogy még ezekre a drága standokra is azonnal lecsapnak, amint szabaddá válnak.⁴

Nincs olyan terület, ahol ne lenne valaki, aki piacozásból akarna pénzhez jutni. A határvédelem kenőpénzt húz a folyón Kínába átkelni igyekvőktől. Az állítólag kommunista hatóságok magukévá tették az adó határozottan kapitalista fogalmát. A piacokon a bódékat működtetőknek jelenleg az eladott áruk értékének 10 százalékát kell befizetniük a piacfelügyelősen. Egyes dél-koreai kutatók becslése szerint a hatóságok körülbelül 15 millió amerikai dollárnak megfelelő összeget söpörnek be naponta standbérlés címén a kereskedőktől, míg más becslések arra mutatnak, hogy az állam csaknem negyedmillió dollárt kasszírozhat egyetlen napon a bódétulajdonosok megadóztatásából.⁵

Minden egyes piacot igazgató felügyel, aki szinte mindig férfi, és jó kapcsolatokat ápol a helyi hivatalnoki karral. Ez befolyásos pozíció, ami együtt jár egy csomó pénz bezsebelésének lehetőségével – és persze a jutalékfizetési kötelezettségével azok felé, akik betették ebbe az állásba.

Miután az államgazdaság legyengült, és az ipar akadozik hol az áram-, hol a nyersanyaghiánynak köszönhetően, a piacok lettek az élet motorjai Észak-Koreában.

A dél-koreai hírszerzés úgy becsüli, hogy Észak-Koreában a népesség legalább 40 százaléka saját vállalkozásából szerez jövedelmet. Ez hasonló ahhoz a piacosodási sinthez, mondják a hírszerzők, ami a kommunista blokk olyan országában volt megfigyelhető a Szovjetunió összeomlása előtt, mint Magyarország és Lengyelország.

A déli kémek szeretnek jelentéseket tenni az azonnali összeomlás jeleiről Észak-Koreában. De a számadataik igazából túlságosan alacsonyok lehetnek ez esetben. Más felmérések úgy találták, hogy jelenleg a népesség több mint 80 százaléka piaci tevékenységből él.⁶ Ezek az egykor teljesen az államtól függők most Észak-Korea bimbózó vállalkozói osztályának oszlopos tagjai.

A népesség még nagyobb hányada szerzi be élelmét a piacokról – mintegy 85 százalék a dél-koreai Korea Fejlesztéskutató Intézet tanulmánya szerint. A rosszultapláltság továbbra is

súlyos gond maradt, sok észak-koreai még mindig csak nehezen tud változatosságot vinni az éltrendjébe. Az ENSZ a lakosság 40 százalékát alultápláltnak becsüli, a satnya növekedés és a vérszegénység még mindig nagy gond. De a piaci tevékenység robbanásszerű terjedése azt jelenti, hogy emberek többé nem halnak éhen.

Észak-Korea gazdasága viszonylag stabillá vált, messze került egy szovjet blokkhoz tartozó, összeomlás szélén tántorgó, működésképtelen államétól. Észak-Korea nem szolgáltat megbízható statisztikai adatokat, de a kívülálló becslések arra utalnak, hogy növekvőben van. Dél-Korea számadatok terén mindig visszafogott központi bankja úgy számol, hogy az észak-koreai gazdaság körülbelül évente 1 százalékkal nőtt Kim Dzsongun alatt. Egy dél-koreai agytröszt, a Hyundai Gazdaságtudományi Intézet szerint a növekedés elérheti a 7 százalékot.

Észak-Korea éves teljesítménye még a dél-koreai központi bank óvatosabb becslése szerint is több mint megkétszereződött Kim Dzsongun hatalomra kerülése óta.

Az ezredfordulósok, akik az éhínség éveiben születtek vagy nőttek fel – Kim Dzsongun és a nála fiatalabbak nemzedéke –, a piacokat a mindennapi életük természetes részeként élték meg. Gyakran kapitalista bennszülötteknek is nevezik ezt a korosztályt – ők a dzsangmadang generáció.

A hveszani középiskolás diák, Hjon is a kapitalizmus gyermeke, a dzsangmadang generáció szépreményű sarja. A kínai határ közelében született 1994-ben, amikor Kim Dzsongun tízéves volt.

Az egyetem meg se fordult a fejében. Nem aggódott a kötelező katonai szolgálat miatt sem. Jó politikai kapcsolatokkal rendelkező családból származott, nagyapja rendőri ismeretségeit kihasználva hamis igazolásokat szerzett be, és így megúszta a behívót. Pénzt és szabadságot akart, mindkettőt az országúton találta meg.

A Kínából bejövő összes árut szállítani kell, akár a folyón át Észak-Koreába, akár az országban szétszórt piacok százaiba. Ennek következtében élénk logisztikai ipar fejlődött ki a piacok ellátására.

Az országon belüli utazásra hagyományosan szigorú szabályok vonatkoztak, az emberek szükséges engedélyek nélkül nem hagyhatták el megyéjüket vagy tartományukat. Ezen a módon tartották kordában a lakosságot és korlátozták a hírek áramlását. De Kim Dzsongun alatt a szabályok enyhültek, és könnyebb volt csúszópénzt tenni a markokba.

Nagyapja kapcsolati hálójának köszönhetően Hjonnak nem jelentett gondot az utazási engedélyek beszerzése, és így szabadon mozoghatott Észak-Koreában. És minthogy az anyja átszökött Kínába, hozzájuthatott külföldi tőkéhez.

Az anyja a maga határfolyóval kapcsolatos vállalkozása hozadékából elküldött neki 1500 dollárt, amiből Hjon teherautót bérelt, és két barátjával árufuvarozásba kezdett.

Az nem számított, hogy magángépjármű birtoklása még ma is tilalom alá esik Észak-Koreában. Amikor pénzkeresetről van szó, a szabályok könnyen felpuhulnak. A gépjárművek elméletileg állami intézményekhez tartoznak. De a főnököket az állami gyárakban, állami cégekben vagy a katonai alakulatoknál gyakran rá lehet venni arra, hogy engedjék az alkalmazottaiknak a járműparkjuk használatát fizetség vagy a haszon elosztása fejében.

Egy adott gyárnak hivatalból kiadott taxi vagy mikrobusz hirtelen „szervicsa” lesz – „szolgálati autó” koreaiul –, amely fizető utasokat visz különböző helyekre, akár keresztül a városon vagy keresztül az országon.

Egy gazdaságnak kiadott teherautó könnyen válhat piaci nagykereskedők kezében szállítójárművé, amely importált fogyasztási cikkekkel vagy háztáji terményekkel megrakva döcög a kátyús utakon. Az egykor a teherszállítás fő eszközének számító vonatok az áramhiány és az elhasználódott vasúti pályaberendezések miatt lassúk és megbízhatatlanok. Most a teherfuvarozás élvez előnyt.

Mínthogy a szervicsák és a teherautók hivatalosan állami járművekként vannak bejegyezve, rájuk nem vonatkoznak a helyváltoztatással kapcsolatos szokásos korlátozások. Amikor a sofőrök az ellenőrző pontokhoz érnek, az örök azt vizsgálják meg, elő van-e készítve a kenőpénz. A kérdést úgy teszik fel, hogy megcsinálták-e a „házi feladatukat”. Akik nem csinálták meg, azok az ellenőrző pontok tolvajnyelvén „ott maradnak befejezni a házi feladatukat”, vagy különben elkobozzák az árut.⁷ Mindenkinek érdeke fűződik ahhoz, hogy ez a rendszer működjön.

Különösen hasznos körülmény, ha egy járművet olyan nagy hatalmú intézményhez jegyeztek be, mint az Állambiztonsági Minisztérium, mert új feladatkörében igen nagy távolságokat tehet meg anélkül, hogy aggódni kellene az ellenőrzések miatt.

Az új szállítószoftárlatás tényrerésében nagyban segített a globális logisztikai ipar Észak-Koreában a legújabb időkgil tiltott eszköze, a mobiltelefon.

A piachálózat hajdan az utazó kereskedők vadászterülete volt, akik ténylergesen elvitték az árujukat a hagyományos piacra, és megpróbáltak vevőt találni hozzá. Most a kereskedőnek csak egy mobiltelefonra van szüksége. Felhívhatja a nagy- vagy kiskereskedőt, hogy megegyezzenek az árban és mennyiségben, és aztán telefonál a teherautó- vagy buszsofőröknek, hogy intézzék el a szállítást. Az utazó kereskedőt felváltotta az irodai kereskedő – aki a székében hátradőlve az egész üzletet telefonon bonyolítja le, eladja az árut, és hív valakit, aki elviszi a vevőnek.⁸

A mobiltelefon segített az árak rögzítésében is. Az emberek tudják, mikor jön át új rizsszállítmány a határon, úgyhogy inkább várnak, mint hogy kifizessék a magas árat, amikor a készletek apadoznak.

Hjon ebben az új légkörben kezdte meg országos fuvarozását, leszállította az árut, és a nénikéinél vagy más rokonoknál szállt meg különböző városokban, köztük a fővárosban, Phenjanban. Emellett igazgatott is egy szállítóláncot a phenjani nagynénje számára, aki katonatiszthez ment feleségül. Katonatisztnak lenni általában kész főnyeremény Észak-Koreában, de most a nagynéni volt az igazi kenyérkereső a családban.

– A beosztásából kifolyólag a férje védelmet tudott nyújtani nagynéném üzletének. A nőknek áll módjukban igazán pénzt keresni – jelentette ki Hjon.

Hjon a láncban betöltött szerepéhez közvetítőket alkalmazott a falusias térségekben, hogy árut vásároljanak fel a phenjani nénikéjének, amit aztán magasabb áron adhatnak el az ottani piacokon. A közvetítőkön keresztül rendszeresen vett nagy mennyiségben babot részletekben történő átadásra, hogy ne keltsen gyanút.

– Nem tehettem meg, hogy egyszerűen csak odamegyek, és veszek két tonna babot. Mivel hiány volt terményekből Észak-Koreában, az ember nem mutatkozhatott ilyen sok élelemmel – magyarázta Hjon, aki magas és izmos, és nem úgy néz ki, mint aki gyermekkorában alultápláltságtól szenvedett. Szöul déli részén ültünk le beszélgetni egy menő kávézóban, ahol a hangszórókból reggae bömbölt. Hjon most dél-koreai egyetemre jár, és ez tükröződik is fényes fehér edzőcipőjén és kifogástalanul elegáns frizuráján.

Az élelemmel kereskedés viszonylag biztonságos üzletnek számított. Jövedelmezőbb dolog volt, mondjuk, DVD-lejátszókkal üzletelni, de jóval kényesebb is. A Kínából származó, USB-

bemenetes DVD-lejátszók nagy népszerűségnek örvendtek, és körülbelül 20 dollárért keltek el Észak-Koreában. Egy jó kapcsolatokkal rendelkező kereskedő vagonszámra hozhatott be DVD-lejátszót – olykor négyezret egyszerre –, és rengeteg pénzt keresett vele.

– De az embernek tényleg nagypályásnak kellett lennie ahhoz, hogy DVD-lejátszókkal üzleteljen, mert az illegális volt – szögezte le Hjon.

Akár babról, akár DVD-lejátszóról volt szó, a kereskedelmi művelet minden részébe üzleti gondolkodású emberek kapcsolódtak be.

Hjon megrendelte a babot, és embereket küldött, hogy zsákokba csomagolják. Aztán hordárokat fogadott fel, hogy a zsákokat a vasútállomásra vigyék. Megvesztegette az őrköt, hogy hunyjanak szemet a fuvar fölött – ez rendszerint három-négy kiló rizst jelentett a bab tonnájánként. És elaprózta a feladást, olykor egy hónapon át, hogy ne legyen feltűnő, mekkora mennyiséget visz. Phenjanban megvoltak a brigádok, amelyekkel lerakodtathatta a beérkező babot, és ők szállították le a nénikéjéhez.

– Természetesen az embernek bírnia kellett pénzzel, hogy olajozottan menjen minden – avatott be az ügymenetbe. – Meg kapcsolatok is kellett. Magas polcon lévő hivatalnokokat vesztegettem meg, hogy engedjék lepakolni az árut Phenjanban.

Aztán a nagynénje pénzt és utasításokat küldött a következő megrendeléshez, és Hjon újrakezdte az egészet.

Hjon önszántából ragadta meg a kínálkozó lehetőséget, amit a piacosítás jelentett. Sokan mások pusztá szűkségből rázódtak bele.

A szintén a határ mentén élő Dzsung-a mindössze tizenegy éves volt, amikor Kim Dzsongun Észak-Korea vezetője lett, úgyhogy ő olyan környezetbe született, amelyet már egyre inkább a piac mozgatott. Tizenkét éves volt, amikor az apja disszidált Észak-Koreából, és az anyjának nem volt más választása, mint hogy a piacozásból próbáljon megélni.

Az anya, Csho asszony még tele volt reménnyel, amikor Kim Dzsongun átvette a hatalmat.

– Azt hittük, merthogy ő fiatal vezető, talán minden jobbra fordul, az élet könnyebb lesz – mesélte nekem a Dél-Koreába szökésük után. De a Nagy Utód nem adott nekik semmit: – Nekem kellett a kezembe venni a dolgokat – tette hozzá.

Ahhoz, hogy Kim Dzsongun Észak-Koreájában meglegyen a napi betevőjük, Dzsung-ának ki kellett maradnia az iskolából. Az elemi befejezte, de a középiskolába már nem kezdett bele.

Ehelyett a vetési és az aratási időszakban és a kettő közt, ahogy a gyomlálás meg a gondozás megkívánta, hetente többször is elgyalogolt az anyjával a Hönjong központjában lévő házuktól három óra járásra eső hegység lábához, ahol a kis földjükön kukoricát termesztettek.

A reggelit kihagyták, hajnali négykor léptek ki az ajtón, és reggel hét körül érkeztek meg a nagyjából negyedholdnyi földjükre. A terület elméletileg egy állami sertéstelephez tartozott, de az igazgató felparcellázva kiadta szép pénzért olyan környékbelieknek, mint Csho asszony. Az apró termetű, fájdalmasra gyúrt arcvonású Csho asszony megegyezett az igazgatóval, hogy évente két mázsa kukoricát fizet a földbérletért cserébe. Az igazgató természetesen nem fizette be ezeket a haszonbéreket az államnak, hogy Kim Dzsongun finanszírozhassa „szocialista paradicsomát”. A piacon eladta a kukoricát, mint mindenki más.

A reggeli munka után Csho asszony és Dzsung-a ebédhez ült – már ha azt ebédnek lehetett nevezni. Többnyire babkásalevest ettek kukoricagaluskával. Hidegen ették, hogy ne vesztegessenek időt és pénzt azzal, hogy tüzet gyújtanak és megmelegítik. Nyaranta még egy kis zsenge spenótjuk vagy uborkájuk is teremhetett mellékesen. Aztán folytatták a munkát.

Néha kirúgtak a hámból, és rizst főztek vacsorára, de rendszerint csak megint hideg

kukoricagaluskát ettek. Aztán este nyolc körül elkezdtek hazavánszorogni.

Betakarításkor szekereket fogadtak, hogy elvigye a kukoricafizetséget a kapzsi telepigazgatónak, majd elszállítsa a többi a városba, hogy Csho asszony eladhassa a piacon. Sok ember fogyasztott kukoricát – kukoricagaluskát, „kukoricarizst”, kukoricahéj-levest –, mert az jóval olcsóbb volt a rizsnél.

A pénzből, amit a kukorica piaci eladásával keresett, Csho asszony szójababot vett – megpróbálta termesztetni a földjén, de az túlságosan munkaigényes volt –, és tofut készített belőle házilag.

Három és fél kiló babból, ami 18 ezer észak-koreai vonba került a piacon, tudott készíteni annyi tofut, amennyit el tudott adni 30 ezer vonért.

Dzsung-a dolga volt árulni a tofut a házukban.

– Nem játszhattam a barátnőimmal, hiányoztam az iskolából – mesélte, amikor meglátogattam őt és édesanyját aprócska lakásukban Szöul szélén. – Nagyon unalmas volt mindig otthon lenni, és úgy irigyeltem a barátnőimet, amikor láttam, hogy jönnek haza ebédre iskolatáskákkal!

Csho asszonynak azonban Dzsung-a otthon tartása nemcsak annyiban volt segítség, hogy pénzt hozott a konyhára, hanem meg is spórolt egy további kiadást: az iskolát. Észak-Korea névleg szocialista állam, ahol a lakhatás, oktatás és orvosi ellátás elméletileg ingyenes. A gyakorlatban azonban mindennek ára van.

A tanítók arra kérik a tanulókat, hogy fizessék meg az oktatásukat. A fizetséget általában nem készpénzben határozzák meg, hanem áruban: szójababban, nyúlborben, olyan dolgokban, amiket a tanító jó haszonnal el tud adni a piacon.

Jogilag a tanulók akkor is járhatnak tovább iskolába, ha nem fizettek, de abban nincs sok köszönet. Az a legkevesebb, hogy leghátul lesz a helyük az osztályteremben, és egyáltalán nem fognak törődni velük. Az ilyen kitasztás azzal jár, hogy azok a tanulók, akiknek a szülei nem engedhetik meg maguknak ezeket a fizetségeket, rendszerint abbahagyják az iskolát.

Csho asszonynak lelkifurdalása volt, hogy Dzsung-a magányos és otthon ül, ezért vásárolt egy olcsó televíziókészüléket, amit nézhetett napközben. De a lét ettől még kész nyomorúság volt a fiatal lánynak.

Miután tűzifát és enivalót vettek maguknak – amint eladták az összes tofut, olcsóbb élelmet vettek saját fogyasztásra –, Csho asszony egy jó napon 5000 von hasznot is elkönnyelhetett, egy kiló rizs árát. Rossz napon, a bab áringadozása vagy az elégtelen kereslet folytán, semmi hasznuk nem keletkezett.

Az életük rengeteg robotolásból állt a nagyon kevés nyereségért. Csho asszony hamarosan állandó hátfájással küszködött, és egyre inkább a lányára hárult a csekély jövedelmük kitermelése. Úgyhogy egy nap, annak ellenére, hogy mi mindent hallottak a koldusoktól hemzsegő, a kínvallatást sűrűn alkalmazó Dél-Koreáról, Csho asszony és Dzsung-a az átszökés mellett döntött.

Ennek következtében már új otthonukban fogadhattak. Csho asszony, aki most a középkorú dél-koreai nők kötelező dauerolt hajviseletével büszkélkedett, öklével ütlegelte a derekát és az arcát fintorgatta, miközben a padlón ülve beszélgettünk. Dzsung-a egy futonon aludt mellettünk. Már betöltötte a tizennyolcat, és egész éjjel fenn volt, tanult. Igyekezett behozni lemaradását, hogy leérettségizhessen, és ezáltal versenyképes lehessen Dél-Korea iskolázottságmániás társadalmában.

Csho asszony még Dél-Koreába érkezve se tett le arról a reményről, hogy az élet jobbra

fordul Észak-Koreában.

– Megtudtam, hogy külföldön tanult, úgyhogy azt gondoltam, nyitni akar majd a külvilág felé – mondta sóváran Kim Dzsongunról.

De az otthonról hallott hírek arra mutattak, hogy az őhöz hasonló emberek mindennapjai ugyanolyan keservesek maradtak, mint mindig.

Házi készítésű tofu árusítása és bab fuvarozása fel-alá az országban amolyan szürke zónás tevékenységnek számítanak Észak-Koreában. Kockázatos, mert az ilyen ügyleteket könnyen illegálisnak ítélik, ha Csho asszony vagy Hjon rossz őrt fog ki az ellenőrző ponton, vagy nem tud előállni a kellő kenőpénzzel.

De a szürke zónába tartozás fel se merülhetett azzal kapcsolatban, amit Kang úr csinált. Az ő üzletvitele kifejezetten törvénytelen volt, bárhonnán nézzük is.

Kang úr drogbáró volt Hönjongban, a határfolyón túli Kínától csak egy ugrásra, és Phenjanból nézve az ország legtávolabbi szegletében. Ez a térség évtizedeken át elmaradottnak számított még észak-koreai mércével is. Ide számúzték a politikailag nem megbízható egyéneket, már ha szerencséjük volt, ha nem, akkor egy közeli koncentrációs táborban kötöttek ki.

Mint sokan a határvidéken, Kang úr kihasználta azt a lehetőséget, hogy a prosperáló Kína határszéle közelében él. Kínai mobiltelefonjával tudta fogni a kínai átjátszótoronyok jeleit, és pénzt csinált abból, hogy észak-koreaiak számára telefonkapcsolatot létesített emberekkel a külvilágban, beleértve Dél-Koreát is. Az Észak-Koreában élőknek megszervezte, hogy a határon átkelve rövid időre találkozassanak a családtagokkal-rokonokkal Dél-Koreában. És sokakhoz hasonlóan benne volt a pénzközvetítő üzletben, elintézte, hogy a kinti világba került családtagok pénzküldeményei eljussanak a megjelölt címzettekhez – persze busás díj fejében. A pénzközvetítés jutaléka általában 30 százalékra rúg.

De Kang úr összes vállalkozása közül a legkockázatosabb és a legjövedelmezőbb az volt, hogy kristályt, azaz metamfetamint árult, ami nagy népszerűségnek örvendett a folyón túl, Kínában, és nagy keletje volt Észak-Koreában is, nem utolsósorban az éhségérzetet elnyomó hatása miatt. Vállalkozó szellemű kémikusok magánlaboratóriumokat rendeztek be a hamhungi vegyi üzemekben, amelyek hajdan a szocialista állam tartópilléreinek számítottak. Ez a *Breaking Bad* észak-koreai megfelelője.

A kábítószer-kereskedelem kockázatos üzlet. Drogrterjesztésért és -gyártásért a szokásos büntetés pár év egy börtöntáborban, bár szólnak jelentések kivégzésekről is azok esetében, akik kiterjedt droghálózatokat működtetnek.

De ha a dolgok jól mennek, ez a foglalkozás jóval jövedelmezőbb, mint ki-be blokkolgatni egy tetszhalott gyárban, miközben a feleség odahaza készített tofut vagy rizslepényt árul a piacon.

A Kim Dzsongun hatalomátvételéhez vezető években Kang úr virágzó üzletet épített ki. Tanárnő felesége abbahagyta a tanítást, és a drogbizniszben kezdett dolgozni. Kisbabájuk született. Ömlött a drog és a pénz, Kangék jól éltek. Japán hűtőszekrényük volt, bőrkanapé Kínából, és két tévé, az egyik Japánból. Cselédet tartottak, aki főzött és takarított nekik napi egy kiló rizs fejében.

Amikor a lányuk iskolába kezdett járni, a tanítók ajnározták. Kivételeztek vele, és gondjuk volt rá, hogy biztosan megértse a leckét. Több figyelmet kapott, mint a magas rangú tisztviselők gyerekei, mert Kang úr havi száz kínai jüant adott a tanítónőnek – körülbelül 15 dollárt –, és

befizette helyi vendéglőkbe drága lakomákra.

Amikor 2010-ben először hallott Kim Dzsongunról, Kang úr is reménykedett, arra gondolt, hogy ez a fiatalember majd szélesre tárja Észak-Korea kapuit a világnak. Az ellenkezője történt. A határőrizet mindenhol megszigorodott, ahogy a hatóságok megpróbálták felkészülni minden eshetőségre a második hatalmi átmenetet megelőzően.

Kang úr exportüzlete megnehezedett, ahogy Kína szigorított a droghasználton, az észak-koreai állam pedig felgyorsította az előkészületeket a „nagy utódlásra”. Ezért Kang úr újratervezte vállalkozását: a korábban Kínába áramló kábítószer most helyben maradt kimcsshit, és teljes egészében észak-koreaiak fogyasztották.

– Habár megpróbáltak keménykedni még azután is, hogy Kim Dzsongun bejött a képbe, Észak-Koreában lehetetlenség bárkit eltüntetni bármitől – jelentette ki Kang úr egy étteremben új otthona közelében, Szöul szomszédságában. Köztünk a forró platnin hús és kimcschi sistergett. – Mindig van kiskapu, csak kenőpénz kell hozzá.

Kang úr 2014-ben, negyvenkét éves korában szökött át Dél-Koreába. Amikor találkoztam vele, úgy nézett ki, mint akármelyik átlagos, középkorú férfi; piros hegymászódzsekit és fekete hegymászó nadrágot viselt. De nem volt elszállva, csak a dauerolt haja mutatott némi emelkedettséget. A sertés leöblítéséhez egy üveg szodzsut rendelt – nem sima szodzsut, hanem az erős vörös kupakost.

Kim Dzsongun igyekezete, hogy letörje az illegális drogkereskedelmet, kudarcot vallott. Kang úr úgy becsülte, hogy amikor ő a háta mögött hagyta Észak-Koreát, Hönjongban a felnőttek nagyjából 80 százaléka használt kristályt, minden áldott nap csaknem egykilónyi fogyott ebből az igencsak ártalmas drogból.

– A kuncaftjaim hétköznapi emberek voltak – magyarázta Kang úr. – Rendőrök, titkosügynökök, párttagok, tanárok, orvosok. Bevált dolog volt kristályt vinni születésnapi buliba vagy érettségi ajándéknak.

Használták a tizenévesek, még Kang úr hetvenhat éves anyja is használta – ellenszerként az alacsony vérnyomására.

Sok észak-koreai számára a kristályhasználat szervesen hozzátartozott a mindennapi élethez, átsegített az emésztő unalmon és létfosztottságon. A drogokat ezért nem lehet soha felszámolni, szögezte le Kang úr.

– Őszintén megvallva, jól érzi magát tőle az ember. Tudtam, hogy ha nem csinálom, akkor nem érzem igazán jól magam a bőrömben; a napom nem indul jól. Szinte embernek se éreztem magam – folytatta. – A kristály segít oldani a stresszt, és komoly segítség a férfiak és nők közti viszonyban – tette hozzá, és még a szeme se rezdült.

Bár kábítószer árulni elméletileg törvényszegés volt, Kang úr nem csinált titkot a dologból. Tudták a szomszédai, és tudták a rendőrök, de próbált nem hivalkodni a gazdagságával, nehogy kiterjedtebb figyelmet is magára vonjon.

Maguk a rendőrök is éltek az új lehetőséggel, hogy ne csak gazdagodjanak, hanem lebegjenek is. Védelmet nyújtottak cserébe a rendszeres kristályadagokért.

– Az ebédszünetükben odajöttek a házamhoz, és természetesen az árat nem számítottam fel – nevetett Kang úr. – A titkosrendőrség főnöke itt a szomszédságomban szinte nálam lakott. Mindennap eljött.

A húzóssabb határátkelések ellenére Kang úr, a kristálybiznisz egyik úttörője még mindig havonta 3000 és 5000 dollár között keresett illegális ügyleteivel, ami hatalmas összeg Kínában, nem beszélve Észak-Koreáról. És minél többet keresett, annál befolyásosabb lett.

– Észak-Koreában a pénz szüli a hatalmat – tette hozzá.

7. fejezet

INKÁBB FÉLJENEK, MINT SZERESSENEK

„Fegyveres állományunk és népünk könyörtelen lesz mindazokkal, akik ellenszegülni merészelnek Kim Dzsongun központozított vezetésének.”

Koreai Központi Hírügynökség, 2013. december 13.

Kim Dzsongun tudta, nem lesz elég hagyni, hogy a nép gürcölgjön a piacgazdaságban, és felküzdje magát egy kicsivel magasabb életszínvonalra. Arról is gondoskodnia kellett, hogy értésükre adja, elveszítenek mindent – és a mindenben valóban mindent értett –, ha ujjat mernek húzni vele.

Az olasz gondolkodó, Niccolò Machiavelli *A fejedelem* című könyvében öt évszázaddal korábban lefektetett eszméjét kellett magáévá tennie: inkább féljék, mintsem szeressék az uralkodót.

Uralkodása első éveiben Kim Dzsongun zár alá helyezte az országot, amely már így is a legelszigeteltebb volt a világon. Tovább szigorított a Kína felé eső folyami határvédelmen, fokozta a járőrözést, apjánál sokkal drákóibb intézkedésekkel igyekezett megghiúsítani a szökési kísérleteket. A Nagy Utód elejét akarta venni, hogy hírek és emberek áramolhassanak át a folyón Kínába. Vasszigorral lépett fel bármivel és mindennel szemben, ami kihívást jelenthetett bimbózó uralmára.

A Kim-rezsim hét évtizedet vészelt át azzal, hogy csapdába ejtette a teljes lakosságot az ország határain belül, és folyamatosan sulykolta beléjük az óvodától kezdve a mítoszt, hogy ők egy szocialista paradicsomban élnek, és ők a legboldogabb emberek a világon.

Ezt a narratívát Kim Ir Szen alkotta meg, de világosan tudta, hogy ilyen bohóctréfát nehéz lesz eladni, ezért felépített hozzá egy megfigyelő államot, amely még mind a mai napig figyel és ellenőrzi minden egyes észak-koreai életének minden egyes mozzanatát. Tisztviselők nézik árgus szemmel, mennyire mélyen hajolnak meg az állampolgárok a vezetők szobrai előtt, milyen buzgón figyelnek a kötelező ideológiai oktatásokon, milyen gyakran próbálják meg ellógni a hajnali utcaseprést. Ebben a rendőrállamban bárki lehet besúgó, illetve bárki azzá tehető: a feleség, az ezredes, a zöldségárus, a tanár, a szénbányász, a gyerek.

Jóval a Szovjetunió glasznosztija után, és jóval azután, hogy Kína megnyitotta kapuit, az észak-koreai rendszer még mindig azon igyekszik, hogy csaknem mindenre kiterjedő információs zárlatot tartson fenn. A Kim-rezsim azáltal tudja tartósítani a mítoszt, hogy megtagadja a polgároktól a hozzáférést a külvilág híreihez.

Azzal, hogy megbüntet mindenkit, aki meg meri kérdőjelezni a vezetést, a Nagy Vezető Sztálin hírhedt Gulag-rendszerét keltette újra életre. Távoli, gyakran zord éghajlatú térségekben hatalmas koncentrációs táborokba zárnak mindenkit, aki másképp mer vélekedni – ráadásul nemegyszer az egész családjával egyetemben.

Nem lehet eltúlozni a rendszer koholmányainak mindent felölelő természetét.

– Ez olyan, mint egy vallás – hangsúlyozta dr. Jang, a Hveszan határvárosból származó

orvos. – Születésedtől fogva azt hallod, hogy a Kim család az isten, és arra tanítanak, hogy feltétel nélküli engedelmességgel tartozol nekik. Ez terroruralom, a Kim család terrort teremt, hogy félelemben tartsa az embereket.

Minden lakásban, minden iskolában, minden kórházban, minden középületben és még minden metrókocsiban is ott kell hogy legyen Kim Ir Szen és Kim Dzsongil bekeretezett fotója, amelyet naponta portalanítani kell egy külön dobozban tartott külön törölkendővel. Szerzte a kis- és nagyvárosokban plakátok és reklámtáblák, sőt még hegyoldalakra faragott feliratok is a Kim-rezsim nagyságát hirdetik.

Minden egyes tévécsatorna a rendszer propagandáját szolgálja. A mozik csak észak-koreai filmeket vetítenek, olyan megnyerő címekkel, mint a hatvankét részes *Nemzet és sors*. Minden háztartásban van egy falra szerelt rádió, amit nem lehet kikapcsolni és nem lehet másra adóra állítani.

Nyiss ki egy észak-koreai újságot, és mást se látsz, mint cikket cikk után Kim Dzsongun zsenialitásáról és nagylelkűségéről. Nincs semmi, amit a Briliáns Elvtárs ne tudna, Észak-Korea egyetemes koholmánya szerint. Tanácsokat osztogat a törpeharcsa-tenyésztéssel és az állatgondozással kapcsolatban, ért az üvegházakhoz, a csemetekertészetekhez, az építőiparhoz és a hajógyártáshoz. Cipőt, arckrémot és babpürét előállító gyártósorokat látogat, és ki se fogy az utasításokból. Gondolatai vannak a zenéről, építészetéről és a sportról. Katonai zseni, aki egyszerre irányítja az atom- és rakéta-program folyamatát, valamint a hagyományos tengeri és szárazföldi gyakorlatozást.

Nincs más nézőpont. Internet-hozzáférése sincs senkinek, leszámítva a Kim Dzsongun által kiválasztott maroknyi kiváltságot. A mobiltelefonok nincsenek kapcsolatban a külvilággal, nincsenek szamizdat újságok, nincs graffiti, mi több, nincs egyetlen ismert másként gondolkodó sem az egész országban.

A rezsim korán megkezdte a beszoktatás folyamatát.

Egyik phenjani utazásom során ellátogattam egy bölcsődébe, amelynek homlokzatán felirat hirdette: „Köszönjük, tisztelt Kim Dzsongun elvtárs!” A belteret rajzfilmfigurák díszítették, mosómedve-katonák rakétameghajtású gránátvetővel és matrózkiskacsák géppuskával. A totyogósok műanyag Kalasnyikovokkal pózoltak, miközben a bejutott újságírók szorgosan fotóztak.

Min-ah kislánya óvodásként tanult először Kim Dzsongunról. Négyéves volt. Ő és csoporttársai édességet kaptak, megmutatták nekik az új vezető fényképét, és elmondták, hogy milyen különleges vezető. Min-ah maradandó emléket őriz ebből az időből. – Kövér malacképe volt – idézte fel néhány évvel később Szöul biztonságából.

Kim Dzsongun hatalma megszilárdításával párhuzamosan az Oktatási Minisztérium elrendelte a középiskoláknak országszerte, hogy szenteljenek neki egy új tantárgyat. Nyolcvanegy tanóra foglalkozott Kim Dzsongunnal, és továbbiak az apjával, a nagyapjával és a nagyanyjával.¹ Külön történelemórák szóltak a koreai háború idején észak-koreai csecsemőket szuronnal átdőfő kegyetlen amerikai katonákról, és a középiskolások a gazdaságtanból megtudták, hogy Észak-Korea, hála a dzsucse eszmének, mennyire önfenntartó tud lenni.

Az iskola után tovább sulykolták ezeket az üzeneteket a kilenc és tizenöt év közti észak-koreai gyerekeknek a kötelező úttörőgyűléseken. Az úttörőszövetségbe való felvételre gyakran úgy tekintettek, hogy az a legnagyobb nap egy gyermek életében, az iskolákban az úttörőavatást a rezsim olyan ünnepi évfordulóin tartották, mint Kim Ir Szen születésnapja vagy az államalapítás napja. A szülei jelenlétében a gyerekek többnyire díszesen csomagolt ajándékot

vehettek át, például tollat vagy iskolatáskát. Az észak-koreaiak nem ünneplik a saját születésnapjukat, csak a vezetőjüket, és sok gyereknek ez az egyetlen alkalom az életében, amikor ajándékot kap.²

Man-bok másodéves egyetemista volt, amikor közölték a tancsoportjával, hogy Kim Dzsongun lesz országuk következő vezetője. Man-bok óvodáskorától fogva, végig az iskolában, a katonai szolgálat alatt és aztán a felsőfokú természettudományi tanulmányai során úgy nőtt fel, hogy Kim Ir Szen és Kim Dzsongil szelleme ott tornyosult fölötte. Az ő egyetemén a hallgatóknak mindennap végig kellett szenvedniük egy kilencvenperces ideológiai oktatást. Unos-untalan meséltek nekik a dicsőséges forradalomról, amelyet Kim Ir Szen vezetett a felesége, Kim Dzsongszuk segítségével, és amelyet most a fiuk, Kim Dzsongil vezet tovább.

Man-bok herótot kapott ettől; ő természettudományt akart tanulni, nem ezekről az állítólagos elvtársakról. Torkig volt a duplagondollal átítatott életével.

Aztán egyszer, nem sokkal az első bejelentés után, meglátta a feltétlen örökösöt a tévében, egy vele egyívású, pufók srácot, körülötte vén tábornokokkal, akik ezt a srácot a nagyon tiszteletteljes koreai kifejezéssel „sarjnak” szólítják.

Az egyetemista azt hitte, ez valami vicc.

– A legjobb barátaimmal egymást közt csak szarcsimbóknak hívtuk – mesélte nekem. – Mindenki annak tartja, de az ember csak a legjobb barátai előtt beszélhet így róla, meg a szülei előtt, már ha tudja, hogy egy véleményen vannak.

De nem volt vicc. Kim Dzsongun felbukkanásával Man-bok rájött, hogy ez a rendszer világra hozta harmadik generációs vezetőjét. Tekintettel a korára, ez az ember még nagyon sokáig maradhat a színen.

Máshol az országban, a kötelező katonai szolgálaton, a gyárakban, bányákban és kormányhivatalokban, a Nőszövetségben és a körzetfigyelő csoportgyűléseken más észak-koreaiakat a Géniuszok Géniuszáról okították.

Vezetésre való rátermettsége alátámasztásaként Kim Dzsongun 2013-ban átdolgozta Észak-Korea tízparancsolatát. *ATíz Vezérelv a Párt Egységes Ideológiai Megalapozásáról* című parancsolatot Kim Ir Szen alkotta meg csaknem negyven évvel korábban, mintegy annak kísérletként, hogy némi lendületet adjon a személyi kultusznak.

Mindegyik vezérelv tartalmazza a vezető nevét, hivatkozik az ő mindenre kiterjedő fennhatóságára és a belé vetett feltétlen hit követelményére. A második vezérelv előírja, hogy mindenkinek „úgy kell elfogadni a Nagy Vezető, Kim Ir Szen elvtárs gondolatait, mint a sajátját, és úgy kell követnie utasításait, mint a hitvallását”. És a negyedik vezérelv meghagyja, hogy „a Nagy Vezetőhöz határtalanul hű forradalmi harcosok legnemesebb feladata mélységesen tisztelni a Nagy Vezető Kim Ir Szen elvtársat”.

Amikor átvette a hatalmat, Kim Dzsongun láthatóan úgy döntött, hogy ezek a parancsolatok korszerűsítésre szorulnak. A vezérelveket úgy dolgozta át, hogy bekerüljön apja, Kim Dzsongil tisztelete, és szoros kapcsolódási pontokat teremtett a rendszer és önmaga közt. „A nagy Kim Ir Szen elvtárs és Kim Dzsongil elvtárs rendkívüli hazafik, nagy forradalmárok és a nép szerető szülei voltak. Mindenüket a hazájuknak, a forradalomnak és a népnek szentelték” – állapítja meg az átdolgozott változat.

Kim Dzsongun azonban odáig nem ment el, hogy a saját nevét is belevegye, vagy hogy a portréját betettesse minden lakásba. Ügyelt rá, nehogy túllőjön a célon, és inkább arra összpontosított, hogy apját emelje piedesztálra, remélve, hogy ezzel alátámasztja a saját legitimitációját is abban a minőségben, hogy ő eme dicsőséges rendszer ivadéka.

A lakosságon bármikor számonkérhető volt a vezérelvek elszavalása, ezért ennek megfelelően kellett mindenkinek memorizálni őket.

Ezeket az átdolgozott irányelveket verték beléjük a hetente kétszer esedékes politikai oktatás keretében a körzetfigyelő csoportgyűléseken vagy a munkahelyeken. Ezeken a kötelező oktatásokon végig kellett ülniük a vezető nagyságáról és az Egyesült Államok aljasságáról szóló legújabb beszámolókat. Sokan itt hallottak először Kim Dzsongun tábornok elvtárs 2009-es bámulatos tetteiről.

Minden szombaton, olykor gyakrabban, az állampolgároknak önbírálati üléseken is részt kell venniük, ahol elvárják tőlük, hogy számoljanak be arról, milyen gyarlóságaik voltak a héten, és nemegyszer a körülöttük ülő kollégáikéről is. Ezek az ájtatosságok sok esetben ideológiai színjátásba mennek át: a polgárok elmondják, hogy dolgozhatnának még keményebben a Nagy Utód szolgálatában, amíg a vérük ki nem serken vagy el nem ájulnak. De ezek az ülések fórumok is lehetnek ahhoz, hogy megbélyegezzenek riválisokat, vagy bosszút álljanak egy kellemetlen szomszédon.

Észak-Koreában még a hajviseletet is szigorúan szabályozzák. A nőknek tilos festeni a hajukat, jóllehet a dauer általános a férjezett nők körében. Az a történet terjedt el a külvilágban, hogy nem sokkal miután átvette a hatalmat, Kim Dzsongun elrendelte, hogy minden férfi az ő kefehaja szerint nyiratkozzon. Ez nem volt igaz, de az igen, hogy az észak-koreai férfiaknak rövid haját kell viselniük. Az ajánlott frizurák köre a borbélyüzletek falát ékesíti, köztük, hát igen, sok az oldalt felnyírt és a fejtetőn egészen magasra hagyott hajzat. Ez nem kötelező, de egy magára adó észak-koreai tudni fogja, hogy nincs jobb mód kimutatni a vezető iránti lojalitását.

A politikai okítás és az önkritika gyakorlása alól még azok se kapnak felmentést, akiket legálisan külföldre küldenek, hogy pénzt keressenek a rezsimnek. Sőt mivelhogy ezek az emberek betekintést nyernek az igazi világba, a rezsim nagy erőfeszítéseket tesz arra, hogy megóvja őket az ideológiai fertőzéstől.

– Hallgathattuk, hogy Kim Dzsongun milyen keményen dolgozik a pártért, az országért és a népért – mesélte Szong úr, aki épp építőmunkás volt Oroszországban, külföldi valutát termelt az észak-koreai rendszernek és egy kicsit magának is, amikor Kim Dzsongil meghalt. – Ezt meg ezt csinálta, ilyen meg olyan keményen dolgozik mindannyiunkért. Semmi értelme nem volt. Aki volt katona, mind tudja, nevetséges állítás, hogy egy kisgyerek puskával lődöz, vagy hogy kilát egy autó műszerfala mögül – háborgott. De abban az időben egy szót se szólhatott.

Észak-Koreában senki se mondhatja ki, hogy a király meztelen, mert nem éri meg a másnapot.

De tudni szinte mindenki tudja, mert ez az egykor Remetekirályságnak nevezett állam már nem zár hermetikusan. Rendkívüli erőfeszítései ellenére a rezsim képtelen teljesen kirekeszteni a másik világot.

Az éhínség farvizén, amikor élelem és ruha jött be a kínai határon, bejöttek hírek is. Azok, akik átmerészkedtek a folyó túloldalára, azzal jöttek vissza, hogy mit láttak: egy olyan országot, ahol az embereknek úgy meg van rakva az ebédlőasztaluk, hogy meg se tudnak enni mindent, és még a kutyák is különbet esznek, mint az észak-koreaiak.

Lassacskán fejlettebb formában kezdtek érkezni a hírek.

A kereskedők most pendrive-okat és mikro SD-kártyákat csempésznek be Észak-Koreába, gyakran rizses zsákok vagy elemes csomagok mélyén, hogy aztán eladják „pult alól” a piacokon.

Ezeket a kis adattároló eszközöket könnyű elrejteni a hatóságok elől és szétszórni a barátok közt.

Dél-koreai aktivisták úgy próbálnak segíteni, hogy pendrive-okat tesznek nagy léggömbökbe, amelyeket aztán átrepertetnek a határon, amikor a széljárás kedvező, avagy palackokba, melyeket a folyón úsztatnak át, amikor jó a sodrás. A többségüket akciófilmekkel és habos szappanoperákkal töltik fel. Néhányat könyvekkel és lexikonokkal. Másokat tüzes dél-koreai popzenével. Párát pornóval.

Mindent behabzsolják az információra éhes észak-koreaiak.

– Amikor kimész a piacra, azt mondod az árusnak: Van valami ingyencséd mára? Vagy: Van jó söröd? – mesélt nekem Kvon asszony az északi Höjrong városban folyt egykori életéről.

– Aztán azt mondod: Oké, töltsd tele csurig. Ami azt jelenti, hogy egy olyant akarsz, amin jó sok film van.

Az USB-bemenetes DVD-lejátszó kapós árucikk lett a piacokon. A „notebook” és a „televízió” szavak összevonásával „netel”-nek nevezett kis hordozható DVD-lejátszók különösen népszerűek. Amellett, hogy lejátszák a DVD-t, lehet velük fogni rádiót és tévét, van rajtuk nyílás USB-hez és SD-kártyához, és autóakkumulátorról működtethetők. Körülbelül 50 dollárba kerülnek, és a városokban nagyjából minden második családnak van ilyen.³

Amikor a piacra ment, Kvon asszony néha elvitte becserélni a régi pendrive-jait, avagy egyszerűen csak újakat vett. A 16 gigabyte-os pendrive kevesebbe kerül, mint két dollár, és határon túli információk tömkelegét tartalmazza.

– Szerettem nézni a házaikat; szerettem nézni, hogyan élnek meg minden – emlékezett vissza, és elmondta, hogy legjobban *A nevem Kim Szamszun* című régi romantikus vígjátékot kedvelte, amely egy dundi, szókimondó nőről szól, aki rátalál egy szívdöglesztő orvosra, és aztán elveszíti. – Olyan volt, mint egy álom. Ki ne szeretett volna úgy élni, mint ők? Úgyhogy álmodoztam az ilyesfajta életről és a Dél-Koreába disszidálásról.

Bár nem él álomszép életet Dél-Koreában – kis lakása van egy Szöul környéki kisvárosban –, a szikra ezekből az igazi világból ellesett pillanatokból pattant ki.

A hűtőszekrények, kanapék, tévékészülékek, autók és a dél-koreai mindennapi élet egyéb tartozékainak a látványa aláásta a phenjani propaganda egyik alapmítoszáát – hogy Dél-Korea nyomorúságos hely, siralom völgye, és az észak-koreaiak boldogabban élnek.

E filmek és tévéjátékok legkisebb részlete is mérhetetlen befolyással tudott lenni azokra az emberekre, akik az állami televízióon kívül soha nem néztek mást. A legkisebb részlet is leránthatta a leplet a legnagyobb hazugságokról.

Tanulságosnak bizonyult nézni a társas érintkezés déli megnyilvánulásait is. A fiatal észak-koreaiak, különösen a nők felfigyeltek arra, hogy Délen az emberek gyakran udvarias stílusban beszélnek egymással, a koreai nyelv olyan fokozatait használják, amelyek tiszteletet fejeznek ki. Ez éles ellentétben állt a fiatalabb férfiakkal és a nőkkel szembeni lenéző beszédmodorral, ami Északon megszokott dolog volt.

Dzsung-a, akinek középiskolába kellett volna járnia, és nem az otthon készített tofut árulnia, jól emlékszik rá, micsoda meglepetést okozott neki a piacon vett pendrive-on lévő egyik film, a *Nindzsagyilkos*. Az igen akciódús, a nemegyszer véres jelenetekkel tarkított film amerikai volt, de a főszerepet egy izmos dél-koreai popsztár, Rain játszotta. Ez felnyitotta a szemét.

– Észak-Koreában azt tanultuk az iskolában, hogy a dél-koreaiak nem hasonlítanak ránk – mesélte. – De amikor néztem ezt a filmet, azt láttam, hogy ugyanúgy néznek ki és ugyanúgy beszélnek, mint mi.

A tizenéves lány különösen kedvelte a K-popot.

– Az észak-koreai dalok mind ugyanúgy hangzanak, és a szövegek mind kemények és erőszakosak. Én a Kim Ir Szenről, tábornokokról meg hazafiságról szóló dalokhoz szoktam. És akkor egyszer csak hallottam ezeket a dalokat: koreaiul énekelték, mégis teljesen másképp hangzottak.

Az ilyen fajtájú információ keresztülszivárgott Észak-Koreán, és aláásta azt a bizakodást, amit az emberek alkalmasint a harmadik generációs vezetőjükhöz fűztek, mint mondta dr. Jang, a negyvenes éveiben járó, mogorva orvos a rendelési idő szünetében egy szülői kórházban, ahol most dolgozik.

– Az emberek nem várnak semmit ettől a fiatal vezetőtől – tette hozzá. – Szerintem az emberek több mint hetven százaléka elégedetlen Kim Dzsongun rendszerével. Tudják, hogy Kim Dzsongun alkalmatlan alak.

Észak-Koreában dr. Jang elméletileg orvos volt, egy nagy tartományi kórházban dolgozott. Csakhogy a kórháznak nem telt gyógyszerekre, fizetésre is alig – a doktor havi 3500 wont keresett, amikor egy kiló rizs többre került –, úgyhogy az igazi munkája a csempészet volt. Gyógynövényeket szedett a hegyekben – az észak-koreai orvosok ebben jók, mert nincsenek korszerű gyógyszereik, és így arra kényszerülnek, hogy „füvészsabadságot” vegyenek ki –, és eladta őket Kínában. A bevételből háztartási készülékeket vett, rizsfőzőket, hordozható DVD-lejátszókat és LCD monitorokat, és átvitte Észak-Koreába.

Ezzel a tevékenységével a háta mögött tudta, mit gondoljon a rezsim propagandájáról.

– Azt mondták nekünk, hogy a szankciók miatt vagyunk szegények. De én a határ közelében laktam, úgyhogy tudtam, hogy Észak-Korea azért nem fejlődik, mert nem jutalmazták azt, aki keményebben dolgozik. Akár így, akár úgy, azt akarták, hogy a semmiért dolgozz.

De ha ilyen sok észak-koreai tud a külvilágról, és tudja, hogy a rezsim hazudik nekik, hogy maradhat fenn a rendszer? A válasz a rezsim példátlan brutalitásában rejlik, ahogy lelki-furdalás nélkül osztogat súlyos büntetéseket a nemtetszés legkisebb megnyilvánulásáért is.

Hogy érvényre juttassa a hazugságot, miszerint ő az ő emberük, Kim Dzsongun lelkesen bebetonozza Észak-Korea politikai kasztrendszerét, megjutalmazza azokat, akiket a leglojálisabbnak ítél, és könyörtelenül megbüntet mindenkit, aki megkérdőjelezi legitimitását.

Ez a kasztrendszer egy másik örökség a nagyapjától. Amikor létrehozta ideális államát, Kim Ir Szen tanult a feudális Csoszon-dinasztiától is, amely öt évszázadon keresztül, csaknem 1900-ig uralkodott Koreában. A Nagy Vezető átvette a Csoszon-korszak gyakorlatát a kiterjesztett bűnösségről. Ebben a joggyakorlatban még ma is előfordulhat, hogy egy egész család három nemzedékét bebörtönözik, olykor életfogytiglan, egyetlen ember vétke miatt.⁴

A nagy vezető a Csoszon-korból kölcsönözte a *szongbunnak* nevezett diszkriminatív rendszert is, besorolva az észak-koreaiakat ötvenegy különböző kategóriába és három nagy osztályba: megbízható, ingadozó, ellenséges.

Kim Dzsongun Észak-Koreájában mind a mai napig a lojálisok élveznek mindenben előnyt. Ők jelentik a lakosság 10–15 százalékát, őket tartják politikailag legelkötelezettebbeknek a rendszer iránt, és nekik fűződik a legtöbb érdekük a rendszer fennmaradásához. Phenjanban élnek, iskolázottabbak, jó eséllyel a Kim Ir Szen Egyetemen diplomáztak. Egyenes útjuk van a zsiros állásokba, és repülőrajtot vesznek a munkapárti tagságukkal. Ez a lojális kaszt jobb lakásokban él, jobban és többet étkezik, és nagyobb eséllyel kerül olyan orvoshoz, aki ténylegesen rendelkezik gyógyszerrel.

A társadalom alján vannak az ellenségesek: a japánokkal kollaborálók, a keresztények, a

szkeptikusok. Ők alkotják a népesség körülbelül 40 százalékát, és többnyire számúzték őket a zord északi hegyekbe, ahol elviselhetetlenek a telek, és az élelem még észak-koreai mércével is szűkös.

E „nemkívánatos elemek” előtt nincs társadalmi mobilitás, és nincs reményük az előrejutásra. Az életük egy kolhoz vagy gyár körül forog – ez a besorolás az utóbbi pár évtized óta azt jelenti, hogy éljenek meg, ahogy tudnak.

A lojálisok és az ellenségesek közt helyezkedik el az ingadozók osztálya, az egyszerű emberek, akik az észak-koreai népesség körülbelül felét teszik ki. Ők egyfajta légüres térben léteznek. Nincs esélyük egyetemre járni vagy szellemi munkát végezni, de ha szerencsések, megcsíphetnek egy jó beosztást a katonai szolgálatuk alatt, ami segíthet abban, hogy feltornázhassák magukat kicsivel magasabb életszínvonalra.⁵

Aki rossz szombunba születik, ne is reménykedjen abban, hogy feljebb jut a társadalmi ranglétrán. A felsőbb szintekről azonban le lehet bucskázni egészen a legalsóig, ha valaki nem vigyáz magára.

Ezzel a rendszerrel és az alsóbb osztályba lecsúszás állandó fenyegetésével Kim Dzsongun meg tudja tartani a hatalmat. Ha az ember a lojálisok osztályába tartozik – Phenjanban lakik, és keres annyi pénzt mellékesen a minisztériumi munkájával, hogy egyetemre járassa a gyerekeit –, akkor kétszer is meggondolja, hogy nyíltan kétségbe vonja-e, hogy a vezér valóban vezetett volna autót ötéves korában, vagy bírálja azt a döntést, hogy milliókat költsenek atomfegyverekre kórházak és iskolák helyett. Mindig van valaki, aki rajta tartja a szemét, és jelenti, ha nem elég hű a rendszerhez. Alsó szinten ez az *inminbannal* kezdődik, ami nagyjából annyit jelent: „körzeti csoport”. Ez egyfajta körzetfigyelő rendszer. Mindegyik lakókörnyék fel van osztva harminc-negyven háztartást magába foglaló csoportokra. A csoportvezető mindig egy kotnyeles középkorú asszony. Az ő dolga nyitva tartani a szemét, hogy a fennhatósága alá beosztott háznépek miben mesterkednek. Az észak-koreaiak előszeretettel hangoztatják, hogy az ő csoportvezetőjüknek azt is tudnia kell, hogy az egyes háztartásokban hány evőpálcika és kanál van.⁶

Ő felel a szállóvendégek nyilvántartásáért – Észak-Koreában az ember nem alhat meg egy barátja vagy rokona házában anélkül, hogy ne jelezné a hatóságoknak –, és sűrűn tart az éjszaka kellős közepén razziát a helyi rendőrséggel karöltve, hogy megbizonyosodjon afelől, nincsenek-e tiltott vendégek, vagy hogy a Man-bok- vagy Dzsung-a-féle lakók nem néznek-e dél-koreai filmeket. Ellenőrzi mindenki államilag kiosztott rádióját, hogy nincs-e áthangolva valami másra, mint az állami adó. Megvizsgálja a mobiltelefonokat, nem tartalmaznak-e tiltott zenét vagy fotót a külvilágról.

Arra is bátorítja a szomszédokat, hogy jelentsenek egymásról. Ha egy családról úgy tartják, hogy gyanúsán gyakran fogyaszt fehér rizst és húst, elgondolkodhatnak arról, hogy honnan van rá pénzük. Ha a tévékészülék kékes fénye vibrál a függönyön késő éjjel, jóval azután, hogy az állami televíziócsatornákon megszűnt az adás, el fognak tűnődni azon, hogy vajon mit néznek odabenn.

Ha valakinek viszonya van, az a csoportvezető előtt nem marad titokban. Az ilyesmi nem kis dolog Észak-Koreában, ahol rosszhiszeműen tekintenek a nőkre, különösen azokra, akik házasságkötés előtt vagy házasságon kívül közöszülnek. A vétséget a munkáltató tudomására hozzák, és a pár megalázó nyilvános számonkérésen megy keresztül.⁷

Az észak-koreaiak egy olyan rendszerben élnek, ahol figyelik minden rezdülésüket, ahol minden kilengésükről jelentés készül, ahol a rendszertől való legkisebb elhajlás is büntetést von

maga után. A figyelem mindenütt jelen van, és ez sok embert még attól is visszatart, hogy bármit is kifogásoljanak a rezsimben.

A körzetfigyelő vezetőnek jelentenie kell a kihágásokat, hogy nagy becsben maradjon a magasabb hatóságok szemében, különös tekintettel a két fő biztonsági intézményre.

A Népbiztonsági Minisztérium hagyományos rendőri feladatokat tölt be, és munkatáborokat tart fenn azoknak, akikről úgy ítélik, hogy „normális” bűncselekményeket követnek el, testi sértést, lopást, drogterjesztést és gyilkosságot. Ezeket a börtöntáborokat koreai nyelven úgy nevezik, hogy „jó emberré nevelő hely”. A foglyok általában szabott időre kerülnek ide, és remélhetik, hogy egy nap kiszabadulnak.

A politikai és ideológiai bűncselekményekkel az Állambiztonsági Minisztérium foglalkozik. Ez az intézmény felelős azért, hogy az állami média információs kivételével teljes hírzárlatot tartson fenn, és gondoskodjon arról, hogy mindenki maradéktalanul igazodjon a propagandához.

Ők vizsgálják a politikai bűncselekményeket – ilyesmit olyanok követnek el, akik megkérdőjelezik a rezsimet vagy megpróbálnak elszökni a karmaiból –, és működtetik az elképzelhetetlenül brutális börtöntáborokat, ahová azokat zárják, akiket helytelen politikai gondolkodással vagy helytelen politikai cselekedettel vádolnak.

Kim Dzsongun tisztában van vele, hogy a külvilág médiája már átlépte országa határát, ezért új jogszabványokkal ruházta fel a biztonsági szolgálatok különleges egységét, a 109-es csoportot, amely feladatául kapta, hogy érvényt szerezzen az illegális külföldi médiatartalom tilalmának. Az a dolguk, hogy keressék meg a külföldi gyártású médiatermékeket, különösen a mobiltelefonokon és pendrive-okon tároltakat, és elkobozzák őket. A 109-es csoport különös gondossággal vizsgálja a készülékhasználat előzményeit, adatmegosztást keresnek.

Az ilyen tiltott tartalommal tetten ért emberekre nagy valószínűséggel őrizetbe vétel és keresztkérdések várnak. Némelyek ki tudják vágni magukat a csávából pénzzel vagy akár cigarettával, no meg a szóban forgó készülék elkobzásával. Voltaképp sok észak-koreai úgy véli, hogy a tisztviselők tudatosan keresik a külföldi médiát az állampolgárok telefonján vagy a lakásokon történő éjszakai rajtaütéseken, hogy szert tegyenek egy kis mellékesre a gyenge állami fizetésükhöz.

Kim Dzsongun a hatalomra kerülése utáni évben, 2012-ben átdolgoztatta az észak-koreai büntető törvénykönyvet, és külön paragrafust toldatott bele a külföldi média tárgyában. Az ilyen tartalom birtoklása egyenértékű a felforgatással, és sokkal nehezebb – vagy inkább sokkal költségesebb – kimosakodni belőle. Azokat, akiket iparszerű információcsempészetten érnek, a vád alá helyezést kockáztatják meg, ahol a bűnösség nyilvánítás garantált, és munkatábor a büntetés.⁸

Nem mintha a Kim Dzsongun hatalomátvétele után bekerült más elemek kevésbé lennének drákóiak. A politikai vétségek közé sorolódik, ha valaki gyenge lábakon álló gazdasági tervet készít, vagy ha nem jól választ ki győzelemre esélyes sportolókat fontos sportversenyekre. Tilos minden olyan összejövétel, amelyet nem hagytak jóvá a Munkapárt és az állami hatóságok, ahogy tilos az állam bírálata és az állammal való elégedetlenség kinyilvánítása, még bizalmasan is. Aki zendülésben vagy „államellenes célzatú” tüntetésben vesz részt, arra életfogytiglani „javító-nevelő munka” vagy halálbüntetés vár. Úgyszintén az életével játszik, aki „államellenes propagandát és agitációt” valósít meg.⁹

A rezsim még ezzel az „ideológiai megrontással” szembeni ádáz küzdelemmel sem tudja teljesen megakadályozni, hogy az emberek hozzá ne jussanak a kinti világ egy-egy kiragadott részletéhez.

Man-bok, a természettudományi kar diákja háborús filmeket, gengszterfilmeket és korhatáros filmeket nézett. Hallgatta a híreket. Egyre inkább elidegenedett.

– A rezsim megpróbálkozott az agymosásunkkal – jegyezte meg. – De mi, a fiatalabb nemzedék, átlátunk a szitán.

A büntető törvénykönyv említése azt sugallja, hogy hagyományos jogállamiság van Kim Dzsongun Észak-Koreájában, ez természetesen nincs így. A hatóságok időnként megterhelik magukat egy áljogi eljárással, de biztosan semmi olyasmivel, amit a külvilág tisztességes bírósági tárgyalásnak tartana. Nincs védőügyvéd, nincs esküdtszék.

A hatóságok gyakran még azzal se bajlódnak, hogy végigvigyék ezeket a korlátozott eljárásokat. Néhányan az okát se tudják, miért hajították be őket a politikai foglyoknak fenntartott legbrutálisabb táborokba. Négy ilyen tábor van, mindegyik több száz négyzetkilométeren terül el az ország kietlen északi vidékein. Magas szögesdrót kerítés övezi őket, valamint veremcsapdák, aknamezők és őrtornyok adnak nyomatékot a peremsávnak, bennük gépkarabéllyal felfegyverzett őrszemekkel.

Amint bekerülnek ezekbe a büntető munkatáborokba, a foglyokat minden érintkezéstől elzárják, és törvényenkívülként kezelik őket mint ellenforradalmárokat, akik nem érdemelnek jogi védelmet.¹⁰

A titkosrendőrség kezelésében lévő börtönök messze a legkegyetlenebbek, sok fogoly az embertelen tartási körülményekbe hal bele.

A bebörtönzöttek éheznek. Az élelmezés annyira szűkös, hogy a rabok békákra meg patkányokra vadásznak. Ez az egyetlen fehérje, amihez hozzájutnak. Ehető gyomok után kutatnak, bármit megesznek, hogy kiegészítsék az ebédre kapott „levest”, amelynek a fő összetevői a víz és a só.

Ennek ellenére keményen megdolgoztatják őket, gyakran veszélyes kétékezi munkát végeztetnek velük, olykor akár napi tizennyolc órában. Bányáknát ásnak mindössze csákány és lapát használatával. Farönköket darabolnak fejszével és kézi fűrészszel. Mezőgazdasági munkát végeznek csak a legalapvetőbb szerszámokkal. A nők parókát és műszempillát készítenek vagy ruhát varrnak; mindez teljes egészében Kínába megy, és onnan tovább a külső világba. Azok a foglyok, akik nem teljesítik a napi normát, arra számíthatnak, hogy fejadagjukat tovább kurtítják, és verést kapnak.¹¹

A verés és kínzás mindennapos dolog, az utóbbiak közé tartozik a „galamb”, amikor a foglyok kezét a hátuk mögött összekötik, és a falról lelógatják őket, hogy a mellük kidülledjen. Órákig így kell maradniuk, gyakran addig, amíg el nem ájulnak vagy vért nem hánynak.

Szokványos kínzás a „repülő” és a „motorbicikli” is: a foglyokat arra kényszerítik, hogy tárják szét a karjukat, illetve tartsák előrenyújtva órák hosszat. Rendszerint összeesnek, mielőtt hagynák nekik, hogy leengedjék a kezüket.

A legrosszabb az izzasztókamra. A foglyokat faládákba zárják, olyan szűkbe, hogy nem tudnak se felállni, se lefeküdni. Emiatt arra kényszerülnek, hogy összekuporodva térdeljenek, sarkuk a fenekükbe nyomódik. Ezáltal a vérkeringésük leáll, a hátsójuk egy nagy fekete véraláfutás lesz. Akit elég sokáig így hagynak, belehal.¹² Az öröket könyörtelenségre tanítják, és ha a jóindulat legcsekélyebb jelét mutatják, számíthatnak rá, hogy ők maguk is büntetést kapnak.

A megerőszakolás és a súlyos szexuális bántalmazás is része a kínzási ciklusnak. Azok a nők, akik a Kínából való visszatoloncolásuk után börtönben kötnek ki, arról számoltak be, hogy

abortuszra kényszerítették őket – amit nemegyszer veréssel intéztek el –, vagy újszülött csecsemőjüket a szemük láttára ölték meg. Jelentések szólnak még arról is, hogy egyeseknek saját maguknak kellett megölniük kisbabájukat, vagy különben őket ölik meg. Erre különösen nagy az esély, ha a kisbát „tisztátlannak” ítélik – értsd: ha az apa kínai.¹³

Észak-Koreában az emberi jogok megsértése „nem egyszerűen állami túlkapás”, hanem a totalitárius rendszer „alapvető erőkomponense”, állapította meg az ENSZ erre létrejött különleges vizsgálóbizottsága.

„Ezeknek a jogsértéseknek a súlya, léptéke és természete olyan államról árulkodik, amelyre nincs példa napjaink világában” – szögezte le a bizottság a mérföldkőnek számító 2014-es jelentésében. Ajánlásában javasolta, hogy állítsák Kim Dzsongunt a Nemzetközi Büntetőtörvényszék elé emberiség elleni bűnelkövetés vádjával.

A bizottság elé tárt tanúvallomások számos fogolytól származtak, akik megjárták a börtöntáborokat, és életben maradtak, elmondhatták történetüket. Valamennyiüket Kim Ir Szen és Kim Dzsongil idején börtönözték be, később sikerült megszökniük Észak-Koreából és beszámolniuk arról, hogyan bántak velük.

Kétség nem férhet hozzá, hogy Kim Dzsongun messzemenően kihasználja annak az elnyomó rendszernek az előnyeit, amelyet a nagyapja épített ki és az apja állandósított. Műholdfelvételek mutatják, hogy az ő korszakában is folytatja működését az a kiterjedt börtöntábor-hálózat, amelynek állomásai éppúgy fellelhetők a nagyvárosok szélén, mint nagy területen elnyúlva a hegyekben.

Ezek a képek új vagy kibővített fogolytáborokat is mutatnak, köztük egyet az ország kellős közepén, a politikai foglyok 14-es számú tábora mellett. A 14,5 négyzetkilométeres lezárt terepen tisztán látszanak a biztonsági peremvonalakon belül az őrbarrakok és az ellenőrző pontok. A Phenjan külterületén álló átnevelőtábor, a 4-es számú börtön mellett tisztán látszik egy mészkőbánya közvetlen a börtönfal mellett, és egy futószalag, amely a mészkőtömböket szállítja a táborba a foglyok kötő kalapácsa alá.¹⁴

A külvilág azonban nagyon keveset hall arról, hogy milyen körülmények uralkodnak ezekben a javító-nevelő és koncentrációs táborokban a Kim Dzsongun-korszakban.

A harmadik generációs vezető uralma alatti években kutattam olyan emberek után, akik 2011-et követően ültek börtönökben. Hiába beszéltem észak-koreaiak szökését segítő aktivistákkal, köztük korábbi foglyokkal, valamint az észak-koreai börtönviszonyok szakértőivel, nem tudtam találni egyetlen embert sem, aki Kim Dzsongun hatalomra jutása után került volna elő a táborokból. Ilyesvalakit még csak nem is ismertek, bárkit kérdeztem.

Előfordulhat, hogy a rabok ott maradtak a börtöntáborokban? Talán nem lehetséges a szökés az észak-koreai börtönökből? Nem tudjuk. De abban biztosak lehetünk, hogy ez a büntető rendszer fennáll.

Amikor a Nemzetközi Jogászszövetség felkért három jól ismert emberjogi bírát, hogy tanúskodjanak az észak-koreai börtöntáborokról tartott 2017-es meghallgatáson, az egyikük kijelentette, hogy ezek a táborok semmivel se jobbak, mint a holokauszt náci koncentrációs táborai – sőt talán még náluk is rosszabbak. Ő már csak tudta. Thomas Buergenthal gyerekként megjárta Auschwitzot és Sachsenhausent, valamint Lengyelországban a kielcei gettót. A későbbiekben a hágai Nemzetközi Bíróság tagja lett.

– Úgy vélem, hogy az észak-koreai börtöntáborok körülményei ugyanolyan rémségesek vagy még rémségesebbek annál, amit láttam és tapasztaltam fiatalon ezekben a náci táborokban és hosszú szakmai pályámon az emberi jogok terén – fűzte hozzá mindahhoz, amiket hallott

egykori észak-koreai foglyoktól és öröktől.¹⁵

Ahogy az ENSZ-bizottság, ezek a jogászok is arra jutottak, hogy Kim Dzsongunt bíróság elé kell állítani, ugyanis emberiesség elleni bűncselekménynek minősül, hogy rendszere politikai börtönöket tart fenn a lakosság megzabolázására.

Sokan értetlenül állnak az előtt, hogy miért nem omlott össze Észak-Korea, mint a Szovjetunió, illetve miért nem váltott, mint Kína. Több oka is van.

Részben azért, mert az élet valóban javulóban van sok észak-koreai számára annak köszönhetően, hogy biztosítani tudják megélhetésüket a piacok segítségével. Aki évente kétszer evett húst, most havonta kétszer ehet. Az a paraszt, aki el tudja adni a termést, csúszópénzzel elintézheti, hogy a lánya az osztályban az első padba kerüljön. A pénz lehetőséget nyújt kisebb szabadságokra, ami azt az érzést keltheti, mintha óriási változások történnének az elnyomó Észak-Koreában. A tényezők közé tartozik az is, amiről gyakran megfeledkezünk, hogy a Kim család erős nemzeti identitást teremtett, és némi okot adott az embereknek a büszkeségre, ami olykor félrevezetésen alapul, máskor nem. Az észak-koreaiak még az átszökésük után is arról beszélnek nekem, hogy büszkék a nyakas dacolásukra a nemzetközi zsarolással szemben, és különösen büszkék a nukleáris glóriájukra.

De a legfőbb ok a félelem.

A büntetések annyira durvák, hogy az az észak-koreai, akinek a bögyében van a rendszer, inkább elmenekül, mint hogy megpróbálja belülről küzdeni a változásért.

– Még ha tudsz is dolgokat, nem mondhatod ki őket – magyarázta Kvon asszony. – Ha jártatod a szád, nem tudhatod, miféle büntetést fogsz a nyakadba kapni. Ezért ahelyett, hogy próbálnál tenni valamit a rendszer megváltoztatása érdekében, okosabb simán lelépni.

De a szökéssel valójában csak a legelszántabbak próbálkoznak, tette hozzá. Még ha sikerül is kijutniuk, tudják, hogy nagy valószínűséggel a családtagjaik lesznek megbüntetve.

Így hát minden megy tovább.

8. fejezet

AGYÓ, CSANG BÁCSI!

„A hitvány emberi söpredék Csang, aki a kutyánál is alávalóbb, háromszorosan pokolravaló hitszegést követett el azzal, hogy elárulta azt a mélységes bizalmat és legmelegebb atyai szeretetet, amit pártunk és vezetőnk mutatott iránta.”

Koreai Központi Hírügynökség, 2013. december 13.

A legveszélyesebb időszak egy újdonsült diktátor számára az első két év a hatalomban. Ez idő alatt fel kell mérnie, hogy ki megbízható és ki feláldozható. Ha más is ácsingózik a posztra, az ez alatt az első két év alatt nagy valószínűséggel bejelentkezik érte. Ez különösen így van, amikor a vezető az elődjétől örökli meg a támogatóit.

Úgyhogy amikor Kim Dzsongun nyeregbe került, azt a modellt követte, amit apja és nagyapja is használt: nekiállt gondoskodni arról, hogy az a maroknyi elit, aki a hatalomban tudja őt tartani, gazdag és boldog legyen – egyre gazdagabb és boldogabb.

Ahogy a felmenőinek, neki is sikerült diktátorként életben maradni azáltal, hogy egy viszonylag szűk csoporton keresztül az egész nemzetet a markában tartotta. Ez egy másik szabály volt, amit Machiavelli fektetett le: ne foglalkozz általában a néppel; csak arra ügyelj, hogy gazdaggá tégy egy kis elitcsoportot.

Kim Dzsongun a tudományos terminológia szerint kiskoalíciós vezér, olyasvalaki, aki a rendszerét viszonylag kevés, gazdagon megjutalmazott ember támogatásával stabilan megtartja, miközben a lakosság többi részét senyvedni hagyja.

A kiskoalíciós vezérek kategóriáján belül Kim Dzsongun abba az alfajba sorolódik, amelyet „kapzsi kleptokratáknak” nevez a sikeres zsarnokokat tanulmányozó politológus, Bruce Bueno de Mesquita. Ebbe az alfajba tartozik a Fülöp-szigeteki Ferdinand Marcos és a zairei (jelenleg Kongói Demokratikus Köztársaság) Mobutu Sese Seko is.

Jól akarnak élni, ezért rengeteg pénzt ellopnak az államvagyonból, és ügyelnek rá, hogy azok az emberek, akik hatalomban tartják őket, szintén jól éljenek. Ami ezt a kiváltságos elitet illeti, tisztában vannak vele, hogy sokkal nagyobb valószínűséggel tartják meg pozíciójukat, ha a hatalom a királyról a hercegre száll, mint ha családon kívül öröklődik tovább. Így komoly érdekük fűződik hozzá, hogy a fiú legyen az utód.

Kim Dzsongun bizniszének első parancsa úgy szólt, hogy határozd meg, ki maradjon benne a kiskoalíciós elitedben.

Még egy zöldfülű diktátor is tudja, hogy létfontosságú megszabadulni a potenciális versenytársaktól vagy bírálóktól már a kezdet kezdetén. Így járt el Mao Ce-tung Kínában, így járt el Kim Dzsongil, amikor átvette a hatalmat, és Kim Dzsongun is ezt a hagyományt követte.

Általában ebben a korai időszakban a túl sok ember megölése a veszélyes, nem pedig a túl kevésé, magyarázta nekem Bueno de Mesquita, amikor felkerestem a New York-i Egyetemen. Ha túl soktól szabadul meg az ember, az életben maradottak arra fognak gondolni, hogy a vezetőjük ámokfutó, és okuk lesz félelemben élni. De ha túl keveset öl meg? Hát azon könnyű

segíteni.

Jó ok szól amellet, hogy a magas pozícióban lévőknek kell megfélemlíteni. A közfelfogással ellentétben a legtöbb diktátort nem az utcára vonult dühös tömegek buktatják meg. A túlnyomó többségüket a bennfentesek mozdítják el. A diktátorok számára nem a kiváltságosok és a tömegek közti küzdelem jelenti a legnagyobb veszélyt, hanem az eliten belüli küzdelem.

– Ami az önkényuralmi vezetés dinamikáját illeti, a diktátorok túlnyomó többsége nem a kinti tömegek, hanem az elnöki palotán belüliek jóvoltából veszíti el a hatalmat – fejtegette a Yale-professzor Milan Svoblik, aki 316 diktátort tanulmányozott, és úgy találta, hogy több mint kétharmadukat a riválisaik buktatták meg.¹

A Szovjetunióban 1964-ben félreállított Nyikita Hruscsovtól kezdve a Zimbabwéban 2017-ben megbukott Robert Mugabéig ezen a módon veszítették el hatalmukat a vezetők: egykori szövetségeseik ragadták el tőlük.

A kihívás kiváltója gyakran a pénz. A kapzsi kleptokrata rendszerint akkor veszíti el a hatalmat, amikor támogatói rájönnek, hogy már nem lesz sokáig képes tömni őket, mutatott rá Bueno de Mesquita. Amikor Reza Pahlavi iráni sah megbetegedett, a főhivatalnokai a kisujjukat se mozdították. Ferdinand Marcos katonasága is rájött, hogy az idős Fülöp-szigeteki elnök már nem lesz képes további juttatásokra.

De ha átvészelik a korai kihívásokat, és túlélnek az első két évet, a legtöbb diktátor ágyban, párnák közt hal meg.

Úgyhogy attól a pillanattól kezdve, hogy átvette a rezsim irányítását, Kim Dzsongun nekilátott, hogy korunk legmachievellistább alakjává váljon. Senki sincs biztonságban, még azok se, akik átsegítették az átmeneti időszakon – *főleg ők nincsenek biztonságban.*

Az elsők közt tűnt el a színről Ri Jongho helyettes marsall, az egyik koporsóvivő Kim Dzsongil temetésén. Ő töltötte be a koreai néphadsereg vezérkari főnöki tisztségét, és az ő érdeme volt, hogy a katonaság lojális maradt a Kimekhez abban az időben, amikor a jogar a második generációról a harmadikra szállt.

De ez se mentette meg. 2012 közepén Rit nyilvánosan felmentették beosztásából – egészségügyi okokból, a hivatalos bejelentés szerint. A dél-koreai hírszerzés szerint száműzték az ország északi térségébe. Mások arra tippelnek, hogy kivégezték, mindenesetre soha többé nem látták. Még a fényképekről is kiretusálták az arcát, a nevét pedig törölték az összes iratról. Egyszerűen megszűnt létezni.

Ugyanez történt Hjon Jongcschol vezérezredessel, akit Ri eltakarítása után léptettek elő és nevezték ki Észak-Korea védelmi miniszterének. 2016 elején eltűnt, a jelentések szerint kivégezték függelemsértésért és hazaárulásért. A dél-koreai hírszerzés szerint a sok állítólagos vétke közé tartozott az is, hogy Kim Dzsongun felszólalása közben elaludt.

De őt nem csendben likvidálták: nyilvánosan végezték ki légvédelmi löveggel, a procedura során apró cafatokra kellett hogy szakadjon.² A többi magas rangú tisztviselő biztosan jól az agyába véste, hogy mostantól kicsit se csukódhat le a szemük az értekezleteken.

Más esetben az eltűnt hason csúszva tért vissza hónapokkal vagy évekkel később. Bármilyen történet is a távolléte alatt, az ifjú törzsfőnök odaadó hívévé tette.

Cső Rjonghét – akire gyakran úgy utalnak, mint „Észak-Korea második embere” – leváltották a Munkapárt legfelső szentélyében betöltött állásaiból. Állítólag több hónap javító-nevelő munkára küldték egy termelészövetkezetbe. De szemlátomást újra megbízhatónak nyilvánították, és 2016-ban még magasabb polcra helyezték.

A legmegdöbbentőbb tisztogatásra 2013 végén került sor. Egy újabb koporsóvivővel

végeztek, ezúttal még drámaibb módon.

Csang Szongthek a házassága révén lett Kim Dzsongun tiszteletbeli nagybátyja. Csang és Kim Dzsongil húga, Kim Gjonghi az idő alatt szerettek egymásba, amikor mindketten a Kim Ir Szen Egyetemre jártak.³ Úgy tűnik, a jöttment fiatalember nem tett jó benyomást A Nagy Vezetőre, de a lánya ragaszkodott hozzá, hogy az életvidám Csanghoz menjen nőül.

Ők lettek az erőpár a rezsimben, mindketten Kim Dzsongil legfőbb tanácsadóivá léptek elő. Csangra bízta a gazdasági terveket, ő irányította mindent a szénbányafejlesztéstől az építőiparig. Olyan gyakran utazott a rezsim képviselőjeként – forrásokat vásárolt az építkezési programjaihoz, illetve termékeket Kim Dzsongil kívánságára –, hogy kezdték úgy emlegetni, ő a „külföldre járó Kim Dzsongil”.⁴

Csang döntő szerepet játszott Kim Dzsongun utódlásának előkészítésében is. Amikor Kim Dzsongil meghalt, Csang bácsi helye a rezsim legfelső szintjén nyilvánvalóvá vált azzal, hogy közvetlen Kim Dzsongun mögött lépdelt a koporsót kísérve. Ha nem festette volna a haját szurokfeketére éveken át, akár a rezsim szürke eminenciásának is nevezhették volna.

Aki ismerte, vonzó, jóképű embernek írta le, szeretett inni, kártyázni és karaokézni. Köztudomásúlag jól tudott üzleteket nyélbe ütni, embereket az oldalára állítani.

Csang bácsi nem volt egy angyal. Az a fajta volt, akit eufemisztikusan a szebbik nem rajongójának szokás nevezni, kevésbé szívesen pedig szexuális ragadozónak. A róla szóló apokrif történetek szerint személyesen tartott „meghallgatásokat” nőknek, akik felvételt nyertek Kim Dzsongil hírhedt kéjbrigádjába, személyes háremébe.

Társaságkedvelő személyisége és nyitáspárti eszméi korábban is bajba keverték. A kilencvenes években egy vacsorapartin azt merészelte felvetni, hogy a rendszer politikája elhibázott lehet, merthogy az emberek éheznek. Kim Dzsongil felbőszült, ezüst szalvétagyűrűt vágott hozzá. A felesége próbálta elsimítani a viszályt, és Csang nemcsak hogy bocsánatot kért, hanem még egy dalt is elénekelt a vezetőnek.⁵

Aztán egy vidéki javító-nevelő táborban landolt 2004-ben, miután Kim Dzsongil megtudta, hogy féktelen bulikat csap kormányhivatalnokoknak. Efféle jutalomosztó, vad tivornyákat kizárólag a vezető engedhetett meg magának.

Más bajok is voltak. Kim Dzsongil húgáról elterjedt, hogy agresszív alkoholista, és lányuk, Kumszong 2006-ban Párizsban öngyilkosságot követett el. Kumszong a francia fővárosban tanult, és az elmondások szerint túladagolta magát altatóval, mert a szülei ellenezték, hogy férjhez menjen a barátjához, akit nem tartottak hozzá méltónak. A lányt a cselédje és a sofőrje találta meg holtan a villájában.⁶ Ebben a tragédiában az az irónia bújta meg, hogy Kim Ir Szen ugyanilyen ok miatt ellenezte lánya házasságát Csang Szongthekkel.

Csang azonban politikai törtető volt. Kim Dzsongil egészségromlásával párhuzamosan számos egyre fontosabb pozícióhoz jutott. 2010-ben kinevezték a Nemzetvédelmi Bizottság alelnökének, miáltal az egyik legfontosabb főhivatalnok lett Kim Dzsongil után.

Sokan benne látták azt az embert, aki egyféle régensként vagy gondnokként tételeződik a Kim Dzsongil és a fiatal és tapasztalatlan Kim Dzsongun közti átmenet idején. Habár nem csörgedezett Pektu-vér az ereiben, a Kim Dzsongil testvérével való házassága is majdnem nyomott ugyanannyit a latban.

Csang kulcsszerepet töltött be az államigazgatásban, ő tartotta kézben a mindennél fontosabb gazdasági kapcsolatokat Kínával, Észak-Korea szomszédjával és jóttevőjével. A két ország viszonyát egykor „testvérinek” írták le, de amikor Kína lelkesen felkarolta a kapitalizmust, inkább olyan távoli rokonokhoz hasonlítottak, akik kínosan igyekeznek valami

közös témát találni, amiről cseveghetnek egy családi esküvőn. De a Szovjetunió összeomlása után mégiscsak Kína volt Észak-Korea egyetlen gazdasági jótévője és legfőbb politikai szövetségese. Emellett az 1400 kilométeres közös szárazföldi határukkal Kína számított Észak-Korea kinti világra nyíló főkapujának.

Csang bácsi irányítása alatt Észak-Korea sajátos gazdasági övezeteket igyekezett kifejleszteni az országon belül – a reformista vezető, Teng Hsziao-ping pontosan ilyen övezetek mellett állt ki több évtizeddel korábban Kínában. Az övezetek biztonságos módot jelentettek a kommunista rezsim számára, hogy nyissanak a kapitalizmus felé, teret engedjenek a befektetéseknek és a kereskedelemnek, azonban kizárólag szigorúan ellenőrzött körülmények között. Ha az övezetek jól működtek, hagyhatták elterjedni a kapitalizmus mételyét. Ha nem nyerték el a rezsim tetszését, akkor elszigetelhetők.

Kína néhány évig megpróbálta ebbe az irányba terelgetni Észak-Koreát. Kim Dzsongil úgy tett, mintha érdekelné a dolog, amikor 2006-ban üzembejárásra vitték csúcstechnológiát alkalmazó vállalatokhoz a dél-kínai városban, Sencsenben.

Miután Kim Dzsongun átvette a hatalmat, a rezsim bejelentette több mint egy tucat speciális gazdasági övezet létrehozását, nagy részben a kínai határ mentén, mintegy kísérletképp, hogy mennyire vonzanak külföldi befektetést, valamint némiképp engedve is a gyeplőn, hogy lássák, működőképes-e ez a fajta gazdasági nyitás Észak-Korea politikai béklyói közt.⁷

Csang volt a megbízottja ezen törekvések irányításával. Úgy intézte, hogy eközben jelentős magánvagyonra tegyen szert, pénzt csatornázott át a szénexportokból a saját zsebébe. Nyakig sáros volt, de ahogy a dolgok mennek Észak-Koreában, nem volt nehéz a viszonylag felvilágosult tisztviselő látszatát keltenie.

– Csang reformer volt. Meg akarta újítani a politikai viszonyokat és a gazdaságot is – jelentette ki Ro Hicsang, aki kormányhivatalnokként azoknak az építőmunkásoknak volt a felügyelője, akiket Észak-Korea külföldre küldt a pénzt keresni a rezsimnek.

Észak-Koreában Ro a pénzhalmozó elithez tartozott Kim Dzsongil és Kim Dzsongun alatt egyaránt. Kiküldték a Közel-Keletre, ő dirigálta a rezsim építőmunkás-csapatát, azokat, akik futballstadionokat és lakótornyokat húztak fel Kuvaitban és Katarban. Aztán visszament Phenjanba egy időre, majd az Oroszországban dolgozók irányításába kezdett bele, amikor Kim Dzsongun átvette a hatalmat.

A jó családi háttere miatt került ebbe a zsíros állásba. Ro nagybátyja rendőrfőnök volt. Ro meg-megfordult a lakásában, és hallgatta, ahogy a bácsikája és Csang énekel és harmonikázik. Csang „bájosnak” találta az ifjú Rót, és felszólította, hogy hívja nyugodtan „bácsinak”.

Ro úgy nőtt fel, hogy szeretett volna olyan lenni, mint ez a két „nagybácsi”.

– Csang volt a példaképem gyerekkorom óta – vallotta be nekem, amikor visszaemlékezett, milyen átszellemülten énekeltek vagy pingpongoztak. Amikor Ro elkezdett üzleti értekezletekre járni, megpróbált ugyanolyan kedélyes személyiség lenni, mint Csang, ösztönzőleg hatni az emberekre a nyíltságával.

Csang a kilencvenes években úgy gondolta, az észak-koreai gazdaság a végét járja, és bátor változtatásra van szükség, magyarázta Ro. Azt akarta, hogy Észak-Korea kövesse Kína példáját, amelyhez mindössze új szemlélet szükséges. Ro és a többi Csang-rajongó támogatott minden elképzelést, amitől Észak-Korea kókadtsága felvirágozhatna.

Csang „bácsi” utánozni akarta a szomszédban gyors léptekkel zajló fejlődést Peking közreműködésével – és pénzével. Nagyobb jogi védelmet akart nyújtani a külföldi befektetőknek, így kívánta vonzóvá tenni országát a tőkés üzletemberek előtt, akiknek a haszon

volt a legfontosabb, és hogy azt haza is tudják vinni. Amikor ígéretes kínai partnerekkel tárgyalt, nagyon zavarta, hogy esetleges vita esetén még a minimális törvény általi védelmet se tud biztosítani beruházásaiknak.

De az effajta hangütéseivel Csangnak meggyűlt a baja a Munkapárt konzervatívabb frakcióival. Figyelmeztették Kim Dzsongunt, hogy Csang elképzelései a létében fenyegetik a pártot. Túlságosan nagy hatalom felett diszponált, és igencsak eltérő nézeteket hirdetett Észak-Korea jövőjéről. A rezsimen belüli riválisai igyekeztek Kim Dzsongunt tájékoztatni egyre nagyobb aggodalmukról. Csang nem került túl közel Kínához?⁸

Ezek a sugallatok különös erőre kaptak egy 2012. augusztusi kínai út idején, amikor Csang olyan piros szőnyeges fogadtatásban részesült, ami felért azzal, ami Kim Dzsongilnek kijárt hajdan. Élcsapat kövezte ki az utat, és Kína phenjani nagykövete üdvözölte Csangot Pekingben.

Csang ezután felkereste a kínai elnököt, Hu Csin-taót, és a kínai kormány jóvoltából a világ elé tárt fotókon két sötét öltönyös férfi látszott, ahogy ülnek a Nagy Népi Csarnokban, és sajátos gazdasági övezetekről tárgyalnak a közös határuk mentén, mint két államfő. Csakhogy Csang nem volt államfő.

A dél-koreai kormány eközben folyamatosan azt szuggerálta, hogy igazából nem Kim, hanem Csang van hatalmon Észak-Koreában. Ez alkalmasint egy pszichológiai hadviselés eszköze lehetett. Ha az volt, szemlátomást bevált. Csak egy karizmatikus vezető számára volt hely Kim Dzsongun Észak-Koreájában.

A bensőségesség minden szembeötlő jele ellenére – egymás mellett ültek a katonai díszszemléken, együtt haladtak Kim Dzsongil temetésén – Kim Dzsongun mélységesen neheztelt „bácsikájára” és nagynénjére. Őket hibáztatta, hogy nem hagyták, hogy egyszer is találkozzon csodálatos nagyapjával, Kim Ir Szennel.

A fiatal zsarnoknak sokkal könnyebb lett volna jogot formálnia a hatalomra, ha van egy fénykép róla, ahogy kisfiúként a nagyapja térdén lovagol, vagy esetleg kint feszít a lőtéren vele. Egy ilyen felvétel segített volna alátámasztani vezetői igényének jogszerűségét.⁹

De Kim Dzsongunak nem volt birtokában ilyen fénykép. És mindig is neheztelt Csangra, amiért idősebb féltestvérét, Kim Dzsongnamot látta volna szívesebben az országvezetői székben. Csang és Kim Dzsongnam hasonló nézeteket vallott Kínáról és a gazdasági reformról, és ez gyanakvóvá tette Kim Dzsongunt.

Kim Dzsongun hatalomban eltöltött első évének végére Csang szerencsecsillaga kezdett leáldozni. Kinevezték az Észak-Koreából sportnagyhatalmat faragni szándékozó bizottság élére – ez a rang előrelépésnek tűnhet, de valójában lefokozás volt. A sport másodrendű kérdésnek számított az olyan fajsúlyosabb dolgokhoz képest, mint a nemzetbiztonság. Aztán 2013 elején Csangot, aki elméletileg még a Nemzetvédelmi Bizottság alelnöke volt, kirekesztették ennek az amerikai Nemzetbiztonsági Tanácsnak megfelelő intézménynek az értekezletéről.¹⁰

Nagyjából ez idő tájt látta vendégül Kim Dzsongun először az amerikai kosaras Dennis Rodmant. Egy phenjani meccsen a pincér kólának látszó valamit vitt oda kancsóban a Nagy Utódnak, aki vörös fotelben ült, és láthatólag ragyogóan érezte magát, mellette a Féreggel és előtte a pályán a Harlem Globetrottersszel. Csang bácsi meglátta az erkölcsstelen italt, és visszaküldte, ráparancsolva a pincérre, hogy inkább egy korsó vizet hozzon helyette, számolt be egy jelenlévő, aki tanúja volt az esetnek. Csang bácsi úgy kezelte Kim Dzsongunt, mint egy gyereket – és a nyilvánosság előtt.

De a kispadra ültetése még nyilvánvalóbb lett, amikor májusban Kim egy másik adjutánsát, és nem Csangot küldte el különmegbízottként Kínába.

2013 végére Csang elvégezte az őrá szignáltakat. Hasznára volt a tapasztalatlan vezetőnek, amikor épp hatalmának megszilárdítása volt soron. Értékes tanító és tanácsadó volt. És kulcsszerepet játszott anyagbeszerzések és megállapodások tető alá hozásában, hogy elkészülhessenek az olyan hatalmas kirakatépítkezések, mint a lakótornyok meg a vidámparkok, amelyeket Kim Dzsongun meg akart építtetni a vezetése alatt elért haladás kézzelfogható jeleként.

De Csang ideje lejárt.

Kim Dzsongun apja is elővigyázatos volt a saját nagybátyjával. Amikor Kim Dzsongil haladt felfelé a ranglétrán a hetvenes években, eltávolított az útból egy potenciális riválist Kim Ir Szen öccsének félreállításával, de abban az esetben a nagybácsit egyszerűen csak sokadlagos szerepkörbe fokozta le.

A lefokozás nem volt elég Kim Dzsongunak; úgy döntött, hogy példát statuál Csang eltüntetésével. A fiatal vezető már csendben eltakarított néhány rangos tisztviselőt, de úgy határozott, Csang eltávolításával üzenetet küld az apparatcsikoknak, akik hatalomban tartják: jó lesz vigyáznotok magatokra, az én Észak-Koreámban senki sincs biztonságban, még a saját családtagjaim se.

Alig néhány nap híján a vezetés megszerzésének második évfordulóján a Nagy Utód elnökölt a Munkapárt Politikai Bizottságának kibővített ülésén, az emelvény közepén foglalt helyet, mögötte apja hatalmas portréjával.

A fekete Mao-öltönyt és bíborkék lencsés szemüveget viselő Csang a bársonyszékek mögötti első sorból, a középső átjáró széléről nézett szembe Kimmel. Az értekezlet közben egy tisztviselő elkezdte felolvasni a hosszú bűnlistát Csang ellen, megvádolva azzal, hogy hatalomra tört. Azzal gyanúsították, hogy áron alul adta el az ország ásványkincseit kínai vállalatoknak, és megpróbálta aláásni a Kim-rezsimet, vagy ahogy egy észak-koreai hírolvasó fogalmazott, „gonosz igyekezettel azon volt, hogy egoista ábrándokat kergetve frakciót hozzon létre a pártban”, és megpróbálta „elpuhítani a párt sziklaszilárdan egységes vezetését”.

Kim Dzsongun nem hagyta, hogy bárki megpróbálja őt elgyengíteni.

A Politikai Bizottság azzal vádolta Csangot, a hírheft szoknyapecért, hogy „kicsapongó és romlott életet él”, nevezetesen „szemérmetlen viszonyt folytat számos nővel”, és szokásában áll „borozni és luxusétermekben étkezni”. A folytatásban mindezek mellett kábítószerfogyasztással és tiltott szerencsejáték üzésével is megvádolták.

Csangot megfosztották az összes rangjától, és kizárták a pártból. A drámai hatás végsőkéig fokozására két egyenruhás katona rángatta fel a helyéről és hurcolta ki az ülésteremből.

Valójában úgy fest a dolog, ezt a látványosságot a rezsim vitte színre. Csangot hónapokkal korábban lefoglalták, különleges fegyintézetbe vetették, két leghűségesebb emberét pedig letartóztatták és kivégezték. Két héttel ezután a rémisztő kinézetű Csangot kicibálták a cellájából, és leültették a Politikai Bizottság ülésén az első sorba, hogy Kim Dzsongun csatlósai újra letartóztathassák, ezúttal nyilvánosan és az összes párttársa előtt.¹¹

Csang megaláztatásának és elhurcolásának a képsorai megjelentek a Koreai Központi Televízióban; Észak-Korea a hetvenes évek óta először tett közzé filmbejátszást egy főtisztviselő letartóztatásáról. Másnap a *Nodon Szinmun*, a Munkapárt szócsöve a teljes címlapot Csang bűneinek és büntetésének szentelte. Az állami hírügynökség példátlanul terjedelmes ostromzó kirohanást intézett a nagybácsi ellen.

Meglepő bemutató volt a legzárkózottabb rezsimtől, amely hosszú ideje szívesebben intézte el bukott kádereit a színpalak mögött.

Hogy az üzenet biztosan célba érjen, Kim Dzsongun elrendelte, hogy a bácsikáját végezzék ki négy nap múlva. Csangot különleges katonai vésztörvényszék találta bűnösnek Kim Dzsongun megdöntésére irányuló szervezkedésben, és „örök időkre árulónak” nyilvánította.

Amikor a törvényszék meghozta ítéletét a tárgyaláson – legalábbis az észak-koreai rezsिम ezt tárgyalásnak nevezte –, Csang bűnlajstromját Kim Dzsongun ellen elkövetett felségárulásként tüntették fel.

Csang „mocskos politikai ambíciókat” dédelgetett, „hitvány emberi söpredék” volt, „pártellenes viszálykodó ellenforradalmár, hitvány politikai karrierista és szélhámos”, aki még „a kutyánál is alávalóbb”.¹²

Az állami propagandisták apait-anyait beleadtak Csang kárhoztatásába, időnként már-már shakespeare-i hangot ütöttek meg. „Háromszorosan pokolravaló hitszegést követett el” – harsogták.

Árulásának bizonyítékai közt a törvényszék hivatkozott arra a körülményre, hogy Csang nem nagyon tapsolt, amikor Kim Dzsongunt „megválasztották” egy új posztra a Központi Katonai Bizottságban. Miközben mindenki más olyan lelkes éljenzésben tört ki, hogy beleremegett a konferenciacsarnok, Csang maga volt a gőg és a pimaszság szobra, szögezte le a törvényszék. Lomhán állt fel, és amikor már állt, csak félszívből tapsolt.

Az észak-koreai káderek azzal vádolták Csangot, hogy „ugyanabban az ágyban fekvé más álmokat álmodott”. Ezek az álmok egy megreformált gazdaság körül forogtak, az élén ővele, és nem Kim Dzsongunnal. Csang bármennyire is a rendszeren belül volt, másik irányba akarta vinni magát a rendszert.

Néhány elemző Csang kivégzését Kim Dzsongun gyengesége jelének tartotta, hogy még serény bácsikájától is fenyegetve érezte magát. Úgy látták, ez azt bizonyítja, hogy nincs összetartó erő a fiatal vezető rendszerében, ha már a régi gárdát se tudja maga köré gyűjteni. Valójában ez az erő jele volt. Kim Dzsongun erősen kézben tartotta a gyeplőt, annyira erősen, hogy csak egy szavába került, és le tudott számolni bácsikájával és bácsikája klikkjével.

Tudatosan rendezett meg egy hatásos bemutatót arról, hogy milyen kegyetlen tud lenni, és egyértelmű üzenetet küldött mindenkinek a rezsimben, aki esetleg különvéleményt fogalmazna meg, vagy saját érdekszövetség kiépítésén fáradozna.

Csaknem napra két év telt el azóta, hogy Kim Dzsongun a kezébe vette a hatalmat. És szinte mintha a tankönyvhöz tartaná magát, felmérte, hogy ki a megbízható és ki a nélkülözhető. Úgy akart elhaladni a kettős mérföldkő mellett, hogy a szemek elkerekedjenek.

Csang eltávozott, és a felesége, Kim Gjonghi többé nem mutatkozott a nyilvánosság előtt. Sűrűsödtek a hírek körülötte. Kim Dzsongun talán házi őrizetbe vette nagynénjét. Talán beteg, talán ivással töltögeti napjait, talán meghalt.

Csang kivégzése még észak-koreai mércével is kivételes volt, nem utolsósorban azért, mert példátlan módon átláthatóvá tette a rendszert magát.

Észak-Korea kísérlete a Csang halála körüli hírek menedzselését illetően nem teljesen úgy sült el, ahogy a rezsिम szándékában állt. A világ hozzászókkott, hogy egyre elképesztőbb meséket hall a gonosz észak-koreai rendszerről, úgyhogy most az igazság feltűnő kitergetése is könnyen eltűzöttnek tűnhetett.

Az összetartás és az erő üzenete helyett annak nyitott teret, hogy a nemzetközi sajtó arról csámcsoghasson, vajon milyen további gonoszságok történhetnek még Kim Dzsongun fura

világában. A külvilág képzelete gyorsan szárnyra kapott.

A leggroteszkebb hír úgy szólt, hogy Kim Dzsongun végignézte, ahogy kiéheztetett mandzsúriai vadászkutyák 120 fős falkája tépte darabokra a meztelen Csangot. A történet először egy kínai nyelvű satirikus weboldalon jelent meg, és aztán szinte szóról szóra átvette nyomtatásban a színes sztorijairól ismert, de a tényekkel kevésbé foglalkozó *Wen Wei Po* hongkongi bulvárlap.

Azután egy viszonylag komoly újság, a *Singapore Straits Times* kapta fel és közölte le angolul. A hírszerkesztő annak a véleményének adott hangot, hogy ha egy Nagy-Kínához tartozó térségben, Hongkongban működő kiadó ilyen cikket jelentethet meg, akkor az azt kell jelentse, hogy Peking rendkívül sajnálatosnak tartja Kim döntését, hogy kiiktatta az országaik közti közvetítőt. A hírszerkesztőben szemlátomást fel se merült, hogy egy szenzációhajhász bulvárlap esetleg nem fárasztja magát túlságosan a tényekkel.

Nem új dolog az a késztetés – amely elsősorban, de nem kizárólagosan ordenáré bulvárlapokban ölt testet –, hogy Észak-Koreáról bármi megjelentethető. Ez részben válasz a rezsím bizarr iránti hajlamára – Kim Dzsongun mosolygó arca egy kenőanyaggal teli hordó felett – és arra, hogy a nyilvánosság szinte korlátlanul kész bármit elhinni arról a rezsímről, amely egyszerre karikatúra-szerű és rendkívül vérszomjas.

A kiéheztetett kutyák története kezdett lábra kapni. Lehozták tekintélyesebb sajtóorgánumok, jóllehet beismerték, hogy nem tudják igazolni a hitelességét. Innentől kezdve az igazságnak – hogy valószínűleg kivégzőosztag sortüze végzett Csanggal – nehéz volt versenybe szállnia. Az igazság nem állhatta útját a szaftos sztorinak és a kiéheztetett kutyák falkájának. Emellett az se volt túl valószínű, hogy Kim Dzsongun sajtóosztálya helyreigazítást fog követelni az újságoktól.

Még ha nem is a bulvárlapokban leírt módon végezték ki Csangot, halála mindenképpen dermesztőleg hatott Kína és Észak-Korea kapcsolatára – és arra, amit jóindulatúan Észak-Korea üzleti közösségének nevezhetünk.

Csang munkatársainak tucatjai, talán akár százai tűntek el a süllyesztőben nagyjából ugyanekkor. Egy részüket nemcsak kisöpörték a rendszerből, hanem nagy valószínűséggel ki is végezték, az országtól ez időben távol lévők pedig elmenekültek.

Ro is közéjük tartozott. Épp üzleti úton volt Oroszországban, amikor meghallotta a hírt, hogy Csang bácsit kivégezték. Amikor közölték vele, hogy jelentkezzen az észak-koreai biztonsági szolgálat illetékesénél, megfagyott ereiben a vér. Úgy döntött, inkább elmenekül.

Dél-Korea felé vette az irányt, ahol vállalkozásba kezdett, gyógynövényeket árult egy alagsori helyiségben Szöulban, beékelve egy akupunktúrás gyógyászat és egy karaokebár közé, ahol koreai popzene bömbölt bele az üres terembe. Furcsa fejlemény volt egy hajdan nagy hatalmú apparatcsiknak, de Ro boldog volt, hogy életben maradt.

9. fejezet

A PHENHETTENI ELIT

„A szerte az országban és az utcákon és a falvakban emelt örök értékű hatalmas építmények sokasága elhozta egy szocialista boldogok országát.”

Kim Dzsongun, 2012. április 27.

Ri Dzsongho egy másik észak-koreai nagymenő volt. Falta az élvezeteket, utazott, autója volt sofőrrel. Dögivel kereste a pénzt, egyrészt a Kim-rezsimnek, másrészt magának. Élte az észak-koreai „felső tízezer” boldog életét.

– Lehet, hogy az emberek nem fognak ezért szeretni, de az én életem nem volt annyira terhes – mesélte nekem egy évvel azután, hogy a családjával az Egyesült Államokba költözött. – Gazdag voltam.

A család a rezsim magjának számító kiváltságos kapitalista osztályhoz tartozott, azok közé, akik új életminőséget élveztek Kim 3.0 alatt. Észak-Koreában ők az „Univerzum Urai”, nőik a phenjani *Született Feleségek*. Ők az örökös szegények országának újjgazdagjai. Soha olyan jól nem ment nekik, mint Kim Dzsongun alatt.

– Amikor az ember meggazdagszik, már nem sok szabály marad – magyarázta Ri Washington előkelő peremvárosa, Tysons Corner határában, ahol találkoztunk. – Minden észak-koreai törvényszegő. Kim Dzsongun is törvényszegő. Mivelhogy mindenki az, a hatóságok csak szemet hunynak.

Ez az ára Kim „kiskoalíciójának”.

Az ifjú vezető eltaposhatta vetélytársait, ahogy tette Csang bácsival is. De meg kellett tartania néhány támogatót, és gazdagon kellett tartania őket, hogy jól érezzék magukat a bőrükben.

Üsd be a „dondzsu”, az észak-koreai „pénzmester” szót! Ez a gyűjtőfogalom utal a vállalkozók azon osztályára, amely Kim Dzsongun rendszerét támogatja, és közben a legvadabb álmait meghaladón vagyonosodik. Ők Észak-Korea orosz oligarchái.

Csang bácsi volt a pénzmesterek netovábbja, de nem ment rosszul a sora Rinek sem, aki egyébiránt ismerte Csangot.

Pénzmesterek lehetnek a Munkapárt vagy a katonaság tisztviselői, akik állami üzleteket bonyolítanak otthon vagy külföldön, akik igyekeznek befektetőket csábítani Észak-Koreába, akik tisztek a biztonsági szerveknél, vagy férjezett nők, akik mentesülnek az állami munkavállalás kötelezettsége alól, mert elvileg otthon főznek és gyereket nevelnek, vagy éppen a határkereskedelmet folytatók, akik jó politikai hálózattal rendelkeznek, illetve pénzzel, hogy jó politikai hálózatokat vegyenek.

Némi kreatív könyveléssel ezek az emberek olyan hatalmas összegeket tehetnek zsebre, ami nem is olyan rég még elképzelhetetlen lett volna – dollárezreket, olykor tízezreket. A csúcson lévők, akiknek hozzáférésük van az olyan jövedelmező iparágakhoz, mint a bányászat, könnyen milliomosok lehetnek. És ez a pénz keresztülfolyik Észak-Koreán az állam szeme láttára.

A kapitalista osztály kialakulása a kilencvenes évekbeli éhínség átlagemberével vette kezdetét, aki megpróbált a nélkülözés közepette túlélni. Ám hamar csatlakoztak hozzájuk a Munkapárt és a hadsereg tisztségviselői, akik a pozíciójukat felhasználva fogtak pénzkereső vállalkozásokba.

Amióta Kim Dzsongun 2011 végén hatalomra került, a számuk robbanásszerűen megnőtt. Most észak-koreaiak megszámlálhatatlan ezreinek anyagi érdeke fűződik a kormányzathoz. Ők alkotják a feltörekvő középosztályt és a körbebástyázott elitet is.

Van példakép előttük a Nagy Utód képében, aki kiélvezi pozíciója minden velejáróját.

A dél-koreai hírszerzés becslése szerint Kim Dzsongunnak legalább harminchárom háza van szerte Észak-Koreában, amiből huszonnyolc magán-vasútállomásokhoz kapcsolódik. A lakóépületek és az őket övező kerítéssorok tisztán látszanak a műholdakról. A lezárt területeken álló épületeket alagutak kötik össze, továbbá hatalmas bunkerek mélyednek a földbe, hogy a vezető és családja elrejtőzhessen bennük, ha támadás érné őket.

A Nagy Utód jólétben tobzódva él. Fő lakóbirtoka Északkelet-Phenjanban csaknem 13 négyzetkilométeren terül el, és 15. számú hivatali rezidencia vagy Központi Luxusudvarház néven tartják számon. Nem sokkal azután építették át, hogy Kim Dzsongun átvette az ország felett az irányítást. Betemették a nagy, tekergőző vízicsúszdával párosított, olimpiai méretű úszómedencét, ahol Kim Dzsongun gyerekként valószínűleg játszott, és építettek egy új úszómedencét fürdőházzal.

Az átalakítás költségeit dollártízmilliós nagyságrendűre taksálják, de egyes jelentések arra utalnak, hogy Kim Dzsongun ellenőrizhetetlenül nagy összeget, 175 millió dollárt költött rá. Olyan pénzfelhajtókkal, mint Ri Dzsongho, Kim egész hivatalt működtetett, ahol az anyagiak termelődtek az ilyen életmód fenntartásához.

Egy másik zárt ingatlan Phenjan szélén, Kangdong kerületben található, ahol tekepálya, lőtér, focipálya, lóistálló és lóversenypálya is Kim rendelkezésére áll. Aztán ott van az óriási vízparti telek Vonszanban, amelyet Dennis Rodman úgy írt le, mint Disneyland és egy privát Hawaii keresztezése.

Kim gyakran utazik a saját sugárhajtású gépével, egy szovjet időkből származó Iljusin Il-62-vel, amely vajszerű és faburkolatú enteriőrjével az amerikai elnök különgépét, az Air Force One-t utánozza. Hivatalosan Chammae-1-nek, azaz Héja-1-nek nevezik Észak-Korea nemzeti madara után, de a környező világban a tréfás kedvűek az Air Force Un gúnynevet akasztották rá. Kim nagy bőrfotelben ül benne, az asztalán MacBookkal, beszél számtalan telefonja egyikén, és cigarettájáról kristály hamutartóba veri a hamut, miközben körberepüli királyságát.

A tizenévesen repülőgépmellekkel játszó Kim most kedvtelésből maga vezeti őfelsége tulajdonában álló kisgépét. A Kim-rezsim azt állítja, hogy maga építi az amerikai gyártmányú Cessna 172 Skyhawkra feltűnően hasonló repülőgépeket. 2015-ben az észak-koreai televízió bemutatta, ahogy Kim megtekint egy ilyen kisgépet, és aztán szemlátomást repül is vele egy nagy csapat vadászpilóta legnagyobb örömeire. – A munkásosztályunk által épített gép teljesítménye maga a tökély, könnyen kormányozható, és a motor szuperül szól. Kitűnő munka! – közölte a mérnökökkel.

A pénzmesterek életstílusa nem éri el ugyanezt a szintet, de kétségtelenül ők is növekedést tapasztaltak az életszínvonalukban az új vezető alatt. És Kim Dzsongun az új vállalkozók sikereit annak az állításának az alátámasztására használja, hogy mindenki élete egyre jobb lesz Észak-Koreában.

Ez szintizta szimbiózis. Kim Dzsongun ezzel a viszonyal kiérdemelt egy becenevet

Észak-Koreában: Nanugi, ami körülbelül azt jelenti: „porciózó”, mert a vezető kiporciózza az infrastruktúra-projektek terheit és a hasznot az alattvalóinak.

Most e pénzmesterek közt van „felporciózva” az észak-koreai gazdaság minden szektora a konzervipartól kezdve a cipőgyártáson át a belföldi turizmusig és szénbányászatig.

De az alku Phenjan horizontján a legszembetűnőbb. A külföldről idelátogatók a várost Phenhetennek hívják. Egy Patyomkin-faluban csakis a homlokzat számít. A vállalkozók finanszírozzák meg a nagyra törő terveket – az építészeti lenyűgöző lakótornyokat, csillogó-villogó új múzeumokat és szabadidőközpontokat –, amelyeket mind-mind Kim Dzsongun érdemének könyvelnek el.

Az új épületek alkalmasint a kilencvenes évek kínai építészeti stílusát és a nyolcvanas évek munkaminőségét képviselik, ám még így is ugrásszerű fejlődést mutatnak a korábbi szovjet brutalizmushoz képest. Cégérük, a 2016-tól kiépülő Rjomjong utcai komplexum több mint háromezer lakásnak ad teret nem kevesebb mint negyvennégy toronyházban, melyek közül az egyik hetven emelet magas. A többnyire zöld-fehér létesítmények – merthogy a komplexum állítólag környezetbarát – észak-koreai mércével nézve modern stílusban épültek.

Kim Dzsongun Észak-Korea haladásának jeleként ünnepli az olyasfajta fejlesztéseket, amelyek másod- és harmadvonalbeli városokban zajlanak Kína-szerte.

A Rjomjong utca – „a hely, ahol a hajnal a koreai forradalomra virrad” szavak zanzásításával maga Kim Dzsongun nevezte el így – hatalmas ünnepély közepette nyílt meg 2017-ben. Észak-koreaiak tízezrei tódultak az épületegyüttes köré, köztük sokan katonai egyenruhában, kórusban énekeltek és színpompás pomponokat lengettek, miközben Kim előgördült hosszú Mercedes limuzinján. Az észak-koreai állam és a Munkapárt zászlai lobogtak az áprilisi napfényben, rezesbanda harsogott, rikító színű lufikat eregettek fel az olyannyira kék égbe, mintha azt is a rezsím szervezte volna meg. Minden tökéletes volt a szocialista paradicsomban.

A Nagy Utód végigsétált a vörös szőnyegen, fellépdelt a díszemlvényre, és figyelte, ahogy gazdasági főtanácsadója a komplexum megépítése kapcsán a rezsím dicséretét zengi.

– A Rjomjong utca elkészülte valóban jelentős, nagy esemény – állapította meg a szónok, Pak Pongdzsu miniszterelnök. – Megmutatja a szocialista Korea potenciálját, és hogy ez a potenciál rettentőbb, mint száz atombomba robbanása az ellenség feje felett.

Aztán a Nagy Utód elvágta a piros szalagot.

A komplexumok azzal a színlelt céllal épültek, hogy megjutalmazzák velük az észak-koreai atom- és rakéta-programokon dolgozó tudósokat és mérnököket. A Tedong folyó fölé magasodó épületegyüttes lenyűgöző látványt nyújt a távolból. – Éppolyan, mint Dubaj – jegyezte meg a hivatalos kíséző egy verőfényes napon, amikor a folyó déli oldalán állva átnéztünk a tornyokra. Megkérdeztem, járt-e már Dubajban. Nem járt még Kínában sem.

De közlelől nézve a homlokzat már szó szerint repedezik. Mozaiklapok potyognak le a pár éve felhúzott lakóépületekről a Cshangdzson utcán, a New York-i Park Avenue phenjani megfelelőjén. Amikor meglátogattam egy lakást a Jövő Tudósai utcában – az egészet aprólékosan megrendezték a rezsím propagandistái –, végül egy nőnek kellett odajönnie a lifthez, hogy kulccsal bekapcsolja nekünk.

A városok többségében a legkeresettebb lakások a felső emeleteken helyezkednek el, ahonnan legjobb a kilátás, de Phenjan a kivételekhez tartozik. Ott a legjobb lakások a harmadik emeletiek és a lejjebb lévőek. Senkinek sincs kedve a huszadikon lakni felvonó nélkül.

Az új vállalkozó osztálynak kulcsszerep jut ebben a törekvésben. Az állam biztosítani tudja

a munkaerőt – mi másra lenne jó az egymillió fős hadsereg? –, de a pénzmestereket kéri fel, hogy mozgósítsák hálózatukat, tőkájukat, és biztosítsák az építkezéshez szükséges nyersanyagot. Cserébe pénzhez jutnak azzal, hogy a nekik juttatott lakásokat lepasszolják az építkezés befejeztével. Olykor tízet is kapnak, márpedig lakásonként akár 30 ezer dollár nyereséget is elérhetnek.¹

Ingatlan elméletileg még ma sem állhat magántulajdonban Észak-Koreában, de ez nem akadályozta meg az élénk lakáspiac létrejöttét. Előfordul, hogy a bérlők kiadják magánúton az állam által számukra kiutalt lakást, más esetekben a pénzmesterek adják el jelentős haszonnal az ezekben az új ingatlanfejlesztésekben nekik juttatott lakások használati jogát.

Ennek következtében az ingatlanárak a magasba szöktek, Phenjanban egyenesen megtízszereződtek. Egy valamirevaló két- vagy háromszobás lakás a fővárosban 80 ezer dollárba is kerülhet, de a háromszobás luxuslakásért egy keresett lakókomplexumban Phenjan központjában 180 ezer dollárt is elkérhetnek. Ez elképzelhetetlenül nagy összeg egy olyan országban, ahol a hivatalos állami fizetés továbbra is havi 4 dollár körül mozog.

Az ingatlanpiaci árrobbanás további oka a bankrendszer szinte teljes hiánya. A pénzmesterek nem tudják kamatozó számlára vagy befektetési alapba tenni a pénzüket, úgyhogy építőanyagba fektetik.

Ri Dzsongho vállalkozói szerencsecsillaga a nyolcvanas évek közepén ívelt fel, amikor dolgozni kezdett a 39-es Irodának. Azzal a pénzzel, amit befolyatott Kim Dzsongil titkos pénzalapjába, lehetővé tette a Kedves Vezetőnek, hogy megvehesse az összes konyakját meg szusiját. Következésképpen Ri a rezsिम fontos embere lett, és ennek megfelelően jól élt.

Utolsó munkája az észak-koreai határtól nem messze fekvő kínai kikötővárosba, Taliembe szólította, ahol a Tehung ágazati igazgatójaként dolgozott; ez az észak-koreai kereskedelmi vállalat szállítmányozással foglalkozott, szentet és tenger gyümölcseit exportált, továbbá kőolajat importált. Ri korábban egy hajózási vállalatot vezetett, és a Korea Kumgang Group elnöke volt: ez a cég vágott bele egy phenjani taxitársaság létrehozásába Szam Pa kínai üzletemberrel. Ri mutatott nekem egy fotót róla és Paról egy Phenjanba tartó sugárhajtású magángép fedélzetén.

A Tehung exportcég talieni fiókküzetének vezetőjeként Ri dollármilliók nyereségeket – konkrétan amerikai dollárban vagy kínai jüanban – küldött Phenjanba. Elmondása szerint 2014 első kilenc hónapjában, októberi disszidálásáig körülbelül 10 millió dollárt juttatott el a rezsिमnek. Minden szankció ellenére még mindig az amerikai dollár a közkedvelt valuta az észak-koreai üzletemberek körében, mert azt a legkönnyebb átváltani és elkölteni.

Nem számított, hogy állítólag szigorú nemzetközi szankciók voltak érvényben. Ri beosztottai egyszerűen átadták a pénzeszsákot egy Taliemből az észak-koreai Nampho kikötőjébe tartó hajó kapitányának, vagy rábízták valakire, hogy vonaton vigye át a határon.

Csang bácsi bukása azonban 2013 végén sok pénzmesterre ráhozta a frászt, köztük Rire is. Taliemből Dél-Koreába szökött a családjával, és onnan végül az Egyesült Államokba.

Nyilvánvalóan takaros summát szedett össze a hivatali állása mellékeseiből. A család kényelemben él a virginiai kertvárosban. De Ri még az Egyesült Államokban is bizalmatlan volt, tartott a velem való találkozástól, és vigyázott rá, mit mond.

– Sok mindenről lehetne még mesélni, de van, amit nem mondhatok el. Megérti, ugye?

Időnként előadásokat tart az észak-koreai rezsimról – és még inkább bizalmas tanácsokat ad az amerikai kormánynak –, miközben a gyerekei az angoltudásukat csiszolják, és tanulnak, hogy amerikai egyetemre járhassanak. A keleti part elitegyeteméit célozzák meg, vagy ha az nem sikerül, a Georgetownt.

Azokban az években, amikor Észak-Koreáról tudósítottam, a pénzmesterek felemelkedése szembeötlő volt. A folyamatot senki sem szemléltette számomra jobban, mint a Phenjan központjában lévő Március 26-a Villanykábelgyár igazgatója.

Amikor először kerestem fel a gyárát 2005-ben, zörgő csontú pasas volt a Mao-zubbony nyári változatában. Sötét nadrágja csak úgy csüngött keszeg testén. Körbevezetett az őállapotokat tükröző gyáron, és beszélt nekem egy új decentralizációs kísérleti programról, amely több hatalmat ad a foglalkoztatások és az üzleti döntések terén egy maroknyi gyárigazgatónak, köztük neki is. Ez is része volt annak az erőfeszítésnek, amivel a rezsim igyekezett meggyőzni a kívülállókat, hogy az észak-koreai gazdaság fellendülőben van. Az igazgató még egy „hónap dolgozója” táblát is feltetett a falra, így ösztönözve a keményebb munkavégzést, de nem tűnt túl sikeresnek az ötlet.

Amikor 2016-ban visszamentem a gyárba, még mindig ő volt az igazgató. Széltében azonban csaknem kétszer akkora lett. Ekkorra már kétsoros öltönyben feszített, és pirospozsgássága olyasvalakire vallott, mint aki jókat eszik és iszik. Kanadában gyártott vegyszerek nagy kartondobozait láttam a gyárában – holott a szankciónak meg kellett volna akadályozniuk a behozatalukat –, és azon tűnődtem, vajon miféle más vállalkozásokba foghatott bele a hivatalos munkája mellett. Jó példája volt annak a talánynak, ami Észak-Korea: tisztán látszott, hogy jól megy a sora a rendszeren belül, de rejtély maradt hogyan csinálja.

Találkoztam egy másik pénzmesterrel Tantungban, a kínai határvárosban, amely afféle kereskedelmi kapu Észak-Koreába. Pak több olyan gyárat igazgatott Kínában, amelyek százszámra alkalmaztak észak-koreai munkásokat készáruk gyártására. Rébuszokban beszélt, félt, hogy ha valami módon azonosítják, akkor megüti a bokáját a phenjani rezsimnél. De elmondta, hogy a munkásai által gyártott javak dél-koreai és kínai termékekbe kerülnek – mind-mind anélkül jutnak be a világkereskedelem vérkeringésébe, hogy bárki is sejtene, hogy észak-koreai kezek munkája.

Azóta, hogy átvette a gyár működtetését, Pak számos változtatást vezetett be, hogy a munkások termelékenyebbek legyenek, és a gyár nyereségesebb. A munkások korábban kétórás ebédszünetet kaptak, hogy elfogyasszák sovány kosztjukat, szokás szerint valami gombócféleséget. Ez azt jelentette, hogy a teljesítmény délután lezuhant, mert korgó gyomorral nehezebben ment a munka.

– Úgyhogy üzemi étkezdét nyitottam nekik, és közöltem velük, hogy annyit ehetnek ingyen, amennyi csak beléjük fér, de az ebédszünet csak húsz perc – mesélte, miközben az egyik kínai fogást a másik után gyömöszöltük magunkba egy étteremben, gyakori poháremelésekkel párosuló, koreai nyelven elhangzó „örülök a találkozásnak!” felkiáltások kíséretében. – Tetszett nekik, én pedig kaptam egy óra negyven perc pluszmunkaidőt jóval nagyobb hatékonyság mellett.

Néhány Kínában töltött hónap után az Észak-Koreából újonnan érkezők arcszíne jól láthatón kipirosodik, mivel ott rendszeresen étkeznek. Miközben az éhínség már nem jelent valós fenyegetést Észak-Koreában, a helytelen táplálkozás igen. Az ott élő embereknek gyakran nehézséget okoz változatosságot vinni az étrendjükbe.

– Most naponta háromszor adok nekik enni, és a költség nulla a megnövekedett produktivitáshoz és profithoz képest – szögezte le Pak.

Az összes nyereség Phenjanba vándorol, magyarázta Pak széles taglejtésekkel, miközben

Tissot karórája csillogott. Valószínűtlennek tűnt, de nem ismerte be, hogy sápot szedne belőle magának. Később fényképeket mutatott nekem Samsung Galaxy okostelefonján – ez az egyik legkelendőbb dél-koreai termék.

Jóllehet mindketten tudtuk, hogy a Kínában folyó üzleteléseinek csak egy töredékébe avatott be, Pak igazgató jelképes alakja annak a gazdasági szabadságnak, amely teret hódított azóta, hogy Kim Dzsongun vezeti az országot.

Még az állami irányítású vállalatok is egyre inkább piaci elvek szerint működnek. Egykor a felsőbb utasítások követése volt a dolguk, most azonban az igazgatók kedvük szerint vehetnek fel és rúghatnak ki dolgozókat – korábban ez elképzelhetetlen volt a kommunista államban –, és úgy működtethetik vállalatukat, ahogy legcélravezetőbbnek gondolják.

Pak határozottan tagadta, hogy kapitalista lenne, vagy hogy bármiféle pénze származna neki a dologból, valósággal köpködte a megvetésre méltó szavakat. Ennek ellenére szívesen beszélt üzleti példaképeiről, például Bill Gatesről és az olyan dél-koreai konszernnek vezetőiről, mint a Samsung és a Hyundai, amelyek az ország hatvanas-hetvenes évekbeli gyors iparosításának motorjai voltak. Rengeteget tanult abból, ahogyan ők irányították vállalataikat, jelentette ki.

– Állhatatosság, a több lábon állás követelménye – mondta, mint valami tanítást. – Olyan világban élünk, ahol folyton újabb és újabb dolgok bukkannak fel. Ki gondolta volna, hogy a Nokia egyszer majd összeomlik? Ott hibázták el, hogy ragaszkodtak egyetlenegy termékhez.

De az egyetlen útmutatás, amire valóban szüksége volt, a Nagy Utódtól jött.

– Két éve Kim Dzsongun felvirágzást ígért, azt ígérte, hogy mi, észak-koreaiak is nagyon jól fogunk élni – mondta Pak, gondosan ügyelve rá, hogy a hűségnyilatkozatában ne legyen kivetnivaló. – Ennek három éve, és a gyümölcse kezd beérni; a gazdasági növekedés javuló tendenciát mutat.

Miközben ennek jó része vágyálom, nem teljesen téves, legalábbis ezt bizonyítják a dél-koreai központi bank számsorai. Az egy számjegyű növekedési mutatók nemigen hasonlíthatók más fejlődő gazdaságokéhoz – Kínáé jócskán két számjegyű volt a tetőponton –, de elég ahhoz, hogy a rezsím némi igazságszínezettel bizonygathassa, hogy az élet egyre jobb.

Sokkal több bővíthetőség és önállóság van ebben az egyre kapitalistább gazdaságban. Olyan vállalatcsoportokat, amelyek elméletileg állami kézben vannak, valójában pénzmesterek irányítanak, és bizonyos fokig olyan terjeszkedő konszernké válnak, amelyek a Dél-Koreában lévőkre emlékeztetnek. A Samsung gyümölcs- és szárítottal-exportőrnek indult, de néhány évtized alatt a világ legnagyobb okostelefon-, televízió- és chipgyártójává vált.

Az Air Koryo, Észak-Korea nemzeti légitársasága most taxitársaságot, benzinkutakat és utazási irodát működtet, továbbá Airline márkájú cigarettát gyárt, valamint makréla- és fácánhúskonzervet. A Masikryong csoport üzemelteti Kim Dzsongun szem előtt lévő síüdülőjét Vonszan közelében, valamint buszjáratokat tart fenn és palackozott vizet árul.

Egy Szülővárosom nevű észak-koreai cég a prémium minőségű 7.27 cigaretta gyártásával kezdte – az elnevezés arra a dátumra utal, amikor aláírták a koreai háborúnak véget vető fegyverszüneti egyezményt. Észak-Koreában ezt a napot a győzelem napjaként ünneplik, és a rendszer magának sajátítja ki (pl. a 7.27 szám nem hiányozhat a magas rangú tisztségviselők fekete Mercedes szedánjainak a rendszámtáblájáról). Ezek a cigaretták jobban fogynak, mint az olyan importmárkák, mint a Marlboro és a Rothmans, és ha rágyújtani támad kedve, Kim Dzsongun is ezt választja.

A Szülővárosom gyárt még szodzsuszeszes italt és sportcikkeket, köztük kosár- és futballlabdát, focicipőt, valamint Adidast és Pumát utánzó sportruházatot. A 2018-ban a dél-koreai téli

olimpiára ellátogató, csupa lány észak-koreai szurkolócsapatok Szülővárosom márkájú sporttáskával tüntettek.

Az élelmiszerboltok polcai országszerte meg vannak rakva Észak-Koreában gyártott hal- és őszibarackkonzervekkel. Ez részben azért van, mert Kim Dzsongun a hazai ipart pártolja önös érdekből, de azért is, mert harcot hirdetett az „importbetegség” ellen, ahogy ő maga fogalmazott. Előszóval állítja, hogy az észak-koreai termékek jobbak, de ugyanakkor igyekszik leküzdeni a nemzetközi szankciók hatását, merthogy a bevezetésük óta nehezebb hozzájutni mindenhez a rakétaalkatrészekről a teáskannáig. Próbál némi erőfőnyre szert tenni a gazdaság felett azzal is, hogy alááraz a magánkereskedőknek. Ha az állami vállalkozások olcsóbb termékeket gyártanak az importnál, és aztán állami üzletekben árusítják őket, az jó módszer kirekeszteni a piacokról a versenyt.

Amikor Kim Dzsongun meglátogatót egy kozmetikai gyárat a kínai határ közelében, Szinidzsuban, még azt is találta mondani, hogy az észak-koreai termékeknek ugyanolyan jóknak kell lenniük, mint a francia márkáknak, és segíteniük kell „megvalósítani a nők álmát, akik szebbek akarnak lenni”.

A pénzmesterek bányákat is igazgatnak, szenet és más ásványokat adnak el, például vasércet Kínának a rezsím nevében – és eközben jókora részt leosztanak maguknak. Néhányan, akik átszöktek, arra utalnak, hogy ez a részesedés elérheti akár az egyharmadot is.

Virágzik most a szállítóipar is az országban, ahol, épp mint néhány évvel korábban, az embereknek utazási engedélyre van szükségük ahhoz, hogy átlépjék a megyehatárt. Most vannak taxik és túrabuszok, futárszolgálatok és magán-fuvarozótársaságok, mint amilyent Hjon indított a határon.

Még belföldi turizmust felkaroló vállalatok is vannak ebben az országban, ahol az embereknek sose volt pénzük vagy lehetőségük a nyaralásra. A nyugati határon fekvő Szinidzsubtól Vonszanon át keleten a Kungang-hegységig észak-koreaiakat lehet látni márkás fényképezőgépekkel, ahogy kirándulnak, és közben be-betérnek ebédre különböző szállodai éttermekbe.

Ezek a foglalkozások egyfajta „köz-magán” partnerségként működnek, ahol a pénzmesterek engedélyt kaptak az állami megnyilvánulások kibővítésére és a haszon lefölözésére, feltéve, hogy bizonyos hányadot lejtattolnak az államnak.

Például egy vállalkozó területet bérel egy állami cipőgyárban. A gyárigazgató és az üzemi párttitkár zsebre teszi a bérleti díjat és gyakran a pótlólagos befizetéseket, melyeket költség-hozzájárulásnak neveznek, de valójában a megvesztegetés egy másik formája. A vállalkozó a saját biznisze működtetésére használja a területet: saját munkaerőt foglalkoztat és saját maga vásárolja meg a nyersanyagot, miáltal sokkal jobb cipőket készít, és megtartja a nyereséget. Ha kivételesen jóban van a gyárat vezető káderekkel, és a nyereség kivételesen jó, esetleg azt is megengedik, hogy állami gépjárműveket használjon vagy más kedvezményekben részesüljön.²

A pénzmesterek bányászati jogokat is vásárolhatnak a központi kormányzati hatóságoktól, átvesznek bányákat, amelyeket a villamos áram vagy a kitermeléshez szükséges felszerelés hiánya miatt bezártak. Befektetnek a bányába, hogy talpra álljon és újra működjön. Felvesznek bányászokat, akik tisztességes bért kapnak, nem úgy, mint amikor még az államnak dolgoztak. Megkenik a minisztériumi tisztviselőket, és fizetség fejében élvezik a helyi pártkáderek és az ügyészség protekcióját. Aztán besöpri a pénzt, és a nyereség egy részét – körülbelül 30 százalékot – befizetik a rezsímnek mint „hűségpénzt”.³

A kilátás, hogy nagy pénzeket lehet keresni ilyesformán, sokkal csábítóbbá teszi a belépést

az üzleti életbe, mint a belépést a Munkapártba.

Amikor egyszer Tantungban jártam, felkerestem egy üzemet, ahol harminc észak-koreai nő ruhákat gyártott egy kínai vállalatnak. Ez egyike a fő módszereknek, ahogyan Kim Dzsongun pénzt keres a rendszerének. A szakértők úgy becsülik, hogy Kim Dzsongun körülbelül százezer embert küldött külföldre, miáltal mintegy 500 millió dollárt hoz be a rezsimnek évente.

Az üzemigazgató, aki észak-koreai volt, és egyszerűen csak Kim néven mutatkozott be, körbevezetett a műhelycsarnokon, ahol a munkasoron a nők fekete férfi munkanadrágokat varrtak egy japán márkacégnek, miközben az észak-koreai rádió harsogott szerte az üzemben.

Kim igazgató a Kínában zajló üzletvitelről és a bővítési terveiről beszélt nekem a kétórás ebéd alatt, amelynek a leöblítésére szolgáló kínai tüzes víznek valamivel azért jobb íze volt, mint a lefordított nevének: Fekete Szutyok.

De legjobban akkor élénkült fel, amikor a lányára terelődött a szó, aki tanárnő volt Phenjanban. Panaszkodott, hogy túl sokat olvas, folyton a könyveket bújja. Azt szeretné, ha párttagságot szerezne, mert akkor kereskedő lehetne, mint ő, és kijöhetne pénzt keresni.

– Ebben van a jövő – szögezte le.

Jóllehet a párttagok előnyt élveznek, a gazdasági és a politikai hatalmat gyakorlók közt az átfedés erős, de nem teljes. Egyesek politikai kapcsolatokkal és jó társadalmi háttérrel rendelkeznek, és ezt kiaknázva hatalmas vagyonokra tesznek szert. Mások a politikai hatalmukat arra használják, hogy osztalékot húzzanak a nyereségekből – sápok és hasonlók formájában –, cserébe a vállalkozóknak nyújtott védelemért. A politikai befolyással nem rendelkező vállalkozók könnyen vehetnek politikai háttérrel maguknak.

De ez kockázatos és ingoványos talaj. Mindenki örökké azon mesterkedik, hogy kimutassa a rezsim iránti hűségét és egyre több és több gazdasági erőt halmozzon fel. Ha egy pártkader elirigyli azt a pénzt, amit a riválisa keres, feljelentheti őt és a vállalkozót a hatóságoknál korrupcióért és más gazdasági bűnökért.

Ilyenkor kap igazán szerepet a pénz és a kapcsolati háló – és a szereplőknek ezért van szükségük jó kapcsolatokra a biztonsági szerveknél. Sok vállalkozónak gondja van rá, hogy lefizesse a helyi államvédelméseket biztosítékként arra, ha az üzleti viszony rosszra fordulna. De előfordul, hogy még a hivatalnokok megkenése és a hálózat kiépítése sem mentheti meg attól a kádert, hogy ki ne essen a pikszisből. Csang rá a legjobb példa.

Miközben az olyan emberek, mint Ri, tobzódtak a rendszer felsőbb polcain, az alapszinten rengeteg függetlenebb piaci szereplő létezett, akiket hagytak, hogy vagyonosodjanak, és pénzszórásukkal stabilizálják a rendszert.

– Rákot, garnélát és gombát adtam el Kínának és Oroszországnak – mesélte nekem az egyik ilyen önerőből lett pénzmester, Oh Juna, miután átszökött Dél-Koreába. Egytonnás konténereket küldött ki telis-tele kelendő tengeri csemegével, néha öt konténert egyszerre. – Egyszóval gazdag voltam.

Az észak-koreai rákok kilója 45 dollárért kel el Kínában, és egy konténerbe mázsaszámra fértek.

Oh telephelye Raszonban volt, a kínai és az orosz határ közelében lévő térségben, ahol Radzsín és Szonbong meleg vízű kikötői sajátos gazdasági övezetet képeztek. Ez volt az egyik leginkább szabadabban működő része Észak-Koreának.

Ezeknek a gazdasági övezeteknek a kialakítását Kim Dzsongun apja kezdte meg a

kilencvenes években, ám nem indult be a fellendülés. A Nagy Utód alatt azonban gyors fejlődés vette kezdetét. Ez a körülhatárolt gazdasági övezet nagyobb kreatív szabadságot biztosít helyi vállalkozóknak, és az ország két nagykereskedelmi partnerének közelsége garancia a keresletre, miközben viszonylagos elzártsága Észak-Koreán belül lehetőséget adott a rezsimnek, hogy elszigetelje, és ezzel meggátolja a kapitalizmus továbbterjedését.

Oh úgy lett háziasszonyból pénzmester, hogy megvesztegette a megfelelő kádereket, hogy azok engedjék őt kereskedni áruival a piacokon. Ezt követően az ősi módszer segítségével gazdagodott meg – hogy jó orra volt hozzá.

– Nekem nagyon jól ment az üzlet – magyarázta ebéd felett egy olasz étteremben, Szöul melletti otthona közelében. – Vigyáztam rá, hogy nagyon jó minőségű rákot, garnélát és halat tegyek a ládáimba. Egyesek silányabb tengeri csemegével rakták meg a ládáikat, aztán legfelülre csúcsmínőséget pakoltak. De én ilyet sose csináltam.

Nemrég hagyta a háta mögött Észak-Koreát, de már minden ízében dél-koreai nagymenőnek látszik a divatot követő tépett farmerével, drágának tetsző, prémgalléros dzsekijével, gyanúsan kiálló járomcsontjával és fekete, sztrasszköves manikűrjével. Miután átszökött Dél-Koreába, vásárolt egy hatalmas lakást, egy Mercedest, és kielégíthette fiatal lánya márkás francia ruhák iránti vonzalmát.

Oh az anyja kereskedelmi vállalkozásából örökölt pénzen három halászhajót vett. A fogás 60 százaléka formált igényt, a többit megtarthatták a halászok.

A helyi hatóságokat ellátta sörrel és első osztályú rákkal. Kötegszámra kaptak kínai jüant is, a határőrök és a vámisztviselők szintúgy, akik átengedték a szállítmányát Kínába. Mindenki jól járt.

Tudta, hogy Észak-Koreában az üzleti siker titka a kenőpénz – minél több, annál jobb.

– Mindenkit meg kell vesztegetni, hogy olajozottan menjen az effajta üzlet – jelentette ki, miközben különböző üzlettársak telefonjaira válaszolt. Itt Délen Oh három gyárat visz, és folyamatosan üzleteket üt nyélbe vagy vitás kérdéseket old meg.

De Északon más miatt fáj a feje: csak nehogy ujjat húzzon a káderekkel és a biztonsági szervekkel a vállalkozásai üzése közben.

A kenőpénzek ellenére Oh végül összeütközésbe került a hatóságokkal. Egy évet töltött börtönben, ahol megverték, megerőszakolták, és közölték vele, hogy vetesse el a magzatát. Csak egy év után sikerült némi vesztegetés árán kijutni a börtönből azzal az ígérettel, hogy motorkerékpárokat vesz a helyi biztonsági szervek fejeseinek.

Aztán visszatért a munkába, ám ezúttal jobban megvágotta, kiket veszteget meg.

– Mindenkit nem fizethettem le, de gondom volt rá, hogy jóban legyenek a biztonsági szervekkel, nehogy kötözködjenek velem – mesélte. – Egy jósnő megmondta nekem, hogy az anyám nagyon tehetséges volt, de én még őnála is tehetségesebb vagyok az üzleti életben.

Oh hiába keresett sok pénzt, kiábrándult a rendszerből. Továbbra is gyanakvás övezte. Tudta, hogy ami az állam szócsovéiből folyik, az mind hazugság, és úgy döntött, nem akarja, hogy a lánya – akit megszült, miután elutasította a magzatelhajtást – Észak-Koreában nőjön fel.

– Azt hangoztatják, hogy Észak-Korea szocialista ország, de amikor szültem, nekem kellett vinnem a gumikesztyűt, az infúziót, az irrigátort meg a kaját az orvosnak meg a személyzet többi tagjának – mondta. – Ez nem szocialista ország. Mindenki a Kim-rezsimért robotol.

10. fejezet

MODERNSÉG ÉS Y GENERÁCIÓ

„Phenjan főváros a kulturális pezsgés ikonja.”

Kim Dzsongun, 2015. október 21.

A Nagy Utódot hatalomban tartó elitben volt egy igen sajátos réteg, amelyet Kim Dzsongun különösképp el akart kényeztetni. Ők voltak az Y generáció, az ő nemzedéke, akik ha úgy érzékelik, hogy az ő vezetése alatt bontakozhattak ki, akkor alkalmasint megtarthatják a hatalomban az elkövetkező évtizedekben.

Úgyhogy a magát Briliáns Elvtársnak hirdető országvezető nekiállt újrateremteni számukra egy kiváltságos enklávét, amilyenben ő élt az Európában töltött, tudatformáló években. Észak-Koreában ma vannak olasz éttermek és szuszibárok, kézműves sört áruló kocsmák és sült krumpli, vidámparkok hullámvasúttal és más gyomorhintáztató eszközökkel, röplabda- és tenispályák, valamint görkorcsolya-ugratók a folyóparton. Vannak taxik, az órájuk egy dollárról indul – az átlagos havi kereset egynegyedével.

A kiváltságos elit elmehet lovagolni a műsvájci lovasklubba, ahol még fakerítés-utánpótlás is van a versenypálya körül, és szobrok a rózsakertben. Síelhetnek a Maszik-csúcson, Phenjantól keletre, ahol Kim Dzsongun üdülőt épített tíz lesiklopályával, osztrák sílifttel és bérelhető olasz sílécekkel. Van egy hotel, amelynek beltéri stílusa jóindulatúan úgy jellemezhető, mint a svájci faház találkozási az észak-koreai giccsel. Van meleg vizes fedett úszómedencéje és szaunája. Még bár is akad, stílszerűen egy jégbarlangban.

Manapság Kim Dzsongun klikkje biliárdozhat és karaokézhat. Jógaórákat vehetnek és cappuccinót ihatnak a habba rajzolt cucci állatpofákkal. Üzeneteket pötyögtethetnek az okostelefonjaikon, és Christian Dior vagy Gucci táskákat lóbálhatnak.

– Némelyik hamis, de némelyik valódi – mondja Li Szohjun, aki csak néhány évvel fiatalabb Kim Dzsongunnál, és beletartozik ebbe az észak-koreai 0,1 százalékba.

Szohjun és fivére, Hjunszung beleszületett a phenjani elitbe. Az apjuk, Ri Dzsongho több mint harminc évet töltött azzal, hogy pénzt hozott össze a Kim-rezsimnek. (Még ma is tartja magát ahhoz, hogy vezetéknevét észak-koreai módra, Rinek ejtse, miközben a gyerekei a dél-koreai változatot, a Lit használják.)

A család jól élt Kim Dzsongun Phenhetenében, a fővároson belüli kozmopolita fővárosban, amit a Nagy Utód teremtett.

A piacositás némi életszínvonal-javulást eredményezett sok észak-koreai számára, de ahhoz hasonlót senki se látott, mint ami a Kim Dzsongun körüli legbelsőbb körökben tapasztalható. Ez egy stratégiai lekenyerezés: a rezsim azt reméli, hogy meg tudja győzni a phenjani gazdag fiatalokat – a pénzmesterek gyerekeit, akik tudják, hogy az országon kívül sokkal jobb az élet –, hogy legalább nekik fölöslegesen elhagyniuk Észak-Koreát.

2005-ben, Phenjanban tett első látogatásom során azt láttam, hogy a nők nagyon visszafogottan és kifejezetten kommunista ízlés szerint öltöznek: unalmas barnába-szürkébe,

hosszú fekete szoknyába, ormótlan kabátba, egyencipőbe.

2018-ra teljesen más divat uralkodott, legalábbis Phenjanban. A Kim Dzsongun generációja olyan üzletekből való ruhákat visel, mint a H&M, a Zara vagy az Uniqlo. A nők színesebb és testhez simulóbb ruhákban, csillogó-villogó ékszerekkel és hivalkodó magassarkúban feszítenek. A feltűnő fogyasztás jól láthatóan már nem számít szocializmus elleni bűntettnek.

Azok a fiatal észak-koreaiak, akik megtehetik, hogy utazzanak, nagy előszeretettel vásárolnak sportruházatot külföldi tartózkodásuk alatt, mert azt nem könnyű beszerezni a fővárosban – legalábbis nem azt a fajtát, amire vágnak. Nem mintha ezek az Y generáció tagjai edzésmaniások lennének; a fitnessdresszek iránti rajongásuk abból ered, hogy az edzőterem az egyetlen hely, ahol kérkedhetnek a testükkel.

– Észak-Koreában elvárják tőlünk, hogy visszafogottan öltözködjünk, úgyhogy az emberek szeretnek konditerembe járni, ahol mutogathatják a testüket, villanthatnak – avatott be Szohjun, hozzátéve, hogy a nők imádnak sztrecsnadrágban és feszes felsőben lenni.

Akik el tudnak menni külföldre, bevásárolnak maguknak és Phenjanban maradt barátaiknak, akik részletes bevásárlólistát bízhatnak rájuk. Sportruházat terén a nők körében az Elle márka a legkedveltebb, a férfiak az Adidasra és a Nike-ra esküsznek.

– Mindenki ilyen cuccal jön haza, amikor külföldre megy – erősítette meg Hjunszung.

A testvérpárral, Szohjunnal és Hjunszunnal egy méregdrága plázában találkoztam először, nem messze virginiai otthonuktól. Beültünk egy olasz étterem kis belső udvarára, tésztát és steaket ettünk. A két fiatalemberből még az Egyesült Államokban is áradt a kiváltságosság és a becsvágy. Feltűnt, hogy mennyire kiegyensúlyozott és kifogástalan az öltözködésük, nagyon elegáns és előírásos, mégis diszkrét, nélkülöz minden hivalkodást. Mindketten lenyűgözően értelmesek voltak, ügyesen intézték médiaszereplésüket, és csakis azokról a dolgokról beszéltek, amik növelték a családjuk rangját vagy a bejutási esélyeiket egy jó egyetemre. Érezhetően eseménydús, pazarló életet éltek.

De amíg még az észak-koreai elitezhez tartoztak, sűrűn ingáztak Phenhetten és a kínai Talien közt, ahol tanultak, az apjuk pedig termelte a pénzt a rezsimnek.

Valahányszor odahaza voltak, gyakran időztek a Phenjan belvárosában épült, a főváros mércéjével nézve modern Kum Rung szabadidőközpontban, amely magában foglal három fallabdapályát és egy edzőcsarnokot is, ahol a szobabiciklik képernyőjén Disney rajzfilmek futnak. Nők pipiskednek kihívó tornadresszben még jóval azután is, hogy a jógaórájuk véget ért.

Népszerű a fedett uszodába járás is – ugyanebből az okból.

– Ez az egész a divatról szól – szögezte le Szohjun. Egyes nők még a konzervatív Észak-Koreában is bikinit vesznek magukra, bár ezek nagyon visszafogott bikinik, az alsót szoknya egészíti ki.

A plasztikai sebészet is egyre népszerűbb. A kettős szemhéjat megcélzó műtét – ez az ázsiai vágású szemnek nyugatibb megjelenést adó, viszonylag egyszerű eljárás Dél-Koreában már ugyanolyan megszokott dolog, mint a smink egy fiatal nő arcán – manapság már elvárás az észak-koreai elit körében is. A szemhéj megcsináltatásának az ára 50 és 200 dollár közt mozog, a sebész jártasságától függően.

– Úgy tartják, szépnek és csinosnak lenni versenyelőnyt jelent. – Szohjun megállapítása teljesen olyan volt, mintha egy feltörekvő huszoneves dél-koreai szájából hangzott volna.

Ennek a nézetnek az abszolút bizonyítékát Ri Szoldzsza adja, egy bájos, tehetséges énekesnő, aki

elitcsaládból származik, és különböző együttesek tagjaként szó szerint a rezsimért csápolta. A rezsim csúcsára repítették, ő lett Kim Dzsongun felesége.

Az elragadó, a közös hangot bárkivel megtaláló fiatal nő gyorsan bálványozott alakja lett az Y generáció tagjai körében, aki a rendszer modernségének benyomását keltette bennük. Ő az észak-koreai Kate Middleton, fiatalabbá lesz tőle a monarchia és emberarcúbbá a férje.

Érkezése tervszerű volt, azt kívánták vele megmutatni, hogy Észak-Korea most új korszakba lépett, amelyben a fiatalok jól érezhetik magukat és kiélhetik ambícióikat – legalábbis azok a fiatalok, akik benne vannak az elitben.

Ri csupa mosoly volt, amikor 2012 derekán először mutatkozott a nyilvánosság előtt mint Kim Dzsongun párja. Egy phenjani hangversenyre mentek el, kettesben ültek az élénkpiros VIP-fotelokban. Kim a szokásos fekete Mao-öltönyében volt, Ri fehérrel tűzött fekete kosztümben, a haja rövidre nyírva. Egyaránt piros Kim-jelvényt viseltek a szívük felett.

Mindketten felállva tapsoltak a Moranbong énekegyüttesnek, ennek a csak nőkből álló kórusnak. Meglepetés volt: elbűvölő, szűk, szemkápázató öltözékű nőkkel örvendeztették meg a sátorszerű köntösben vagy olajzöld katonaruhában fellépő zenekarokhoz szokott közönséget.

Az állami média nem nevezte meg a nőt, aki Kim Dzsongun oldalán volt aznap este, ami lázas találgatásokra készítette a dél-koreai sajtót.

Kim Dzsongun húga volna? Vagy Hjon Szongvol, a népszerű Ponchonbo Electronic Ensemble énekes, akit leginkább az *Úrhölgy szép lovon* című slágeréről ismernek? A dél-koreai lapok többsége úgy döntött, hogy valóban Hjon volt az, és hogy terhes. Ahogy az lenni szokott, ezúttal is teljesen mellétrafáltak (mint azzal a későbbi spekulációval, hogy Kim kivégeztette Hjont).

Az igazság hamar kitudódott. Néhány héttel később az észak-koreai állami média beszámolt arról, hogy Phenjanban megnyílt a Rungra Népi Élmenypark, egy újabb szabadidőközpont azok közül, melyeket Kim rendelt meg, hogy kimutassa „szerető törődését” kortól függetlenül minden állampolgár iránt. A Tedong folyó szigetén épült létesítményben helyet kapott vidámpark, több úszómedence és vízicsúszda, delfinárium és minigolfpálya.

Kim Dzsongun ellátogatott ennek a vidámparknak a megnyitójára egy nővel, akit egyszerűen úgy mutattak be mint Ri Szoldzsü elvtársnő. Mindenki „harsány »Hurrá!« kiáltással, lelkesen üdvözölte őket”, tudósított az eseményről szóló hivatalos tájékoztató.¹

Kim és Ri kezét rázott a megnyitóra odacsődített külföldi diplomatákkal. Egyikük, a brit Barnaby Jones még ment is egy kört Kimmal, beszíjazva a Nagy Utód előtti ülésbe.

Nem hoztak olyasmit nyilvánosságra, hogy Kim Dzsongun megnősült volna, és Riről sem mondták ki hivatalosan, hogy a felesége lenne. De hogy milyen viszonyban vannak – Ri belekarolt Kim Dzsongunba –, azt jól láthatta mindenki. A vezető feleségének nyilvános bemutatása példa nélkül állt Észak-Koreában. Kim Ir Szen első feleségét, a forradalmár hős Kim Dzsongszukot halhatatlanná nyilvánították 1949-ben bekövetkezett halála után, második felesége már a házasság előtt is közszereplő volt, ugyanis politikai tisztséget viselt. Kim Dzsongil pedig sose vitt nyilvános eseményre egyet se szeretői közül.

De nem pusztán Ri megjelenése volt az, ami szakítást jelentett a múlttal, hanem az egész viselkedése és a beállítottsága is.

Ri aligha üthetett volna el jobban az észak-koreai nőktől, még a többi phenjani huszonévestől sem. Aznap a vidámparkban rövid ujjú, testhez simuló, zöld-fekete ruhát viselt, az alja térd felett végződött, amit aligha tartottak volna merésznek a világ más részein, de Észak-Koreában kihívónak számított, és teljesen példátlanul egy politikus hitvese esetében.

Egy olyan országban, ahol még a csúcskáderek feleségei is idomtalan szocialista ruhákat viseltek, ami mindenkit egyformán elszürkített, Ri kirívóan modern jelenségként tűnt fel. Hamarosan továbblépett, és sikkos kiskosztümöket kezdett viselni harsogó színekben – még piros pettyes kosztümkabátot is –, és nemegyszer gyöngyház berakásos melltűt a kötelező Kim-jelvény helyett, amelyet mindenki hord Észak-Koreában. Kedvelte a nyitott orrú, telitalpú túsarkút, és gyakran Chanel vagy Dior mintájú fületlen retikült tartott a hóna alatt. A frizuráját gyakran változtatta: hol rövidere vágatta, hol hosszúra és hullámosra hagyta.

De a ruházatánál még szembeötlőbb volt a viselkedése. Aznap a vidámparkban Kim mellett jött, mosolygott, karját karjába fonta. Az elkövetkező években is kart karba öltve sétáltak, a ragaszkodás és a társadalmi egyenlőség nyilvános kimutatásának sokkoló hatásával nem törődve. Még egy átlagos férj és feleség esetében is kínosnak, sőt sértőnek tartják, ha így mennek végig az utcán.²

A First Lady, Ri láthatólag jó hatással volt a férjére – Kim teljhatalmának korlátain belül. A közös vidámpark-látogatásuk napján az egyik szerkezet hirtelen leállt, épp amikor Kim és a brit diplomata rajta volt. A feszült karbantartók rohantak megoldani a gondot, de az országvezető dührohamot kapott.

A félelemtől reszkető karbantartók bocsánatot kértek, a diplomaták feszengtek, aztán Ri odament Kim Dzsongunhoz, és halkán mondott neki valamit, láthatólag nyugtatgatta. Sikerült, Kim lehiggadt, mindenki megkönnyebbülten felsóhajthatott.

Ri Szoldzsü nem átlagos észak-koreai. A házasságuk előtt egy vezető művészeti csoport bűbájos előadóművésze volt – épp, mint Kim anyja.

Elit családból származott, amely segítette a Kimek hatalomban maradását. A lány apja a légierőnél szolgált, és Ri Pjongcsö, a légierő egykori tábornoka, aki rakétakilövésekkel mindig Kim oldalán látható, közeli rokon, talán nagybácsi.

Ri öt évvel fiatalabb a férjénél. 1989. szeptember 28-án született az útleveledatai szerint, amelyet akkor rögzítettek, amikor tizenévesen Japánba utazott.³

Kislányként a phenjani Mankjongde Gyermekpalotába járták, ebbe a művészeti kirakatiskolába, ahol jól betanított kiskölykök propagandadalokat énekelnek robotprecizitással a külföldi látogatóknak. Zeneművészeti gimnáziumot végzett – az iskolai fényképeken jól felismerhető Ri, ahogy rikító vörös-sárga népviseletben áll az osztálytársai közt –, majd érettségi után a szomszédos Kínában tanult tovább. A kommunista pártvezetésű Kína volt a legközelebbi és legbarátságosabb hely az észak-koreai diákoknak, arról nem is beszélve, hogy a legolcsóbb.

Annyit tudni még, hogy utazott – ez a kiváltság csak a legelitebb észak-koreaiaknak járt. 2002-ben, amikor tizenkét éves volt, a japán Fukuokában járt, az UNESCO kelet-ázsiai gyermekművészeti fesztiválján vett részt.

Aztán amikor Észak-Korea csapatot küldött a 2005-ben Dél-Koreában megrendezett atlétikai Ázsia-bajnokságra, Ri Szoldzsü tagja volt a sportolókat kísérő szurkolóbrigádnak. Hagyományos észak-koreai viseletben voltak, puritán fekete-fehérben, és az egyesített Koreai-félszigetet ábrázoló zászlókat lengettek.

Az ebből az időből való fényképek rövid hajú és pufók tinédzserarcú Rit mutatnak. Mosolyogva integet a dél-koreai fotósok hadának, akik összesereglettek lencsevégre kapni a csapatot, amelyet a dél-koreaiak az észak-koreai „szépek seregének” neveztek.

Hat napig maradtak Dél-Koreában, buzdították csapatukat, és olyan észak-koreai dalokat

énekeltek, mint például a *Hazám kék ege*. A dél-koreai titkosszolgálat biztosan árgus szemmel figyelte a játékokra érkező összes észak-koreait – ahogy az észak-koreai hatóságok is, nehogy egynek is lehetősége nyíljon dezertálni. De abban az időben a dél-koreai spionok nem sejtették, hogy a leendő vezető leendő felesége van a célkeresztjükben. Ő csak egy volt a bájos arcok közül.

Érettségi után Ri az Unhaszu Koncertzenekar énekesé lett. Ez az énekesekkel kiegészített nyugati mintájú együttes az észak-koreai zenei élet talpköve. Olyan dalokat adnak elő, mint a „Fegyvereink a béke záloga”.

Ri lett az egyik sztárjuk. Élénk színű koreai népviseletben lépett fel – amely sátorként borul a testre, semmit nem enged látni belőle –, parókában és műszempillával. Egy 2010-es újravezény koncerten ő énekelte a forradalmi mozgósító dal szólóját, *Lobogj, örömtűz*. A rákövetkező évben, Kim Dzsongun hatalomátvételének esztendejében csillogó kék ruhában jelent meg a színpadon, hogy elénekelje a *Katonaléptek* szólóját. A két előadás közt eltelt időben drága fogászati kezelésen esett át a mosolya feljavítása végett.

Amikor Kim Dzsongun feleségeként bukkant fel, sok észak-koreai felismerhette, hogy ő volt az a ragyogó nő a propagandakoncerteken.

Úgy tűnik, valamikor Kim Dzsongil szeme is megakadt rajta, márpedig ő az a férfi volt, akitől nem állt távol az előadóművészek nőül vétele. Úgy döntött, a dinasztikus utódlás jövője érdekében legkisebb fiának feleségül kell vennie Rit.

– Apa rám nézett, és azt mondta, hogy vegyem el azt a nőt, én pedig hallgattam rá – közölte Kim Dzsongun a dél-koreai elnökkel az első találkozásukkor, néhány évvel később.⁴

Amikor Kim Dzsongil egészségi állapota megromlott, Kim és Ri egybekeltek. Ez fontos eleme volt a trónutódlási tervnek. Várhatóan két-három gyerekük lesz, és Kim Dzsongun kétségtelenül felkészíti őket a vezetői feladatokra is.

Kim és Ri elejétől fogva a modern pár apoteózisa – a fiatal diktátor és vonzó felesége.

Hatalma első évének szeptemberében Kim nagy hírveréssel körített látogatást tett Rivel a Cshangdzson utcában, egy eliteknek szánt lakókomplexumban, amely kiválik a főváros sziluettjéből, mert az épületek íveltek, és éjszaka színpompás megvilágításban fürdenek.

Felkeresték Pak Szungilt, aki a tudósítások szerint a Városszépítési Hivatal dolgozója, és állítólag egy ötszobás lakásban lakik az első emeleten. Gyakran nehéz eldönteni, hogy hol húzódik a határ a valóság és a fikció közt az állami média beszámolóiban, de a lakásban Kim és Ri úgy viselkedett, mintha rég nem látott rokonok volnának. Kim az ölébe vette Pak egyik kisfiát, megpaskolta az arcát, Ri pedig ételeket szolgált fel, amelyekről azt állította, hogy ő maga főzte. Valahányszor megálltak az épületben, pohárköszöntők hangzottak el, maga Kim Dzsongun töltögetett. Bármilyen bizarr ideológiát tett is magáévá Észak-Korea, attól még él az a konfucianus tekintélyrend, amely évszázadokkal korábban került át Kínából. Ennek a szabályai előírják, hogy az alattvaló szolgálja ki a rangosabbat – és Észak-Koreában senki sincs magasabb rangban Kim Dzsongunnál. De Rivel az oldalán Kim teljesen másfajta vezetőnek mutatkozott, mint az apja: tapintatos, barátságos valaki, aki tud közvetlen lenni, és aki közel áll az emberekhez (legalábbis a gondosan megrendezett látogatás idejére).

A nemzedékváltás fuvallata más módon nyilvánult meg. A koncert, ahol Ri először jelent meg a nyilvánosság előtt az országvezetővel, kezdetben szokványos észak-koreai felhozatalnak tűnt. A Manszude Színházban tartották Phenjanban, a rezsím öntömjező eseményeinek egyik szokásos tethelyén. Olajzöld egyenruhás katonai tisztviselők és hagyományos fekete-fehér viseletbe öltözött nők állva ünnepelték a besétáló Kim Dzsongunt.

Kim kezeket rázott, de máskülönben szigorúnak látszott, amikor leült a főhelyre az akkor még azonosítatlan nővel.

Amikor tűzijátékok közepette felvonták a függönyt, egy csapat nő bukkant elő ragyogó, testhez álló estélyiben, majd játszani kezdtek elektromos hegedűkön és gitárokon. Az első dal hagyományos választásnak tűnhetett – az *Arirang*, a vágyakozás dala, amely mind a mai napig érzelmes húrokat pendít meg az észak- és dél-koreai szívekben egyaránt –, ahogy a Pektu-hegyet és a kommunista párt jelképét ábrázoló háttérfüggöny is. De az előadás semmiben nem hasonlított azokra, amikhez az észak-koreaiak szoktak. A tempó gyors és jókedvű volt, és a nők a rockzenészi átélés észak-koreai megfelelőjét adták elő. A műsor a folytatásban csak még szokatlanabbá vált.

Énekesek egészen rövid, csillogó ruhában és magassarkúban észak-koreai mozgalmi dalokat énekeltek, és aztán kurta fekete kosztümös hegedűsök a *Rocky* betétdalát játszották, hozzá élénkpiros gitáron szólózott egy nő menyasszonyi ruhában.

Aztán a dolgok szürreális fordulatot vettek. Énekesek az *It's a Small World*-öt adták elő koreaiul, és jelmezes emberek tódultak a színpadra: ott volt Micimackó és Tigris, továbbá Minnie és Miki egér, a hét törpéből egy, valamint egy kósza zöld sárkány. A törpe fura csípőkörzéseket végzett, miközben Tom és Jerry rajzfilmek peregtek a háttérben. Miki nevetést fakasztott azzal, hogy úgy tett, mintha vezényelne a zenészeknek, akik eljátszották a Micimackó főcímdalát („Mackó, ő az a fickó, hübele-bummele, mindig van ötlete”), és az egészet megkoronázták Frank Sinatra „My Way”-ével.

A finálé a helyén volt, Kim Dzsongun minden bizonnyal maga intézte a dolgokat.

Az egyik utamon, amely Észak-Koreába vitt, nekiálltam kitapasztalni a phenhetteni kiváltságos világot, Kim Dzsongun és Ri Szoldzsu hasonszórúei világot.

Az első megállóm a Jövő Tudósai utca épületegyüttesében egy olasz étterem volt, amely a leleményes Olasz Étterem nevet viselte. Egy bolt előcsarnokából nyílt, ahol a szeszes italtól kezdve az aggregátorig mindent lehetett kapni – bár ottjártamkor vevőkkel nem sikerült találkoznom. Volt ott továbbá egy flancos kávézó, amely drága moccacinókat árult tejszínhabbal. Az is üresen kongott.

Az étteremben azonban volt néhány vendég, és letelepedtünk, hogy kipróbáljuk a pizzájukat, amelyet importált fatüzelésű kemencében sütött az alaposan kiképzett személyzet. Csevegtem egy észak-koreaival, aki elmondta, hogy a Tisztelt Vezető azt akarja, hogy a phenjani emberek a világ minden tájáról származó ételeket kóstolhassanak.

Valószínűleg rákapott a pizzára az Európában töltött tinédzserévei alatt, mondtam rosszmájúan. A férfi szeme körbevillant, aztán kérdőn meredt rám.

– Tudja, Svájcban járt iskolába – magyaráztam. – El-elutazott Olaszországba. Valószínűleg evett pizzát.

Beszélgetőpartnerem próbálta megemészteni a mondottakat. Aztán nagyon halkán azt kérdezte:

– Hogy tudhat maga többet a vezetónkről, mint mi?

Egy másik alkalommal elmentem egy bajor sörcsarnokba, amely a Dzsucse-torony közelében állt, a Phenjant kettévágó Tedong folyó déli oldalán. Vakolatlan téglafal és sötét faasztalok jellemezték a helyet, és hétféle koreai sör volt csapra verve sorban a kocsmapult mögött. Akár egy amerikai sportkocsmában, itt is hatalmas tévéképernyő villódzott a falon.

Jégkorcsolyázókat mutattak.

Az étlapon található volt vesepecsenye sült burgonyával 48 dollárért – ugyanennyibe kerül a filet mignon abban a New York-i marhasültes étteremben, ahová előszeretettel járnak az ENSZ-be delegált észak-koreai diplomaták. A wienerschnitzelt jóval méltányosabb 7 dolláros áron kínálták. De az étteremben a legtöbb észak-koreai szemlátomást a helyi fogásra esküdött, bár a 7 dollár egy tál bibimbapért – ennyit Szöulban kérnek a zöldségekkel és hússal kevert rizsért – aligha volt olcsó.

– Ha nem lenne rajtuk az a kis jelvény, elmehetnének dél-koreaiaknak – jegyezte meg vacsora közben a sörcsarnokban asztaltársam, egy külföldi segélyszervezet Phenjanban élő munkatársa. – Tíz-tizenöt eurót kifizetnek egyetlen fogásért.

Aznap este az étterem zsúfolásig megtelt észak-koreaiakkal, kint ültek a szabadban, szöges ellentétben azzal a phenjani kocsmával, ahol jártam 2005-ben. Ott paravánokat állítottak az asztalok közé a bizalmas beszélgetések kedvéért, és az egész helyiség elcsendesedett, amikor beléptem.

Ezúttal a szemem se rebbent senkinek. Folytatódott az ivászat és a nevetés, rá se hederítve, hogy nyugati vegyül közénk. De azért még megmaradt egy kevés a régi Phenjanból. Az áram kihagyott egy időre, mindannyian ott ültünk a sötétben, és vártuk, hogy visszajöjjen.

Egy másik este meghívtuk a pártállami kísérőinket egy rostonsültekre szakosodott étterembe a Napkelte komplexumba. Ez is egy volt a Phenjanban gomba módra szaporodó épületegyüttesekből, annyira új, hogy kisbuszunk vezetője csak nagy nehezen találta meg a bejáratot, majd kísérőink is csak hosszú idő után bukkantak rá magára az étteremre.

Ez az étterem sokkal kevésbé volt zsúfolt, mint a sörcsarnok, de azért akadtak észak-koreai társaságok, akik élvezték, hogy a hús előttük sül meg az asztalon. Ez a vendéglátóhely már több teret adott a hagyományos észak-koreai diszkréciónak. Egy bokszban ülő pár behúzta a bambuszfüggönyt az asztaluk előtt, amikor meghallották, hogy érkezünk.

A pincérnő hússzeleteket ajánlott, amiből 50 dollár volt egyetlen adag, a legdrágább tétel az étlapon. Nyilván eltanulta a bevételmaximalizálás kapitalista gyakorlatát. Megállapodtunk egy szerényebb tételben, a leöblítéséhez pedig sört és szodszut kértünk.

Ha van valami, amit megtanultam az észak-koreai utazásaimból, hát akkor az, hogy a kísérők sose mondanak nemet az italra. Az évek során számtalanszor tanúja voltam, ahogy észak-koreaiak az egyik pohár szodszut a másik után öntik magukba – észak-koreaiak Észak-Koreában, észak-koreaiak munkában Észak-Korea határain kívül, észak-koreaiak Dél-Koreában. Ez egy védekező mechanizmus, mód arra, hogy elszibbasszák magukat ahhoz, amit el kell viselniük.

Az észak-koreaiak, köztük az elit Phenjanban és külföldön, mindig kapva kapnak a lehetőségen, hogy vörös húst egyenek. Ez ritka és drága élvezet még az egy százaléknak is.

A rostonsültes étterem előcsarnokával átellenben van a Napkelte komplexumnak egy luxussupermarketje, megrakva olyan vérlázítóan drága importárakkal, mint norvég lazac, francia sajt és svájci müzli. Egy lélek nem járt odabenn, amikor betévedtem – szombat este nyolc óra volt –, a helybeli lakosok azt mondják, máskor sem tér be senki. A supermarket szemlátomást inkább propagandacélokot szolgál, mintsem gyakorlatiasakat, de létezik.

Vannak egyéb látnivalók is.

Például a bimbózó kávéházkultúra, bár egy olyan országban, amelyik nem fogyaszt sok kávé, ez inkább a kifinomultság jelzésére szolgál, mint a napi koffeinadag bevitelére. A Kum Rung szabadidőközpontban a kondi- és jógatermek közt helyet kapott egy trendi kávézó is olyan

berendezéssel és légkörrel, amivel nem vallana szégyent Szöulban vagy Pekingben sem. Mi több, a főpultos Kínában tanult.

A jeges moccacino 9 dollárba kerül – ez az ár meredek lenne bárhol a világon, nemhogy a világ egyik legszegényebb országában –, egy presszókávé pedig szintén csillagászati 4 dollárba, kész képtelenség ez egy olyan országban, ahol a népesség jelentős hányada alultáplált.

A kávézók nem hoznak sok pénzt, tájékoztat Andray Abrahamian, aki üzletvezetési tanfolyamokat tart Észak-Koreában a szingapúri székhelyű Choson Exchange alapítvány megbízásából. Egyszerűen nincs meg az a fogyasztói bázis, amely szereti a kávé és hajlandó kifizetni érte ilyen borsos árakat.

– Ez csak annak jelzésére szolgál, hogy menő és kozmopolita vagy – szögezi le. Abrahamian brit, kitűnően beszél koreaiul, és csaknem harmincszor járt már Észak-Koreában, segített kiképezni egy sereg vállalkozót, köztük azt a nőt, aki a Kum Rung kávézóját viszi.

Mégis azért látszanak jelei egy igazi, jóllehet még sarjadzó fogyasztói osztálynak.

A Kwangbok Áruház szupermarketjében nagy volt a nyüzsgés, amikor ellátogattam oda, a helybeliek a helyi választéknál jóval magasabbra árazott ukrán édességet és japán majonézt pakoltak kosaraikba. Vitték a helyi termékeket is. Az ötliteres szodzsu ára mindössze 2 dollár 60 cent volt.

Hatalmas plazmatévék és élvonalbeli európai porszívók kaphatók a főváros dzsangmadang piacain – már ha van ilyesmikre vesztegethető pár ezer dollárod.

Az észak-koreaiak tíz százalékának ma már van mobiltelefonja, és rengeteg taxit látni az utcákon, a taxiórájuk egy dollárról indul. Néhány ember még ölebet is tart, ami alig néhány éve még elképzelhetetlen luxusnak számított egy olyan országban, ahol az emberek azért küzdenek, hogy nekik maguknak meglegyen a mindennapi betevő a családban.

Országszerte különböző mértékben ütötte fel a fejét a fogyasztói társadalom, de sehol se látják akkora hasznát, mint Phenjanban.

– Még ha valakinek nincs is jó munkája, Phenjanban lenni akkor is kiváltság – jelentette ki Szohjun. – Úgyhogy biztos vagyok benne, hogy rengeteg ember irigyelt bennünket.

Kang Nara nem a fővárosban lakott, de neki se ment rosszul Cshongdzsinban, Észak-Korea harmadik legnagyobb városában. A város a virágkorát élte, észak-koreai mércével, amit a kikötőjének és a kínai és az orosz határ közelségének köszönhetett.

– Nem volt olyan, amire szükségünk volt, és ne tudtuk volna megvenni. Akadtak irigyeink, és akadtak olyanok is, akik el akarták venni apától a munkát – mesélte Nara.

Az apja az építőiparban érdekelt pénzmester volt. Ez egy erősen fellendülő ágazat volt, és Nara apja nyilvánvalóan jól megszédte magát.

A lány művészeti gimnáziumba járt, ahol csiszolhatta zenei és színészi tehetségét, továbbá magánénekkórákat is vett.

– Természetesen voltak szegényebb tanulók is az iskolában, de én nem barátkoztam velük – emlékezett vissza.

Nagy, önálló családi házban éltek Cshongdzsin központjában, mindhárom lánynak saját szobája volt. Észak-Koreában még sokan sparhelten főznek, de Narának gáztűzhelyük és mikrosütőjük, elektromos hűtőszekrényük és automata mosógépük is volt. A családjukban senkinek se kellett a folyóban mosni a ruhát.

Havonta körülbelül 400 dollár zsebpénzt kapott az apjától – ami százszorosa annak az

összegnek, amit egy állami gyár munkása vagy egy kormányhivatalnok havonta keresett. Nem rossz pénz egy tizenévesnek.

A pénzt elverte Kínából behozott ruhákra és gyöngyházás szájfényre, francia parfümre, mobiltelefonokra és rájuk való kis matricákra. Vett baseballsapkát rajta a Nike-pipával, bár akkoriban nem tudta, hogy az egy Nike-logó, csak azt, hogy klassz. Mindent a helyi piacról szerzett be.

Szép időben Nara és barátai elmentek a Cshongdzsin központjában lévő korcsolyapályára, amely 2013-ban nyílt, Kim Dzsongun uralkodásának második évében. Nagy divat lett a görkorcsolyázás, és a Narához hasonló gazdag gyerekeknek saját görkorcsolyájuk volt.

– A vállunkra vetve vittük, amikor mentünk a görkorcsolya-pályára. Státusszimbólum volt, annak a jele, hogy van pénzed – magyarázta. Rózsaszín görkorcsolyáját a sisakkal, térd- és könyökvédővel együtt úgy harminc dollárért vette a piacon. Rántott egyet a vállán. – A csóróknak ez elképzeltetlen volt.

Nekik be kellett érniük a kölcsönző olcsó és kényelmetlen görkorcsolyáival, ha be akartak szállni a korzásba – már ha volt rá egyáltalán pénzük.

Este Nara a barátaival az üzletközpontokba ment, ahol széles választék kínálkozott a különböző nemzetközi konyhájú éttermekből. Ehettek pekingi kacsát vagy okonomijakit, vastag, pikáns japán palacsintát, gyakran galuskás-sertéshúsos töltelékkel. Egyre több és több hely nyílt a tehetős rétegnek, ahol szórakozhattak és felvághattak.

Máskor Nara és barátai üzentek egymásnak az okostelefonjaikon, és megállapodtak, hogy elmennek a pingpongcsarnokba, ami egy helyi vállalkozó magánbiznisze volt. Klassz hely szokott lenni, magyarázta Nara. Volt benne bárrész székekkel, és a tinédzserek vehettek maguknak sört és csipszet.

– Persze nem pingpongozni mentünk oda. Azért mentünk oda, hogy lógjunk a fiúkkal. Amikor a fiúk odajöttek, hogy dumáljanak velem, rásandítottam a telefonjukra. Ha régmódi, nyomógombos telefonjuk volt, nem érdekeltek.

Ha viszont egy srácnak észak-koreai Arirang okostelefonja volt, az a fajta, amelyik 400 dollárba kerül, akkor Nara megnézte magának a srácot is.

– A cipők és a mobiltelefonok voltak a nagy státusszimbólumok. Ha valaki megengedhette magának az okostelefont, akkor csakis gazdag családból származhatott – emlékezett vissza a diákkorában élvezett életmódjára. – A másik, amit néztünk, az a szerkójuk volt. Ha észak-koreai cucuban voltak, akkor nem jöhettek számításba. Csak aki külföldi ruhát viselt, azzal álltunk szóba.

A külföldi általában kínait jelentett, és az oké volt. A nyugati világban a kínai gyártmányú ruhaneműt alkalmasint olcsónak és silánynak tartják, de Észak-Koreában még a kínai ruhák is a gazdagságot és a kifinomultságot jelzik.

Jó móka volt gazdag kölyöknek lenni Kim Dzsongun Észak-Koreájában, ezt így intézte a legesleggazdagabb.

11. fejezet

KOSARAZÁS AZ ÖRDÖGFAJZATOKKAL

„Dennis Rodman felment a nézőtérre, hogy fejét hajtson Kim Dzsongunnak. Kim Dzsongun melegen üdvözölte, és megengedte, hogy leüljön mellé.”

Koreai Központi Hírügynökség, 2013. február 28.

Egy elszigetelt diktátor számára korlátozottak a társas kapcsolatok. Kim Dzsongunnak van bátyja és húga, vérségi kötelék révén, és van felesége, az apja révén. Aztán van egy talpnyaló csapat, amely rendkívül kedves hozzá, elmondják neki, hogy ő a legjobb, és mindig hagyják nyerni. De tényleg kedvelik? Vagy csak az életüket féltik?

Ám semekkora társaságihiány nem lehet kielégítő magyarázat Kim döntésére, hogy miféle hírességet választott magának barátnak, mint kiderült 2013-ban: a 201 centis egykori Chicago Bulls-kosarast és másodvonalbeli celebet, Dennis Rodmant.

Abban az évben a hajdani NBA-sztár nekivágott a három észak-koreai útjából az elsőnek, mely során ő és csapata nemhogy találkozott, hanem még bulizott is az országvezetővel. Ezt a kezelhetetlen feltűnési viselkedésben szenvedő pojacát keblére ölelte egy olyan ország vezetője, ahol az engedelmesség és a háttérbe húzódás elengedhetetlen az életben maradáshoz.

Ez nagyon bosszantó volt a washingtoni külügyi szerveknek, a szakértőknek és hivatalnokoknak egyaránt, akik mindenféle magas egyetemi fokozatokkal és nyelvtudással felvértezve ezt az elvetemült államot elemezték egész pályafutásuk alatt. Tudni akartak mindent, amit csak lehetett erről a titokzatos veszedelemről, de nem akartak információt kérni olyasvalakitől, aki a legkevésbé sem szakember, és akit levitézlett ripacsnak tartottak.

– Nem vagyunk puszipajtások, de igenis barátság szövődött köztünk, amikor nem a politikáról volt szó, hanem a sportról – nyilatkozta Rodman néhány évvel később, felidézve azt az időt, amit azzal az emberrel töltött, akit „örök barátjának” nevezett. – Nekem ő csak egy átlagos pasas volt – vont le a konklúziót a kosaras.¹

Az utazásokra azért került sor, mert Kim Dzsongun nagy Bulls-rajongó volt. Amikor 1996 nyarán megérkezett Svájcba, a Bulls épp megnyerte a bajnokságot az NBA-ben. Michael Jordan lett a legjobb játékos, de a győzelem kivívásában nagy érdemeket tulajdonítottak Rodmannek, aki különösen a visszapattanók megszerzésében jeleskedett. A Bulls majd megnyeri a következő két bajnokságot is Jordannel és Rodmannel.

Amikor Madeleine Albright 2000-ben Phenjanba látogatott, egy Jordan-autogrammal ellátott Wilson kosárlabdát vitt ajándékba Kim Dzsongilnek. A labdát többször is láttam, üvegvitrinben mutogatják a Nemzetközi Barátság Kiállítócsarnokban Phenjantól északra, amely két annyira szentséges palotából áll, hogy a látogatóknak zsákot kell húzniuk a cipőjükre és keresztül kell sétálniuk egy légfúvón.

Az ötlet, hogy egy Chicago Bulls-játékost küldjenek követségbe Észak-Korea új vezetőjéhez, komolynak indult. 2009-ben, amikor egyértelművé vált, hogy Kim Dzsongun lett kijelölve apja utódjának, a CIA ténylegesen arról tárgyalt, hogy meg kellene próbálni rávenni

Dennis Rodmant, hogy menjen el Phenjanba, ám az ötlet elhalt.

Aztán 2012-ben, nem sokkal Kim Dzsongun hatalomátvétele után, és még azelőtt, hogy egyetlen amerikai is találkozott volna vele, Barack Obama meghívott néhány Észak-Korea-szakértőt az Ovális Irodába, hogy kikérje tanácsukat, hogyan kezeljék az új fiatal vezetőt.

Az egyik közülük, a közgazdász Marcus Noland, aki az észak-koreai éhínség szakértője volt, felvetette, hogy az elnök beszélje rá Steve Kerrt egy szokatlan diplomáciai feladatra. Kerr a kilencvenes években játszott a Chicago Bullsban. Mi több, gyermekkorában egy részét a Közel-Keleten töltötte professzor apjával, úgyhogy volt némi tapasztalata a világ kényes térségeit illetően.

Noland megpróbálta meggyőzni Obamát, hogy használja ki az új vezető Bulls iránti megszállottságát. Azt javasolta, hogy az elnök kérje meg a közben edzővé és szakkomentátorrá avanzsált Kerrt, menjen el Phenjanba. Talán tudna meccselni Kimmel. Ha meg a legrosszabb forgatókönyv jön be, a Kerrt kísérő kormányzati tanácsadók legalább jól megnézhetik maguknak az új vezetőt.

– Kicsit örült ötlet volt, de még mindig jobb, mint Rodman – mondta Noland. Az ötlet azonban elvetélt.

New Yorkban a Vice-nál egy csapat hipszter tévéproducernek ugyanez az ötlete támadt. Műsort akartak csinálni Észak-Koreáról, és el akartak jutni a vezetőhöz. Mi lehet jobb, mint rácsatlakozni a Chicago Bulls-imádatára?

A Vice megkereste Jordan ügynökét az ötlettel, de csak körbe-körbe jártak, és nyilvánvalóvá vált, hogy nem jutnak sehová. Ez gond lett, mert amikor a Vice megszellőztette az elképzelést az észak-koreai diplomatáknak New Yorkban, elejtették Jordan nevét. Az észak-koreaiak rákaptak. Úgyhogy végül kénytelenek voltak azt hazudni, hogy a profi kosaras, akinek a neve örökre egybeforr az Air Jordannel, fél a repüléstől. Ennek a kifogásnak sajátos hangzata volt Észak-Koreában, tekintettel Kim Dzsongil hírhedt repülőgép-fóbiájára.

Úgyhogy helyette megkeresték Rodmant. A Féreg beceneven ismert világhírű védekező játékos arról is ismert volt, hogy benne van minden különködésben.

Elhíresült arról, hogy 1996-ban esküvői ruhában, nem feledkezve meg a fátyolról és a hosszú fehér kesztyűről sem, lovas hintón gördült végig New York utcáin, hogy, mint mondta, „egybekeljen New York városával”. Ez történetesen egybeesett önéletrajzi könyve, a *Rosszfiú akarok lenni* megjelenésével. Kilenc évvel később egy másik különös utazásra adta a fejét, ezúttal halottaskocsiba ült, hogy gyászruhás szépségekkel körülvéve részt vegyen a saját temetésén. Mint Lázár halloweenkor, zombiként bújt elő a koporsóból, amely bőségesen tele volt ragasztva egy online kaszinó logójával.

Rodman nem egyszerűen hóbortos volt, hanem láthatóan mindenre kapható is. Miután visszavonult a kosarazástól, belevetette magát online szerencsejátékok reklámozásába, és versenybe szállt egy sor tévés valóságshow-ban, köztük egy bizonyos Donald J. Trump vezette „Celebjelölt”-ben.

Volna kedve egy kis fizetett „kosárlabda-diplomáciához”? Igen, volt.

A Vice-stáb elújságolta New Yorkban az észak-koreaiaknak, hogy szereztek egy Chicago Bulls-ost, és az észak-koreaiak továbbították a jó hírt a főnökséghez Phenjanba. Zöld utat kaptak.

Az észak-koreaiak csak ekkor ismerték fel, hogy a Vice Media nem egy átlagos tévés hírműsor, a csapatuk tetovált ezredfordulósokkal van tele, akik a formabontó médiamegközelítésükkel kérkednek.

De az észak-koreai diplomaták most már nem visszakozhattak. A Nagy Utód számít egy

Chicago Bulls érkezésére, úgyhogy ragaszkodtak egy értekezlethez az HBO, a Vice-műsor forgalmazójának vezetőségével, ahol megpróbálhatnak egyenesbe tenni néhány dolgot.

Ott, az HBO manhattani irodájában az észak-koreaiak elmondták Nina Rosenstainnek, a csatorna vezető alelnökének, hogy szeretik nézni a *Homelandet*. – Az a rivális csatornán, a Showtime-on fut – felelte Rosenstain. Majd megkérdezte tőlük, hogy látták-e a *Trónok harcát*. Értetlen képet vágtak. Doboznyi videóval távoztak az értekezletről.

Mindazonáltal az észak-koreaiak nyilvánvalóan megnyugodtak annyira, hogy útjára engedjék a látogatást. Úgyhogy 2013. február 26-án Dennis Rodman és csatlósai elrepültek Pekingből Phenjanba, velük tartott a Harlem Globetrotters három tagja, a csapatigazgató és a Vice Media forgatócsoportja. A Vice azért akarta a Globetrotterst, mert a harsány nyílt színi bohóckodásukkal ők „a kosárlabdázás legelvetemültebb nagykövetei”.²

Ez egy semmihez nem hasonlítható látogatás lesz.

Erre ébredt rá Rodman, amikor megérkezett a phenjani repülőtérre, ahol sajtósok hada és gépkocsikonvoj fogadta. A hangulat némileg eltért attól a fogászati kongresszusétól, ahol autogramokat osztogatott az előző héten.

– Hosszú ideje a kutyát se érdekelte, hogy mi van vele, és elámult és izgalomba jött attól, hogy ő egy fontos ember – mondta Jason Mojica, a Vice producere és a terv motorja. Aztán szöveget ütött a fejükbe, hogy ha minden jól megy, ők lesznek az első amerikaiak, akik találkoznak Kim Dzsongunnal.

– Rodmannek az járt a fejében, hogy ő újra valaki. Dollárjelek csillogtak a szemében – mesélte Mojica, amikor felkerestem Brooklynban, hogy összefoglalót kérjek tőle az útról.

Rodman később beismerte, hogy kedvére volt az a tömjénezés, amiben részesült.

– Ahogy odamentem, láttam azt a tiszteletet, amivel adóztak nekem, hű, vörös szőnyeg meg minden! – nyilatkozta.³

De a látogatást nem ünnepelték Washingtonban, ahol az Obama-kormányzat igyekezett a lehető legnagyobb távolságot tartani Rodmantól.

Két hónappal korábban, napokkal azelőtt, hogy Kim Dzsongun túljutott volna hatalma első évén, Észak-Korea nagy hatótávú hordozórakétát lőtt ki, amely pályára állított egy műholdat. Ez döntő technikai előrelépés volt rakéta-programjában.

Aztán, mindössze két héttel a kosárlabda-nagykövet megérkezése előtt, a rezsim végrehajtotta harmadik atomkísérletét. Amikor Rodman és a küldöttség aznap délelőtt Phenjanban a szállodájához ért, a kísérlet sikerét hirdető hatalmas molinóval szembesültek az előcsarnokban, és emberek ezreit látták, ahogy a főtér felé tódulnak ünnepi nagygyűlésre.

A látogatásnak Phenjanban sem örültek egyöntetűen. Nem sokkal a fővárosba érkezésük után egy „ingerült” nő félrevonta Mojicát a küldöttségtől, és betessékelt egy fekete limuzin hátuljába. Kerek perccel megmondta angolul a főszerkesztőnek, hogy neki nem tetszik sem ő, sem a munkája – Mojica korábban tudósított az észak-koreai gulágokról –, sem a Vice News, ami azt illeti. Ő a látogatás ellen foglalt állást, de felülbírálták, közölte.⁴

Miután Mojica elmesélte ezt az esetet, átnéztük a látogatásról készült fényképfelvételeket, és a főszerkesztő rá tudott mutatni a nőre. Azonnal felismertem, Cshö Szonhi volt, a rezsim nagyon befolyásos személyisége.

Abban az időben a Külügyminisztérium amerikai osztályát vezette, a csaknem egy évtizeddel korábbi többoldalú nukleáris tárgyalásokon végzett tolmácsi szerepéből emelkedett fel. A nevelőapja az ország miniszterelnöke volt, és a családja szoros szálakkal kötődött a Kimekhez. Cshö néhány éven belül külügyminiszter-helyettes lesz. Az, hogy valaki egy ennyire

magas beosztású tisztviselőt is bevontak a Rodman-ügybe – de még tolmácsként is néhány kosárlabdázó mellé –, megmutatta, hogy a rezsिम mennyire komolyan vette a látogatást.

Igazából már az se volt egyszerű dolog, hogy amerikaiakat látnak vendégül Phenjanban. Végére is Észak-Korea nagyjából hét évtizeden át fröcsögő gyűlöletet tanúsított az Egyesült Államok iránt.

Miközben az Egyesült Államokban már-már elfeledkeztek a Koreában zajlott háborúról, Észak-Koreában a pusztítás emlékét ébren tartották, és az mélyen beivódott a nemzeti lelkületbe. A rezsिम az Egyesült Államokat kiáltotta ki bűnbaknak a romba dőlt gazdaságáért és rögtönítélő bíraskodásáért.

A gyerekek iskolai kirándulásokat tesznek a Győzedelmes Honfelszabadító Háború Múzeumába Phenjanba és az Amerikai Háborús Rémtettek Múzeumába Szincshonba, a fővárostól délre.

Festményeket látnak „galád amerikai farkasokról” – szőke hajú, fehér bőrű, jókora orrú férfiaknak ábrázolják őket –, ahogy észak-koreaiakat kínoznak és gyilkolnak brutális kegyetlenséggel: szögeket vernek nők fejébe vagy szuronyt döfnek gyerekekbe, észak-koreai csecsemőket taposnak el hatalmas csizmáikkal, tüzes billogvassal sütögetik vagy gúzsba kötve kútba hajítják őket. A szincshoni múzeumban ezekhez a képekhez sikoltozó gyerekek hangbejátszása társul.

Kétségtelenül voltak harcok és aratott a halál Szincshonban a koreai háború idején, de Észak-Korea erős túlzásokba esik azzal a kijelentéssel, hogy 35 ezer „mártírt” mészároltak le az amerikai katonák.

Kim Dzsongun többször felkereste a múzeumot a vezetővé válása óta. Egy ilyen látogatás után elrendelte, hogy bővítsék ki egy Amerika-ellenes iskolai oktatóközponttá.

A múzeum klasszikus példája annak a módnak, ahogy a Kim-rezsिम az Egyesült Államoktól való félelem szításával igyekszik összetartani a lakosságot: morzsányi igazságból hegyet épít ideológiai kovásszal feldagasztva.

Úgyhogy az észak-koreaiak igencsak vakarhatták a fejüket, amikor 2013. március 1-jén arra ébredtek, hogy a *Nodon Szinmun*, az észak-koreai *Pravda* címlapfotóján szeretett elvtársuk együtt üldögél egy amerikaival – akinek ráadásul volt képe kalapot és szemüveget viselni az ő vezetőjük jelenlétében.

Rodman és csapata egy dermesztő téli napon érkezett Phenjanba 2013 februárjában, Kim Dzsongun uralkodásának tizennegyedik hónapjában. Úgy tervezték, hogy csinálnak egy kosarastáborot – egy csapat srácnak valamelyik gimnáziumi tornateremben, gondolták –, és aztán tartanak egy bemutató játékot.

Megérkeztek egy tízezer fő befogadására képes stadionba Phenjanban, ahol a tizennyolc év alatti nemzeti válogatott várt rájuk. A lelátók üresek voltak, de az világosan látszott, hogy ez a meccs nem lesz sétagalopp.

Másnap Rodman és a Globetrotters megjelentek a stadionban a bemutató játéokra. Ezúttal a lelátók nem tátongtak üresen. Emberek ezrei vártak türelmesen. Aztán hirtelen és szinte egyszerre mindenki talpra ugrott, és elkezdett tapsolni és kiabálni: – Mansze! Tízezer évig éljen!

Megjött.

– Ülök a padon, és egyszer csak besétál. Ez a kis alacsony krapek – emlékezett vissza Rodman a pillanatra. – Én meg, ugye, várjunk csak! Ki ez? Ez kell hogy legyen az ország

elnöke! És besétál a nejével meg teljes vezetőséggel.⁵

Kim Dzsongun fekete Mao-öltönyben jött lefelé a lépcsőn a stadion VIP-szektorába a feleségével, Ri Szoldzsuval.

Rodman a VIP-szektorban várt a vezetőre, hogy onnan nézzék a meccset fotelből közösen. A Féreg sötét napszemüveget és USA feliratos fekete sapkát viselt, a fülében, orrában és alsó ajkán piercingek csillogtak. Kimhez ment, majd kezét rázott vele.

A tömeg folytatta az ünneplést. „A játékosok és a nézők viharos éljenzésben törtek ki, óriási izgalomba jöttek, hogy együtt nézhetik a meccset Kim Dzsongunnal” – tudósított az állami hírügynökség, hozzátéve, hogy Kim „megengedte” Rodmannek, hogy mellette üljön.

Az észak-koreai kosárlabdázók is tapsoltak, de nagyon idegesnek látszottak.

– Minden észak-koreai személy tiszteli a Marsallt, és szeretne találkozni vele – nyilatkozta később Pjo Joncsol, az észak-koreai nemzeti csapat játékosa, hivatalos katonai rangján utalva Kimre. – Szavakkal le sem írható érzés egy levegőt szívni a Marsall-lal. Az egyetlen vágyam az volt csak, hogy jó játékot mutassak be a jelenlétében.⁶

A csapatokat a grundon szokásos módon választották ki, vagyis mindkettőben egyaránt voltak amerikaiak és észak-koreaiak. Aztán a meccs elkezdődött.⁷

A játék előrehaladtával kicsit mindenki elkezdett felengedni. A Globetrotters szokás szerint trükkjeivel szórakoztatta a közönséget, felálltak a kosárra vagy fejfelé lógtak róla nagy derűtséget és vastapsot keltve.

Egyszer Mark Barthelemy, aki folyékonyan beszélt koreaiul és Mojica barátja volt abból az időből, amikor még punkbandákban zenéltek Chicagóban, ráirányította fényképezőgépét Kim Dzsongunra. Megdöbbenésére az ifjú diktátor egyenesen belenézett a lencsébe. Barthelemy kinézett a fényképezőgépe mögül, és Kim csuklóból odaintett neki. Aztán Kim oldalba bökte a feleségét, és ő is integetett. Ez volt a bizarr pillanatokban bővelkedő nap legbizarrabb momentuma, mesélte nekem Barthelemy. A diktátor játékos kedvében volt.

A negyedik negyedben azonban a játék komollyá vált. Kim hevesen társalgott Rodmannel, tolmácson keresztül vitatták meg lépésről lépésre a játékot, bólogattak, hadonásztak, úgy néztek ki, mint két ügyefogyott jó barát egy Knicks-meccsen.

A meccs meglepetésszerű 110–110-es döntetlennel végződött, hosszabbítást nem engedtek – megfelelően diplomatikusan eredmény született.

Aztán Rodman felállt, hogy beszédet mondjon. Elmondta Kimnek, hogy micsoda megtiszteltetés és kiváltság volt itt lenni. Kim kifejezéstelen arccal ült, végignézett a nézőseregen, mintha azon aggódna, mit mondhat ezt követően a vendége.

De Rodman diplomatikusan járt el: sajnálkozásának adott hangot, hogy országaik nincsenek jó viszonyban egymással, majd felajánlotta magát hídnak. – Uram, köszönöm. Örök barátja lettem – mondta, és fejet hajtott a diktátornak.

Végül, két feszültséggel teli óra után, Kim elhagyta a stadiont. Mindenki fellélegzett.

De a kaland még korántsem ért véget. A küldöttség kísérői sietve kitessekkelték Rodmant és csapatát a stadionból, mondván, hogy még egy fontos esemény van beütemezve.

Egy testőr vastag fehér kartonra nyomtatott meghívót hozott a Vice-stábnak, amely egy fogadásra szól. A szöveg nem bocsátkozott részletekbe, de közölték velük, hogy öltözzenek az alkalomhoz illően, és hogy nem hozhatnak magukkal a bankettre semmit: se telefont, se fényképezőgépet, se tollat, az égvilágon semmit. Ez csak egy dolgot jelenthetett.

Keresztülhajtottak Phenjan utcáin, át egy erdős részen, fel egy fölösleges hajtókanyarokkal megtűzdelt úton, amely végén egy nagy fehér épület állt. Átestek egy repülőtérről felérő,

fém-detektorral és kézzel végzett biztonsági ellenőrzésen, és beléptek egy nagy, fehér márvány terembe, benne fehér abroszos asztalokkal és fehér székekkel.

Kim Dzsongun személyesen fogadott mindenkit. Az egész olyan volt, mint egy menyegző.

Rodman még mindig nem vette le a napszemüvegét meg a baseballsapkáját, ellenben a szmokingviselet egy sajátos változatát öltötte magára: szürke pólót, rá fekete öltönmellényt. A nyaka köré tekert élénkrózsaszín sál jól illett a rózsaszín és fehér körömlakkjához.

Mindenki szélesen mosolygott, amikor asztalhoz ültek. A fehér abroszon rafinált zöldségszobrok díszeltek: tökből faragott hatalmas virágok; valamiféle fehér zöldségből kimunkált madarak gubbasztottak egész görögdinnyéken. A vacsora tíz fogásból állt, benne kaviárral és szusival. Volt francia vörösbor és szingapúri Tiger sör. Még Coca-Cola is, az imperialista ördögfajzatok itala.

Kim pohárköszöntővel nyitotta meg az estet, kis szodzsus poharát összekoccintotta Rodmanével. Ri szemlátomást tartózkodott a tüzes víztől. Tartotta magát a vörösborhoz.

Aztán Rodman belevágott egy hosszú és zavaros pohárköszöntőbe, amelyet így zárt:

– Marsall, a maga apja és nagyapja kibaszottul elszarta a dolgokat. De maga, maga megpróbál változtatni, és én ezért szeretem magát.

Mindenki visszafojtotta a lélegzetét. Aztán Kim Dzsongun felemelte a poharát, és mosolygott.⁸

Röviddel ezután az a férfi emelkedett szólásra, aki Ri másik oldalán ült, és tósztot mondott arról, hogy mindannyian jobban meg fogják ismerni egymást. Kim Dzsongun a szemét forgatta, mintha azt mondaná: „Már megint ez a vén szófosó”, idézte fel Mojica. Az estről készült fényképeket böngészve Mojica megerősítette gyanúmat. A vén szófosó Csang bácsi volt.

De merő mosoly és vidámság volt az est. Egymást követték a pohárköszöntők. Mojica gátlástalan lett a szodzsutól, és viszontlátogatásra hívta Kim Dzsongunt New Yorkba. Aztán felemelte poharát – Johnnie Walkerhez illő öblöset, amelyet a pincérek az est folyamán folyamatosan úgy töltögettek, mintha borospohár lenne –, és belekortyolt. Váratlanul a fiatal diktátor elkiáltotta magát, és órá mutogatott. Mojica egy pillanatra elgondolkozott, hogy elkövetett-e valamiféle súlyos hibát. Aztán a tolmács előrukkolt: – Fenékgig!

– A parancs az parancs – mesélte nekem Mojica. – A gonosz diktátor azt követelte, hogy ürítsem ki a poharam az utolsó cseppig. Úgyhogy kiürítettem a poharam az utolsó cseppig.

Kapatos volt, de még nála a mikrofon.

– Ha így megy tovább – motyogta akadozó nyelvvvel –, az este végére biztosan fejre állok.

Cshö asszony arcán mélységes undor látszott, de mivel ő volt a tolmács, továbbította a megjegyzést Kim Dzsongunnak, aki nevetésben tört ki.

Eljött a buli ideje.

Felgördült a függöny, és a színpadon ott állt a Moranbong zenekar, amelyet időnként úgy is neveznek, hogy ők az észak-koreai Spice Girls. A fehér kosztümkabátot és észak-koreai mércével botránnyosan rövid, térd fölött végződő szoknyát viselő nők rázendítettek a Rocky filmzenéjére. Hangszereik elektromos gitár, elektromos hegedű, dob és szintetizátor voltak.

A szodzsus mindenkiben dolgozott. Kim arca egyre vörösebb és a mosolya egyre szélesebb lett, látni engedve nikotintól elszíneződött fogait. Mojica úgy becsülte, A Nagy Utód legalább egy tucat szodzsut felhajtott. Ehhez képest, a Vice-producer szerint, meg se kottyant neki.

Egyszer csak ott állt a színpadon a Globetrotters, kéz a kézben a Moranbong bandatagokkal. Később Rodman ragadta magához a mikrofont, és elénekelte a *My Way*-t, Barthelemy kísérete szaxofonon, lehunyta szemmel hátradőlve, Kenny G. módjára.

Rodman átküldte az egyik stábtagot Mojicához, hogy mondja meg neki, vegyenek vissza az ordenáré viselkedésből. Ez volt az a pillanat, amikor Mojica ráébredt, hogy mennyire elszaladt velük a ló. Az tényleg durva lehet, ha egy világszerte notórius rosszfiú szól rá az emberre, hogy fogja vissza magát.

Minden más ködbe veszett.

– Ha hoztam volna a legjobb újságírói formám, akkor józan maradok, és mindent elkövetek, hogy ne csússzon ki semmi az emlékezetemből – ismerte be Mojica. – De mindannyiunkat magával ragadott ennek az egésznek a hangulata.

Néhány óra elteltével Kim Dzsongun felállt egy utolsó pohárköszöntőre. Azt mondta, hogy ez az esemény segítette előmozdítani a két ország népe közti megértést.

Az észak-koreai televízió adásából kimaradt, ahogy Rodman és Kim összeölelkezik, a vezető a kosaras hátát paskolja, az arcán fülíg érő mosoly. Megkapta a maga Chicago Bulls-osát.

Érdekes módon Dennis Rodman nem feledkezett az ígérteréről, amit a Nagy Utódnak tett a phenjani részeg tivornyázásban.

Hét hónappal később tartotta a szavát és Rodman visszatért Phenjanba, ezúttal egy még szokatlanabb csapattal. Az egyik oldalán izomkolosszus személyi asszisztensével, Chris „Vo” Volóval, a másikon a Columbiai Egyetem hóbortosságával tündető genetikusával, Joe Terwilligerrel. Terwilliger hivatásszerűen tubázik, Abraham Lincoln-imitátor, olykor amisszakállt növeszt, beszél finnül és hot dog evő bajnok.

Genetikusként Terwilliger a koreai diaszpórát tanulmányozta. Valamelyest megtanult koreaiul, és tanított a phenjani Természettudományi és Műszaki Egyetemen, amely magánintézmény, a fenntartói Amerikában élő keresztény koreaiak.

Úgyhogy amikor Terwilliger meghallotta, hogy Rodman azt forgatja a fejében, hogy visszatér Phenjanba, egy jótékonysági árverésen 2500 dolláros ajánlatot tett, és elnyerte a lehetőséget, hogy kosarazzon vele. A palánk alatt Terwilliger eldicsekedett azzal, hogy ő Korea-szakértő, és hasznára lehet Rodmannek, fel is vették a csapatba.

Csak az volt a baj, hogy a csapat nem találta a módját, hogyan jussanak el Phenjanba. Így hát Terwilliger felhívott egy Észak-Kínában élő kanadait, Michael Spavort, akivel még Phenjanban találkozott, és aki korábban rendszeresen kísérgetett tudományos és üzleti küldöttségeket Észak-Koreában.

Szeptemberben a négyfős csapat végül megérkezett Phenjanba. Felültették őket Kim Dzsongun magánhelikopterére, amelynek enteriőrjét nyugágyak alkották, meg egy faasztal a Nagy Utód hamutartójának. Vonszanba kellett utazniuk, a tengerparti üdülőhelyre, ahol a helikopter egyenesen a királyi nyaralóban szállt le.

Rodman élvezte a különlegesen fontos személyeknek kijáró bánásmódot: – Minden frankón ötcsillagos, hatsillagos, hétcsillagos. Mindegyik nap frankón nagy nap. Sok szórakozás, sok bolondozás, frankón sok semmittevés. Minden frankó volt, maga a tökély.⁹

Ezúttal nem volt tévén közvetített kosárlabda, és nem volt semmi protokoll. Az egész arról szólt, hogy érezzék jól magukat a vízparti fényűző villában. Kim Dzsongun elvitte hajókázni Rodmant és a társaságot egy negyvenöt méteres vitorlással, amely valaha az apjáé volt. Neki magának is volt saját hajója, 7 millió dolláros, huszonkilenc méter hosszú jacht, amely a vonszani üdülőben maradt, különálló fedett dokkjában.

A fedélzeten Long Island-i jeges teát ittak. Jet skivel versenyeztek a part mentén. Mindig

Kim Dzsongun győzött, mert neki volt a legerősebb gépe. Az ifjú vezető imádott repeszteni közel a parthoz és ugratni a hullámokon.

Ott volt Kim Dzsongun felesége pufók csecsemő kislányukkal, Dzsueval. Kim testvérei is ott voltak. Bátyja, Kim Dzsongcshol angolul beszélgetett a vendégekkel, és kijetszkizett velük a partközelségben horgonyzó uszályhoz, amely hatvanméteres úszómedencével és vízcicsúsdákkal várta a látogatókat.

A vezér húga, Kim Jodzsong is ott volt. Frissen diplomázott mérnök szakon, tudták meg. Az elkövetkező években majd egyre kiemelkedőbb pozíciókat tölt be a bátyja rezsimében, ő lesz a legbizalmasabb tanácsadója és általános megoldóembere. De aznap a parton ült piros fürdőruhában, távolabbról figyelte a mulatozást. Ott voltak a nők is a Moranbong zenekarból, olyasfélén szökdécseltek a parton, ami nem került el a férfi vendégek figyelmét.

Egy másik napon Kim Dzsongun és a Rodman-csapat lovagolni ment. Egy fényképen Rodman látszik fehér paripán. Nincs rajta cipő. Rózsaszín zoknis lábát akasztja a kengyelbe.

Később újabb tivornya vette kezdetét: evés, ivás, vigadás. A moranbongos nők továbbra is jelen voltak. Hjon Szongvol, az elbűvölő zenekarvezető, akinek a haláláról alig egy hónapja cikkezett a dél-koreai sajtó, szintén ott volt, élt és virult.

A zenekar előkapta hangszereit, és Terwilliger elénekelt egy észak-koreai dalt, *Az én hazám a legjobb* címmel. Rodman sötét öltönmellényben, közszemlére téve tetoválásait, kedvenc karaokeszámát, a *My Wayt* bömbölte. Rodman elmondása szerint Kim Dzsongun a maga részéről megpróbálta elénekelni a *Get Up (I Feel Like Being a) Sex Machine-t* James Browntól.

Kim e látogatás ideje alatt vallotta be Rodmannek, hogy utálta a Harlem Globetrotters bohóckodását. Neki a kosárlabda komoly dolog volt, és egy komoly kosárlabdameccset szeretett volna látni. Úgyhogy Rodman azt mondta: – Csináljunk egy igazi kosármecset! – Amikor megtudta, hogy a vezér születésnapja januárban lesz, Rodman arra gondolt, hogy ez „tökéletes” alkalom lenne egy élesben folyó meccsre.

A terveket gyorsan kidolgozták. Rodman és legénysége decemberben visszatért kiválasztani azt az észak-koreai csapatot, amelyik játszana az egykori NBA-sztárok csapata ellen. Az időzítés nem is lehetett volna szörnyűbb.

Még egy hónap se telt el azóta, hogy Kim Dzsongun elrendelte a „nagybácsija”, Csang Szongthek kivégzését. Úgyhogy amíg a külvilág próbált valahogy napirendre térni egy olyan ember brutalitásán, aki a saját családtagjait öldösi a hatalom megtartása érdekében, Rodman és csapata az Arany Pályák tekecsarnokban szórakozott Phenjanban, és megnézték az amerikai repülőgépek roncsait a Győzelmes Honfelszabadító Háború Múzeumában.

Az ellenhatás nem maradt el az Egyesült Államokban. A Paddy Power ír szerencsejáték-vállalat, amely az esemény szponzorálását tervezte, kihátrált. Több NBA-játékos elgondolkozott, hogy ők is így tesznek. Az utazást mégsem fújták le, de kész katasztrófa volt kezdettől fogva.

Rodman, akinek évek óta alkoholproblémái voltak, inni kezdett a repülőúton Pekingből Phenjanba, és úgy tűnt, abba se hagyja. A többi NBA-veterán jól láthatóan egyre jobban aggódott. A hír elérkezett hozzájuk otthonról, hogy rengeteg bírálat éri őket azért, amiért meccset játszanak egy diktátor születésnapjának megünneplésére. A meccs borotvaélen táncolt.

Végül a folytatás mellett döntöttek, ha már idáig eljöttek.

2014. január 8-án, azon a napon, amikor Kim Dzsongun betöltötte a harmincat, a hajdani NBA-játékosok megjelentek a pályán. Rodman előjött, sapka nélkül, és levette a napszemüvegét, és mélyen meghajolt a nézőtérén ülő Kim Dzsongunnak.

Aztán fogta a mikrofont, és azt a megjegyzést tette, hogy sokan a külvilágban más nézetet

vallanak a látogatásról és magáról a Marsallról. Alighanem ez volt az egyik legfelforgatóbb megállapítás, amit valaha tettek a nyilvánosság előtt Észak-Koreában, egy olyan országban, ahol az embereknek csak egyetlen véleményük lehet a Marsallról: hogy ő félisten.

Kim Dzsongun hátradőlt a fotelében, a stadiont fürkészte, nyilvánvalóan azon tűnődött, mi a fene jön ezután. Rodman így folytatta:

– Igen, ő nagy formátumú vezető. Gondoskodik a népéről itt az országában. És hál' istennek, az emberek itt szeretik a Marsallt.

Aztán belevágott a *Happy Birthday* emlékezetesen bizarr előadásába.

Az észak-koreai hírügynökség kellő távolságtartással kezelte az esetet, arról számolt be, hogy Rodman kijelentette, „érzi, a koreai nép tiszteli Kim Dzsongunt”, és „elénekelt egy Kim Dzsongun iránti nagybecsülését tükröző dalt, és ez mélyen megérintette a nézőket”.

További meglepetések következtek. Az amerikaiak azzal az előfeltételezéssel mentek bele a meccsbe, hogy még ha öregebbek is, és már nincsenek annyira formában, mint egykor, azért simán uralni fogják a mérkőzést.

De a fitt és gyors észak-koreaiak megmutatták, hogy nem lehet lebecsülni őket, és a meccs első felében kicselezték és kitaktikázták az amerikaiakat. Az első két negyed után az állás 45–39 volt az észak-koreaiak javára. A furfangos esélytelenek túljártak a favorit amerikaiak eszén.

Az első negyed után Rodman búcsút intett a játéknak, és leült magasztos barátja mellé. A meccs második felében átadták magukat a lelkes játékelemzésnek. Kim kihajolt a foteléből, és úgy tűnt, csüng Rodman minden szaván. Mosolygott és nevetett, és ez a hangulata kitartott a mérkőzés végéig, amikor a tömeg a vezetőjét ünneplő dalban tört ki, és ő a nézőtér közepéről felállva integetett a hódoló tömegnek.

Ezt követően Rodman egy elkülönítőben fújta ki magát, hátradőlt fotelében, az események hatására mámoros állapotban volt: – Csak elénekelttem a *Happy Birthday*-t a faszszopónak! – Nevetett, láthatóan nagyon elégedett volt a produkcióval.

Viselkedése azonban komoly utóhatást gyakorolt.

A meccs alatt Kim Dzsongun meghívta Rodmant és eredeti négyfős delegációját, hogy töltsék vele a hétvégét a Maszik-hágónál lévő, saját fejlesztésű síparadicsomában. Amikor megérkeztek, a Kim család tagjai és pártállami vezetők már ott voltak. Spavor, aki a Sziklás-hegység szomszédságában nőtt fel, nekivágott a lejtőnek Kim bátyjával és húgával. Terwilliger egyensúlyát veszítve egy felfújható gumibóján elsodort pár észak-koreait. Szerencsére megállt még azelőtt, hogy átzuhant volna egy sziklán.

Az üdülőben Hvang Pjongszo katonai csúcshivatalnok az idejét se tudta már, mióta üldögél trikóban és bokszeralsóban a vonalas telefonnál a VIP-emelet folyosóján. Ez az a telefon volt, amely egyenesen a vezetőhöz volt bekötve.

Kim Dzsongun nem mutatkozott azon a hétvégén. Az örök barátság jegelvé lett.

HARMADIK RÉSZ
A MAGABIZTOSSÁG

12. fejezet

PÁRTPARTI

„Tántoríthatatlanul harcolni fogok tovább, magamat nem kímélve ajánlkozom a szent küzdelemre, hogy a Pektu-hegyen elindított Dzsucse-forradalom ügye mielőbb végső győzelmet arasson.”

Kim Dzsongun, 2016. május 10.

Kim Dzsongun hivatalosan az apja halálakor, 2011 decemberében lett Észak-Korea vezetője, de igazából 2016. május elején vált azzá. Akkor, amikor a Nagy Utód olyan erőt és magabiztosságot mutatott, ami nem hagyott kétséget afelől, hogy teljhatalmat gyakorol.

Az alkalom a Koreai Munkapárt VII. kongresszusa volt, a legmagasabb szintű értekezlete annak a kommunista szervezetnek, amelyen keresztül a Kim család a markában tartja az államot immár három nemzedék óta.

Az utolsó kongresszusra 1980-ban került sor, amikor még a nagyapja volt a vezető, négy évvel azelőtt, hogy Kim Dzsongun egyáltalán világra jött. Az apja egyet se hívott össze. Az új vezető azonban össze akarta trombitálni a kádereket, akik a vállukon viszik a rendszert. Most ez az ő pártja volt.

Három nappal a kongresszus megnyitása előtt érkeztem Phenjanba. Az államilag nyakamba varrt kísérek már vártak rám. Két középszintű hivatalnok: Csang úr, aki a rossz rendőr szerepét játszotta, és elhárította minden arra irányuló kísérletemet, hogy eltérjek a kőbe vésett ütemtervtől, és Pak úr, a kedélyes jó rendőr. Végig az út során Csang úr arról panaszkodott, hogy túl sok kérdést teszek fel, és igyekezett gyorsabb továbbhaladásra bírni a kórházakban és a csigafarmokon – ezek voltak úti programunk megállói –, miközben Pak úr mosolygott és fényképeket készített a látnivalókról az okostelefonjával.

Rengeteg fényképező volt. Phenjan ünnepi üzemmódra váltott. Az újságok tele voltak beszámolókkal a „70 napos iramcsatáról”, amelyet indítottak, hogy minden készen álljon a nagy eseményre. Az ország minden szegletéből érkező sötét öltönyös pártmunkások és olajzöld díszegyenruhás katonahivatalnokok hullámai özönlöttek ki a phenjani vasútállomásról.

Az országutak mentén és a nagyvárosi utcákon, a gazdaságokban és a gyárakban molinók hirdették a kongresszust, és a Munkapárt aranyszínű kalapácsa, sarlója és ecsetje lobogott fennen a vörös zászlókon. Az Április 25-e Kultúrházat, a kongresszusnak otthont adó, jellegzetes szocialista látványt árasztó oszlopsoros épületet vörösbe csomagolták, mint valami ajándékot.

Az eseményhez fabrikált hivatalos jelszavak ugyanolyan furcsán hangzottak koreaiul, mint idegen nyelvre lefordítva az észak-koreai hírügynökség tálalásában: „Buzogjon az egész ország az üvegházi zöldségtermesztésért indított nemes hadjáratról!” „Adassék döntő megoldás a fogyasztási cikkek problémájára!” „Legyen ez az év a dinamikus általános előrelépése ugyanabban a szellemben, ami megmutatkozott a sikeres hidrogénbomba-kísérletekben!”

Az nem volt kérdéses, hogy ki áll az összes ünneplés középpontjában. A jelszavak felszólították az észak-koreaiakat, hogy harcoljanak „hőn szeretett Kim Dzsongun főparancsnok

elvtársért”, és álljanak be az ő „rendíthetetlenül hűséges ifjú élcsapatába”.

A kongresszus második napján a számítógépemnél ültem a negyvenhét szintes Yanggakdo Hotelben felállított sajtóközpontban. Az észak-koreaiak szeretik ezen a helyen tudni az újságírókat, mert a Phenjanon keresztülhaladó folyó közepén egy szigeten van. Az újságírók csak „Alcatraz”-nak hívják.

Az észak-koreaiak gondoskodni akarnak arról, hogy a látogatóknak ne legyen okuk a távozásra gondolni. A földszinten kaszinó van, a tetőn pedig étterem, amely hajdanán forogni is szokott. Most körbe kell járni a 360 fokos panoráma kedvéért, mert a motor elromlott. A szálloda kisboltjának választékában találunk meglepően jó helyi sört, teasüteményt, amely mintha fűrészporból készült volna, és dobozsámra Észak-Korea saját gyártású Neo-Viagrát.

A sajtóközpont közepén felállított nagy kivetítőkön néztem, ahogy Kim Dzsongun kísétál a színpadra a diadalmas szocialista vörösbe öltöztetett kongresszusi csarnokban: vörös ülések a színpadon Kim Dzsongunnak és cimboráinak, vörös ülések a hallgatóságnak, vörös zászlók a Munkapárt jelvényével és vörös molinók a jelszóval: „Egységben az erő!”

Kim Dzsongun nyugati jellegű sötét öltönyt és szürke nyakkendőket viselt, ugyanazt az öltözetet, mint amit a nagyapja azon a portrén, amely Kim Dzsongil portréjával együtt a színpad háttérdíszletét alkotta. A megvilágítás a napkeltét idézte. Egy régi nap hajnalodott.

Kim Dzsongunt felállva, egy emberként és hosszasan, már-már órákig tetszőn ünnepelte a csarnokban összegyűlt 3467 küldött, akik közül sokan kétszer idősebbek voltak nála. A katonai fejesek mellét csípőig beborították a kitüntetések. A színpadon a nyolcvannyolc éves államfő, Kim Jongnam tapssal üdvözölte, aki már azelőtt miniszterelnök-helyettesi posztot töltött be, mielőtt a Nagy Utód megszületett.

Kim Dzsongun megpróbálta elhallgattatni őket olyasfajta taglejtésekkel, mintha vissza akarná fojtani iránta való lelkesedésüket, de a küldötteknek több eszük volt annál, mint hogy abbahagyják az éljenzést és a tapsot.

Kim mindössze harminckét éves volt, elég magabiztos és elég erős ahhoz, hogy odaálljon mindannyiuk elé, és sütkérezzen a reflektorfényben. Több mint kétórás beszéddel készült, amelyben eldicsekedett a néhány hónappal korábban végrehajtott atomkísérlettel.

Felvázolt egy ötéves gazdasági tervet, amely most közvetlenül az ő nevéhez lesz fűzhető – és amelynek a sínre tételéért személyesen ő vállal felelősséget. Kiemelten foglalkozott Észak-Korea élelmiszer- és energiahiányával – ami persze már országosan köztudott volt, viszont figyelemre méltó körülmény, hogy most beismerte –, és szavát adta, hogy az élére áll a felszámolására irányuló törekvéseknek.

Megismételte a legelső, még 2012-ben elmondott beszédében tett ígéretét, hogy javulni fog az emberek élete. És odaszúrt egyet Kínának, felróva, hogy „a burzsoá szabadság, »reform« és »nyitottság« mocskos szele fúj a szomszédunkban”.

Nem okozott nagy meglepetést, hogy Kim Dzsongunt újraválasztották a párt vezetőjének. A titulusa azonban az első titkárról az elnökre emelkedett. Visszaállította a pártot a nyerő pozícióba Észak-Koreában, abba a státusba, amelyet élvezett a nagyapja idején, mielőtt némiképp teret vesztett a katonasággal szemben az apja éveiben.

Ez kockázatos, sértettségre okot adó húzás lehetett volna, ami olykor katonai puccsokhoz vezet más országokban. De a gazdaság és az atomfegyverek egyidejű fejlesztésének „bjungcsini” politikájával Kim Dzsongun nem fokozta le a katonaságot annyira, mint amennyire felemelte a pártot.

A Nagy Utód megtalálja a módját, hogyan elégítse ki a hadsereget és előzze meg a puccsot

– legfőképp azzal, hogy a szűkös anyagi forrásokat atom- és rakéta-programokba öli, és a vezető tábornokokat észak-koreai celebkké avatja. Továbbá agytekervényeik mélyén még ott lapult a korábbi védelmi miniszter emléke, akit légvédelmi gépágyúval lőttek péppé, amiért elaludt egy értekezleten.

Végig a kongresszus szemfényvesztése alatt meglepetten figyeltem, hogy milyen feltűnően nyugodt Kim Dzsongun. Nem olyan ember benyomását keltette, aki aggódna az állásáért. Megmutatta a külső kételkedőknek – és a belsőknél, már ha léteztek ilyenek –, hogy mekkorát tévedtek. Letette az alkalmassági vizsgát a riválisok félreállítására és kivégzésére tárgyában.

Jó érzékkel egyidejűleg fogott neki a gazdasági és a nukleáris fejlesztésnek. A néhány hónappal korábbi robbantás Észak-Korea eddigi legnagyobb atomkísérlete volt. A gazdaság nem volt ennyire falrengető, de elevickélt 4–5 százalékos növekedéssel, évek óta a legmagasabbal.

A rákövetkező hónapban Kim Dzsongun lapátra tette a Nemzetvédelmi Bizottságot, amelyet még a nagyapja hozott létre 1972-ben az állam katonai és nemzeti biztonságért felelős legfőbb intézményeként. Helyette megalapította az Államügyi Bizottságot mint Észak-Korea legmagasabb szintű hatalomgyakorló és politikacsináló szervét, és kinevezte önmagát elnöknek. Ezzel a lépéssel hivatalosan Észak-Korea legfőbb vezetőjévé vált.

Mindent, amit Kim Dzsongun a hatalomra jutása óta csinált, legyen nagyrészt bármilyen könyörtelen is, lépésről lépésre előre kiszámolta.

Szemben azzal a közkedvelt nézettel, hogy az ifjú vezető elmebeteg, minden jel arra utal, hogy Kim Dzsongun „pszichológiailag meglehetősen stabil személyiség”, jelentette ki Ian Robertson klinikai szakpszichológus és a dublini Trinity College idegtudományi professzora, aki megpróbálkozott Kim Dzsongun pszichéje feltárásával. Robertson könyvet írt a nyeres lélektanáról, és gondosan nyomon követi a fiatal vezető megnyilvánulásait a hatalomra kerülése óta.

Megkérdeztem Robertsont, mit sikerült kibogarászni a Kim Dzsongun lelki alkatát illetően, és a pszichológus klasszikus narcisztikusnak ítélte.

– A legtöbb ember, akit a lelkiismerete vagy a pozícióval járó stressz nem riaszt el a vezetéstől, narcisztikus vonásokat vesz fel – szögezte le Robertson. Minthogy ez szerzett narcisztikusság, inkább személyiségtorzulást, mintsem személyiségzavart takar.

De kémiai összetevő is megbújik mögötte. Az, hogy Észak-Korea vezetőjévé vált, valós változásokat idézhetett elő Kim Dzsongun agyában.

– A hatalom lehet az egyik legfőbb okozója az emberi agyban létrejövő nagy biológiai és pszichés változásoknak – mutatott rá Robertson.

Az a helyzet, hogy van némi tudományos alapja annak a gondolatnak, amit Lord Acton 19. századi brit politikus, „a hatalom megront, a teljhatalom teljesen megront” mondás szerzője tett magáévá. Az olyan abszolút monarchiákra utalt, amelyeket a magukat istennek tartó római császárok és Bonaparte Napóleon működtettek, de a megállapítás ugyanúgy igaz lehet a Kimekre.

Ez a fajta hatalom dopamint szabadít fel, amely az agy jutalom- és örömközpontjaival kapcsolatot tartó közvetítőanyag. Ez az anyag szabályozza azt, hogyan érzékelünk és tapasztalunk örömet – a fagyaltevéstől a szeretkezésig –, és vesz rá bennünket arra, hogy az örömet okozó cselekvést újra akarjuk csinálni. A dopamin nemegyszer egyenes út a függőséghez.

Egy olyan vezetőben, mint Kim Dzsongun, a hatalma gyakorlása ad egy lázrohamszerű impulzust, ami ráveszi az újabb adag utáni vágyakozásra. Nagyon kevés ember képes ellenállni

ennek a kémiai hatásnak és kiegyensúlyozott maradni, ha mérhetetlen hatalmat birtokol hosszú időn át.

De van egy nagyon kellemetlen árnyoldala a dolognak: minél nagyobbra dagad az ego, annál sebezhetőbb. Sok zsarnoknak olyan hajszálvékony bőre fejlődik ki, amit a legkisebb csonttörés is átbökhethet. Kim Dzsongunban ez a sebezhető ego riasztó módokon kifakadt.

Kim Dzsongun miután érvényt szerzett hatalmi igényeinek odahaza, készen állt rá, hogy letegye névjegyét külföldön is. Be kellett bizonyítania becsmérőinek a kinti világban, hogy őt nem lehet félvállról venni.

Atomprogramja kulcsszerepet játszik ebben.

Amikor hatalomra jutásának negyedik évfordulóját ünnepelte, elment egy hajdani hadianyaggyárba Phenjan centrumában, oda, ahol a nagypjáról azt tartják, hogy próbálvéseket végzett nem sokkal a Koreai-félsziget kettéosztása után. És elejtett egy bombaként robbanó mondatot.

Odakinn az épület előtt állva Kim kijelentette, hogy Észak-Korea erős atomhatalom lett, és felkészült egy hidrogénbomba robbantására, hogy megvédje szuverenitását és nemzeti méltóságát.

„Ha ugyanabban a szellemben küzdünk, ahogyan a munkások géppisztolyt gyártottak önerőből közvetlen az ország felszabadítása után, amikor minden hiányt szenvedett, képesek leszünk tovább építeni országunkat olyan erőssé, amelyet egyetlen ellenség se mer provokálni” – mondta az elmondások szerint. A katonai egyenruhás szárnysegédei minden egyes szavát lejegyezték a jegyzetfüzeteikbe.

Felkerestem a helyet néhány hónap elteltével, bejártam a Kim Dzsongun látogatását megörökítő fotótárlatot. Ilyen kiállítás Észak-Koreában minden olyan helyen található, amely királyi látogatás áldásában részesült. Megkérdeztem kísérőmet, egy ötvenvalahány éves asszonyt, hogy dolgozott-e a Marsall látogatása napján. Kiderült, hogy igen. De amikor megpróbáltam róla kérdezni, mérgesen elrobogott, kezét az arca elé kapta, látni se bírta.

Kim Dzsongun bejelentését kétkedéssel fogadta a külvilág. Amióta hatalomra került, Kim Dzsongun mindössze egy atomkísérlet felett elnökölt, 2013 elején, és ez csak a harmadik volt az ország történelmében. Egy viszonylag kicsi, egyszerű atombombát robbantottak fel, amely nem tűnt úgy, hogy nagy ugrást jelentene Észak-Korea műszaki fejlettségében.

Titkosszolgálatok és atomfegyver-szakértők a hidrogénbombával fenyegetőzést jellegzetes észak-koreai túlzásnak tartották, és elutasították azt a feltevést, hogy Kim Dzsongun rendszere képes lenne előállítani maghasadásos és magfúziós technológiát egyaránt igénylő termonukleáris szerkezetet.

Kételyeik igazolódni látszottak egy hónap múlva, amikor Kim Dzsongun parancsot adott az uralma alatti második atomkísérletre. A rezsim ezt hidrogénbombának határozta meg. Az okozott rengéshullámokat elemezve a kívülálló szakértők kijelentették, hogy ez „pofonegyszerű” atombombának tűnik. A hatóerejét körülbelül hat kilotonnára becsülték, ami nagyjából a 2013-as atomkísérlet bombaméretének felelt meg.

A Little Boy nevű atombomba, amelyet az Egyesült Államok ledobott Hiroshima japán városra 1945-ben, hatóerejét tekintve tizenöt kilotonnás volt, a néhány nappal később Nagaszakira ledobott Fat Man pedig húsz kilotonnás.

De a bomba kis mérete feletti ilyen gúnyolódás átsiklik a lényegen. A bejelentés benevezés

volt. Kim Dzsongun elindult a hidrogénbomba-futamban.

Ugyanebben az időben a Nagy Utód felállított egy egészen más jellegű hadsereget: egy kiberhaderőt. Pontosan úgy, ahogy Észak-Koreát képtelennek tartották atomfegyverek előállítására, másodrangúnak gondolták hackerkedés terén.

Észak-koreai hackerek évek óta bütyköltek az interneten anélkül, hogy különösebb riadalmat okoztak volna. 2009-ben egy bizonyos Sötét Szöul Gang támadás alá vett dél-koreai bankokat és tévéadókat, olykor információgyűjtés céljából, de általában egyszerűen csak zavarkeltés végett.

De az állam hackertevékenysége hatványozottan megnőtt Kim Dzsongun alatt. Dél-Korea körülbelül 1,5 millió észak-koreai hackertámadás célpontja minden egyes nap – ami másodpercenként tizenhét próbálkozást jelent – a dél-koreai illetékesek közlése szerint.¹

Phenjan hackertámadásokkal aszimmetrikus hadviselésre állt át, jelentette ki a Dél-Koreában állomásozó amerikai csapatok parancsnoka.²

2014 végén Észak-Korea dermesztő szemléltető példával szolgált ehhez az elmélethez. Az első célpont a Sony Műsorszóró volt, bosszúból *Az interjú* című filmért, amely azzal végződött, hogy Kim Dzsongun megszemélyesítője Katy Perry zenéjére tűzgolyóban felrobban.

Amikor a film híre felröppent 2014 júniusában, Phenjan felbőszült azon, hogy a stúdió el mer játszani az észak-koreai vezető elleni gyilkossági kísérlet gondolatával. Könnyörtelen ellenintézkedéseket ígért, ha bemutatják a filmet.

Egy hónappal a tervezett karácsonyi bemutató előtt egy Béke Óreinek nevű csoport levélvírust küldött a Sony alkalmazottainak, és közülük néhányan rá is kattintottak. A dolog kínos következményekkel járt a Sonyra nézve, adatok törölődtek le, fizetési listák és ügyvezetők közti piszkos e-mailek kerültek nyilvánosságra. A csoport ezután azzal fenyegetőzött, hogy szeptember 11-hez hasonló terrortámadásokat tervez *Az interjú* műsorra tűző mozik ellen. Az összes nagy mozihálózat ejtette a filmet.

Az FBI bejelentése szerint egyértelmű bizonyítékok mutatnak arra, hogy Észak-Korea a támadás elkövetője. Az Igazságügyi Minisztérium vádat emelt egy észak-koreai férfi ellen azzal, hogy ő szervezte meg a hackelést a Felderítő Főhivatal megrendelésére. Ennek a hadsereg keretein belül működő elit kémszervezetnek van egy hacker részlege, az úgynevezett 121-es hivatal.

Kim Dzsongun rezsime tagadta, hogy bármi köze lenne a dologhoz, de „jogos cselekedetnek” nevezte a hackelést.

Észak-koreaiakat vádoltak azzal is, hogy tagjai a két merész hekkertámadás mögött álló „Lázár-csoport”-nak.

Az első egymilliárd dollár elemelését célozta meg Banglades központi bankjából 2016-ban. A hackerek banki alkalmazottaknak adva ki magukat utalásokat indítottak el a SWIFT globális elektronikus rendszerén keresztül. Egy elütési hiba miatt megghiúsult a támadás, de a hackereknek így is sikerült ellopniuk 81 millió dollárt. Az FBI ezt a történelem legnagyobb hackerzsákmányának nevezte.³

Aztán 2017-ben a hackerek bevetették a zsarolóprogramot tartalmazó WannaCry 2.0 vírust, amely megfertőzött több mint 230 ezer számítógépet 150 országban. Titkosította az áldozatok számítógépén az adatokat, és pénzt követelt a hozzáférés visszaállításáért. Az áldozatok között volt a brit egészségügyi ellátórendszer, amelyet megbénított a támadás. Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia egyaránt Észak-Korea számlájára írta a támadást, de Észak-Korea megint csak tagadta, hogy benne lenne a keze. A műszaki szakemberek azonban kijelentik, hogy a hackerek

bőven hagytak hátra bizonyítékot forráskódok, IP-címek és e-mail-adatok formájában, amelyek alátámasztották Észak-Korea bűnösségét.

Az észak-koreai hackerek ezután hatalmas mennyiségű adatot – mintegy 235 gigabyte nagyságrendben – loptak el dél-koreai katonai hálózathoz. Olyasmik voltak köztük, mint titkosított haditervek háborús szükséghelyzetre és egy „elmozdítási terv” Kim Dzsongun leváltására. Aztán, 2018 elején Észak-Korea került gyanúba azzal, hogy ellopott 530 millió dollár értékű digitális fizetőeszközt a Coincheck japán kriptovaluta-tőzsdéről.

Lépésről lépésre a hackerek egyre kifinomultabbnak és agyafúrtabbnak mutatkoztak.

Egy becslés szerint a Felderítő Főhivatal hackerei több mint száz bankot és kriptovaluta-tőzsdét támadtak meg szerte a világon 2016 óta, melyek során több mint 650 millió dollárt csentek el.⁴

Az észak-koreai rezsim aktívan tenyészt ki elithackereket, hogy aztán beléptessék őket a Felderítő Főhivatal 121-es hivatalába. Azokat a tanulókat, akikben lehetőséget látnak – némelyik még csak tizenegy éves –, speciális iskolákba küldik, majd onnan az Automatizálási Egyetemre, Észak-Korea számítástechnikai katonai akadémiájára. Öt évig tanulják a hackelést és a vírusok gyártását. Úgynevezett „hackatlonokon” versenyeznek, fejtörőket és hackertámadás során felmerülő problémákat oldanak meg rendkívül szűk időhatárokra belül. – Hat hónapon át éjjelnappal erre a versenyre készültünk – számolt be róla egy hajdani diák.⁵

2018 folyamán a phenjani illetőségű diákok rendszeresen a legjobbak közt voltak, időnként nyertek is a CodeChef indiai szoftvercég versenyén.

A hackelés az ország legerősebb fegyvere, jelentette ki egy másik hajdani diák. Észak-Koreában ezt „titkos háborúnak” nevezik, tette hozzá.⁶

Amerikai hírszerző irodák szerint Észak-Korea hackerügynökei ezernél is többen élnek és dolgoznak külföldön, ahol jobb a hozzáférés az internethez. Többségük Kínában állomásozik, de dolgoznak Oroszországban és Malajziában is.

Egyetlen feladatuk van: pénzt keresni Kim Dzsongun rendszere számára bárhogyan – malware-rel, zsarolóprogrammal, adathalászattal, szerencsejáték-oldalak feltörésével –, amíg el nem érik céljukat. A legjobbak évi 100 ezer dollárt is kereshetnek – 90 ezret a rezsimnek, 10 ezret maguknak.⁷

Az ilyesfajta források egyre fontosabbak lesznek a Nagy Utód számára, ahogy a nemzetközi szankciók elzárják a törvényesebb üzletek pénzcspajait. Ha nem tud keresni, akkor lop.

Kim Dzsongun más módon is munkálkodik azon, hogy felkeltse a külvilág, de különösen annak a nemzetnek a figyelmét, amelyet az észak-koreai rezsim „aljas amerikai gazembereknek” nevez.

Ideje volt néhány újabb túszt ejteni – amerikai túszoikat. Ez jó módszernek bizonyult az amerikai érdeklődés fókuszálására a múltban.

Azok közül, akiket Észak-Korea korábban őrizetbe vett, sokan koreai gyökerű amerikaiak voltak, akik misszionáriusként dolgoztak a határon, vagy üzleti tevékenységgel álcázták hittérítő munkájukat. Kim Dzsongun első hivatali évében a letartóztatták Kenneth Baet, koreai származású amerikai misszionáriust, aki a kereszténységet próbálta terjeszteni Észak-Koreában. Azzal vádolták, hogy támaszpontokat állított fel Kínában azzal a céllal, hogy megdöntse Kim Dzsongun rendszerét, és tizenöt év kényszermunkára ítélték. Két évet töltött fogságban, ennek egy részében a földeken dolgozott, másik részében különböző orvosi panaszokkal kezelték a Phenjan diplomatanegyedében álló Barátság Kórházban. Ez az egyetlen hely, ahol engedélyezve

van a külföldiek kezelése.

Aztán a rezsím lefogta Matthew Millert, egy Kaliforniából jött zavarodott fiatalembert, aki Phenjanba érkezve összetépte az útlevelét, és politikai menedékjogot kért. Őrizetbe vették, ami szemlátomást egy terv részét képezte, nevezetesen hogy letartóztassák, és ő dokumentálhassa, milyen az élet az észak-koreai börtönökben. Nyolc hónapot töltött fogságban.

Ezután következett Jeffrey Fowle, egy ötvenhat éves, szemüveges útkarbantartó munkás Ohióból. Turistaként utazott Észak-Koreába, poggyászába berakott egy kosárlabdát, amelyet a Harlem Globetrotters daytoni előadásán vásárolt. Fowle aláíratta a játékosokkal, és a dedikálás közben elmondta nekik, hogy szándékában áll elvinni a labdát Észak-Koreába.

Úgy képzelte, hogy egyenesen Kim Dzsongunnak fogja odaajándékozni. Emellett magával vitt egy türkizkék fedelű, koreai nyelvű Bibliát, amelyet a Cshongdzsini Tengerészklub végcéjében hagyott abban a reményben, hogy egy rejtőzködő keresztény majd megtalálja és megosztja. Az észak-koreai, aki megtalálta, azonnal beszolgáltatva, elindítva egy eljárást, amely végeztével Fowle csaknem hat hónapot töltött észak-koreai javítóintézetben.⁸

A keresztényeket nem látták szívesen egy olyan országban, ahol csak egyetlen istenségnek volt hely – magának Kim Dzsongunnak. A koreai származású amerikaiakat pláne nem látták szívesen, mert ők beszélték a nyelvet, és a Kim-rezsím szemében a koreai nép árulói voltak. Ezért ők lettek az elsődleges célpontjai a letartóztatásoknak.

A rezsím a jól bevált módszert alkalmazta. Általában fogva tartotta az őrizetbe vettek, amíg egy kellően magas rangú követ az Egyesült Államokból el nem jött kiszabadítani őket. Az egykori elnök Jimmy Carter és Bill Clinton is utazott már korábban Phenjanba kihozni amerikai őrizeteseiket. Ezeket a látogatásokat úgy lehetett beharangozni az észak-koreai médiában, mint annak jelét, hogy fontos emberek jönnek leróni tiszteletüket a nagy hatalmú észak-koreai vezetőnek, akik majd a Nagy Utód kegyeit keresik.

2015 végén azonban egy fiatal amerikai egyetemista olyasmit követett el, amiért egy egyesült államokbeli diákbulin esetleg az egyetemi rendőrség megrovását vívhatta volna ki, ám Észak-Koreában halálos vétségnek bizonyult.

Otto Warmbier épp csak betöltötte a huszonegyet. A vagyonos cincinnati családból származó, jól tanuló fiatalembernek a használtruha-boltok vicces feliratú pólói voltak a gyengéire. A rangos Virginiai Egyetemre járt közgazdász szakra, és tanulmányi úton volt Hongkongban. Még nem sokat látott a világból – Kubában járt a családjával, Londonban tanult, Izraelben a zsidó gyökereit kereste –, és úgy döntött, hogy útban Hongkongba ellátogat Észak-Koreába.

Kezdetben három Warmbier, az apa, Fred és a fiai, Otto és Austin készültek Észak-Koreába utazni a Koryo Toursszal, a legtekintélyesebb pekingi utazási irodával, amely vállalja külföldi turisták utaztatását. Az egyéni utazás nincs megengedve Észak-Koreában, de a Koryót működtető britek jó referenciákkal rendelkeztek ezen a téren.

Végül csak Otto utazott el. A Young Pioneer Tourst vette igénybe, ez az ő korosztályát megcélzó cég a Szovjetunió kommunista ifjúsági szervezetétől kölcsönzi a nevét, és utazásokat hirdet meg „olyan helyekre, ahonnan az anyád távol akarna tartani”. Az egyik phenjani utamon találkoztam egy ilyen turistacsoporttal. Dél előtt tizenegy óra körül keresztülsétáltam a vízipark kávézóteraszán, és azt láttam, hogy épp korsó söroket rendelnek. A túravezető vadul flörtölt egy ott tartózkodó észak-koreai nővel. Emlékszem, akkor arra gondoltam, hogy garantáltan maguk alatt vágják a fát.

Azon a december 29-én Otto elrepült Pekingből Phenjanba egy ötnapos, négyéjszakás

szilveszteri bulitúrára. Eleinte minden a legnagyobb rendben ment. Otto a túra többi résztvevőjével fotózkodott Kim Ir Szen és Kim Dzsongil huszonkét méter magas bronzszobra előtt Phenjan központjában, miközben a helybeliek a hóban gázolva siettek leróni kötelező tiszteletüket. Elment arra a bizarr zenés előadásra, amivel az észak-koreai gyerekek rukkolnak elő a kívülállóknak. Széles mosollyal az arcán hógolyózott pár helybeli kiskölyökkel egy jeges autóparkolóban.

Szilveszter napján a túracsoport leutazott a két Koreát elválasztó demilitarizált övezetbe, ami egy igen népszerű megálló az észak-koreai turisták programjában. Amikor visszaérkeztek Phenjanba, vacsorázni mentek, kicsit söröztek, majd elindultak a Kim Ir Szen térre megnézni a monumentális tűzijátékot. A csoport az ivással ezután se hagyott fel, ami a huszonvalahány éveseknek nem is szokása szilveszter este.

Éjfél után kezdtek a dolgok rosszra fordulni Otto Warmbier számára. Talán sose tudjuk meg, mi történt éjfél és hajnali négy közt, amikor Otto szobatársa, a brit Danny Gratton visszatért a szobájukba, és az amerikaiakat az ágyban találta.

A rezsिम hivatalos nyilatkozatában azt állítja, hogy az éjjeli órákban Otto behatolt a szálloda személyzeti folyosójára, és levett egy nagy propaganda-feliratot, amelyen ez állt: „Vértezzük fel magunkat Kim Dzsongil hazafiságával!” A rendszer ezt az állammal szembeni „ellenséges cselekedetnek” minősítette, és feltartóztatta Ottót a phenjani repülőtéren január 2-án, amikor felszállni készült a járatára.

Ám a rezsिम csak három hét múlva, egy atomkísérlet és egy nagy hatótávú rakéta kilövése után jelentette be, hogy fogva tartják Ottót. Csak február végén mutatták meg a nyilvánosságnak, a zavarodott fiatalembert kamerák elé állították Phenjanban, hogy előadjon egy bizarr, előre megírt beismerő vallomást.

Azt mondta, hogy a családja legatyásodott – nem gatyásodott le –, és hogy valaki az ohioi metodista egyházból – Otto zsidó volt – rávette, hogy lopja el a feliratot mintegy „trófeaként” 10 ezer dollár fejében. Azt is mondta, hogy a felbérelésébe belefolyt a Központi Hírszerző Iroda, a CIA és egy titkos diákszervezet is a Virginiai Egyetemen, a Z Társaság.

Otto rendkívül megrendültnek látszott, és miután elmondta, hogy „életem legnagyobb baklövését követtem el”, esetlen bocsánatkérő mozdulattal derékgig hajolt.

Tudta Kim Dzsongun, hogy mi folyik Ottóval? Kezdetben valószínűleg nem. A rendszer hivatalnokai nem kérnek engedélyt arra, hogy megvédjék a vezető becsületét. De Otto letartóztatása után egy ponton biztosan tájékoztatták Kimet az új túszeről – a fehér amerikaiakról, ami fontos, hiszen Észak-Korea különbséget tesz fehér amerikai és koreai etnikumú amerikai közt. Kim Dzsongunak tudnia kellett, hogy ez a fiatalember nyerő lap lehet az amerikai elnökválasztás évébe lépve.

Két héttel az első bizarr bemutató után Otto újra megjelent a kamerák előtt. Március 16-án összebilincsel kézzel bevezették egy bírósági tárgyalóterembe, ahol egyórás koncepció per végén tizenöt év kényszermunkára ítélték. Ez elképzelhetetlen kilátást jelentett a huszonegy éves fiatalembernek, aki már tíz hetet eltöltött észak-koreai fogságban, magánzárkában.

Másnap a rezsिम nyilvánosságra hozott egy szemcsés biztonságikamera-felvételt időbélyeggel: újév napja, éjjel 1 óra 57 perc. A videón egy magas alak látszik – az arca nem kivehető –, ahogy bemegy egy folyosóra, és levesz egy plakátfélét a falról. Leteszi maga elé a padlóra, és a felvétel megszakad. Lehetetlen kijelenteni, hogy ez az illető Otto-e vagy sem, és minden furcsa a videó körül: ahogy az alak egyenesen a plakáthoz megy anélkül, hogy körülnézne, nincs-e ott valaki, ahogy leteszi egyből a padlóra, és az a körülmény, hogy égnek a

lámpák az áramhiány sújtotta országban. Sok épületben jártam Észak-Koreában, ahol a lámpáknak igazság szerint égniük kellett volna, de nem égtek.

Mire az észak-koreai rezsim nyilvánosságra hozta a kamerafelvételt, Otto már elszenvedte azt a károsodást, ami majd a halálához vezet, mert valami történt a diákkal az ítélethirdetés éjszakáján. Az észak-koreaiak azt nyilatkozták, hogy spenótot és sertéshúst evett, amitől botulizmus alakult ki, és a kapott gyógyszerre a szervezete rosszul reagált. Egyes megfigyelők úgy gondolják, hogy a kétségbeesett fiatalember megpróbálhatta megölni magát a cellájában, és ezt túl későn fedezték fel. Nem valószínű, hogy valaha is biztosan tudni fogjuk, hogy mi történt Ottóval aznap éjjel.

Az viszont nem kétséges, hogy kómába esett. A Barátság Kórházba szállították, ahol Kenneth Baet is kezelték. Minden gonoszság és provokáció ellenére az észak-koreai rezsim nem akarja, hogy amerikai vér tapadjon a kezéhez. Korábban a Baehoz hasonló idős vagy beteg őrizeteseket szabadon engedték vagy kezelték a kórházban. Egy halott fogoly nem nyerő lap semmiféle játszmában.

Ebben az esetben úgy tűnik, a biztonsági szolgálatok pánikba estek, Ottót rejtegették és megpróbálták eltüntetni a nyomokat ahelyett, hogy tájékoztatták volna az illetékes hatóságokat Otto állapotáról, és engedték volna hazatérni orvosi kezelésre. Talán azt hitték, felépül, talán későn eszméltek rá, hogy nem fog.

Amikor hat héttel az ítélethirdetés után megérkeztem a Yanggakdo Hotelbe, azonnal kérelmeztem, hogy beszélhessek Ottóval. Arra gondoltam, hogy ennek talán nem lesz akadálya, ugyanis a korábbi őrizeteseket elővezették a látogató újságíróknak. Azt is megkérdeztem, nem láthatnám-e azt a folyosót, ahová Otto állítólag bement ellopni a plakátot. Egyik kérésem se talált meghallgatásra.

A hetekből hónapok lettek, és még mindig nem volt semmi nyoma Otto Warmbiernek. Az észak-koreai Külügyminisztérium tisztviselői már szóba se álltak a svéd diplomatákkal, akik az Egyesült Államokat képviselik Phenjanban a két ország közti diplomáciai kapcsolat hiányában.

Egy közvetítő elmondta nekem, hogy az észak-koreaiak hadifogolynak nyilvánították Ottót és a fogságban tartott másik három férfit – mindhárman koreai származású amerikaiak, és misszionáriusi tevékenységet folytattak. De azt is megtudtam, hogy az észak-koreai diplomaták szemlátomást teljesen ki vannak zárva a meccsből.

Az amerikai elnökválasztás közeledtével felreppentek találgatások, hogy a túszoikat adunak tartják a választás utánra. Talán a következő kormánynak engedik ki őket, hogy megleckéztessék Obama elnököt, pontosan úgy, ahogy az iráni diákok móresre tanították Jimmy Cartert azzal, hogy az amerikai nagykövetségen szedett túszoikat mindössze órákkal Ronald Reagan beiktatása után engedték szabadon 1981-ben.

Elérkeztek az amerikai választások. Donald Trump felesküdt az Egyesült Államok új elnökének, és a túszoiknak se híre, se hamva. Változás csak 2017. május elején következett be, nagyjából tizenhat hónappal Otto őrizetbe vétele után.

A külügyminisztériumi főtisztviselő, Cshö asszony Norvégiába utazott egykori amerikai tisztségviselőkkel tárgyalni. Az ilyesfajta megbeszélések nem szokatlanok, az észak-koreaiak az amerikai álláspontról kérdezősködnek, az amerikaiak pedig a normálisabb viselkedésre biztatják őket.

Joseph Yun, az amerikai külügyminisztérium Észak-Korea-felelőse engedélyt kapott, hogy ő is elutazhasson az oslói tárgyalásokra, kifejezetten azzal a céllal, hogy rákérdezzen a négy amerikai szabadon bocsátására. A fjordra néző szállodában zajló tárgyalásokon Yun meggyőzte

Cshöt, hogy jóindulati gesztusként engedélyezze a konzuli látogatást e négy ember esetében, akiket már hónapok óta nem láttak.

Cshö visszarepült Phenjanba, és tájékoztatta a biztonsági szerveket a tető alá hozott egyezségről. Csak ekkor tudta meg, hogy nagyon súlyos gond van. A biztonsági szolgálat közölte vele, hogy Warmbier kómában van tizenöt hónapja a fogva tartása tizenhét hónapjából.

Cshö azonnal felfogta a probléma súlyosságát. Riadóztatott egy észak-koreai diplomatát az ENSZ-ben, aki továbbította a hírt Yunnak. Ez kétségbeesett erőfeszítésekhez vezetett, hogy elintézzék a fiatalember egészségügyi evakuációját. Trump elnök utasítására Yun felkészült, hogy Észak-Koreába utazzon egy amerikai orvossal.

Az észak-koreaiak akartak egy csalit a média megtévesztésére. Világosan látták, hogy milyen súlyos a helyzet. A két ország közti viszony mélypontra süllyedt. Washingtonban és Szöulban komolyan aggódtak, hogy a szavak háborúja tényleges katonai összecsapásba torkollhat.

Ebbe az egészbe gyalogolt bele Dennis Rodman.

Az NBA-bajnok különös módon vált időszerűvé az Észak-Koreába tett legutóbbi szeszgőzös útja óta. Mindeközben a *Celebjeölt* egykori házigazdája az Egyesült Államok elnöke lett; Dennis Rodman pedig kétszer is szerepelt a benne. Ez a kosarast az egyetlen emberré avatta az egész földgolyón, aki egyaránt ismerte Trumpot és Kimet.

Rodman megjelenése ezúttal a tőle megszokottnál is bizarrabb volt. Legújabb szponzora, a PotCoin marihuanás kriptovaluta reklámpólójában érkezett meg Phenjanba. Felvetődött, hogy elnöki megbízottként ment Észak-Koreába. Még magával is vitte Trump *Az üzletkötés művészete* című könyvét.

Kiderült, hogy Rodmant pontosan ugyanakkor hívták meg, amikor az amerikai diplomatacsoport elindult Warmbierért. A kosaras megpróbált még nyár előtt visszatérni Phenjanba, de az észak-koreaiak pár hetet késleltették a beutazását, hogy látogatása tökéletesen egybeessen a titkos amerikai delegációval. Úgy tűnt, az észak-koreaiak azt akarták, hogy tudtán kívül Rodman legyen az elterelő művelet.

Miközben Rodman fürdőzött a rivaldafényben, Yun és az orvos órákig tartó tárgyalásokba bocsátkozott, és végül bejutottak a kórházba, ahol Warmbieret tartották. Csövön táplálták az orrán keresztül, és nem reagált. A betegágy mellett folyó érvelések és a büntetés átváltoztatásáról szóló indítványok átbeszélése után az orvos felkészítette Ottót a hosszú hazaútra. De mielőtt elengedték volna, az észak-koreaiak átnyújtották Yunnak a számlát Otto kórházi kezeléséért, amely 2 millió dollárról szólt.

Annak a Kim Dzsongun-i rezsimnek, amely túsul ejtett egy egészséges fiatalembert egy jelentéktelen szabálysértés kapcsán, majd agyhalottat csinált belőle, és foggal-körömmel ragaszkodott hozzá jócskán több mint egy éven át, megtagadva tőle a tisztességes orvosi kezelést, most volt mersze fizetséget várni az „ápolásáért”.

Yun felhívta a szállodai telefonjáról az akkori külügyminisztert, Rex Tillersont. Tillerson felhívta Trumpot. Utasították Yunt, hogy írja alá az elismervényt, hogy ki fogják fizetni a kétmilliót. Az volt a legfontosabb, hogy hazahozzák a fiatalembert.

Otto Warmbier hat nappal később elhunyt egy cincinnati kórházban, nem messze attól a zöldellő kertvárostól, ahol felnőtt. A 2 millió dollárról szóló számla az amerikai pénzügyminisztériumba került. És ott is maradt – kifizetetlenül.

13. fejezet

A NEMKÍVÁNATOS TESTVÉR

„Kim Dzsongun továbbra is csak bábfigura, a tényleges hatalmat a hatalmi elit tagjai gyakorolják. A dinasztikus utódlás egy vicc a külvilág számára.”

Kim Dzsongnam, 2012

Az önkényurak természetesen paranoiás társaság, de senki se tesz paranoiásabbá egy önkényurat, mint a saját testvére. Végére is közös a neveltetésük, egy vérből való; a testvér voltaképp előjegyzésbe vett uralkodó.

Amióta Romulus megölte Remust, hogy megalapítsa Rómát, amióta Káin megölte Ábelt sértett féltékenységében, és amióta Claudius megölte Hamlet királyt, a testvérek gyakorta ott találták magukat a hóhértőkén. Az oszmánok törvényesítették a testvérgyilkosságot: Hódító Mehmed olyan törvényt hozott, amely a hatalmi harcok elkerülése végett megengedi, hogy bármelyik fia kerüljön is a trónra, „megölje testvéreit a nép üdvére”. Módszernek a selyemzsinórral való megfojtást javasolja olyan végrehajtókkal, akik süketek és némák.¹

Kim Dzsongun, aki már könyörtelenül elintézte a bácsikáját, úgy döntött, hogy megfogadja Hódító Mehmed tanácsát, és megszabadul idősebb féltestvérétől, Kim Dzsongnamtól.

Az apjuk ugyanilyen ferdén nézett az ő féltestvére. Amikor Kim Dzsongil trónörökös lett, fenyegetve érezte magát ifjabb féltestvérétől, Kim Phjongiltól, akiről azt beszélték, hogy a markában tartja a hadsereget.

A hetvenes évek végén, miközben a legjobb úton haladt, hogy az apja nyomdokába lépjen, Kim Dzsongil elküldte öccsét egy több mint négy évtizedes diplomáciai kiküldetésre. Kim Phjongil nagykövet lett különböző kelet-európai országokban – Jugoszláviában, Magyarországon, Bulgáriában, Lengyelországban és most a Cseh Köztársaságban. Mind a mai napig Prágában él.

Kim Dzsongnam, aki elsőszülött fiú volt egy olyan kultúrában, amely az elsőszülött fiúkat díjazza, nagyobb fenyegetést jelentett a Nagy Utódnak. Az nem számított, hogy Észak-Koreán kívül élt, egyfajta száműzetésben immár tizenöt éve. Kim Dzsongun nyilvánvalóan nem akarta, hogy az elsőszülött fiú, akinek ugyanaz a mitikus Pektu-vér folyik az ereiben, szerepet játsszon Észak-Korea történelmében.

2017. február 13-án, röviddel reggel 9 előtt Kim Dzsongnam egy elképesztően vakmerő, nagy nyilvánosság előtt zajló orgyilkosság célpontja lett.

Kim Dzsongnam a Kuala Lumpur-i nemzetközi repülőtér fapados termináljában tartózkodott, emberek és tömött bőröndök nyüzsgő forgatagában. Bejelentkezett a fapados AirAsia légitársaság Makaóba tartó járatára, amely tizenöt éve az első számú úti célja volt. Poggyászt nem adott fel, csak egy hátizsákkal érkezett, kísérő nélkül. A pazarló életet élő nemzetközi playboy hírében álló, negyvenöt éves, kopaszodó férfi egy teljesen átlagos utas benyomását keltette.

Amikor a büfénél állt, egy fiatal indonéz nő közelítette meg hátulról, eltakarta a szemét,

aztán mindkét kezét végighúzta az arcán és a száján. Miközben elrohant kezét mosni, megjelent egy másik nő, ezúttal egy vietnámi, aki megismételte a műveletet, majd ő is a mosdóba rohant, és aztán ki a repülőtérről.

A két nő két olyan vegyszert kent Kim Dzsongnamra, amelyek egyesülve egy VX nevű halálos idegmérget, nemzetközileg tiltott vegyi fegyvert alkotnak. Kim a repülőtéri személyzethez fordult segítségért, és az orvosi szobába kísérték, ott inge alól kilógó hassal a székbe roskadt, és a nadrágjába rondított.

A vegyszerek átszívárogtak a nyálkahártyáján. Az izmait folyamatos összehúzódnásra készítették, kezdve a szívével és a tüdejével. A mentőautóban halt meg, útban a kórház felé, alig tizenöt perccel a támadás után.

Kim Dzsongnam halálát számos rejtély övezi. Például utólag kiderült, hogy tizenkét fiola ellenmérget volt nála – köztük a VX-é –, amikor megölték.² Sosem fog kiderülni, hogy miért nem használta egyiket sem.

Ehelyett gyötrelmesen fájdalmas halált halt, a repülőtérs biztonsági kamerái előtt.

Kezdetben kételkedtem benne, hogy az észak-koreai rezsím állhat az ügy hátterében. Észak-Korea követett el orgyilkosságokat korábban, de nem ilyen merész módon, és főleg nem idegenek bevonásával. Azt is furcsának találtam, hogy a nők, Siti Aisyah és Doan Thi Huong, akiket hamar elcsíptek és letartóztattak gyilkosság vádjával, életben maradtak, vallomást tehettek.

Azt állították, hogy fortélyos módon hajtották végre velük a gyilkosságot, azt mondták nekik, hogy egy tévés átverésben fognak szerepelni, és száz dollárt ígértek a munkájukért. Halálbüntetéssel néztek szembe.

De eszembe jutott a régi Észak-Korea. Ez az Észak-Korea, Kim Dzsongun Észak-Koreája tudatosan küldött egy kihívó, nyílt üzenetet a dezertőröknek: bárhol vagytok, el tudunk kapni titeket – és az fájni fog.

Kesztyűt dobott a külvilág elé. Saját hús-vér testvérét ölte meg vegyi fegyverrel egy zsúfolt nyilvános helyen. Na és? A szóbeli elhatárolódás hamar megérkezett, de Phenjant nem fenyegette más retorzió.

A támadás idején alig egy hónapja hivatalban lévő Trump-kormány a határán volt, hogy észak-koreai diplomatákat engedjen New Yorkba utazni egy hosszú évek óta első közvetlen tárgyalássorozatra. Ezek a tervek a kukában landoltak, amikor a kormány a Kim-rezsímet tette felelőssé a támadásért. Kevés politikai cselekvőnek volt hozzáférése ehhez a vegyi fegyverhez, és még kevesebbnek volt indítéka rá, hogy használja. De a találkozókat annullálását és néhány újabb szankció bevezetését leszámítva az Egyesült Államok semmit sem tehetett.

A művelettel megbízott észak-koreai ügynökök azonnal elmenekültek Malajziából. Nagy ívben – Jakarta–Dubaj–Vlagyivosztok–Phenjan – elkerülték Kínát. Tudták, hogy a guta fogja kerülgetni a pekingi kormányt, amely a védőszárnyai alá vette Kim Dzsongnamot és a vélekedések szerint talonban tartotta arra az esetre, ha szükségük lenne beiktatni egy új vezetőt a szomszédban.

Az észak-koreai nagykövetet kiutasították Kuala Lumpurból, szégyenét tovább fokozták a róla készült fotók, ahogy a turistaosztályon, középső ülésen ülve repül hazafelé. De hamar elhaltak az arra irányuló törekvések, hogy más észak-koreai diplomatákat is felelőssé tegyenek, miután az észak-koreaiak túsokat szedtek Phenjanban a malajziai diplomaták és családtagjaik közül.

Az országok hamar visszazökkentek a megszokott kerékvágásba. Megválasztották

miniszterelnöknek az Észak-Koreához már régóta megengedően viszonyuló Mahathir bin Mohamadot, és ő nem mutatta jelét, hogy erőltetni kívánna tovább az ügyet. Egy csomó állam gyilkol, jelentette ki egy tokiói konferencián. Lásd Izraelt és Palesztinát. Mi ebben az olyan nagy dolog?

Kim Dzsongnam 1971. május 10-én született Phenjanban, apjának egy nagyon híres és férjezett színésznővel, Szong Hjerimmel folytatott viszonya következtében. Kim Dzsongil rávette a színésznőt, hogy váljon el a férjétől, de a viszonyt továbbra is eltitkolta az apja elől.

Észak-Koreában nem volt bevett dolog gyereket csinálni balkézről és élni egy idősebb, elvált nővel, aki déli, arisztokrata családból származik, és különösen nem, ha valaki a szocialista forradalom továbbvitelének tervét forgatja a fejében. A kisfiú sosem találkozott a nagyapjával.³

Minden titkolózás ellenére Kim Dzsongil odáig volt a fiáért úgy az első tíz évben – amíg Kim Dzsongun és testvérei be nem jöttek a képbe.

„Szavakkal ki nem fejezhető, hogy milyen mélységesen szerette Dzsongil a fiát” – írta Szong Hjerim nővére a királyi udvarban zajló életre visszaemlékező memoárkötetében. – „Az ifjú herceg a hátára véve ringatta álomba nyűgös kisfiát, addig cipelte, amíg az abba nem hagyta a sírást, és olyasformán dűnnyögött neki, ahogy az anyák szokták csitítgatni a síró kisbabát.”⁴

A gyermek megkapott mindent, amit csak kívánt – kivéve a barátokat és a szabadságot. Egy elfalazott házban élt Phenjanban, anyai nagyanyja és nagynénje gondoskodott róla, no meg a nagyszámú cselédség, köztük két felnőtt férfi – egy filmtechnikus és egy festő –, akik elvileg a játszópajtásai voltak. Úgy hívta őket, „az udvari bohócok”. Nyilvánvalóan ugyanazon a módon lettek kinevezve, ahogy a szusizsakács Kim Dzsongunhoz.

Az anyja többnyire távol volt. Lehangolt és vágyakozó lett, miután feladta fényes színészi karrierjét csak azért, hogy úgy kezeljék, mint egy szégyenletes titkot. Az anyánál a gyerek hároméves kora tájékán súlyos mentális zavarok jelentkeztek, amiért orvosi kezelésre Moszkvába utazott és ahonnan már soha többé nem jött vissza.

Kim Dzsongnam a lakóerődben maradt a nagyanyjával és a háziszemélyzettel. A kisfiú „abnormális módon nevelődött, teljesen elzárva a kerítésen túli világtól, egyetlen barátja se volt, nem ismerte a barátokkal való játék örömét” – írta a nagynénje.⁵

Amikor a fiú iskoláskorba ért, a nagynénje beköltözött a házba, hogy valamiféle Viktória korabeli nevelőnő szerepét töltsse be: koreaira, oroszra, matematikára és történelemre tanította Dzsongnamot. Magával hozta a saját gyerekeit: egy Dzsongnamnál tíz évvel idősebb fiút és egy öt évvel idősebb lányt. El se tudtak volna képzelni nagyobb kontrasztot, mint amit hozott nekik ez a változás a megszokott phenjani életükhöz képest.

Az idősebb fiú hamarosan elment egyetemre, magára hagyva Dzsongnamot és a lányt, akit Namoknak hívtak. Kettejük gyerekkora nagyon magányosan telt, Kim Dzsongil megtiltotta, hogy elhagyják a körbekerített házat.

Nevetségesen sok játékuuk volt. A két gyerek, akik gyakorlatilag testvérek lettek, filmeket nézhetek, puskával lövöldözhetnek és golfkocsival száguldozhattak – egy másik univerzumban éltek.⁶

Kim Dzsongun hivalkodó nyolcadik születésnap partiját több mint egy évtizeddel megelőzve, Kim Dzsongnam egy hasonlóan mértéktelen és extravagáns köszöntésben részesült. Kapott egy rendelésre készült, gyermekméretű katonai egyenruhát, marsalli rangjelzéssel. Dicsekedett az igazi katonáknak, hogy az ő egyenruhája jobb.

A kisfiút hamarosan „tábornok elvtárs” néven emlegették – úgy, ahogyan majd a legkisebb testvérét több mint egy évtized múlva, amikor az ő csillaga lesz felemelkedőben, és Dzsongnam kiesik a pikszisből. Az elsőszülött fiú születésnapját káprázatos tűzijátékkal ünnepelték meg, a „Boldog születésnapot, tábornok elvtárs!” köszöntést lóporfüsttel írták fel az égre.

A hatodik és tizenkettedik közé eső többi születésnapra Kim Dzsongil ajándékbeszerző csapatot menesztett külföldre meglepetéseket vásárolni legidősebb fiának. A csapat bejárta Japánt, Hongkongot, Szingapúrt, Németországot és Ausztriát, elköltött 1 millió dollárt ajándékokra a kis hercegecskének. Minden létező videójáték megvolt, amire gyerek akkor vágyhatott, sőt még egy aranyozott játék puskát is kapott.⁷

A nagyanyja aggódott a fiú születésének szerencsétlen körülményei miatt. Ezért amikor közeledett Dzsongnam kilencedik születésnapja, felvetette azt a lehetőséget, hogy menjenek el mindannyian Moszkvába, látszólag azért, hogy a fiú meglátogathassa az anyját. De valójában az alapokat akarta megteremteni ahhoz, hogy mindannyian odaköltözhesse, és a fiú viszonylag normális életet élhessen.

1978 őszén utaztak el: nagymama, nővér/unokatestvér és az ifjú tábornok elvtárs. A Szovjetunió kormányrúdjánál Leonyid Brezsnyev állt, de ez a nagy gazdasági bajok időszaka volt, amit olykor úgy neveztek, „a stagnálás kora”.

Ez nem volt jó időszak Dzsongnamnak sem. A fiú nem szokott hozzá, hogy emberek nyüzsögnek körülötte, és nem élvezte a Szovjetunió végnapjaiban folyó életet. Egyszer az iskolában nem volt hajlandó kimenni a vécére, mert túl piszkosnak találta, és végül bepisilt. A nadrágja aztán megfagyott, mire hazagyalogolt a rettenetes hidegben.

Kimék hazamentek Phenjanba.

1980. újévi bankettje alatt Dzsongnam nagyanyja előállt a B tervvel. Miközben a személyzet azon tűnődött, az asztal nem fog-e összeroskadni a rengeteg enivaló alatt, felvetette azt az ötletet, hogy küldjék el a gyerekeket Svájcba. Svájc semlegessége és tapintatossága bizonyos fokú védelmet ad, mondta, ráadásul a mosdók is garantáltan tisztábbak.

Kim Dzsongil húgának és sógorának tetszett az ötlet, úgyhogy Kim Dzsongil magához rendelt egy franciául tudó külügyminisztériumi tisztviselőt, Ri Szujongot.⁸ A nyolc éves Dzsongnamot a fiaként mutatta be – ez először fordult elő az életben –, és közölte a diplomatával, hogy azonnal utazzon Genfbe, és nézzen körül a Genfi Nemzetközi Iskolában, ebben a magánintézményben, ahol egyaránt tanítanak angolul és franciául. Az alma mater neves növendékei közé tartozott a hollywoodi színész Michael Douglas és az egykori indiai miniszterelnök, Indira Gandhi, valamint számos thai uralkodó.

Csang bácsi is vele ment. Azzal jöttek vissza, hogy a dolog kivitelezhető. Életbe léptették a B tervet.

A nem mindennapi család elköltözött a Genfi-tó partjára egy hatalmas villába, amelyhez úszómedence és szauna is tartozott. A ház 2 millió dollárba került Észak-Koreának. Kim Dzsongil 200 ezer dollár induló költőpénzt adott a különítménynek, majd ezt követően ki kellett jönniük havi 50 ezerből.⁹

Rit kinevezték a genfi konzulátus második emberének, Dzsongnam és nővére/unokatestvére a gyerekeiként lettek feltüntetve: Ri Han és Ri Mahi, illetve Henry és Marie. Az iskola francia részlegén tanultak, javarészt távolságot tartva a dél-koreaiaktól, akik angol tagozatra jártak.

Előrevetítve azt, ami majd Kim Dzsongunra is várt Bernben, Kim Dzsongnam nem egykönnyen találta meg a hangot a többi gyerekekkel. Ez részben amiatt volt, hogy nem beszélt a nyelvet, de amiatt is, mert utálta a többi gyereket. „Felnőttekhez szokott, akik hízelegtek neki,

Tábornok elvtárs, jól van így? Tábornok elvtárs, jól van úgy? Igen, uram! Igen, uram!” – írta a nagynénje. Dzsongnam nem akart játszani a többi tanulóval. Szünetben az osztályteremben maradt, és gúnyrajzokat firkálgatott az „amerikai ördögfajzatokról”, hasonlókat az odahaza látottakhoz.

Dzsongnam gyámjai azonban folyton rettegtek, nehogy történjen valami a fiúval. A nővérét/unokatestvérét vele egy osztályba tették, jöllehet öt év különbség volt köztük. Kibéreltek egy negyedik emeleti lakást szemben az iskolával, hogy szemmel tarthassák, és követték a fiút az iskolai tanulmányutakon.

Csak két évig maradtak Genfben, majd Ri Szujong, akit Ri Csholnak hívtak a pályafutása svájci évei alatt, úgy ítélte, hogy ez túl veszélyes a gyerekeknek. Úgyhogy a csapat visszatért Moszkvába, ahol a „testvérpár” egy francia iskolába járt tovább, hogy ne menjen veszendőbe a Genfben megszerzett nyelvtudás.

Eközben a diplomata, a Ri érzékelte, hogy fordul a királyi széljárás, és gyorsan átállt a család Kim Dzsongun-i ágához. Kinevezték svájci nagykövetnek, Bernbe költözött, és ott is maradt végig Kim Dzsongun iskolásévei alatt. A döntés kifizetődőnek bizonyult. Kim Dzsongun alatt felívelt a pályája, 2014-ben külügyminiszter lett, és azután még magasabb pozíciókba került a Munkapártban.

A rejtőzködő család néhány évig Moszkvában maradt, aztán visszatértek Genfbe, hogy Namok egyetemre járhasson, és Dzsongnam befejezhesse az ott megkezdett gimnáziumi éveket. Addigra Dzsongnam röviden csak Linek szólíttatta magát – ez a felvett családi nevének, a Rinek egy változata volt –, és azt állította, hogy ő az észak-koreai nagykövet fia. Nem nagyon foglalkozott vele senki. Mint majd Kim Dzsongun is megtapasztalja a berni magániskolában, abban a diplomatakölyök olvasztótégelyében, mindenki máshonnan jött, és mindenki egy csomó nyelvet beszélt. Ráadásul az európai srácok nem tettek különbséget Észak- és Dél-Korea közt.

Kim Dzsongnam találkozott egy sor kamaszkorú világfival, akik benépesítették az éjszakai mulatókat. Voltak köztük gazdag arabok, Hilton-örökösök és Charles Aznavour, „a francia Frank Sinatra” gyerekei.

Nehezen viselte el, hogy parancsolnak neki, mondta Anthony Sahakian svájci üzletember, aki Dzsongnammal járt iskolába:

– A szabályokat nem neki találták ki. Azt nem állítom, hogy anarchista volt, de rengeteg órát ellógott, és már azelőtt autót vezetett, mielőtt jogosítványt kaphatott volna.

Volt néhány dolog „Li” körül, amit nem lehetett nem észrevenni. Nem egyszerűen autót vezetett Genfben, hanem Mercedes 600-ast, hatalmas szedánt, a diktátorok kedvenc típusát.

– Abban az időben másra se vágytunk, mint hogy autót vezethessünk, egyszóval nagyon irigyeltük. Ellógtuk az órát, és elmentünk valahová napközben meginni egy kávé – mesélte Sahakian.

Ez az élet a paranoiáról és a privilégiumokról szólt, a titkolózásról és a trükközésről. De Linek sikerült kiélveznie a tinédzserlélet Európában, síelni ment a barátaival, piát vett hamis igazolványával, és ide-oda autókázott a Mercivel.

Ez azonban véget ért 1989-ben, tizennyolc éves korában. Dzsongnam visszatért Phenjanba és abba az életbe, ami aligha lehetett volna szögesebb ellentétben az ő szabadon csapongó ifjúságával Európában. Dzsongnam beszélt Genfben a gimnáziumi barátainak nyomasztó „palotabeli életéről”.

– Ott mindene megvolt, amit csak kívánhatott, de teljesen áthatotta a mélységes

kilátástalanság – mondta egy másik régi gimnáziumi barát.

Mindenknek a tetejébe azt kellett felfedeznie, hogy az a szeretet, amivel az apja egykor elhalmozta, most egy új családra irányul. Benne két kisfiúval, Dzsongcshollal és Dzsongunna. A kisebbik ekkor ötéves volt.

Most az apja alig tartózkodott abban a lakóerődben, ahol a család Dzsongnam-ága élt. A bent lévők elfogta a rivalizálás. Meg voltak győződve arról, hogy a másik nő, Kim Dzsongun anyja egy áskálódó hárpia, aki ellenük hangolja Kim Dzsongilt. Azt tárgyalták ki, hogy az a másik nő mennyire kövér – nem valószínű, merthogy táncosnő –, és azon gúnyolódtak, hogy félig japán. Elnevezték Pangcsikónak, a „pimpós orr” és egy Japánban dívó, koreaiak uralta szerencsejáték, a „pacsinko” szavak becsmérlő zanzásításával.¹⁰

A kilencvenes évek elején világossá vált Namok előtt – ugyanúgy, ahogy a szuszszakács előtt –, hogy Kim Dzsongil a legkisebb fiát, Kim Dzsongunt favorizálja.

Az elsőszülött fiú, akinek hátat fordított az apja, be volt kasztlizva a lakóerődbe, és el se tudta képzelni, miféle élete lesz így. Egyre elviselhetetlenebb lett, állapította meg utólag Namok. Éjszakánként kezdett kilopakodni a lakóerődből, ivott és lefeküdt fűvel-fával. Tovább rontott a dolgokon azzal, hogy a nyilvánosság előtt mutatkozott. Ezen a módon megszegte apja arany szabályát, ablakot nyitott a Kedves Vezető magánéletére.

Kim Dzsongil „minél több időt töltött a másik családdal, annál súlyosabb gondok adódtak a testvéremmel – írta meg nem jelentetett visszaemlékezésében Namok. – Papának könnyebb volt a másik családdal maradnia.”

Dzsongnam és Namok fényűzőn élt Észak-Korea egészéhez képest, amely éhínségbe süllyedt, de ők úgy érezték, hogy egy luxusbörtönbe vannak bezárva, életfogytiglan. Úgyhogy amikor Kim Dzsongil alkut ajánlott a legnagyobb fiának – ha megnősül és gyereke születik, elhagyhatja Észak-Koreát –, boldogan rábólintott.

Kim Dzsongnam 1995-ben megnősült, és fia született, Hanszol, őt követte lánya, Szolhi. A család Makaóba költözött, és két villalakást vásárolt egy zárt közösségi lakóparkban.

Dzsongnam később egy másik észak-koreai nővel került kapcsolatba, és három gyerekük született. Ők egy pekingi zárt közösségi lakóparkban kaptak helyet.

2011-ben újabb gyereke született egy harmadik nőtől, rebesgették az ismerői. Amilyen az apa, olyan a fia – szokták mondani.

Még a kínos jelenet után is, amikor elkapták a tokiói Disneylandben, és kamerák ösztüzében kitoloncolták, vagy talán épp ezért, Kim Dzsongnam közérdeklődés tárgya lett. Ő volt az észak-koreai uralkodócsalád egyetlen tagja, aki jár-kezel a nagyvilágban, és felismerhető.

A dél-koreai sajtóban szakértők, disszidensek és kormánytisztviselők sűrűn értekeztek megtévesztő magabiztossággal arról, hogy milyen szerepet tölt be Kim Dzsongnam a rezsimben. Magas rangú katonai hivatalnok, vagy a Munkapárt tisztségviselője, vagy épp a félmilliárd dolláros Korea Computer Center, a számítógépes hackertevékenység phenjani főhadiszállásának főnöke.

Arról is cikkeztek, hogy a fiatalabb testvérek összeesküdtek idősebb vetélytársuk megölésére. Merényletet terveztek Kim Dzsongnam ellen, amikor 2002 végén Ausztriába utazott. Két évvel később egy másik gyilkossági kísérletről szólt a fáma, ezúttal Kínában, amelyet két másik követett.

A Kuala Lumpur-i gyilkossági kísérlet után a dél-koreai titkosszolgálat főnöke arról számolt

be a törvényhozóknak, hogy Kim Dzsongnam kapcsolatba lépett az öccsével, és kérte, hogy kíméljék meg az életét. „Nekünk nincs hova mennünk és nincs hova bújnunk. Egyetlen kiutunk az öngyilkosság” – írta állítólag.¹¹

Az elmondások szerint Kim Dzsongnam és nagynénje, Kim Dzsongil húga hosszú részeg telefonbeszélgetésekben keseregtek az ország helyzete fölött. Más politikai elemzők azt állítják, hogy Kim Dzsongil a képességei kipróbálására küldte ki legidősebb fiát a nagyvilágba. Még 2007-ben is szóltak beszámolók arról, hogy visszatért Phenjanba, és a Munkapárt szervezési és irányítási osztályán dolgozik.

Kim Dzsongnam életének nagy része rejtély marad. Annyi tudható, hogy bujkálva élt hazardőrök, gengszterek és kémek közt. Úgy tűnik, hogy miközben a rendszeren kívül volt, valamiféle kapcsolata mégiscsak fűződött hozzá.

Kim Dzsongnam álnevek sokaságát használta, számos útlevele volt, köztük két észak-koreai és egy portugál. Egy korábbi üzleti partnere arról számolt be, hogy kínai útlevéllel is rendelkezett. A koreai mellett beszélt kínaiul, angolul, franciául, oroszul és egész elfogadhatóan japánul.

Ez idő alatt Kim Dzsongnam végig előnyt húzott egyedülálló ismereteiből – veszedelmes úton-módon, ami minden bizonnyal felbőszítette a rezsimet odahaza, és nagyban hozzájárult halálához.

Kim Dzsongnam a CIA informátora lett, azé az ügynökségé, amely híres azon próbálkozásairól, hogy neki nem tetsző diktátorokat megdönt. Amerikai kémekkel szóba állni azonban olyan cselekedet, amely odahaza egész biztosan árulásnak minősült. Márpedig Kim Dzsongnam bizalmas információkkal szolgált nekik, tartótisztjeivel pedig rendszerint Szingapúrban vagy Malajziában találkozott.¹²

Utolsó végzetes utazását követően a biztonsági kamerák felvételei együtt mutatták egy szállodai felvonóban egy ázsiai látszó férfival, akiről megállapították, hogy amerikai hírszerző ügynök. Kim Dzsongnam repülőtéren háttizsákjában 120 ezer amerikai dollár lapult készpénzben. Ez lehetett a fizetség a hírszerzői tevékenységéért, vagy jövedelem a kaszinózási ügyleteiből.

Halála előtt legalább egy évtizeden át Kim Dzsongnam szerencsejáték-weboldalakat üzemeltetett Délkelet-Ázsia-szerte, köztük Malajziában, mint elmondta egy barátja és üzlettársa, akivel 2007-ben kezdett dolgozni.

Ezzel az üzlettársával Kim Dzsongnam halála napján beszéltem először. Közös ismerős hozott össze bennünket. Repülőgépen ült, és félt. Fedélzeti wifis FaceTime-on beszélgettünk, a végén már kiabált, alig lehetett érteni, mit mond. A bevándorlási hivataloknál feltett pluszkérdésekről és az irodája körül lófráló furcsa emberekről magyarázott.

Tudom ennek az embernek a nevét, nemzetiségét, és a lakhelyét is. Néhány halvány részletet elmondott a munkájáról, mint ahogy az az alvilág tagjaira jellemző, rendkívül gyanakvó volt. És persze nem engedte, hogy éljek ezekkel az adatokkal, úgyhogy az alábbiakban Marknak fogom hívni.

Mark internetbiztonsági szakértő. Egyszer Bangkokban, a méregdrága Shangri La Szállodában bemutatottak egy embernek, aki Johnny Kimnek mondta magát, és szüksége volt egy informatikusra, aki segít neki biztonságban tudni a szervereit.

Marknak fogalma sem volt, hogy ki ez az ember vagy hogy honnan való, de tudta, hogy vaj van a fején. A munka, amit végzett, törvénytelen volt. Szerencsejáték-weblapokat működtetett, nem is keveset. Általában a kaszinók, de különösen online kaszinók a pénzmosás közismert

csatornáit.

Egyszer 2009-ben, tévzés közben, Johnny odafordult Markhoz, és azt mondta: – Szeretném elmondani neked, ki vagyok. Kim Dzsongil fia vagyok. Kim Dzsongnamnak hívnak. – Mark nem tudta, mit válaszoljon, nem sokat tudott Észak-Koreáról. Tovább dolgoztak együtt a Johnny által üzemeltetett számos internetes szerencsejáték-oldalon, ahogy addig.

Mark elmondta, hogy volt két észak-koreai szakember is, akik gyakran dolgoztak Kim Dzsongnam keze alá. Makaóban közvetlen üzleti kapcsolatban állt a szerencsejáték-ipar két titánjával: Stanley Hóval, a Hazárdkirállyal, akinek körülbelül húsz játékkaszinója volt Makaóban, sőt még Phenjanban is egy, és Csan Meng Kammal, az egykori törvényhozóval, azóta szintén kaszinótulajdonossal. Kim Dzsongnam szeretett lebzselni a Lisszabonban, Ho egyik makaói játékkaszinójában, vagy Csanében, az Arany Sárkányban. Üvegszámra rendelték a vodkát és a whiskyt, mesélte Mark.

– Egy csomó befolyásos embert ismert – tette hozzá. – Kínaiak, angolok, portugálok, amerikaiak, szingapúriak, őt Makaóban mindenki ismerte.

Makaónál jobb helyet elképzelni se lehetett volna ahhoz, hogy Kim Dzsongnam tisztára moshassa azokat a hamis százdolláros bankókat, melyeket Észak-Korea tömegével gyártott a kétezres évek elején, magyarázta Mark. Egyszer még őt is ezekkel a hamisított Benjaminokkal fizette ki. Szuperdollároknak nevezték őket, mert annyira tökéletes hamisítványok voltak. Az amerikai kormány büntető intézkedéseket léptetett életbe egy makaói bank, a Banco Delta Asia ellen 2006-ban, azzal vádolva, hogy segítette az észak-koreai kormányt a pénzmosásban és a hamisított amerikai valuta terjesztésében.

Makaóban az elsőszülött fiú élvezte a nagyvárosi létet, az úri kaszinókba járást és a mértéktelen italozást. Barátnői voltak egész Ázsia-szerte. Hatalmas tetoválások, sárkány és koi ponty borították a testét az ázsiai szervezett bűnbandák megszokott stílusában. A jakuza és a kínai triádok bűvöletében élt, árulta el Mark.

Kváziszáműzetése során Kim Dzsongnam végig kapcsolatot tartott fenn a rezsimmel. Különösen jó viszonyban maradt a „bácsikájával”, a gazdaságreformert Csang Szongthekkel, akivel gyakran beszélgetett.

Haza ritkán látogatott. 2008-ban elrepült Phenjanba, amikor az apja szélütést kapott. Még Franciaországba is elment, hogy utánanézzon kórházi kezeléseknak az apja számára. Ez útja alatt találkozott Eric Claptonnal is, ezt Kim Dzsongnam mesélte Marknak. Úgy tűnik, hogy a Clapton-rajongás erősen áthatja az egész Kim családot.

Az apja halála utáni hetekben ismét Észak-Koreába utazott, de nem kereste fel ifjabb féltestvérét, az akkorra már legfőbb vezetőt, és nem ment el a temetésre sem.¹³

– Kicsit aggódott, hogy mi lesz velem, miután az öccse átvette a hatalmat – mondta Mark, és hozzátette, hogy Kim Dzsongnam sosem beszélt neki arról, hogy szerepet akart volna magának Észak-Koreában. – Boldogan élte a maga életét. Boldog volt, hogy a gyerekei, a feleségei és a szeretői nem Észak-Koreában élnek.

Amikor találkozott régi iskolai barátaival Genfben és Bécsben, azt mondta nekik, hogy üzleti úton van a városban. Tárgyalásokat folytat Európában nagyon gazdag ázsiai ügyfelek, például kínai újgazdagok megbízásából, akik 30 ezer dollárt költenek borra és ingatlanra Svájcban. – Ilyesmik. Semmi piszkos ügy – mondta Sahakian, Dzsongnam egykori osztálytársa a Genfi Nemzetközi Iskolában.

Kim Dzsongnam imádta a borokat és a szivarokat. Nagyvilági ember volt, vagyont érő karórakkal a csuklóján, de Sahakian tagadta, hogy valaha is látta volna tanújelét alkoholistaként.

playboy, hazardőr hírnevének.

Sahakian nem feszegette, de volt egy olyan érzése, hogy Kim Dzsongnam tényleg azért dolgozik, hogy megéljen, hiszen testvére elzárta a pénzcspot. Az utolsó genfi útján nem a Vier Jahreszeitenben szállt meg, hanem egy hostelben.

Sahakian elküldött nekem egy közös szelfit, amelyet Bernben csináltak. Két idősödő, borostás férfi látszik rajta, ingükbe akasztott napszemüveggel, ahogy mosolyogva néznek az optikába egy Mischa nevű ínycsok hot dogos büfé előtt.

Mindkét barát beszélt arról, hogy az elsőszülött fiúnak mindig a biztonság volt az első. Ügyelt rá, hogy a komputereken a webkamera le legyen takarva, és gyakran átfésülte az irodákat és a lakásait, nincsenek-e rejtett poloskák, mesélte Mark.

Ismert titkos átjárókat az épületek közt, ahol nem voltak biztonsági kamerák, és így észrevétlenül keresztül tudott osonni a városon. Ha japán embereket látott, nagy ívben elkerülte őket, nehogy újságírók legyenek. Pekingben különösen paranoiásan viselkedett, jegyezte meg Mark. Egy egészen régi, még a kétezres évek elején gyártott Nokiát használt, olyan mobiltelefont, amelyet nem lehetett helymeghatározásra használni.

De minden rejtőzködése ellenére Kim Dzsongnam meglepően nyitott volt.

Száműzetésének egész ideje alatt saját Facebook-fiókot használt Kim Cshol név alatt. Rengeteg fotót tett fel magáról, köztük egész csomót különböző makaói kaszinókkal a háttérben. „Élet Ázsia Las Vegasában”, írta az egyikhez.

Amikor a Facebookon használt neve nyilvánosságra került, azonnal üzenetet küldtem mind a száznyolcvanvalahány ismerősének. Így találtam rá Sahakianra. Később majd azt is felfedezem, hogy kapcsolatba léptem Kim Dzsongnam sógorával.

Az elsőszülött fiú rettenetesen sokszor szóba állt újságírókkal is. Japán újságírók vártak rá a pekingi repülőtéren, nyújtogatták feléje névjegykártyáikat. 2004-ben, amikor még nem hangzott el nyilvános bejelentés az utódlásról, Kim Dzsongnam néhányuknak azt küldte e-mailben, hogy az apjának szíve joga eldönteni, hogy kit akar.

Amikor apja egészségi állapota érzékelhetően meggyengült, a melegítőnadrágos Kim Dzsongnam ezzel hártott el egy nyomába szegődött japán tévéstábot 2009-ben Makaóban:

– Így lennék öltözve, ha én lennék az utód?

Később, miután az apja Kim Dzsongunt választotta, a kitúrt báty azt mondta, hogy elvben ellenzi a harmadik generációs vezetést, de a legjobbakat kívánja Kim Dzsongunnak. – Remélem, a testvérem mindent megtesz, hogy jobbra forduljon az észak-koreaiak élete – nyilatkozta, hozzátéve, hogy ő boldogan ajánlja fel a segítségét külföldről.¹⁴

Később még kritikusabb lett, a 2009-es katasztrofális valutaleértékelést hibának nevezte, és kijelentette, hogy Észak-Koreának ideje már „a reform és nyitás” útjára lépni, ahogy Kína tette.

Legélesebb bírálatára 2012 elején ragadtatta magát, alig egy hónappal azt követően, hogy ifjabb féltestvére Észak-Korea vezetője lett. „Késégeim vannak afelől, hogy valaki mindössze két éves vezetési gyakorlattal országot irányíthat” – írta Gomi Jodzsi japán újságírónak, aki két alkalommal találkozott az elsőszülött fiúval, és több mint 150 e-mailt váltott vele.

Ezt a fajta kritikát nem tűrhette a Nagy Utód.

Egy évvel Kim Dzsongnam halála után megtaláltam a nővér-unokatestvérét, Namokot. Negyedszázad telt el azóta, hogy elszökött a Papának hívott Kim Dzsongil markából, fuldokolva a keserűségtől afölött, ahogy az életét feláldozták a „testvére” kedvéért, ugyanis miatta nem

részesülhetett tisztességes iskoláztatásban. Miatta nem járhatott egyetemre. Őt büntették meg miatta, megbüntették, mert az unokafivére – húszéves fejjel – ivott és összefeküdt fűvel-fával.

Namok olajra lépett, francia lett, férjhez ment egy francia férfihoz, akit a moszkvai középiskolában ismert meg, és született két jóvágású, jó kedélyű francia fia.

Még mindig kiváltságos életet él, de ez egy másfajta kiváltságosság. A férjével sikeres vállalkozásba kezdett, nem kis részben jó politikai kapcsolatainak köszönhetően. Nagyon kényelmes életük van. A papírjai szerint Vietnamban született. Az embereknek a származásáról egyszerűen csak annyit mond, hogy koreai.

Nagymértékben kerüli a nyilvánosságot, nincsenek fotók róla az interneten az utóbbi évtizedekből. Léteznek viszont még fotók róla a „testvérével” azokból az évekből, amikor együtt laktak. Nercbundában vagy hagyományos koreai ruhában van, vagy mindketten matróruhában vannak Vonszanban. Vagy odakinn céllövészetben, vagy lenn a tengerparton, vagy az úszómedencében Észak-Koreában.

Ezek a fotók egy memoárkötetből valók, amelyen Imogen O’Neil brit-francia íróval dolgozott, akivel régi középiskolai kapcsolatain keresztül találkozott. O’Neil befejezte a könyvet, amely ezt a címet kapta: *Az aranyketrec – Élet Kim Dzsongillel egy leánygyermek szemszögéből*. Namok azonban megjedte, és a könyv végül nem jelent meg.

Eljutottam a városba, ahol él a férjével, és hagytam neki egy levelet a cégénél. A férje vállalta, hogy találkozunk, és megpróbálta elmagyarázni, hogy Namok miért nem tud és nem akar személyesen találkozni velem. A saját biztonsága érdekében hallgatnia kell az észak-koreai rezsimről, szögezte le.

Namok vértestvérét a rezsim ölette meg, fejbe és mellbe lőtték a lakása közelében Szöul külvárosában. Dél-Koreába disszidált, és rejtőzködő, ám zaklatott életet élt, de a rezsim nem foglalkozott vele. Aztán, pénzsűkében, megjelentetett egy könyvet a királyi udvarról. Pár hónap múlva meghalt.

Ezt követően alázták meg nyilvánosan és végezték ki Csang „bácsit”, aki elintézte Namoknak, hogy Svájcba járjon iskolába, és aki az életébe derűt hozó maroknyi ember közé tartozott, amikor bezárva élt Phenjanban.

És legutóbb, épp most a fogadott testvérét ölte meg a rezsim borzalmas módon és mindenki szeme láttára. Nem kockáztathatja meg, hogy beszél, és ugyanerre a sorsra jusson, mondta a férje.

Nem egészen hittem el, hogy ez a magyarázat Namok hallgatására. Sok jel mutatott arra, hogy még kapcsolatok fűzik a rendszerhez, hogy még haszna van észak-koreaiságából.

Viaskodtam, mit kezdjek felfedezésemmel, Namokkal. Cikket jelentethettem volna meg, felfedve új nevét, és hogy hol él, mivel foglalkozik, és miért gondolom, hogy még mindig egy követ fúj a rezsimmal vagy legalábbis a rezsim támogatóival. Ez nem kis újságírói scalp volna, huszonöt év alatt senki se talált rá.

De ahogy tiszteletben tartom az egyszerű disszidensek névtelenségre vonatkozó kérését a családjuk védelme érdekében, úgy döntöttem, hogy megőrzöm Namok titkát. A gyerekei nem tettek semmit, amivel kiérdemelnének egy olyasfajta figyelmet, amit ez a nyilvánosságra hozatal jelentene a számukra, a dél-koreai és japán újságírók seregét, akik ott lihegnének a sarkukban az egyetemükön vagy a sítúráikon.

Ebből az egész rendellenes tágabb Kim családból Namok volt az egyetlen, akinek sikerült normális mederben élnie. Nem akartam én lenni az, aki ezt szétrombolja.

Akinek az élete azonban a legnyilvánvalóbban veszélyben forgott Kim Dzsongnam halála

után, az nem a nővér-unokatestvére volt, hanem a szókimondó fia, az egyetlen a gyerekei közül, aki valamilyen mértékben a nyilvánosság homlokterében áll.

Hanszol, aki angol nevet, a Donaldot használja, ugyancsak meglepően kritikus hangot üt meg az észak-koreai fejedelmi család tagjához képest. Bár Phenjanban született, Makaóban nőtt fel, a külföldre szakadt gazdag kölykök életének egy másik változatát élte az apjához képest. Az övé boldognak látszik. Magániskolába járt, és tökéletesen, enyhe brit akcentussal beszél angolul. Szókiti a haját, kifúratta a fülét, keresztet hord a nyakában, és van egy csinos barátnője, Sonia.

Feltett fényképeket a Facebookra és kommenteket írt YouTube-videókhoz. „Tisztában vagyok vele, hogy a népem éheznek” – írta egy éhező észak-koreaiakat mutató YouTube-videóhoz fűzött hozzászólásában. De egy másik posztjában azt is nyilvánvalóvá tette, hogy ő rokonságban áll az uralkodó családdal. „ÉLJEN SOKÁ A KNDK!” – szólt hozzá egy másik videóhoz.¹⁵

2011-ben, csak hónapokkal azelőtt, hogy nagybátyja átvette Észak-Korea irányítását, Hanszol Boszniába utazott, hogy a United World Colleges mosztari iskolájában tanuljon. Viszonylagos elszigeteltségben élt néhány hónapig, amíg a dél-koreai sajtó meg nem találta, és a nyomába nem szegődött.

Rendkívüli interjút adott a korábbi finn védelmi miniszternek és az iskola egyik alapítójának. A finn televízió sugározta, és egy világpolgár fiatalembert mutatott be, aki megpróbál normális életet élni az abnormális családjá dacára.

Elmondta, hogy nem tudja, hogyan lett a nagybátyja Észak-Korea diktátora, de az apjához hasonlóan kijelentette, hogy reméli, javulni fognak a dolgok. – Mindig arról álmodom, hogy egyszer visszatérek, és javítani fogok a dolgokon, megkönnyítem az emberek dolgát odaát. Az egyesítésről is álmodom – tette hozzá. Azt is elárulta, nyaranta hazalátogat Észak-Koreába, hogy kapcsolatban maradjon a családjával.

Bosznia után Hanszol következő megállója Franciaország volt, ahol 2013 őszén beiratkozott egy párizsi elitegyetem, a Le Havre-i Sciences Po College kampuszára. Amikor Csang bácsit kivégezték az év végén, a francia rendőrség védelem alá vette Hanszolt.

Volt oka félni, férfi volt, és a képzeletbeli Pektu-vérvonal egyenes ági leszármazottja. Születésénél fogva ugyanolyan örökösödési joga volt a trónra, mint Kim Dzsongunnak, ami a vetélytársává avathatta – legalábbis az országvezető elméjében.

Hanszol az elmondások szerint Makaóban volt, amikor az apját meggyilkolták. Miközben én Kuala Lumpurban tartózkodtam, és a malajziai rendőrség DNS-mintát követelt Kim Dzsongnam holttestének kiadásához, heves találgatások kezdődtek, hogy vajon Hanszol jön-e el mintát adni. Tévéstábok rohamozták meg mind a huszonvalahány ázsiai vágású, menő divatszemüveget viselő férfit, akik leszálltak az AirAsia makaói járatáról.

De ő nem volt köztük. Hanszol, az anyja és a húga inkább lázas menekülésbe kezdett, először Tajvanra, ahol harminc órát töltöttek a kiutazó vízumukra várva. Evakuálásukat segítette az Egyesült Államok, Kína és Hollandia, és gátolta a hírek szerint több társaság, akik igyekeztek megakadályozni, hogy a fiatalember Pektu-vérrel az ereiben elmeneküljön a névtelenségbe, és potenciálisan folytathassa Kim Dzsongun kritizálását – vagy mi több, akár hogy összeesküvést szövhessen ellene.¹⁶

Amint biztonságban voltak valamennyien, Hanszol feltett egy újabb váratlan videót. – Néhány napja meggyilkolták az apámat. Jelenleg az anyámmal és a húgommal vagyok – közölte. Fekete pulóverben volt, és fehér háttér előtt ült, ami akárhol lehetett a világban. A magasba tartotta észak-koreai útlevelét mint személyazonossága bizonyítékát, jóllehet az adatoldal ki volt takarva. De nem is volt szüksége bizonyítékra. Kiköpött apja volt.

A videón köszönetet mondott számos embernek a családja biztonságáért, köztük a szülői holland nagykövetnek. Ez olyan találgatásokra adott okot, hogy talán Hollandiában lehet. De hírbe hozták Franciaországot, Kínát és persze a CIA-t.

A videó a Cheollima Polgárvédők logóját viselte, mely csoportot, úgy tűnik, kifejezetten a videó nyilvánosságra hozatalára alapították – talán a dél-koreai titkosszolgálat. A név egy mondabeli koreai ló neve, de az írásmód kimondottan dél-koreai.

Hanszol e szavakkal fejezte be a videót:

– Reméljük, minden hamarosan jobbra fordul.

Van azonban egy egyenes ági férfi leszármazott a Pektu-családfán, aki szemlátomást biztonságban van, él és virul.

Úgy néz ki, Kim Dzsongcshol, az országvezető vér szerinti bátyja az uralkodói erődházak kolostorfalai mögött él. Ő olyasvalaki, akit Kim Dzsongun jól ismer, és nyilvánvalóan megbízik benne. Ráadásul a báty, akit az évek során nőiesnek, sőt dús keblűnek írtak le, nem tűnik úgy, hogy bármiféle fenyegetést jelentene. Őt a gitározáson kívül semmi más nem érdekli, úgyhogy életben maradhat.

2015-ben egy szép napon az akkori londoni nagykövethelyettes, The Jongho rejtjeltáviratot kapott Phenjanból, benne azzal az utasítással, hogy vegyen jegyeket Eric Clapton 70. születésnapjára a Royal Albert Hall-beli előadására.

Azt nem közölték vele, hogy kinek lesznek a jegyek, de erre nem is volt szükség. Mindenki tudja, ki a legnagyobb Eric Clapton-rajongó Észak-Koreában.

A fontos ember négy napra és három éjszakára jön Londonba, Aeroflot-járáttal Moszkván át Vlagyivosztokból.

The kétszobás lakosztályt foglalt le egy ötcsillagos szállodában – a Chelsea Harbor Hotelben, ahol a luxuslakosztály több mint 3000 dollárba kerül éjszakánként – az érkezőnek, aki úgy tűnt, nagybeteg. Orvossal utazott, aki a közelében kellett hogy maradjon, és nagy kupac pirulát vett be napjában háromszor, mesélte The, szemléltetésül a markát mutatva.

Az izgatott nagykövethelyettes listát írt a legnevezetesebb látnivalókról, és jó észak-koreai tisztségviselő lévén egy csomó tényt és adatot megtudakolt mindegyikhez. Egy látogató nem mehet sehová Észak-Koreában kísérő nélkül, aki felsorolja, hogy az adott tornyot hány téglából építették fel, vagy hogy a Nagy Vezető mikor látogatott oda először. Úgyhogy The dugig volt tudnivalókkal a londoni Towerről és a Parliament Square-ről.

De Kim Dzsongcshol semmi mást nem akart, mint gitárokat nézni a Denmark Streeten, a londoni Soho szaküzletsorában, amely híres a gitárrajongók körében.

Ott, a boltokban Kim Dzsongcshol gitárokat próbálgatott. Nagyon komoly és elszánt volt, és lenyűgözte a bolttulajdonosokat a hozzáértésével, mondta The. A bal kezén az ujjhegyek kérgesek voltak, ami azt mutatta, hogy milyen sokat játszik.

De egyik boltban sem volt kimondottan az a fajta gitár, amit Dzsongcshol akart, úgyhogy The megbízást kapott, hogy kerítsen egy olyat. Talált egy egyedi márkával foglalkozó kereskedőt egy kisvárosban, mintegy negyven kilométerre Londontól, felkeresték.

Megvolt a gitár, és Dzsongcshol megvette. Nagyjából 3000 fontba került. The félrehúzódott, amíg megkötötték az üzletet. Dzsongcshol angoltudása bőven elég volt az alkuhoz. – Megőrült azért a gitárért – emlékezett vissza The.

Aztán Dzsongcshol elment megnézni Claptont a Royal Albert Hallban, nem egyszer, hanem

két egymás utáni este is. Fényképek készültek róla, ahogy fekete bőrdzsekiben és napszemüvegben ül The, egy másik férfi és egy nő társaságában. A nő is rockosan öltözött: zöld bőrdzseki és napszemüveg. Nem a barátnője vagy a felesége volt, árulta el The. Hanem egy gitáros a Moranbong zenekarból.

A második estére odacsődült, órá váró újságírók és fotósok ellenére az észak-koreai fontos ember az elemében volt a Clapton-koncerteken, ahol a „Slowhand” becenevű zenész egész pályafutását átfogó olyan slágerek hangzottak el, mint a *Layla*, a *Tears in Heaven* és a *Wonderful Tonight*.

„Nagyon jól szórakozott, végig énekelte a szöveget” – tudósított egy koncertlátogató.¹⁷

The arról beszélt, hogy Kim Dzsongcshol láthatóan magával ragadta a zene, felállt, vadul tapsolt, mindkét kezét a magasba lökte. Bevásárolt pólókból és más emléktárgyakból. A szállodába visszaérve, még a hangulat tetőfokán, az észak-koreaiak kiürítették minibárjaikat.

A koncertek mellett The úgy intézte, hogy fontos látogatójának kijusson minden jóból Londonban.

– Elvittem egy luxusétterembe a Shardba, de csak csipegetett – mesélte nekem The néhány év elteltével, a London horizontját meghatározó felhőkarcolóra utalva. – Úgyhogy megkérdeztem, mit szeretne enni, és azt mondta, hogy McDonald’s-ot. Így hát elmentünk mekizni, ott már evett, különösen a hasábburgonyát kedvelte.

De még a koncerten vagy sültkrumpli-evés közben sem tűnt úgy sokáig, hogy Kim Dzsongcshol felhőtlenül boldog lenne.

– Ritkán mosolygott. Nagyon hallgatólag volt – jegyezte meg The.

Kim Dzsongun láthatólag ott tudhatta vérszerinti bátyját, ahol akarta: elég közel, hogy szemmel tartsa, és lássa, nem dédelget illúziókat arról, hogy ki a jogos örökös apjuk trónjának. Kim Dzsongcshol nem spicliskedik és nem sok vizet zavar az öccse körül, és biztosan nem szolgál bírálatokkal az újságíróknak.

Ezeket az Eric Clapton-koncerteket leszámítva soha nem mutatkozott nyilvánosság előtt. Nem jelent meg a testvére mellett a katonai díszszemléken, a helyszíni útmutatásokon vagy az egyre gyakoribbá váló atomkísérleteken és rakétakilövéseken.

14. fejezet

A KINCSET ÉRŐ KARD

„Mindaddig folytatjuk önvédelmi képességünk kiépítését, melynek alappillére a nukleáris haderő és a megelőző csapásmérő képesség, amíg az Egyesült Államok és csatlósai a nukleáris fenyegetés és zsarolás eszközével élnek.”

Kim Dzsongun, 2017. január 1.

A Nagy Utód boldog volt – nagyon boldog, keze a csípőjén, az arcán fülig érő mosoly, öntömjénező hurráoptimizmus.

2017 szeptemberében, Kim Dzsongun uralkodásának lassan hatodik évében Észak-Korea bejelentette, hogy az ország „könyörtelen pörölyütést mért az amerikai imperialistákra és csatlós haderőire”.

Az észak-koreai tudósok hidrogénbombát építettek, és az imént robbantották fel a Manthap-hegy alatt az ország északi részén. A detonáció akkora volt, hogy földmegfigyelő műholdak azt mutatták, hogy a 2200 méter magas hegycsúcs jól láthatóan bersokadt közvetlenül a robbanás után.¹

Ezzel a kísérletével Észak-Korea a H-bomba klub legújabb – és cseppet sem szívesen látott – tagja lett, azé a klubé, amely addig a napig hivatalosan csak az Egyesült Államokat, Nagy-Britanniát, Oroszországot, Kínát és Franciaországot foglalta magában.

– Mi most felfegyvereztük magunkat erős, kincset érő karddal a béke védelmére – jelentette ki Kim az észak-koreai előljáróknak, ugyanakkor leszögezte, hogy nincs szükség több atomkísérletre.² Ezzel azt jelezte, hogy Észak-Korea elérte a szükséges technológiai képességet. Főleg újabb kísérleteket végezni, mert „a bomba” tökéletesítve lett.

Kim Dzsongun már így is 1,2 millió katonát számláló hadsereg vezetője volt, a negyedik legnagyobb a világon. Most, harminchárom évesen, ő lett a világ legfiatalabb atomfegyverrel rendelkező vezetője is. Világossá akarta tenni, hogy ez az ő programja. Fotózkodott rakétakilövéseken és hajtóműpróbákon, és ahogy megszemléli a földimogyoró alakú hidrogénbombát, és aláírja a parancsot a felrobbantására.

Kim ígéretet tett, hogy párhuzamosan fejleszti a gazdaságot és az atomprogramot, de a valóságban ez sokkal inkább színjáték volt. Levette ugyan a béklyókat a gazdaságról és engedte virágozni a piacokat, ám az ezekben a kezdeti években tapasztalt gazdasági növekedés inkább a jóindulatú nemtörődömség, elnézés eredménye volt, mint bármi másé.

Mert Kim figyelmét az atomprogram kötötte le, hogy alátámassza igényét Észak-Korea vezetésére – és hogy a külvilág kétszer is meggondolja azt, hogy kötözködni próbáljon vele –, Kim Dzsongun minden állami forrást az atom- és rakéta-programjába ölt.

A világ egy ideig csak kuncogott Észak-Korea nagyhangú kardcsörtetésén. A „stratégiai zseni” Kim Dzsongunból röviddel országvezetővé válása előtt csúfot űztek azzal, hogy fordítva néz a távcsőbe, utána meg azzal, hogy feltűnően rozsdás tengeralattjárón vezeti hadiflottáját. Amikor Kim Dzsongun előállt azzal, amit Észak-Korea kicsinyített atomfegyvernek mondott,

diszkógömbös ábrázolással gúnyolták ki. Az internetet előzönlötték a mémek.

De a Nagy Utód be akarta bizonyítani, hogy nem tréfál. Ahogy belerázódott új szerepébe, egyértelmű előrehaladást akart felmutatni. Muszáj volt hasznot kovácsolnia abból a refrénként hajtogatott jelszavából, hogy Észak-Korea „erős és virágzó ország”, és hamar megtalálta ennek útját-módját az atomfegyverprogramban.

Az első előrelépés papíron történt. 2012 derekán Kim Dzsongun módosította az ország alkotmányát, hogy piederasztálra emelje apját és kőbe vesse atomügyi eredményeit. Az „atom” szó először került bele az alkotmányba. Kim Dzsongil „legyőzhetetlen politikai ideológiájú állammá, atomfegyverrel rendelkező állammá és verhetetlen katonai erejű állammá” tette Észak-Koreát, állapította meg az alkotmánymódosítás.³

A 2013. februári első atomkísérletével és kezdeti rakétakilövéseivel nagyon úgy nézett ki, hogy Kim Dzsongun az alaptalan dicsekvéseknek ugyanazt az útját járja, mint az apja: magasztalja országa műszaki képességeit, és politikai célokra használja a programot.

Az észak-koreai rezsím szereti úgy időzíteni a provokációit, hogy maximális erővel hassanak, és a februári atomkísérlet körüli időben három esemény is volt, amire rányomhatta bélyegét a harsány észak-koreai handabandázás: mindössze pár héttel korábban Barack Obama megkezdte második hivatali idejét az Egyesült Államok elnökeként, pár héttel később pedig Dél-Koreában a konzervatív Pak Kunhje letette az államfői esküt. A kettő közé esett a Nagy Utód apjának születésnapja, az a nap, amelyet Észak-Koreában A Fényes Csillag Napjaként ünnepelnek.

A dolog műszaki oldalát tekintve Kim első atomkísérlete nem volt nagy előrelépés az előzőekhez képest. Az időzítés szemlátomást azt kívánta megmutatni, hogy az ifjú diktátor szilárdan megvetette a lábát. A 2013-ban és 2014-ben fellőtt rakéták sem voltak különösebben figyelemfelkeltők, az elpufogatott rövid hatótávú rakétalövedékekről addig is tudható volt, hogy beletartoznak az észak-koreai arzenálba.

Mindez kezdett megváltozni 2016 közepén. Az év januárjában Kim Dzsongun hírverői azt állították, hogy teszteltek egy hidrogénbombát, ám a robbanás ereje nem vallott hidrogénbombára. Majd napokon belül nyilvánosságra hoztak egy filmfelvételt, amely az állításuk szerint egy ballisztikus rakéta tengeralattjáróról való indítását mutatja, ami jelentős előrelépést jelentene.

Kiderült, hogy a videó digitálisan manipulált, vagyis Észak-Korea ismét jócskán eltúlozhatta képességeit, hogy úgy hasson, mintha előbbre járna, mint valójában. A világ még több nevetésre fakadt az ócska rezsím fölött, amely még a Photoshoppal sem tud bánni. Hogy vehetnék komolyan mint fenyegetést?

De ez megint az az eset volt, hogy Észak-Korea csak a szándékát jelezte. Kim Dzsongunak nem volt hidrogénbombája, nem tudott kilőni ballisztikus rakétákat a víz alól, de akart.

2016-ban, Kim Ir Szen születésnapjára megemlékezésül Észak-Korea kilőtt egy Muszudant, közepes hatótávú ballisztikus rakétát, amely elvileg képes elérni egész Japánt és Dél-Koreát és akár még a Csendes-óceán közepén található Guam amerikai külbirtokot is. A kilövés kudarcral végződött. Egy héttel később egy újabb tengeralattjáróról indított ballisztikus rakéta mondott csütörtököt. Május végén megint egy Muszudan vallott kudarcot.

Júniusban azonban két újabb kísérlet megmutatta, hogy az észak-koreaiak tanulnak a hibáikból, az egyik kísérlet ugyanis sikeres volt. Amíg a külvilág gúnyolódott, Észak-Korea haladt előre, és ez mind a „mindig diadalmaskodó, vasakarató parancsnoknak” volt köszönhető.

– Biztos képesség birtokában vagyunk ahhoz, hogy csapást mérjünk mindenre kiterjedő és

kézzelfogható módon az amerikaiakra a csendes-óceáni hadszíntéren – jelentette ki az örömmámorban úszó Kim Dzsongun, aki felügyelte a sikeres kilövést. Lefényképezték, ahogy ül egy asztalnál, távcsövet tart a kezében, előtte térkép, miközben körülötte magukból kikelt katonatisztek ujjonganak és égnek emelt kézzel hadonásznak.

A rakétákat mobil indítóállványokról lőtték ki, átalakított tehergépkocsikról, amelyeket ki lehet gördíteni bármelyik hangárból vagy alagútból az országban. Már nem rögzített kísérleti állványokról indultak, amelyeket könnyű megfigyelni műholdakról. Ennek illett volna ráébrednie a világot, hogy Észak-Korea emeli a tétet.

Augusztusra elhalt a kudarcba fúlt tengeralattjárós indításokat követő kacaj. Észak-Korea keleti tengerpartja közelében egy tengeralattjáróról fellőtt ballisztikus rakéta simán japán felségvizekbe csapódott. Innentől kezdve a fiaskók megritkultak, és a sikerek megsaporodtak. A rakéták egyre távolabb repültek. Nem egyszerűen a fejlődés volt riasztó, hanem az indítások pusztá száma is. Azt bizonyította, hogy Észak-Koreának komoly arzenál áll rendelkezésére.

2017-ben rakétatudósai három interkontinentális ballisztikus rakétát lőttek ki, az elsőt Amerika születésnapján, július 4-én, a maximális hatás kedvéért. Ez elvileg el tudta érni Alaszkát. A rezsim „ajándéknak” nevezte az „amerikai ördögfattyaknak”.

A hónap végén kilőtt következő rakéta azt mutatta, hogy képes volna elérni Denvert vagy Chicagót. November végére Kim Dzsongun egy újabb kilövést felügyelt, és ezúttal a rakéta hatótávja bebizonyította, gyakorlatilag bármit elérhetne az Egyesült Államokban, beleértve Washington is.

A rezsim azt a képességét még nem bizonyította, hogy egyesíteni tudja a két összetevőt: atomtöltetű robbanófejet célba juttatni nagyon nehéz feladat, a nukleáris szerkezetnek ellen kell állnia súlyos rezgéseknek és roppant hőmérséklet-különbségeknek, viszont kevés elemző kételkedett abban, hogy Kim Dzsongun idővel és további kísérletekkel ezen is túljut.

Egy hiteles atomfegyverrendszer kifejlesztése módot nyújtott Kimnek az Egyesült Államok sakkban tartására, amíg megszilárdítja hatalmát a rendszer felett. Az atomkísérletek és rakétakilövések erősen kihívó jellege ellenére az országvezető valóban hangsúlyozta, miszerint nukleáris fegyvertárát csakis védelmi célokra használná. – Nem fogunk atomfegyvert használni elsőként, hacsak ellenséges támadó haderők nem vetnek be atomfegyvert szuverenitásunk lábbal tiprására – jelentette ki azon a bizonyos 2016-os, nemzedékek óta első kongresszuson.

Atomprogramjában Kim életbiztosítást lát arra, hogy ne juthasson Moammer Kadhafi sorsára. Megelőző csapásra használni öngyilkosság lenne, az amerikai választ a Kim család garantáltan nem élné túl. De néhány atomtöltetű rakéta birtoklása, amely elérheti Washington, segíthet elrettenteni az Egyesült Államokat attól, hogy megtámadja Észak-Koreát. A külvilág számára a „vegyetek komolyan” mondatnak semmi sem ad nagyobb hangsúlyt, mint egy hidrogénbomba és az azt célba juttatni képes technika.

A kísérletek és kilövések fontos belpolitikai üzenetet is hordoztak. Észak-Korea népének Kim Dzsongun ezt mondta: Nézzétek, milyen erős és fejlett állam lettünk az én nagyszerű vezetésem alatt!

Az értékes erőforrások atomprogramba csatornázása módot adott a hadsereg kiengesztelésére is – mely intézmény a legkevésbé sem lehet elragadtatva a képesítés nélküli „marsalltól”. Egy olyan országban, ahol az ünneplésre nagyon kevés az ok, az atomprogram a büszkeség mérhetetlen forrása, még azok közt is, akik szembeszegültek a rendszerrel.

– Emlékszem arra a napra, amikor a nukleáris technológiáról tanultunk – felelte a lelépett TTK-s hallgató, Man-bok, amikor a dolgozatairól kérdeztem. – Emlékszem, mennyire imponált

nekem, hogy a hazám képes volt ezekre a fejlesztésekre, és atomhatalom lett.

Az atomfegyverek és a rakéták beépültek az iskolai tananyagba, a kisebb gyerekeket megtanítják, hogy büszkék legyenek a programokra, a nagyobbakat pedig megtanítják a vonatkozó fizikai folyamatokra. Az általános iskola 2013-ban kiadott *Szocialista etika* tankönyvében látható egy férfi, egy kisfiú és egy Unha-3 rakéta képe. – Ugye, megörvendeztetted a Tisztelt Vezetőt? – kérdezte a gyerek az apját, aki mérnöknek tűnik.

Kim Dzsongun dicséretekkel és élvezetekkel halmozza el minden rendű-rangú tudósait azóta, hogy államvezető lett.

„Kim Dzsongun szerető gondoskodása határtalan a tudósok és technikusok iránt, akik nagy szerepet játszanak az emberek életkörülményeinek javításában és a védelmi képesség fokozásában” – állapította meg az állami média 2013-ban, amikor a Nagy Utód látogatást tett a Kim Cshek Műszaki Egyetemen, a Massachusetts Institute of Technology észak-koreai megfelelőjén. A Kim Dzsongun uralkodása alatt készült egyik legmeglepőbb kép, amely nincs kapcsolatban Dennis Rodmannel, egy új rakétahajtómű földi próbájának utójátékát mutatja 2017 márciusában.

A Tisztelt Marsall barna felöltőben, szélesen mosolyogva a hátán cipeli a program egyik kulcsemberét. A jól láthatóan kínban lévő rakétatudós, aki évtizedekkel idősebb nála, ide-oda billeg Kim hátán, miközben a többi olajzöld katonai egyenruhás tiszt nevet és tapsol.

A jelenet a jelképes nyakban lovaglás koreai hagyományát idézi fel. Fiatalemberek a hátukon viszik a szüleiket, hogy kimutassák, mennyire hálásak nekik. És a koreai esküvőkön a vőlegény a hátára emeli a menyasszonyát, hogy megmutassa, milyen erős, és hogy szándékában áll, ha nem is szó szerint, egy életen át a hátán hordani.

Úgyhogy Kim egyértelmű üzenetet küldött: ezek a szakemberek kiérdemelték határtalan háláját és szeretetét.

Amikor az észak-koreai állami média fényképeket tett közzé az ifjú császárról, ahogy uralkodása hatodik éve végén egy vasárnap reggel megszemlél egy nukleáris szerkezetet, azt a külvilág nem állta meg kuncogás nélkül.

A fényképeken az látszik, hogy Kim a nyakát nyújtogatja egy ezüstös köpenyű fémszerkezet felett, kis dudorral az egyik végén és nagyobbbal a másikon. Azonnal meg is kapta gúnynevét: „földimogyoró”. Az internet kinevette a nagyobbacska grillsütő méretű mókás szerelvénydarabot nézegető diktátort.

Öt sötét Mao-öltönyös atomtudós mutogatta a szerkezet finomabb részleteit az ugyanúgy öltözött Kim Dzsongunnak. És valamennyien kis noteszba jegyzeteltek, láthatólag a vezető gondolatait vetették papírra, jóllehet valójában ők voltak az atomtudósok.

Arra az esetre, ha bárkinek kételyei támadnának, Kim Dzsongun mit akar csinálni ezzel a szerkezettel, egy interkontinentális ballisztikus rakéta orrkúpja állt az előtérben. Az üzenet megerősítésére egy diagram mögöttes falon azt ábrázolta, hogy a robbanófej hogyan illeszkedik a kúpba.

Ez az egész klasszikus észak-koreai nagyozolásnak látszott. Nem az volt.

Néhány órával később szeizmográfok 6,3-as erősségű mesterséges földrengést érzékeltek az ország északi részén. Ez a termonukleáris detonáció hatványozottan erősebb bombából származott a korábban felrobbantottaknál. A lökéshullámok azt mutatták, hogy a szerkezet akár 250 kilotonna hatóerejű is lehetett, vagyis körülbelül tizenhétszerese annak az amerikai

bombának, amelyik elpusztította Hirosimát 1945-ben.

A mért adatok megkérdőjelezhetetlenek látszottak. Hírszerző ügynökségek és nukleáris szakemberek szerte a világon egyetértettek abban, hogy a detonáció volumene termonukleáris kísérletnek felelt meg.

Kim Dzsongunnak gondja volt rá, hogy teljes egészében az ő érdemének tekintsék ezt a fejlődést. Televíziós különadás mutatta, ahogy aláírja a felhatalmazást a kísérlet elvégzésére. Mindenkinek tudnia kellett, hogy ezek az eredmények mind az ő dicsőséges tettei. Ez a bomba az ő gyermeke volt. Az ünnepségek több mint egy héten át tartottak Phenjanban.

A következő hétvégén a nukleáris különítmény a Kumszuszan emlékpalota mauzóleuma előtt fényképezkedett, és a felvétel szinte bohózatba fulladt, mert annyi ember gyűlt össze a két halott vezető képe alatt, hogy lehetetlen volt bárkit kivenni a tömegből, kivéve a nagydarab embert fekete Mao-öltönyben középen elől. De ez volt a lényeg: Kim Dzsongun azt akarta megmutatni, hogy a házilag előállított atomfegyver nagyon sok észak-koreai kemény munkájából jött létre, és hogy ez az erőfeszítés elválaszthatatlanul összefonódott az örökös elnök és a Kedves Vezető víziójával.

Később, egy Phenjan kellős közepén álló fejedelmi vendégházban rendezett hatalmas banketten a káderek „forradalmi lelkesedéssel” megfogadták, hogy megvédik Észak-Koreát „a világ legerősebb atombombájával”, hűséget esküdtek Kim Dzsongunak.

Az ünneppsorozatot koncert koronázta meg Phenjanban, ahol a jókedvű Kim Dzsongun a feleségével és két főatomtudósával sétált be a színházba a várakozó káderek fergegetes tapsvihara közepette. A koncerten olyan lendületes számok hangzottak el, mint a *Dicsőség Kim Dzsongun tábornoknak!* és az *Egy emberként megyünk végig a hűség útján*. Amikor az ifjú vezető képmása megjelent a hatalmas vetítövászonon, „a felajzott hallgatóság lelkes tapsban tört ki”, tudósított az állami média.

– Kivételes robbanóerejű hidrogénbombánk feltétlenül Kim Dzsongun hidrogénbombája, melyet az ő haza és nép iránti buzgó szeretete alkotott meg – jelentette ki a koncerten Ri Mangon, a hadianyagipar irányítója és az atomprogram egyik legfőbb felelőse. Ri és a többi atomtudós végezte el az egész munkát, de tudták, kinek kell átengedni a dicsőséget.

A csillárok vakító fénye megtört a nézőseregben a melleket elborító érdemrendek sokaságán. A taps és az elragadtatás garantált volt. Akiket a hallgatóságba kiválasztottak, mindenki tudta, mit várnak el tőle, de kétség nem férhet hozzá, hogy a lelkesedés egy része szívből jött. Végül is az egész világon elismerték, hogy Észak-Korea látványos tettet vitt véghez.

Odakinn a tágas külvilág döbbenetben állt afölött, hogy egy egy műszaki téren általánosságban ennyire primitív állam, amely képtelen biztosítani az alapvető létszükségleti cikkeket és szolgáltatásokat a népének, megcsinálta a bombát, és nemcsak hogy sikerült eltanulnia a technológiát, hanem még egy évtized arra irányuló szankcióit is kijátszotta, hogy elzárják hozzáférést az anyagi eszközökhöz vagy a szükséges alkatrészekhez.

Siegfried Hecker azonban nem döbönt meg. Észak-Korea a folyamat minden lépésénél szétkürtölte szándékát. A gond az volt, hogy nagyon kevesen vették ezt komolyan.

– A nyolcvanas évek óta jelezték nekünk, hogy ezen dolgoznak – szögezte le nekem röviddel a robbantási kísérlet után. Hecker neves atomtudós, igazgatói posztot töltött be az atombomba szülőföldjén, a Los Alamos Nemzeti Laboratóriumban, mielőtt áttette székhelyét a Stanford Egyetemre. De emellett páratlan rálátása volt az észak-koreai atomprogramra. Amikor Észak-Korea kérkedni akart az eredményeivel, Heckernek szóltak.

Amikor 2010-ben, Kim Dzsongun diktátortanonckodása idején meghívták Észak-Koreába,

Hecker arra számított, hogy ötvenéves technológiával találkozik majd, mint a korábbi látogatásain.

Ehelyett bevezették egy modern urándúsítóba, ahol kétezer egymáshoz kapcsolt centrifuga sorakozott katonás rendben. Heckernek leesett az álla. Ekkor jött rá, hogy „nem fogjuk tudni rávenni őket, hogy hagyjanak fel a bombával”.

A centrifugák, amelyeket Hecker látott aznap, egy világoskék tetejű épületben álltak. Az épület tisztán látható volt az égből.

Amióta Kim Dzsongun hatalomra került, ennek a kék tetejű csarnoknak a mérete megduplázódott. Senki se tudja pontosan, hogy a rezsimnek mennyi hasadóanyaga van, egyes szakértők azt mondják, tizenöt bombára elég; az amerikai hírszerzés szerint talán elég hatvanra, sőt akár hetvenre is. Hecker úgy véli, hogy a Kim-rezsim évi hat-hét bombára elegendő anyagot állít elő.

Sok szempontból nem számít, hogy mennyi nukleáris hatóanyaga van Észak-Koreának. Egy tény visszafordíthatatlan: Észak-Koreának most már van bombája.

– Mindenki hüledezik, hogy egy ennyire elmaradt ország hogyan képes erre – mondta Hecker. – De ezen a téren nincsenek elmaradva.

A hidrogénbomba-kísérlettel és ballisztikusrakéta-program egyidejű fejlesztésével Kim Dzsongun tagadhatatlanul megvalósította nagyapja álmát.

Észak-Korea létének legelső napjaitól fogva Kim Ir Szen azon törte a fejét, hogyan juthatna hozzá atomfegyverhez. Az atomfegyverek iránti megszállottsága abban gyökerezett, hogy látta, micsoda pusztítást mért az Egyesült Államok Hirosimára és Nagaszakira 1945-ben, és hogy a két bomba azonnal térdre kényszerítette a császári Japánt.

Aztán a koreai háború alatt jött az amerikai fenyegetés, hogy atomfegyvert vetnek be Észak ellen. A figyelmeztetés elérte a kívánt hatást – a hadviselő felek fegyverszünettel véget vetettek a háborúnak. De a Kim Ir Szen gondolkodására gyakorolt hatását nem lehet eléggé hangsúlyozni. A veszély, hogy az Egyesült Államok atomfegyvert vethet be az Észak ellen, azóta is központi tényező a rezsim stratégiai gondolkodásában és cselekedeteiben.⁴

Kim Ir Szen ugyanezt a fegyvert akarta. Mindössze néhány héttel azután, hogy Észak-Korea túljutott a koreai háborún, Kim Ir Szen elküldte atomtudósait további tanulmányok és gyakorlati ismeretek megszerzésére a Szovjetunió kiváló Egyesített Atomkutató Intézetébe, a Moszkva melletti Dubnába. Nem sok idő kellett hozzá, hogy az észak-koreai vezető pontosan lássa, miért van szükség saját nukleáris képességre, amihez több mint riasztó illusztrációval szolgált a kubai rakétaválság.

1962-ben a Szovjetunió és az Egyesült Államok tizenhárom napon át nézett farkasszemet egymással az amerikai partoktól alig százötven kilométerre, Kubába telepített szovjet atomrakéták miatt. Ebben a két hétben a világ az atomháború szélén táncolt. A konfliktus azonban tárgyalóasztal mellett megoldódott, amikor a szovjet vezető, Nyikita Hruscsov vállalta, hogy leszereli a rakétákat, ha John Kennedy elnök vállalja, hogy nem rohanja le Kubát. Az üzlet megkötött.

Kim Ir Szen ezt az üzletet úgy fogta fel, hogy a Szovjetunió megadta magát az Egyesült Államoknak. Moszkva tanújelét adta annak, hogy kész eladni szövetségesét a saját biztonsága érdekében. A Nagy Vezető ebből nyilvánvalóan azt a tanulságot vonta le, hogy Észak-Korea soha nem testálhatja más kormányra a nemzetbiztonságát.

Ez új lendületet adott a nukleáris függetlenségre való törekvésnek. Néhány hónapon belül a Kim Ir Szen-rezsim elkezdte felmérni annak a lehetőségét, hogy saját nukleáris elrettentést alakítson ki. A vezető, aki azért szállt síkra, mert erősebb mezőgazdasági politikára van szükség, hamarosan azzal állt a káderek elé Phenjanban, hogy gazdasági növekedés mellett ugyanolyan fontos a nemzetvédelem. Ez volt az első „párhuzamos szorgalmazás” politikája. Az állami költségvetésben a védelmi kiadások aránya az 1956-os mindössze 4,3 százalékról egy évtizeden belül csaknem 30 százalékra nőttek.⁵

A Szovjetunióból hazatért tudósok Phenjantól mintegy száz kilométerre északkeletre nekiálltak felépíteni egy ahhoz hasonló komplexumot, mint amelyben dolgoztak Dubnában. Végül ebből lett a Jongbjon Atomkutató Központ.

További nyomatékot jelentett, amikor a hetvenes évek elején kiderült, hogy Észak-Korea másik fő szövetségese, Kína titokban kapcsolatokat kezdett szövegetni az Egyesült Államokkal, ami elvezetett Richard Nixon elnök 1972-es Pekingben tett történelmi látogatásához.

Mindeközben Dél-Korea diktátora, Pak Csong Hi, a tábornok, aki katonai puccsal szerzett elnöki hatalmat, titokban saját atomfegyverre törekedett. Amikor ennek híre ment, az elviselhetetlen csapás volt Kim Ir Szen személyes hiúságára és a nemzeti büszkeségre.⁶

Egy másik kulcstényező, amely súlyosan nyomaszthatta Kim Ir Szent, a saját halandósága volt. Ekkorra a hatvanas éveiben járt, és elkezdte felkészíteni a fiát a hatalomátvétellel. Úgy gondolta, hogy atomfegyverekkel a birtokában a fiának könnyebb lesz a markában tartania az államot. Ha már személyes varázsa nincs, legalább atomfegyvere legyen.

A hetvenes évek végétől kezdődően az észak-koreaiak csak Jongbjonban száznál is több nukleáris létesítményt építettek fel.⁷ Az amerikai hírszerzés riadót fújt. Körülbelül hat év leforgása alatt ez a szakmailag tapasztalatlan ország működőképes atomreaktort épített. Három év múlva egyértelmű bizonyíték mutatott arra, hogy a reaktor nem polgári, hanem katonai célokat szolgál: az ország megépített egy nagy újrafeldolgozó üzemet, amely képes volt a reaktorból származó nukleáris fűtőanyagból hasadóanyagot előállítani.⁸

De Észak-Korea törekvései nem maradtak észrevétlenül a szövetségesei előtt. A Szovjetunió 1985 végén rákényszerítette Kim Ir Szent az atomsorompó-egyezmény aláírására. Hét évbe telt, mire Észak-Korea beengedte az egyezményben előírt ellenőroket, és amikor azok bejutottak, számos jelét tapasztalták annak, hogy a rezsim titokban pontosan olyanfajta atomprogramon dolgozik, amely ellen elkötelezte magát. 1993-ban Kim Ir Szen azzal fenyegetőzött, hogy kilép a szerződésből, ami vészhelyzetet teremtett. Észak-Korea és az Egyesült Államok negyven év óta most került legközelebb a háborúhoz.

Tárgyalások folytak a patthelyzet feloldására, amikor Kim Ir Szen 1994 nyarán váratlanul elhunyt, ezzel ismeretlen vizekre sodorva mindkét felet. Sikerült azonban aláírniuk egy mérőföldkő jelentőségű nukleáris leszerelési keretszerződést: Észak-Korea vállalta, hogy befagyasztja és végül felszámolja atomfegyverprogramját, az Egyesült Államok vezette koalíció pedig vállalta, hogy felépít két békés célú atomreaktort, amelyekkel elektromos áramot lehet termelni az energiahiánnyal sújtott országban.

Phenjannak nem állt szándékában tiszteletben tartani ezt az egyezményt sem. Az aláírása csak arra szolgált, hogy a Kim-rezsim időt nyerjen, és az együttműködés látszatát fenntartva tovább dolgozhasson a programon.

Észak-Korea szoros viszonyt alakított ki Abdul Qadeer Khan pakisztáni atomtudóssal. A kilencvenes években, miközben Észak-koreai népet éhínség tizedelte, és Kim Dzsongun Jackie Chan-filmeket nézett Svájcban, a rezsim urándúsító program kiépítésébe kezdett. Az

urándúsításra betű szerint nem tért ki a keretszerződés, Észak-Korea pedig szerette a betű szerinti hivatkozásokat.

George W. Bush kormánya 2002 nyarán bejelentette, hogy Phenjannak elszántan dolgozik atomprogramján A. Q. Khan segítségével. Ezt követően a keretszerződést az Egyesült Államok is felmondta.

Miközben lassan elérkezett Kim Dzsongun hatalomra jutásának ötödik évfordulója, a világ másik oldalán olyan események mentek végbe, amelyek idővel a feje tetejére állítják Észak-Korea Egyesült Államokkal való kapcsolatát. Elnökké választották Donald J. Trump celeb-üzletembert. A hivatalnokoknak sok más országgal együtt Észak-Koreában is főtt a fejük az új elnökkel való együttműködés kapcsán.

De miközben Kim Dzsongun fegyverprogramja egyre komolyodott a Trump-elnökség első éve alatt, az új amerikai vezető egyre nyersebb hangot ütött meg. A republikánus tisztviselők gyorsan rásütötték Kim Dzsongunra az „őrült” bélyeget. Donald Trump „totál lökött alaknak” nevezte. Trump első ENSZ-nagykövete, Nikki Haley úgy fogalmazott róla, hogy „irracionális személyiség”. John McCain republikánus szenátor úgy hívta, hogy „a bolond hájas kölyök”.

Kim Dzsongun elmeállapota hatalomra kerülése első napjaitól kezdve fokozott találgatások tárgya.

Az évszázadok során sok vezető felismerte, mint Machiavelli is megírta, hogy célravezető dolog őrültséget színlelni. A vezetők olykor azt akarják, hogy az ellenségeik őrültnek higgyék őket, miáltal olyan lépésekre kényszeríthetik őket, amiket egyébként nem tennének.

Ennek iskolapéldáját Richard Nixon elnök kínálta a vietnámi háború idején, amelyet kényszerítő diplomáciája „tébolyteóriának” nevezett el. A hatvanas években a Szovjetunió és az Egyesült Államok közt folyó fegyverkezési verseny alatt és a kubai rakétaválság idején az atomcsapás jövőképe mindkét fél számára indította, hogy visszafogottságot tanúsítson a nukleáris fenyegetések terén.

„A biztos kölcsönös pusztulás kilátásával a vezetők Moszkvában és Washingtonban óvakodtak nyílt fenyegetéseket tenni, szigorú központi irányítást gyakoroltak a nukleáris haderőik fölött, és közvetlen kapcsolatot tartottak fenn egymással, hogy elejét vegyék az egyik fél által sem kívánt katonai összecsapásba torkolló feszültség kialakulásának” – fogalmazott Scott D. Sagan és Jeremi Suri politológus.⁹

Nixon hitt benne, hogy elődje, Dwight Eisenhower elnök azzal vette rá Észak-Koreát, Kínát és a Szovjetuniót a koreai háború befejezésére 1953-ban, hogy az atomfegyverei bevetésével fenyegetőzött.

1969-ben Nixon nem tudott belpolitikai támogatást szerezni a neki legkedvesebb választási lehetőségnek, az észak-vietnámiak ellen indítani kívánt nagyszabású bombázó hadműveletnek. Úgyhogy „Trükkös Dick” Eisenhower taktikájához folyamodott. El akarta játszani, hogy olyan csinál, amiről valójában tudta, hogy nem csinálhatja meg. Egy titkos atomtávirat elküldésével igyekezett meggyőzni a szovjeteket, hogy hatalmas bombatámadás, akár atomtámadás indítására készül Észak-Vietnam ellen.

– Ezt nevezem tébolyteóriának – közölte a vezérkari főnökével. – Azt akarom, hogy az észak-vietnámiak azt higgyék, odáig jutottam, hogy kész vagyok bármit megtenni a háború befejezése érdekében. Csak megsúgjuk nekik, hogy „az isten szerelmére, tudjátok, hogy Nixon zsigerileg gyűlöli a kommunizmust. Ha bedühödik, nem tudjuk visszafogni, és a keze rajta van

az atomgombon”, és két napon belül maga Ho Si Minh megy Párizsba békét kérni.¹⁰

2017-ben sokan eltűnődtek azon, hogy ki játssza az őrültet a Trump és Kim közt zajló szócsatában. Egyesek szerint Trump megpróbálta meggyőzni az észak-koreaiakat, hogy ő van annyira szeszélyes, hogy megtegye, amit elnök előtte még soha – még ha ez Szoul feláldozásával jár is. Mégis egész idő alatt Trump vádolta Kim Dzsongunt azzal, hogy őrült.

Az észak-koreai vezető „mániákus”, „kész elmebeteg”, akinek „nem gond kiéheztetnie vagy legyilkolnia népét”, mondta Trump 2017-ben. (Ami azt illeti, Észak-Korea azzal vágott vissza, hogy „vén futóbolondnak” nevezte Trumpot.)

Az amerikai elnök megjegyzései ideális címszavak a távirati irodáknak, de valóban igazak? Kell-e egy embernek orvosilag elmebetegnek, igazolt pszichopátának lennie ahhoz, hogy ennyire kegyetlen legyen a saját népével? Győzedelmeskedhet-e kilátástalan helyzetben olyasvalaki, aki nincs teljes birtokában elméleti képességeinek?

Ezek a kérdések foglalkoztatják a profilalkotó pszichológusokat világszerte a titkosszolgálatokban.

A CIA évtizedek óta igyekszik felépíteni a világ vezető politikusainak profilját, hogy kitalálhassák, mi mozgatja őket, és hogy megjósolhassák, hogyan viselkedhetnek, különösen tárgyalásokon és válságok idején.

Még 1943-ban a CIA elődje, a Stratégiai Szolgálatok Hivatala megpróbálta „lélektani-életrajzi technikákkal” megrajzolni Adolf Hitler pszichés személyiségét. A CIA a hetvenes évek óta készít profilokat a világ vezetőiről, hogy kielemezzék politikai magatartásukat, gondolkodásmódjukat és döntéshozási módszerüket. De betekintést nyújt az adott kultúrába is, amelyben a vezető tevékenykedik, hogy felbecsülhetőek legyenek az egyéb befolyásoló tényezők is.¹¹

Trump kijelentéseivel ellentétben az amerikai titkosszolgálati elemzők Kim Dzsongunt „racionális szereplőként” jellemezték, aki élete egyetlen céljának megfelelően tevékenykedik, és az a hatalom megtartása.

– Világos céltudatosság jellemzi Kim Dzsongun cselekedeteit – jelentette ki Yong Suk Lee, a CIA koreai részlegének vezető tisztségviselője egy ritka nyilvános megjegyzésében 2017-ben, amikor az ifjú országvezető egymás után lődözte fel az egyre fejlettebb rakétákat. Kim Dzsongun nem fog egy reggel úgy ébredni, hogy atombombát dob Los Angelesre, mert tisztában van vele, hogy ez amerikai viszonzválszhoz vezet. – Uralkodni akar még nagyon sokáig, és a saját ágyában, békésen elszenderedni – mutatott rá Lee.

Valójában akkor lenne Kim Dzsongun őrült, ha nem törekedne atomfegyverekre. Ahhoz képest, hogy kis ország, kevés erőforrással és állandó rettegésben attól, az Egyesült Államok megsemmisíti, Észak-Korea hatalmas tűzerőre tett szert a nukleáris és rakétatechnológiába való beruházással. Azt még Kim Dzsongun is tudja, hogy a hagyományos fegyverzete nincs egy súlycsoportban az amerikai hadsereggel, de a biztos kölcsönös pusztulás kilátása, amely olyan jól működött a hidegháború alatt, segíthet bármiféle amerikai támadás megelőzésében.

De a Fehér Házban Kim Dzsongun intézkedéseiről úgy beszéltek, mint egy gyakorló elmebeteg megnyilvánulásairól.

Az interkontinentális ballisztikus rakéták 2017. júliusi kilövése után az amerikai elnök azzal fenyegetőzött, hogy olyan tűz és harag fog zúdulni Észak-Koreára, amelyet a világ még nem látott. Az amerikai hadsereg csőre töltve várja az utasításokat. A szeptemberi atomkísérlet után Trump az ENSZ-nagygyűlésen elhangzott felszólalásában arról beszélt, hogy „porig rombolja Észak-Koreát”, ha ez kell ahhoz, hogy megóvja az Egyesült Államokat. Bár évtizedeken át ez

volt az Egyesült Államok politikája, soha egy elnök se mondta ki ilyen nyíltan, mint Trump.

Ugyanakkor az amerikai elnök azzal gúnyolódott ellenfelén, hogy „kis rakétaember”-nek nevezte. – A „kis rakétaember” a maga részéről öngyilkos akcióra adta a fejét – közölte Trump az elképedt ENSZ-hallgatósággal.

Kim Dzsongun nem rettent meg. Sőt felbátorodott. – Az egyszer biztos, hogy tűzzel fogom megszelídíteni az eszelős amerikai vénembert – mondta Trumpra, mely hallatán világszerte emberek kapkodtak a szótáruk után. A kijelentés nem egyszerűen a szokványos észak-koreai hetvenkedés volt: a fenyegetést ezúttal egyenesen magának Kim Dzsongunnak tulajdonították, ez a rendkívül ritka eset aláhúzta a helyzet súlyosságát.

Ez nem egyéb volt, mint primitív rivalizálás.

Trump fenyegetései segítettek Kimnek alátámasztani azt az állítását, hogy ő az észak-koreai népet védi a gonosz amerikaiaktól. Ez a kijelentés azon az előfeltételezésen alapult, hogy az Egyesült Államok ellenséges hatalomként a vesztére tör. Trump szavai igazolni látszottak ezt.

Ezzel egybeesően amerikai és dél-koreai csapatok megkezdték nagyszabású éves gyakorlatozásukat. Kétélvtű járművek a partraszállást gyakorolták, miközben sugárhajtású vadászgépek bombákat dobtak egy dél-koreai lőterre, csak néhány tucat kilométerre az Északkal közös határtól.

A Fehér Ház nemzetbiztonsági tanácsadója, H. R. McMaster „megelőző háborúval” fenyegetőzött, ha Észak-Korea folytatja gyorsuló ütemű atomfegyverprogramját. Értelmezése szerint ez a háború „meg fogja akadályozni Észak-Koreát abban, hogy atomfegyverrel fenyegetse az Egyesült Államokat”.

McMaster nyelvezete emlékeztetett az iraki inváziót megelőző napokra. – Úgy hiszem, nem lehet eltúlozni azt a veszélyt, ami ehhez az elvetemült, brutális rezsimhez kötődik, olyasvalakikhez, akik idegméreggel megölik saját testvérüket egy repülőtéren – jelentette ki.¹²

A dél-koreai és az amerikai hadsereg belekezdett az észak-koreai vezetők elleni „levadászó rajtaütések” kiképzési gyakorlataiba. Dél-Korea felállított egy célorientált „levadászó alakulatot” elit katonákból Spartan 3000 néven. E feszült időszak alatt Kim Dzsongun gyakran megváltoztatta útitervét az utolsó pillanatban, hogy bizonytalanságban tartson mindenkit, állította a dél-koreai titkosszolgálat.

Válaszul Észak-Korea azzal fenyegetett, hogy „tűzzel szelídíti meg az amerikaiakat”, rakétákkal borítja el Guamot, az amerikai külbirtokot. Egy észak-koreai tisztségviselő szájából az is elhangzott, hogy „egyre közelebb kerülünk a legkeményebb ellenintézkedés végrehajtásához”, célozva ezzel egy atomcsapásra.

Északkelet-Ázsiában – és Washington egyes részein – egészen kitapinthatóvá nőtt az aggodalom, hogy kilátásban van egy háború kitörése Észak-Koreával.

Japán először a második világháború óta légoltalmi gyakorlatokat tartott az érkező rakétákra készülődve. A dél-koreaiak aggódtak a kiszámíthatatlan és lobbanékony új amerikai elnök miatt. Hawaii hatóságai újra üzembe helyezték a hidegháborús időkben ott felejtett szirénahálózatot.

Washingtonban még az óvatos elemzők is 50 százaléknál magasabbra tették a háború esélyét.

Ezt a félelmet csak fokozta, amikor McMaster és más Trump-kormányhivatalnokok felvetették, hogy az elrettentés – az amerikai atompolitika alapja mindvégig a hidegháborúban – már nem működik Észak-Korea esetében.

Ehelyett Trump belekezdett a „maximális nyomásgyakorlás” kampányába, még keményebb szankciókat léptetve életbe Észak-Korea ellen.

Miközben a szankciók korábban az atom- és rakéta programokkal kapcsolatos ipari és pénzügyi beáramlást célozták meg, most kezdték egy kereskedelmi embargó színét öltetni. Tilalmi listára került a tengeri áruk, a szén és a ruházati cikkek exportja. A kereskedelmi korlátozásokhoz beutazási tilalom is kapcsolódott: amerikai állampolgárok csakis különleges engedély birtokában látogathattak Észak-Koreába – és a humanitárius munkások azzal szembesültek, hogy beutazási indokukat nem fogadta el a Külügyminisztérium. A Global Fund multilaterális egészségügyi szervezet felfüggesztette a malária- és tífuszcéltások finanszírozását Észak-Koreában, melyet követően orvosok arra figyelmeztettek, hogy egy ebből fakadó nagy közegészségügyi és humanitárius válság visszafordítása évtizedekbe telhet.

Az amerikai külügyminisztérium becslése szerint a szankciók blokkolták az észak-koreai export több mint 90 százalékát, nem számítva bele a munkaerőt, melynek kiszervezését szintén megtiltották. A becslések szerint összességében Észak-Korea keményvaluta-bevétele egyharmadával esett vissza – nagyjából 1 milliárd amerikai dollárral.

Ez hatalmas szám volt, de a meccs az észak-koreai határon fordult meg. Kína olyan szigorúan vette a szankciókat, mint még soha.

Korábban Peking épp csak a kisujját mozdította ez ügyben, mert sokkal jobban félt Észak-Korea összeomlásától, mint bármiféle rakétától. De most úgy tűnt, hogy Trump komolyan gondolhatja a csapásmérést Észak-Koreára, és Peking a háború veszélyét sokkal riasztóbbnak találta az instabilitás veszélyénél.

Peking leállította a kereskedelmet. A tenger gyümölcsei és a szén nem érkezett meg Kínába. A Kínában ezerszámra dolgozó észak-koreai munkásokból sokat hazaküldtek. Kitapintható dermedtség ülte meg Tantungot, az Észak-Koreába nyíló kereskedelmi kaput. Tantungban kirúgtak egy észak-koreai étteremből este fél nyolckor, alig kaptam be az utolsó falatot a vacsorámból. Ilyen légkörben minden vállalkozás lehúzza a rolót.

Kína kénytelen volt megmutatni az Egyesült Államoknak, hogy a szankciók terén megteszi a szükséges lépéseket, ha azt akarta, hogy Washington ne tegyen katonai lépéseket. A stabilitás jobb az instabilitásnál, de az instabilitás is jobb az inváziónál.

A szakértők nyíltan fejezték ki abbéli aggodalmukat, hogy egy apró tévedés is már háborúhoz vezethet. Félték bármiféle indulati reakciótól, nehogy az egyik fél félreértse a jelzések és lépések finom pávatáncát, ami az évek során gondosan megkoreografálva zajlott egymás közt. Végül is a két ország vezetője együttesen csak hét év politikai tapasztalattal rendelkezett, amiből hat Kim Dzsonguné volt.

A félreértés esélye napról napra nőni látszott.

Az a szóbeszéd járta, hogy a Trump-kormány Kim Dzsongun megleckéztetését tervezi. Az elképzelés szerint korlátozott, sebészi pontosságú csapást mérnek Észak-Korea egyik nukleáris létesítményére vagy rakétatelepére, és így kényszerítik rá az ifjú vezetőt, hogy jobban gondolja meg provokatív húzásait, és üljön le tárgyalni arról, hogy s mint szabadul meg atomprogramjától.

A phenjani rezsim nem tudta, mit kezdjen ezzel az új amerikai elnökkel. Trump azt csinálja, mint Nixon, és játssza az örültet vagy komolyan gondolja?

Az észak-koreai tisztségviselők kezdtek arra kérni korábbi amerikai tisztségviselőket, hogy fejtsek meg nekik Trump tweetjeit. Elolvasták *Az üzletkötés művészetét*, a *Tűz és dühöt*, ezt a nagy port kavaró könyvet a Fehér Házban uralkodó káoszról. Az Egyesült Államok atomtámadási protokolljáról kérdezősködtek. Megkérdezték, hogy tényleg egyedül Trump jogosult-e az atomgomb megnyomására.

Kim Dzsongun rezsime nagyon komolyan vette a kihívást Trumptól. A tisztségviselők külföldi

diplomatakat és más közvetítőket arról kezdték kérdezgetni, hogy mit gondolnak, mi történne, ha Észak-Korea kilőne egy rakétát Guam közelébe – vagy akár rá. Hogyan reagálna Trump? Nem igazán tudták, hol húzódik a vörös vonal.

Ezalatt plakátok jelentek meg Phenjan-szerre, rajtuk a Capitol épületét és az amerikai zászlót célba vevő észak-koreai rakétával, „Észak-Korea válasza” fejléccel.

Amikor 2018 fordulóján farkasszemet nézett egymással két történelmi ellenfél, két merész és viszonylag tapasztalatlan vezető vezetésével, akik ráadásul előszeretettel kérkedtek a nukleáris indítógombjukkal, úgy tűnt, a Koreai-félsziget törékeny békéje cérnaszálon lóg.

15. fejezet

A BÁJOLGÁSKAMPÁNY

„Ajtot nyitunk minden dél-koreainak... párbeszédre, kapcsolattartásra és utazásra, ha őszintén vágnak a nemzeti egyetértésre és egységre.”

Kim Dzsongun, 2018. január 1.

Kim Dzsongun megtett mindent, amit meg kellett tennie uralma megszilárdításához. Megszerezte a nukleáris elrettentés hiteles eszközét, leszámolt riválisaival, legyenek akár valóságosak, akár képzeletbeliek, továbbá létrehozott egy olyan társadalmi csoportot, amelynek erős érdeke fűződött ahhoz, hogy megtartsa a hatalomban.

Most eljött az ideje, hogy a kegyetlen, fenyegetőző, atomfegyveres zsarnok megkezdje átváltozását félreértett, jóindulatú, progresszív diktátorrá. A következő fázisban Kim Dzsongunnak arra kellett törekednie, hogy uralma alátámasztása érdekében javítsa kapcsolatait a külvilággal.

E folyamat rajtjaként bevetette titkos fegyverét: húgát, Kim Jodzsongot. Legyen ott a Dél-Koreában rendezett téli olimpia megnyitóján 2018 elején, kiemelve, hogy a koreai háború óta először megy délre az uralmon lévő Kim család bármely tagja.

Ez mesteri döntés volt Kim Dzsongun nézőpontjából. A húgában ugyanaz a késztetés munkál, mint őbenne, nevezetesen hogy a rendszer hatalmon maradjon – meg persze a család is őrizze meg helyét a kormányrúdnál –, viszont belőle hiányzik a bátyja karikatúra-szerűsége. Ami azt illeti, a délre utazásának három napja alatt szinte ki se nyitotta a száját.

Kim Jodzsong 2018. február 9-én érkezett Dél-Koreába, az olimpia nyitónapján, arcán Mona Lisa-szerű mosollyal. A dél-koreai tévécsatornák élőben számoltak be arról, ahogy a bátyja sugárhajtás gépe, az Air Force Un szállt Incshon repülőtérre, Szöul közelében. Az észak-koreaiak előszeretettel folyamodnak a jelképek eszköztárához. A Dél-Koreába tartó gép a 615-ös járatszámot viselte. A dél-koreai kormány ezt a jó szándék jelének vette, ugyanis a két Korea közti első, 2000-ben tartott csúcstalálkozó június 15-én, vagyis 6.15-én zárult.

Tévéstábok egymást taposva közvetítették, ahogy az észak-koreai hercegnő – valamint a kilencvenéves főhivatalnok, Kim Jongnam, aki elméletileg a küldöttség feje volt – szállt a gépről, és belibeggett a VIP-váróterembe, ahol magas rangú dél-koreai politikusok üdvözölték.

A First Sister az első pillanattól kezdve megigézte a dél-koreai nagyközönséget. Illedelmes és tapintatos volt. Egyszerű fekete kosztümöt viselt, minimális ékszerrel, praktikusan hátrafogott hajjal. A fiatal dél-koreaiakat, akik ahhoz szoktak, hogy a hírességeik tele vannak aggatva bizsuval és feljavítva plasztikázással, meglepte, hogy ez a hercegnő mennyire visszafogott

Különös alázatosságát kiemelték az újságírók: észak-koreai királyi fenség volta ellenére intett Kim Jongnamnak, ő üljön le elsőnek, a konfuciánus hierarchiának megfelelően. „Nézzék a tartását!” – mutattak rá az elemzők. Kihúzott derékkal ült – talán táncosnő volt, mint az anyja. Kim Dzsongun keresve se találhatott volna titokzatosan csábosabb jószolgálati nagykövetet egy olyan országnak, ahol a jószolgálat nem létező fogalom.

Kim Jodzsong megtapsolta a közös koreai csapatot az olimpia nyitóünnepségén, ahol az amerikai alelnök, Mike Pence nyomatékosan nem vett róla tudomást, amivel magát minősítette. Jodzsong felállt a dél-koreai nemzeti himnusz elhangzásakor, ami politikai bűncselekménynek számít Észak-Koreában. Hangosan szurkolt az egyesített észak- és dél-koreai jégkorongcsapatnak a másnap esti meccsen.

A meccs alatt leosontam a sajtósok ülésorából a lentebb eső VIP-páholyhoz, hogy jobban megnézhessem magamnak. Maga volt a megtettesült méltóságteljesség, éles ellentétben a bátyja megjelenésével. Udvariasan mosolygott, és csevegett, amikor szóltak hozzá, de máskülönbön őrizte talányosságát.

Másnap elment az elnöki Kék Házba átadni bátyja üzenetét. Észak-koreaiak utoljára 1968-ban jártak a Kék Ház közelében, amikor egy csapat kommandós sikertelenül próbálkozott a dél-koreai elnök megölésével.

Ezúttal elől az ajtón jöttek be, és a kormány által biztosított Hyundai Genesis luxusgépkocsin érkeztek. Kim Jodzsong az apja-nagyapja portréját viselte kitűzőn a szíve fölött, és kék mappát vitt, benne meghívással: a dél-koreai elnöknek, Mun Dzseinnek nem volna-e kedve találkozni a bátyjával?

Mun tizc hónapja választották meg elnöknek, miután keményvonalas konzervatív elődje döbbenetes kegyvesztettséggel egyenesen a börtönben találta magát, nincs kizárva, hogy élete végéig. Mun szöges ellentéte volt vérmérséklet és politika tekintetében. Amíg az elődje megpróbálta szankciókkal megfojtani Észak-Koreát, Mun le akarta kötelezni. Azzal az ígérettel lépett hivatalba, hogy tárgyalni kíván az észak-koreaiakkal, és megkísérel véget vetni annak a feszült viszonyoknak, amely megbénítja a félszigetet. Kim Dzsongun felismerte a kínálkozó lehetőséget, és elküldte a hűgát ebből tőkét kovácsolni.

Már pár hónapja biztató jelek látszottak. November 29-én, amikor a Kim-rezsim újabb interkontinentális ballisztikus rakétát lőtt fel, egyúttal jelezte tárgyalási készségét. „Ezennel befejeztük rakéta-programunkat” – hangzott a nyilatkozat. Ez volt a jel. Miután felszólta alkupozícióját, Észak-Korea kész volt kijátszani zsetonjait. Ez vált nyilvánvalóvá újév napján, amikor Kim Dzsongun dobogóra állt, hogy elmondja éves évértékelő beszédét.

– Együtt kell dolgoznunk azon, hogy csökkentsünk az Észak és Dél közti akut katonai feszültségen, és hogy megteremtünk a béke légkörét a Koreai-félszigeten – mondta, és felszólította Dél-Koreát, hogy „igenlőn válaszoljon a mi enyhülés irányába tett őszinte törekvésünkre”.

Bonyolította a dolgokat, hogy Kim a beszédet arra is használta, hogy bejelentse, Észak-Korea az előttük álló évben atomfegyverek és rakéták „tömeggyártásába” kezd. De Kim számára ez nem volt ellentmondás: az üzeneteivel különböző célközönségeket szólított meg, és ezek az üzenetek különböző irányokba mutattak.

Mun úgy döntött, hogy nem foglalkozik az atombomba-fétissel. Ő tárgyalni akart; csapata titokban már hónapok óta össze-összeült észak-koreai tisztviselőkkel, még futballmérkőzések pályaszélén is Kínában, hogy lefektessék az alapjait Észak-Korea olimpiai részvételének.

Ugyanúgy, ahogy az Egyesült Államok és Kína esetében a pingpong-diplomácia kövezte ki az utat a hetvenes években a két ellenfél közti kapcsolatok normalizálásához, most is a sportot használták politikamentes mezsgyének a messzemenően politikai tárgyalásokhoz.

Dél-Korea az olimpiát „békejátékoknak” nevezte, főhajtással a játékok ókori görög eredete előtt, de egyértelmű bátorítással az északi rendszer felé, különösen azért, merthogy a helyszín egy olyan tartományban volt, amely az Észak- és Dél-Korea közti határral szomszédos. A két

ország sportolói együtt vonultak be a nyitóünnepségre, formaruhájukon egyszerűen csak a „Korea” állt, és az egyesített félszigetet ábrázoló zászlókat lengettek.

Hogy a jelképeség még tökéletesebb legyen, a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot a hajdan kettéosztott, mostanra egyesült Németország egykori olimpiai vívója, Thomas Bach vezette. A nyitóünnepségen a játékok egyesítő erejének nagy példájaként méltatta a két Korea együttműködését.

„Remélem, Phenjan és Szöul közelebb lesz egymáshoz a koreaiak szívében, és elhozza az egyesülést és a virágzást a közeljövőben” – írta Kim Jodzsong Dél-Korea elnöki Kék Házának vendégkönyvébe. A bájolgás folytatódott.

Bár nyilvánosság előtt semmit nem mondott, szűk körben Kim Jodzsong üdítőnek és őszintének hatott vendéglátóinak.

– Bevallom, sose gondoltam volna, hogy ennyire hirtelen idelátogatok, és azt hittem, itt minden furcsa és más lesz, de nem – mondta, amikor megkérték, hogy szóljon pár szót a zárt körű búcsúvacsorán. – Sok dolog hasonló és ugyanolyan. Remélem, gyorsan eggyé válhatunk, és újra találkozhatunk ezekkel a derék emberekkel Phenjanban.

A First Sister megbabonázta a dél-koreai sajtót, el is nevezték Észak-Korea Ivanka Trumpjának. Ő volt a megközelíthető, feminin arca a gyakran kipellengérezett, zabolátlan férfirokonnak. Mi több, ahogy Kim Dzsongun a húgát küldte el az olimpia nyitóünnepségére, Trump elnök a lányát a záróeseményre.

De az észak-koreaiaknak gondjuk volt rá, hogy csak annyit adjanak ki a látogatás során, amennyit adni akarnak politikai és hírszerzési tekintetben egyaránt. Kim Jodzsong egy ötszillagos szálloda elnöki lakosztályában szállt meg, de elhozta saját fekhelyét, hogy azon aludjon. Amikor kijelentkezett, a szobáját makulátlan tisztaságban hagyta. Egyetlen ujjlenyomatot, egyetlen hajszálat sem hagyott hátra, hogy a dél-koreai titkosszolgálat ne jusson hozzá senki DNS-éhez a Kim családból.

Egyikeként azon keveseknek, akikben Kim Dzsongun megbízik, Kim Jodzsong immár döntő szerepet játszik testvére rendszerében, afféle vezérkari főnöknek, protokollfőnöknek és ügyvezető asszisztensnek tűnik egyszerre. Ő Kim Dzsongun jobbkeze és ajtónállója.

Ezen a módon a testvérek az apjuk példáját követik. Kim Dzsongil nagyon jóban volt húgával, Kim Gjonghival, aki Csang „bácsihoz” ment nőül. A báty rajongott a húgáért, tudósított később egy családtag.¹ Miután Kim Dzsongil száműzetésbe küldte a féltestvérét, egyedül Gjonghi jelentette számára a családot. A hűg főtanácsadóként működött a testvére mellett, és fontos posztokat töltött be a Munkapártban mindaddig, amíg Kim Dzsongun ki nem végeztette a férjét, és ő eltűnt a színről.

2012 végén a két nő együtt mutatkozott Kim Dzsongun lovasközpontjában, mindketten barna lovaglókabátot viseltek és fehér lovon ültek. Kim Gjonghi láthatólag kiképezte unokahúgát a First Sister szerepre, ugyanúgy, ahogy Kim Dzsongil kiképezte a fiát.

Kim Jodzsong több évvel fiatalabb a bátyjánál; hogy pontosan mennyivel, azt csak találgatni lehet. A dél-koreai hírszerzés szerint 1988-ban született; az amerikai kormány szerint 1989-ben. Amikor Pak Mi Hjang néven csatlakozott idősebb testvéreihez Bernben, születési idejének az 1991. április 28-át adták meg. Ez nagyon későinek tűnik, és talán amiatt változtatták meg, hogy alsóbb osztályba kerüljön Svájcban, amíg beletanul az új nyelvbe.

Egy ebből az időből származó fénykép nyolc-kilenc éves, mosolygós kislányt mutat, pufók pofija éles ellentétben áll arca mostani szögletességével. Piros ruhát és szűk nyakláncot visel, azt a fajtát, amely divatban volt az kilencvenes évek végén. Ahogy az anyja, ő is szeretett táncolni.

Kolostori életet élve nőtt fel Észak-Korea királyi palotáiban. Az apja „édes-édes Jodzsongnak” és „Jodzsong hercegnőnek” hívta, és dicsérte fürge észjárását és jó vezetői adottságát. Kim Dzsongil egyformán alkalmasnak látta Kim Dzsongunt és Kim Jodzsongot a politikusi pályára.²

Jodzsongot is Svájcba küldték a testvéreihez Bernbe. 2000 végéig ott maradt, elvégezte a hatodik osztályt, majd a vélekedések szerint magánúton jutott túl a középiskolán, és aztán a Kim Ir Szen Egyetemen tanult tovább.

Nem bukkan fel újra egészen addig, amíg el nem jön az idő, hogy a bátyja a kezébe vegye a gyeplőt. Szerepelt a vonszani fa alatt 2009-ben készült szemcsés családi fotón, és jelen volt azon a 2010-es munkapárti konferencián, ahol a bátyja lett megnevezve apjuk utódjának. Ott állt Kim Dzsongil ötödik „felesége” mellett, aki a Kedves Vezető személyi titkárságán dolgozott. Ez arra utal, hogy a First Sister is a titkárságon dolgozott.

Aztán látható volt apja temetésén, feketébe öltözött ösztövé alak, a fejét lehajtva lépdelt a bátyja mögött apjuk holtteste felé. De olyan keveset lehetett tudni róla, hogy senki se volt biztos benne, hogy kicsoda, felröppentek olyan találgatások is, hogy talán Kim Dzsongun felesége. Abban az időben senki se tudott Ri Szoldzsu First Ladyről.

A nagy utódlás legelső napjaitól kezdve Kim Jodzsong jelen volt, támogatta bátyját az országvezetésben.

Amíg az elbűvölő Ri Szoldzsu azért áll Kim Dzsongun oldalán, hogy a férje modernebb vezetőnek tűnjön és igényességet sugározzon, Kim Jodzsong dolgozik. A First Lady parádézhat fényes selymekben és belekarolhat a férjébe, de a First Sister általában a háttérben látható, ahogy arról gondoskodik, hogy minden simán menjen.

Egy 2017-es phenjani nagyszabású katonai díszszemlére néző erkélyen szintén látható, ahogy kisiet egy oszlop mögül, iratokat hoz a bátyjának, nyilván az előttük a téren és fenn az égen zajló látványossággal kapcsolatban. A főváros illusztris lakónegyedének megnyitóján ott van a színpadon, intézkedik, hogy a fotósok a helyükön legyenek, és minden készen álljon, mire a bátyja megérkezik. Sűrűn nézegeti a telefonját.

Elkíséri Kim Dzsongunt a helyszíni útmutató látogatásaira a katonai objektumokba, gyárakba és múzeumokba. Többnyire mosoly ül az arcán és jegyzetfüzet van a kezében, hasonlóan a többi pártmunkáshoz. Az öltözéke mindig tisztviselőre vall.

Bátyja hatalomátvétele óta egyre feljebb kerül a Munkapárt ranglétráján.

2014 vége felé a Munkapárt agitációs és propagandaosztályának a igazgatóhelyettese lett. Ez az osztály felügyel minden médiumot Észak-Koreában, dönti el, mi kerüljön műsorra a televízióban és a rádióban, milyen cikkek jelenjenek meg az újságokban, és mely könyvek érdemesek kiadásra. Az agitprop osztály a személyi kultusz őre.

Az osztályon belül Kim Jodzsong irányítja az 5-ös számú dokumentációs irodát, azt a propagandarészleget, amely riportokat és fényképeket gyárt az állami média számára a legfőbb vezető tevékenységéről. Az apja ugyanezt a feladatot végezte az ő apja számára.³

Kim Jodzsong agitprop osztályon viselt rangja némiképp félrevezető. Ő nem helyettes, azért került erre a posztra, hogy biztosítsa, hogy a bátyja, ahogy a nagyapjuk, rajongásig szeretett, jóindulatú vezetőként jelenítődjön meg. Ezt a munkát egy nyolcvankilenc éves aggastyántól vette át, aki a rendszernek olyannyira kulcsfigurája volt, hogy ott lépdelt a koporsó mellett Kim Dzsongil temetésén, és aztán egyszer csak eltűnt 2016 derekán. Ezzel szemben a First Sister egyszer csak ott termett mindenütt.

2016-ban bekerült a Munkapárt Központi Bizottságába. A következő évben pedig a

Politikai Bizottság póttagjává választották, nagynénje helyére. Az új PB fényképén Kim Dzsongun feszít közepén, két oldalán férfiak tucatjaival, akik már bőven nyugdíjasok lehetnének, és egy szem törékeny nő, aki még nincs harminc.

Sose volt kimondva, hogy ő a vezető testvére, de nem kell hozzá lángész, hogy az ember kisakkozza. Még az észak-koreai elitben sincs járható út egy fiatal nő számára, hogy ilyen gyorsan emelkedjen felfelé a hatalmi grádicson. Ráadásul nevében a „Dzsong” azt sejteti, hogy szoros rokonságban áll Kim Dzsongillel és Kim Dzsongunnal.

Elég prominens személyé vált ahhoz, hogy kiérdemelje a helyét az amerikai tiltólistákon. 2017-ben megvádolták az emberi jogok semmibe vételével, mivel fontos funkciót tölt be a merev észak-koreai cenzúrarendszer fenntartásában. A listára kerülése folytán amerikai állampolgárok nem léphetnek üzleti kapcsolatba vele, és az egyesült államokbeli vagyonát zárolták – az intézkedés jelképes, miután nem folytat üzleti tevékenységet, és nincs semmije abban az országban, de kiemeli szerepét a rezsim centrumában.

A dolog hidegen hagyta, folytatta befolyása kiterjesztését Észak-Koreában, és halad felfelé a kommunista hierarchiában, épp ahogy Kim Dzsongil húga őelőtte.

Kim Dzsongunnak nincs egyértelmű trónörököse. Ha van fia, az még egészen kicsi gyermek. Ez ahhoz a feltételezéshez vezetett, hogy talán a hűgát tanítja be az átvételre arra az esetre, ha valami történne vele.

Egyszer találkoztam egy dél-koreai szakértővel, aki otthon van az észak-koreai vezetés terén, és megkérdeztem, hogy Kim Jodzsong állhat-e a dobbantón, hogy a bátyja örökébe lépjen. Úgy nézett rám, mintha elment volna az eszem. – Ő nem lehet vezető. Ő nő – felelte. Még jó, hogy nem tette hozzá, „te félnótás!”⁴

Fején találta a szeget. Igencsak a feje tetejére állna a világ a messzemenően hímsoviniszta Észak-Koreában, ha egy nő a támogatói szerepnél többre vinné. Minden valószínűség szerint a család egyik férfitagja fogja a hatalmat átvenni. Talán az Észak-Koreában láthatatlan testvérük, Kim Dzsongcschol. Kim Jodzsong latba veti félelmetes képességeit arra, hogy őt léptesse elő feltétlen örökösnek a családi dinasztiában, miközben ő továbbra is a háttérből mozgatja a szálakat.

Úgy tűnik, a First Sister emellett a Pektu-sarjak következő nemzedékének létrehozásán is dolgozik. Megfigyeltek egy csíkot a gyűrűsujján, és állítólag férjhez ment bátyja fő hadsegéde, Cshö Rjonghe fiához. A férje az elmondások szerint a 39-es irodán dolgozik, a Munkapártnak abban a részlegében, amely a pénzt teremti elő a vezető titkos pénzalapjába.

Amikor Kim Jodzsong ellátogatott az olimpiára Dél-Koreába, egyeseknek feltűnt, hogy a máskülönben karcsú nőnek kis pocakja van, és azon tűnődtek, nem terhes-e. A déli tisztségviselők később elárulták, hogy néhány hónapja szült.

A First Sister délre látogatása lázas kapcsolatkeresést indított el a két Korea közt. Tisztviselők kezdték lefektetni az alapjait egy csúcstalálkozónak, amely két hónapon belül létre is jön Panmindzsonban, a demilitarizált zóna közepén fekvő tűzszüneti faluban.

De mindezt egy egészen meglepő felpuhulás előzte meg. Hatalmas dél-koreai zeneművészeti társulat utazott Phenjanba *Tavaszi jó* címmel koncertet adni Kimnek és pártmunkásainak.

A társulatba számos olyan előadó is beletartozott, akiknek a zenéje hivatalosan tilalom alá esett Észak-Koreában, köztük olyan dél-koreai popsztárok, mint a Red Velvet, egy lánycsapat, amelynek a tagjai festett hajukkal és kihívó ruházatukkal tüntetnek. Elénekeltek *Bad Boy* című slágerüket a legfőbb koreai rossz fiú jelenlétében. „Rossz fiú, rogyj le, o-o-o” – énekeltek, bár a

koreográfiájuk kevésbé volt provokatív a szokásosnál.

Kim és a felesége, ezekre a gyárilag előállított K-pop együttesekre adott észak-koreai válasz egykori tagja, mindvégig tapsolt, és végül a közönség állva ünnepelt tíz teljes percen át. Ilyesmit az észak-koreai elit még sose látott – legalábbis hivatalosan nem.

Dél-koreai zenészek játszottak már korábban Észak-Koreában, de az országvezető jelenlétében soha. Ez mind része volt a Nagy Utód erőfeszítésének, hogy modernebb uralkodónak látsszon. Még változtatott is napirendjén, hogy elmehessen az első előadásra, és láthassa a Red Velvetet, mesélte az énekeseknek, és megköszönte nekik a phenjaniaknak nyújtott „kedves ajándékukat”. De szemlátomást még az együttes tompított előadását is túl kockázatosnak ítélték széles körű fogyasztásra. Kivágták őket abból a felvételtől, amelyet a koncertről sugárzott az észak-koreai állami televízió.

De azért Kim találkozott velük az előadás után, sőt a feleségével még pózolt is egy fotó kedvéért az összes fellépővel: a dél-koreaiak szőke hajjal, a nők kurta sortban és combig érő csizmában, az YB zenekar rockerei fehér öltönyükben, és Kim középen a Mao-öltönyében.

Ez a fotó megjelent a *Nodon Szinmun* címlapján – elképesztő húzás a legfőbb állami napilap részéről. A dél-koreai zene tiltva volt Észak-Koreában; ha valakit tetten értek vele, az súlyos következményekkel járó politikai büntettnek számított. Most mégis itt voltak ezek a megkérdőjelezhető erkölcsű déliek, és fényképezkedtek azzal az emberrel, aki a tilalom legfőbb őre.

Észak-Korea nem érzett ebben ellentmondást. „Drága vezető elvtársunk elmondta, hogy áradó szívvel hallgatta az előadást”, tudósított az állami média, hozzátéve, hogy Kim Dzsongun boldogan látta, hogy a népe mélyebb megértést tanúsít a dél-koreai popkultúra iránt.

Személyesen Kim Dzsongun nagyon barátságos volt, jelentette ki egy hatvanas éveiben járó dél-koreai énekesnő, Cshoi Csinhi, aki találkozott vele a koncert után. – Természetesen tudom, hogy megölte a nagybátyját meg mindenféle szörnyűséget csinált, de nagyon ékesszóló volt, és jó benyomást keltett – mondta, amikor felkerestem a turnéja után.

Cshoi *A szerelem útvesztője* című slágeréről híres, az elmondások szerint ez volt Kim Dzsongil kedvence. Azt hitte, biztos ezt a számot kell előadnia Phenjanban, de amikor megérkezett, arra kérték, hogy a *Késő bánatot* énekelje el, egy dél-koreai mūdalt 1985-ből, amely még soha eddig nem volt a repertoárján. Nem értette a dolgot, de kiszivárgott, hogy maga a vezető kéri a dalt.

– Kim Dzsongun valóban megkeresett, és elmondta, hogy mennyire hálás, amiért elénekeltem a dalt – mesélte Cshoi. – Később az észak-koreai énekesektől megtudtam a kérés hátterét. Úgy tűnik, hogy az anyja mindig a *Késő bánatot* hallgatta, miután rákos lett.

Kim Dzsongun a hatalma első hat évében nem hagyta el az országot, volt elég dolga odahaza.

Most, hogy a húga megtette a megfelelő intézkedéseket, kész volt felelősségteljes és világszerte méltányolt vezetőnek mutatni magát. Ezen átváltozása során ravasz taktikusnak bizonyult, aki mozgatni tudja a bábukat a nemzetközi diplomácia sakktábláján.

Csúcstalálkozóra hívta a dél-koreai elnököt. Olyannyira furfangos diplomata volt, hogy a dél-koreaiakat kérte fel, vállalják el a közvetítői szerepet egy csúcs összehozására közte és Donald Trump között. A dél-koreaiaknak olyan ösztönzőjük akadt a munka elvégzésére, mint eddig még soha.

2018 elején, kevesebb mint egy hónappal azután, hogy az olimpia megnyílt és Kim

Jodzsong átadta az első meghívást, a dél-koreai elnök küldöttei Washingtonba utaztak, hogy tárgyalásokat folytassanak a Fehér Házban. Úgy képzelték, előbb beszélnek a tisztségviselőkkel, és talán másnap találkoznak Trumppal.

Ehelyett Trump besétált az első megbeszélésre, a dél-koreai küldöttség meglepetésére, és aztán, másodszor is meglepve őket, azonnal rábólintott a Kim Dzsongunnal való csúcstalálkozóra. Sőt azt akarta, hogy tartsák meg a találkozót azonnal.

A dél-koreaiak elképedtek. Megkérdezték, nem kellene-e előbb a dél-koreai elnöknek találkoznia vele és kiderítenie, mit akar? Trump vonakodva belátta, hogy van ráció abban, amit mondanak.

Trumpot a nemzetbiztonsági stábja arra kérte, hogy halasszák el a bejelentést. Trump adott nekik úgy egy óracsakat. Rohanvást felhívták a japán miniszterelnöki irodát, és figyelmeztették a konzervatív szövetségest, hogy mi következik. Aztán a dél-koreai követek kíséttel a Fehér Ház nyugati szárnyának kocsibehajtójához, és bejelentették a csúcst. Diplomáciai szempontból ez igencsak szokatlan dolog volt: egy külföldi kormány tett bejelentést az amerikai elnök helyett.

Kim Dzsongunnak, aki idáig nemzetközi páriának számított, valahogy sikerült vetélkedést indítania a vezetők közt, hogy ki találkozzon vele elsőnek, mert éppenséggel nem Trump volt az, aki történelmet akart írni.

Pekingben Hszi Csin-ping elnök csak lesett. A kínai vezető nem rejtette véka alá, hogy nincs kedve foglalkozni a szomszédban trónoló fiatal punkkal. Fittyet hányva a Kína és Észak-Korea közti hetvenéves „testvéri” viszonyra, Hszi és Kim egyszer sem találkozott a hatalomra jutásuk óta eltelt csaknem öt évben.

Kim Dzsongun nem tette meg a rituális utazást, nem fejezte ki hódolatát a határ túloldalán lévő nagy kommunista jótevőnek és védelmezőnek. És Hszi Csin-ping, aki 2013 elején ült be az elnöki székbe, nem mutatott érdeklődést, hogy találkozni kívánna vele. Végül is Kim Dzsongun épp Hszi hatalomátvételének évében végeztette ki Csang bácsit, azt az észak-koreait, aki tudhatóan a legbarátabb viszonyban állt Kínával.

Kínának nem tetszett Kim Dzsongun atomfegyverek és rakéták iránti megszállottsága. Amikor Észak-Korea kilőtt három közepes hatótávú ballisztikus rakétát pont azon a napon, amikor Hszi vendégül látta a világ húsz legnagyobb gazdasági hatalmának vezetőit a kelet-kínai Hangcsouban, a kínaiak láthatóan begurultak. Egy újabb sortűz az ezt követő évben tönkretette az Egy Övezet – Egy Út Fórumot, azt a nagyszabású eseményt, amely Kína Davosra adott válasza akart lenni. A rámenős koreai kellemetlen helyzetbe hozta a kínai elnököt.

A fiatal észak-koreai vezető elképesztő merészségről tett tanúbizonyságot ezekkel a provokatív húzásaival. Az még elmegy, ha nem kíván földre borulni a szomszéd elnök előtt, de az mégiscsak sok, hogy megalázó helyzetbe próbálja hozni.

A 2018. eleji események azonban áthúzták a számítást: Hszinek hirtelen sürgős érdeke fűződött ahhoz, hogy találkozzon Kimmel. Vagy inkább nem akart az egyetlen lenni, aki nem találkozik vele.

Úgyhogy a nyílt színi pávatánca első állomásához Kim Dzsongun és Ri Szoldzszo beszállt a rózsaszín fotelüléssel különvonatba, és Peking felé vette az irányt. Kim személyesen kívánta tájékoztatni Hszit a legfrissebb fejleményekről, jelentette a kínai állami média.

A vezető, aki oly hosszú időn át kerülte Hszit, vörös szőnyeges fogadtatásban részesült. Vörös szőnyeg borította a pekingi vasútállomás peronján. Később Hszi és Kim vörös szőnyegen sétált el a katonai díszőrség előtt, és állt be a mosolyfotókhoz. Hszi felesége, Peng Lijüan híres operaénekes Kínában, úgyhogy az asszonyok nagy adag tündökléssel járultak hozzá az

eseményekhez.

A vacsora vidám hangulatban telt. A régi szép napok fekete-fehér filmkockái peregtek nagy kivetítőkön. Filmbejátszás, ahogy Kim Dzsongun nagyapja találkozik Mao Ce-tunggal, és ölelgeti Teng Hsziao-pinget és Csiang Cö-mint. Filmbejátszás, ahogy Kim Dzsongil ölelgeti Csiangot és utódját, Hu Csin-taót, háromszor, a szocialista hagyományoknak megfelelően.

Aztán végül Hszi és Peng egymás kezét fogva integettek és mosolyogtak, amikor a fiatal pár egy fekete gépkocsin eltávozott. Olyan volt, mint amikor az ifjú házaspár mennek el a vőlegény szüleinél töltött első hálaadásnap vacsorájukról.

Ez feltűnő jele volt annak, hogy mindkét fél felismerte, nagy haszna származhat a szoros és harmonikus barátságból. Kim Dzsongun tudta, hogy szüksége van erre az emberre, aki a feszült viszonyuk ellenére még mindig a legfőbb szövetségese.

És most, hogy Kim Dzsongun elkezdett tárgyalásokba bocsátkozni, Kínának már nem kellett aggódnia a „maximális nyomásyakorlás” kampánya miatt. A Koreai-félszigeten elült a háború előszele, úgyhogy Hszi Csin-ping visszazökkenhetett a szokásos aggodalmába: gondoskodni kell Észak-Korea stabilitásáról. Az észak-koreai tengeri halak és herkentyűk újra kaphatóak voltak a kínai határvárosok piacain, és az észak-koreai munkások is lassan visszamerészkedtek a gyárakba. Bár a nemzetközi szankciók elméletileg még érvényben voltak, már nem kellett annyira komolyan venni őket. Hszinek immár nem kellett inváziós veszélyt elhárítania.

Amikor Kim Dzsongun hazaérkezett, az észak-koreai állami televízió hosszú összefoglalót sugárzott a látogatásról. Az átjött, hogy a fiatal vezető útjának minden pillanatát igyekeztek megörökíteni. Bekamerázták még a Kína és Észak-Korea közti vasúti hidat is, hogy lefilmezzék, ahogy Kim Dzsongun vonata átgördül rajta.

A Nagy Utód azt akarta, hogy alattvalói egy másodpercet se szalasszanak el a filmből. Azt akarta, hogy lássák a két vezetőt, ahogy szó szerint vállvetve állnak a kínai és az észak-koreai zászló előtt, elbűvölő feleségükkel az oldalukon: Kim Dzsongun és Hszi Csin-ping egyenrangúnak látszanak.

Egy hónappal később Kim Dzsongun odatotyogott a betonszegélyhez, amely hatvanöt éve az osztóvonalat jelöli az egymástól elhidegült két Korea közt. A dél-koreai elnök, Mun Dzsein, akinek a szüleit a háború idején evakuálták Észak-Koreából, a közös biztonsági terület déli oldalán várakozott. Ez volt az a hely a demilitarizált zónán belül, amelytől nem messze aláírták a háborúnak véget vető tűzszüneti megállapodást 1953-ban.

Kim Dzsongun kinyújtott kézzel közeledett, és végtelennek tetsző ideig rázott kezét a mosolygó Munnal, hogy a fényképezőgépek megörökíthessék a történelmi pillanatot.

Aztán a fiatal észak-koreai megmutatta, ki az úr. Miután átlépte a határt a déli oldalra, és beállt újabb fotókra, hívta a dél-koreai vezetőt, hogy jöjjön visszafelé vele, északra. Mun szót fogadott, és az egymás kezét fogó két férfi megállt ott, ami elméletileg Észak-Korea. A dél-koreai újságíróknak tátva maradt a szájuk. Ezt a forgatókönyvet Kim Dzsongun írta.

2018. április 27-e nevezetes napnak bizonyult: megszületett az egyezés, amelyben a két vezető ígéretet tett, hogy munkálkodni fognak a háború hivatalos lezárásán és a kapcsolatok javításán. Azt is kijelentették, hogy a Koreai-félszigetnek atommentesnek kell lennie. Ezt Washington egyes részein – nevezetesen a Fehér Házban – úgy kezelték, mintha Kim Dzsongun kőbe véste volna a lemondását az atomfegyvereiről. „Jó dolgok történnek” – tweetelte Trump,

miután értesült a csúcstalálkozón történekről.

Valójában a „Koreai-félsziget” megfogalmazás csírájukban lévő gondokat sejtetett. Észak-Korea már régóta követelte minden tárgyaláson, hogy az Egyesült Államok távolítsa el nukleáris arzenálját a Koreai-félsziget déli feléről. Bár az Egyesült Államok az 1991-es egyezség részeként leszerelte a Dél-Koreában állomásoztatott atomfegyvereit, rendszeresen küld a déli térségbe atomhordozó hadászati bombázókat és hajókat. Az Egyesült Államoknak és a vele katonai szövetségben álló Dél-Koreának ez mindig is érinthetetlen kérdés maradt.

Azon az áprilisi napon hitetlenkedve néztem, ahogy Kim és Mun fel-alá ballag a külön erre az alkalomra épített deszkasétányon a demilitarizált zónában. A napsütésben a park padjaira leülve kettesben olyan témákról beszélgettek, mint az USA, az ENSZ, Észak-Korea atomprogramja és Donald Trump személyisége, a filmet elemző szájról olvasók szerint. Úgy tűnt, Mun azt fejtegette, hogy az amerikai elnök hogyan fog hozzáállni a találkozáshoz Kimmellel.⁵

Ez volt az első a két vezető közt az elkövetkező hónapokban lezajlott három találkozóból. A második egy sebtében tető alá hozott összejövétel volt, amikor úgy nézett ki, a Kim Dzsongun és Donald Trump közti csúcs kútba esik, a harmadik esetben pedig Mun vizontlátogatást tett Észak-Koreában.

A diplomácia néhány meghökkentő eredményt hozott. Kim Dzsongun megengedte a dél-koreai elnöknek – egy olyan embernek, aki olyan pozíciót birtokolt, amelyet Észak-Korea teljes mértékben törvénytelennek tart, merthogy a Kimek Korea egyedüli legitim vezetői –, hogy egy stadionban odaálljon 150 ezer észak-koreai elé, és elmondjon egy szívből jövő beszédet. 2018 végére a két fél elkezdte lerombolni az őrállásokat a demilitarizált zónában.

Kim elrendelte Észak-Korea hegy alatti atomkísérleti telepének a bezárását is az ország északi térségében. Már nem volt szüksége rá – elérte azt a műszaki szintet, amelyet megcélzott, és a hegy amúgy is súlyosan omlataggá vált –, de így látványosan úgy tehetett, mintha feladná atomprogramját anélkül, hogy egyetlen fegyverről is lemondana. Berobbantották a kísérleti telep bejáratait, és az erről készült filmfelvétel bejárta a világot. Klasszikus észak-koreai húzás volt: úgy nézett ki, mintha Kim Dzsongun letenne valamiről, de ez csak ködösítés volt, ezúttal valódi füstfelhővel.

A megrendezett találkozók Munnal viszonylag felszínesek lehettek ugyan, de attól még információk kincsestárát kínálták. Minden összejövétel bepillantást nyújtott abba, ahogyan Kim Dzsongun működteti a rendszert.

Az észak-koreai vezető, akitől megszokottabbak voltak az uszító fenyegetések és a tömegpusztító fegyverekkel való ijesztgetés, szalonképes és megnyerő államférfinak mutatkozott, akitől nem áll távol az önirónia sem.

Amikor a német Thomas Bach, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke 2018 márciusában Észak-Koreába látogatott, Kim Dzsongun elvitte egy futballmeccsre Phenjan gigantikus Május Elseje Stadionjába.

A meccs alatt Kim vissza-visszakanyarodva a sport jelentőségéről beszélt Észak-Korea oktatási rendszerében és a lakosság általános jólétében. A sport kiemelt terület, hangoztatta a vezető.

Kim Dzsongun nem siklott át annak iróniáján, hogy egy feltűnően hájas valaki beszél a sport fontosságáról, és meglepő készséget mutatott arra, hogy önmagán élcelődjön. Az ilyen viccelődés hazaárulás lenne, ha bárki más szájából hangzana el Észak-Koreában.

Lehet, hogy nem látszik, de szeretem a sportot, és rengeteget szoktam kosárlabdázni, Kim

többé-kevésbé ezt mondta Bachnak. Jókora nevetés következett.

Ami azt illeti, a találkozók kontrollálatlan rálátást engedtek arra, ami Kim Dzsongun legnagyobb kockázati tényezője lehet: az egészségére. A fiatal vezető úgy fest, mint aki egy szívroham várományosa, és nyilvánvalóan gondjai vannak az egészségével. Az a 2014. végi időszak kezdeti ráutaló jel volt. Alig múlt harminc, amikor eltűnt másfél hónapra, kétségtelenül súlyos köszvény következtében, és botra támaszkodva tért vissza.

Négy évvel később, amikor a két koreai vezető a földet lapátolta egy fenyőfa tövébe az első találkozásukon, az a hatvanöt éves dél-koreai elnöknek nem jelentett gondot. A harmincnégy éves észak-koreai azonban jól láthatóan lihegett és fújtatott, az arca kivörösödött a legkisebb megerőltetéstől. Egy korábbi találkozón Kim Dzsongun felesége elmondta a déli küldötteknek, hogy nem tudja leszoktatni a férjét a dohányzásról.

Aztán amikor szeptemberben mindannyian elmentek a Pektu-hegyre, Kim Dzsongun hevesen zihált. Megjegyezte, hogy Munnak szemlátomást cseppet sem kell a levegőt kapkodnia. Egy ilyen kis könnyed sétán nem is, felelte a dél-koreai, aki egyébként nagy túrázó hírében áll.

Az észak-koreaiak szigorúan őrzik a vezér egészségi adatait. Minden Észak-Koreán kívüli találkozására – beleértve Szingapúrt is – egy különleges összecsuksukató véccével utaznak, hogy azt használva Kim Dzsongun ne hagyjon maga után semmiféle mintát, amiből az egészségével kapcsolatos információkat lehetne kinyerni.

De ezekkel a találkozókkal rengeteg cenzúrázatlan filmfelvétel került közkézre Kim Dzsongunról, amelyek segítségével az orvos szakértők könnyen le tudtak vonni bizonyos következtetéseket.

Először is, krónikusan elhízottnak diagnosztizálták. Kim Dzsongun 167 centiméter, és a testsúlyát 135 kilogrammra becsülik. Ez azt jelenti, hogy a testtömegindexe rendkívül magas, 45 vagy 46.

Ez kihat a járására – lábujjhegyen és széttárt karral jár. Az orvosok arra tippelnek, hogy erősen horkol. A Kim-filmekbe belemerülve még a lélegzétvételeit is megszámozták. Harmincötöszer lehelte ki a levegőt egy Munnal tett negyvenkét másodperces sétán az első csúcstalálkozásukon. Vagy nagyon ideges volt, vagy a tüdőkapacitása lecsökkent a mozgáshiánytól.

Megfigyelték, hogy valami baj lehet a jobb bokájával – egybehangzón a 2014-ből származó jelentésekkel, bár nincs rá bizonyíték, hogy ez a túlzott sajtófogyasztás következménye lett volna –, valamint bandázst viselhet.

Valószínűsítették, hogy evés-kényszere van a munkájával járó stressz folytán, ebből adódóan igen negatív véleménnyel voltak hosszú távú kilátásait illetően. – Általában az ilyen fokú elhízás, dohányzással párosulva, tíz-húsz évvel csökkenti a várható élettartamot – nyilatkozta Huh Junszok, az Inha Klinika professzora, hozzátéve, hogy a fiatal vezető vélhetően már most cukorbeteg.

A totyogó járása szintén a gyenge testi állapot jele. Egy másik orvos megjegyezte, hogy súlyosan elhízott egyénél négyszer valószínűbb az ízületi gyulladás.

Ám nem csak a Nagy Utód volt rossz bőrben, az egész ország is.

A megbeszéléseken Kim Dzsongun meglepően őszinte volt a dél-koreai elnökkel az állítólagos földi paradicsom hiányosságait illetően a demilitarizált zónától északra. Figyelmeztette déli kollégáját, hogy amikor Északra jön, a közlekedési rendszert „elégtelennek és kényelmetlennek” fogja találni Dél gyorsvasútjaival összevetésben.

A napot azzal koronázta meg, amikor először beszélt a világhoz élőben. Állt a dobogó

elején egy választott államfő mellett, és nyilatkozatot olvasott fel az újságíróknak, épp mint egy rutinos vezető.

A felesége is tudta, hogyan kell alakítania a szerepét. Este a vacsorán a dél-koreaiak behoztak egy bűvészt megtörni a jeget. Elsőnek mégis az észak-koreai First Lady nevetetett meg mindenkit. – Csak nem én fogok eltűnni? – viccelődött Ri Szoldzsü, egy csapásra oldott légkört teremtve.

A bűvész körbejárt a teremben, pénzt gyűjtött be a közönségtől, és a nagy bankókból kicsiket csinált. Aztán egy tízdolláros bankjegyből százdollárost varázsolt, és átadta Munnak. A két vezető harsányan nevetett, Mun a magasba tartotta a bankót, és a fellelkesült Kim szélesre tárt karral hadonászott. Valaki elkiáltotta magát:

– Nem kell többé exporttal bajlódnia a KNDK-nak! Lesz pénz varázsütésre!

Ittak bőségesen. A dél-koreaiak a legjobb minőségű prémiumszodzsut szolgálták fel, 40 százalékos alkoholtartalommal, Kim Dzsongun pedig egyszer sem utasította el a kínálást a csaknem háromórás díszvacsonya alatt.⁶

Miután a bankett véget ért, az észak-koreai stáb végigsöpört a termen, és összegyűjtötte az összes poharat és evőeszközt, amit Kim Dzsongun és húga használt a találkozókön, és laboratóriumi tisztaságúra mosták őket.

Kim Dzsongun bebizonyította e találkozók során, hogy igenis van humora, hogy képes a bájcsevejre, és tudja legyezgetni a rivális elnök hiúságát. Minden szempontból bebizonyította, hogy nem örült, hanem számító vezér, akinek van stratégiája, és aszerint jár el.

A jelmezes főpróba lezárultával Kim készen állt a fő eseményre.

16. fejezet

PÁRBESZÉD AZ ÖRDÖGFAJZATOKKAL

„Az évszázad találkozója, új történelmi korszak kezdete az amerikai–észak-koreai kapcsolatokban.”

Nodon Szinmun, 2018. június 13.

A sokat gúnyolt és lebecsült fiatalember az eddigi legnagyobb diadalát készült learatni: egy kis ország vezetőjeként le fog ülni a vele elméletileg még háborúban álló Egyesült Államok elnökével. Egy ilyen találkozó a legitimáció és tisztesség látszatát fogja kelteni Kim körül a világ szemében. És ha minden jól megy, kikövezi az utat a bénító szankciók visszavonása és a jövőbeli amerikai beruházások előtt.

2018. június 12-én – kevesebb mint kilenc hónappal a „tűzzel fogom megszelídíteni az eszelős amerikai vénembert” fenyegetés után – Kim Dzsongun és Donald Trump kísétált egy emelvényre a lezárt Capella Hotelben Szingapúrban. Gondosan elrendezett észak-koreai és amerikai zászlók előtt egymásra mosolyogtak, és olyan hosszan ráztak kezét, hogy az perceknek hatott.

Hihetetlen volt. Még magának a Nagy Utódnak is.

– Sokan a világon azt fogják hinni, hogy ez egy sci-fiből van – mondta az észak-koreai vezető Trumpnak a tolmácsa segítségével, miközben átsétáltak abba a szobába, ahol a küldöttségük várakozott.

A „kis rakétaember” elfelejtve, a „totál lökött alak” elfelejtve. Kim Dzsongun bebizonyította, hogy ő valóban az az „agytrösz”, aminek Trump nevezte egyszer.

Kim Dzsongun elért valamit, amivel a nagyapja és az apja is próbálkozott, csak sikertelenül.

Élete utolsó éveiben Kim Ir Szen azt kutatta, milyen lehetőségei volnának egy nagy alkunak az Egyesült Államokkal. Kétszer találkozott az amerikai ígéhirdető Billy Grahammal, az 1992-es első találkozásjukra Graham személyes üzenettel érkezett George H. W. Bush elnöktől.

Kim Dzsongil meghívta Clintont Phenjanba, amikor az amerikai elnök a második ciklusának végéhez közeledett. Clinton a külügyminiszterét, Madeleine Albrightot küldte el puhatolózó látogatásra, és reményeket fűztek ahhoz, hogy ez a javuló viszonyok kezdete. Ehelyett Clinton úgy döntött, hogy utolsó hivatali hónapjait egy másik megoldhatatlan problémának szenteli: Izraelnek és Palesztinának.

De Kim Dzsongun volt az, aki megcsinálta. Washingtonban a fejesek a hajukat tépték. Így nem lehet diplomáciát csinálni, mondták. A csúcstalálkozók egy folyamat végét jelentik, nem a kezdetét, jajveszékelték. Kikap egy lapot az apja forgatókönyvéből, dühöngtek. Az Egyesült Államok így nem fogja rávenni Észak-Koreát, hogy lemondjon az atomfegyvereiről.

De az én szingapúri sásfészkemből optimistán figyeltem a fejleményeket. Egy pillanatig se hittem, hogy a Nagy Utód lemond az atomarzenáljáról. Ez volt az életbiztosítási kötvénye, és szüksége volt rá. Moammer Kadhafi sorsa még ott járt a fejében.

De hajlandó lehet lemondani néhány rakétájáról és atomtöltetéről, hogy enyhítsenek a

szankciókon, és hogy elfogadottabbá tegye országvezetését a világ szemében. Ez nem lesz könnyű, de szemlátomást játékra jelentkezik.

És talán ideje valami mással próbálkozni. Negyedszázadon át a dolgok hagyományos mederben intézése nem járt sikerrel. Talán pont ez a két rendhagyó vezető kell ahhoz, hogy bejöjjön valami szokatlan.

Kim Dzsongun megmutatta, hogy ő nem az apja, ő sokkal merészebb és elszántabb, és igazság szerint Trump sem hasonlítható egyetlen eddigi amerikai elnökhöz sem.

Hivatalba lépése óta Trump szokatlan gyakorlatot tett magáévá a világ vezetőivel való megbeszélésein. Szeretett egyedül találkozni velük, olykor csak egy tolmáccsal kettőjük közt. Ez abból a meggyőződéséből fakadt, hogy ő képes személyes összhangot kialakítani tárgyalófelével és jó üzletet kötni.

Ez a megközelítés kedvére volt Kim Dzsongunnak. És a személyes viszonyok rendkívül fontosak bármiféle üzletkötéshez Ázsiában, különösen ha az üzlet bonyolult. Ez még inkább így van a diktátorok uralta tekintélyelvű társadalmakban.

Amikor az Egyesült Államok és Kína a hetvenes évek elején rendezték kapcsolataikat, akkor Henry Kissinger külügyminiszter több száz óra hosszan folytatott tárgyalásokat a kínai miniszterelnökkel, Csou En-lajjal. Hasonló módon Pompeo külügyminiszter órákat töltött Kim Dzsongunnal és vezető tisztviselőivel a csúcstalálkozó előtt és után Washingtonban, New Yorkban és Phenjanban.

Ennek a csúcsnak a megtartásakor személyes érdek mozgatta Kim Dzsongunt és Donald Trumpot a folyamatban. Mindketten ösztönözve voltak arra, hogy a dolog működjön.

Ráadásul, a köztük lévő minden különbség ellenére, Kim Dzsongunban és Donald Trumpban rengeteg a közös. Mindketten családi birodalomba születtek bele, egyikük sem volt a legidősebb fiú, az automatikus örökös, de mindketten bebizonyították apjuknak, hogy ők a jó választás a dinasztia örökségére. És mindketten szeretik a nagyszabású építkezési terveket.

A csúcstalálkozóval kapcsolatos optimizmusom leginkább abban gyökeredzett, hogy Kim Dzsongun egészen világos, bár széles körben észrevétlen jelét adta annak, hogy ő most százszázalékban ráállt a gazdaságra.

Mindössze egy héttel a dél-koreai elnökkel, Munnal tartott csúcstalálkozója előtt Kim Dzsongun beszédet mondott a Munkapárt phenjani értekezletén, ahol bejelentette, hogy a „bjungcsin”, a „párhuzamos fejlődés” irányvonalának vége. Már nem kell atomfegyverekre törekednie – megszerezte őket. Kihirdette, hogy egyszer és mindenkorra vége az atomkísérleteknek és interkontinentális ballisztikus rakéták indításának.

Miután igazolta katonai képességeit, és megszabadult hitelrontóitól és szóba jöhető vetélytársaitól, kész volt zöld utat adni a tudatos gazdaságélénkítő változásoknak.

Mostantól kezdve, jelentette ki Kim Dzsongun, új stratégiai irányvonalra fókuszál, amelyik a gazdaságra összpontosít, és ehhez szüksége lesz egy szocialista gazdaságszerkezethez kedvezőbb nemzetközi környezetre.

Ez tektonikus változás volt. Kim Dzsongun 2013-ban merészen az atomprogrammal egy szintre emelte a gazdaságot a sok évtizeden át tartó hadiipart erőltető irányelv után. Szinte napra pontosan öt évvel később egyértelműen a gazdaságfejlesztésnek adott elsőbbséget.

De a gazdaságfejlesztés stratégiai vízióját nem valósíthatta meg addig, amíg érvényben vannak az Amerika forszírozta szankciók, amelyek radikalitása a gazdaság teljes megfojtásával fenyegetett. Ám az amerikai elnök jóváhagyó pecsétje nélkül nem érhetette el azt a diplomáciai célját sem, hogy egy normális állam tekintélyes és felelősségteljes vezetőjének mutakozzon.

Kim Dzsongun világlátott kozmopolita államférfivá való átváltozási szándéka abban a pillanatban nyilvánvalóvá vált, ahogy elhagyta Észak-Koreát.

Az apja rettegett a repüléstől, és mindig a páncélvonatára szállt, amikor Pekingbe vagy Moszkvába utazott. A Nagy Utódnak nem volt ilyen fóbiája, viszont megbízható repülőgépe sem. Úgyhogy kölcsönkért egyet a szomszédban lakó jótévőjétől – egy Air China Boeing–747-est, amelyet általában a pekingi miniszterelnök vett igénybe. Ez egy amerikai gép volt, hatalmas Star Alliance logóval az ajtaján.

Kim Dzsongun meg se próbálta leplezni, hogy kölcsöngépre fanyalodott. Az arról készült fényképek, ahogy beszáll az Air China óriásgépbe, színesben megjelentek Észak-Korea vezető napilapja címlapján, csaknem úgy, mintha külön büszkeségre adna okot, hogy a nagy hatalmú Kína adta neki kölcsön a repülőt.

A First Sister észak-koreai géppel utazott. Kimék szemlátomást nem akarták megkockáztatni, hogy túl sok Pektu-vér folyjon egyszerre, ha valami galiba történne.

Kimerítő logisztikai előkészületek zajlottak. Kim még sose volt ilyen távol a hazájától a vezetővé válása óta. A vezető személyes biztonságáért felelős haderő, a becslések szerint akár 120 ezer főt számláló Legfelsőbb Gárda Parancsnokság semmit sem bízott a véletlenre.

Észak-koreai gárdisták felügyelték a biztonsági beléptetést a St. Regis Hotelben, ahol Kim Dzsongun és húga megszállni készült. Mellesleg a nemrég elhunyt féltestvérük, Kim Dzsongnam előszeretettel szállt meg ugyanebben a szállodában.

Lefoglalták az észak-koreaiaknak a legfelső három emeletet, benne az éjszakánként 7000 dolláros elnöki lakosztályt a huszadikon. (Szingapúr magára vállalta a szállodai elhelyezés és étkezés számláját.) Az örök folyamatos szolgálatot adtak a liftekben, hogy senki ne próbáljon feljebb jutni a tizenhatodik emeletnél.

A testőrök át akarták vizsgálni az összes szobát a szállodában, de az igazgatóság nem engedélyezte a belépésüket a lefoglalt emeleteken kívül. Úgyhogy az ottani szállodai szobákat, valamint a csúcstalálkozó helyszínéül szolgáló tárgyalótermeket kutatták át robbanószer, lehallgatókészülék és bármi más után, ami károsíthatná vagy sérthetné a vezérüket.

E szobák közül egy sem lesz kiadható két napnál előbb azt követően, hogy Kim Dzsongun elhagyta Szingapúrt. Az észak-koreai stábnak rengeteg takarítani valója akadt, mielőtt visszaadhatták volna a szállóigazgatóságnak a helyiségeket a Kim család DNS-étől mentesen.

Kim és húga a szobáikban maradtak a St. Regisben tartózkodásuk alatt. Egyedileg elkészített ételeket ettek, a hozzávalók Phenjanból érkeztek külön szállítógépen, majd a szingapúri repülőtéren várakozó hűtőkocsikon. Ugyanez a repülőgép hozta Kim Dzsongun limuzinját, valamint az engedélyezett fegyvereket és más holmikat.

Amint szerencsésen megérkezett Szingapúrba, Kim Dzsongun megkezdte nyerő szériáját.

Az első nap találkozott a szingapúri miniszterelnökkel, a szigetállamot alapító, mintegy öt évtizeden át uralkodó vezetője, Li Kuang-jao fiával. A miniszterelnök később úgy nyilatkozott, hogy a harmincnégy éves vendége magabiztos fiatal vezető.

Újabb hivatalos kézfogásfotó került bele Kim Dzsongun legitimációs albumába.

Aznap este, sötétedés után Kim bejelentés nélkül bejárta Szingapúr legkiemelkedőbb látványosságait. Szingapúr külügyminisztere és oktatási minisztere kalauzolásával Kim Dzsongun, a húga, testőrök és észak-koreai fotósok hatalmas serege sétált végig a fényárban úszó tengerparton. Megcsodálták az öböl menti látványos futurisztikus park, a Kertek virágait.

És azt csinálták, amit turisták milliói előtűk ezen a helyen: pózoltak szelfikhez. Kim belemosolygott a külügyminiszter okostelefonja lencséjébe, az arca kivörösödött a fullasztó páratartalomtól.

Átsétáltak egy hídon, és célba vették a Marina Bay Sands Hotelt, ezt a három felhőkarcoló tetején nyugvó óriási betonhajót formáló építészeti csodát. Mellesleg a komplexum tulajdonosa az a Sheldon Adelson kaszinómágnás, aki támogatta Trumpot a 2016-os választáson, és akinek a makaói játéktermei Kim Dzsongnam törzshelyeinek számítottak.

Fellifteztek a hotel Sky Parkjába, amely egyetlen hatalmas szabadtéri bár végtelen úszómedencével az ötvenhetedik emeleten. Kim Dzsongun körülbelül tíz percig állt a tetőn, nézte a város sziluettjét a világító Citibank és HSBC reklámtáblákkal megkoronázott felhőkarcolókkal.

Bárhová ment, az észak-koreai vezető hatalmas tömegeket vonzott. Turisták és helybeliek sokasága akarta látni, ha csak egy pillanatra is. Összeesedtek az utcán, nekinyomultak a rendőrségi torlaszoknak, amikor Kim a szállodájához érkezett. Elárasztották a vízparti térséget, hogy fotókat kattintsanak a közösségi médiaoldalaik számára, amikor végigballag a korzón. Lábujjhegyre álltak a Marina Bay Sands Hotel előcsarnokában, hátha meglátják a tömegben keresztül. Az úszók, sokan falatnyi bikiniben, kiszálltak a végtelen medencéből, hogy lefotózzák, amint elhalad mellettük.

Ez mind tökéletes tápszer volt Kim Dzsongun személyi kultuszához. Ugyanúgy, ahogy a tömeg összegyűlt Észak-Koreában, hogy kimutassa odaadását, itt a külföldiek verődtek össze csapatostul, hogy lássák a szeretve tisztelt legfőbb vezetőt. Az erről készült felvételekkel ezután elárasztották az észak-koreai újságokat és tévéképernyőket. Látjátok? – mondhatták a vezér propagandistái az észak-koreai népnek. – Kim Dzsongunt külföldön is tisztelik.

Szingapúr több oknál fogva is ideális hely volt a csúcstalálkozóhoz. Az évek során észak-koreaiak és észak-koreai vállalkozások özöne áradt keresztül a városon. Minthogy még vízum se kellett az országba való belépéshez, Szingapúr egyike volt azon kevés helyeknek, ahová könnyűszerrel elutazhattak. Szingapúr a zászlóvivője volt annak a szabadelvűbb gondolatnak Délkelet-Ázsiában, hogy a kéznység az egyetlen módja, amivel az elvetemültebb államokat jobb útra lehet téríteni. Ez egészen másfajta hozzáállás volt a szankciók és elszigetelés politikájához képest, amit az Egyesült Államok szorgalmazott.

Nem ez volt az első alkalom, hogy egy ázsiai vezető Szingapúrba jött ihletért.

Kína gazdasági látnoka, Teng Hsziao-ping 1978-ban látogatott el, és bejárta a várost Livel, aki elmagyarázta, ő hogyan csinálta. Teng le volt nyugőzve. Öt évvel később bevezette a szocializmust kínai sajátosságokkal. Így hát Szingapúr remélte, hogy ösztönzést ad egy újabb ázsiai országnak, amely irgalmatlanul rászorul a gazdasági átalakulásra, de halálosan fél a politikai változástól.

Kim Dzsongun fogékony volt. Ennek rendkívűli bizonyítéka már másnap átjött az észak-koreai médiában, amikor a legfőbb napilap címoldali fényképeken ábrázolta Kim szingapúri sétáját, nem hagyva ki a felhőkarcolókon nyugvó hajót sem.

Ehhez járult hozzá egy szemeket elkerekítő negyvenkét perces televíziós dokumentumfilm *A történelmi találkozó, amely új fejezetet nyitott Észak-Korea és az Egyesült Államok között* címmel. A hivatalos film bemutatta Kim útjának minden elemét, de a legmeglepőbb vonása az volt, hogy közszemlére tette, milyen káprázatos, tiszta és gyönyörű Szingapúr a Kim számára bérelt elegáns elnöki lakosztályból a St. Regisben, körülötte a sok nagyszerű és kivételes épülettel, amelyekkel a város dicsekedhet.

Látni lehetett, ahogy Kim autókonvoja végighajt Szingapúr leghíresebb bevásárlóutcáján, elhalad a Rolex és Prada üzletek előtt, és bejárja a csodálatos tengerpartot.

„A Nagy Vezető elvtárs kinyilvánította, hogy mostantól tanulmányozni fogjuk Szingapúr számos téren szerzett kiváló tudását és tapasztalatait” – jelentette be a dokumentumfilm narrátora.

A csúcstalálkozó után egy phenjani közgazdász azt mondta, hogy ha a szankciókat feloldják és javul a politikai légkör, Észak-Korea versenyre kelhet olyan országokkal, mint Szingapúr és Svájc, „melyeknek kevés az erőforrásuk és kicsi a területük, de földrajzi helyzetüket messzemenően kiaknázták”.¹ A közgazdász nyilvánvalóan sosem járt Szingapúrban vagy Svájcban, és szemlátomást nem fogta fel annak a valószerűtlenségét, hogy ez bármikor a közeljövőben megtörténhet. Enyhén szólva van még néhány más akadály is az útban, például a demokrácia és a jogállam.

Kim Dzsongun azt jelezte a külvilágnak – de ami a legfontosabb, a saját népének –, hogy ez az ő víziója. Ez a legvilágosabb utalás volt arra, hogy az észak-koreai vezető nem kíván tohonya sztálinista diktátor lenni. Olyasfajta progresszív diktátor kíván lenni, mint akik Ázsia más országaiban jelenleg is sikeresen kormányoznak.

Eljött a nagy nap. A nap, amikor szembenéz ősellenségével. A tét hihetetlenül nagy volt Kim Dzsongunnak – mind politikai téren, és mind a biztonsága tekintetében. Egy paranoiás diktátor az életét féltve állandó rettegésben él.

Amikor Kim Dzsongun elhagyta a szállodát aznap reggel, hogy a csúcs helyszínére menjen, a Legfelsőbb Gárda Parancsnokság több mint negyven ügynöke vette körül.

A bejutás az elit osztagba rendkívül körülményes, a hadsereg legkiválóbb sorkatonái egész sor vizsgálaton esnek át az egészségi állapotukat, személyiségüket, testmagasságukat, megjelenésüket és – ami a legdöntőbb – a családi hátterüket nézve. Kitűnő politikai igazolásokkal kell rendelkezniük, és csakis a leghűségesebb osztályokból származhatnak, akikre a Briliáns Elvtárs őrzését bízják. Egy egykori testőr azt írta, hogy bekerülni a vezető biztonsági osztagába „nehezebb, mint átjutni a túfokán”.²

De miután már bent vannak, aranyéletük van Észak-Koreában. Kim Dzsongun biztosan nem akar boldogtalan fegyvereseket maga körül.

Tizenkét testőr rövid időre internetes híresség lett, amikor lefilmezték őket, ahogy futnak Kim Dzsongun limuzinja mellett fekete öltönyben, a szingapúri páratartalom dacára. A jelenet tökéletes lenyomata az észak-koreai vezetés abszurditásának.

Kim ennek az emberi pajzsnak az ötletét Clint Eastwoodtól vette. Kisfiúként látta a *Célkeresztben* című filmet, amelyben Eastwood olyan amerikai titkosügynököt alakít, aki John F. Kennedyt vigyázta, amikor megölték 1963-ban. Eastwood és a többi ügynök az elnöki gépkocsi mellett futott.³

Maga a gépkocsi is említésre méltó. Kim Dzsongun egy Mercedes-Maybach S 600 Pullman Guarddal érkezett. A hat és fél méter hosszú luxusautó ára kerek 1,6 millió amerikai dollár.

A Mercedes „államfőknek és más magas kockázatú személyeknek” ajánlja vételre a „kiemelten exkluzív járművet”. „Tágas kialakítású és ízlésesen berendezett szalon a hátsó térben” jellemzi a kocsit a vállalat szerint, de kétség nem férhet hozzá, hogy a biztonsági jellemzők sokasága tette vonzóvá Kimnek.

Az autó teljesen páncélozott, és ellenáll a géppuskatűznek; alvázvédelme hatástalanítja a

robbanószerkezeteket, és hátsó ülés mögötti acél válaszfal védi az utasok fejét bármitől, ami a hátsó ablakon keresztül jöhet. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a kocsi több mint öt tonnát nyomjon. Az aajtajai olyan nehezek, hogy beépített motorok segítik a nyitást és a csukást.

A kamerák előtti bevezető kézszorítások után a két vezető elvonult egy négyszemközti megbeszélésre, vagy inkább nyolcszemközire, mert mindketten hoztak tolmácsot. Kezdsnek Kim Dzsongun angolul ezt mondta: – Örülök a találkozásnak, Elnök úr!

Úgy tucatnyi angolul és németül beszélőt megkérdeztem, aki találkozott Kim Dzsongunnal, hogy mondott-e akár csak egy szót is ezeken a nyelveken. Nem mondott, de Trump kedvéért külön erőfeszítést tett.

Az ötórás tanácskozás során Kim bizonyította, hogy pontosan tudja, hogyan kezelje az amerikai elnököt.

Ő lépett be előbb a szállodába, összhangban az idősebb tiszteletét előíró hagyományos koreai szabályokkal. Trump több mint kétszer idősebb volt Kimnél, ami azt jelentette, hogy ő a rangosabb, neki kell utoljára belépnie. A koreai nyelv bonyolult udvariassági szinteket ismer, és Kim Dzsongun ügyelt rá, hogy a legtiszteletesebb kifejezéseket használja, amikor Trumpgal beszél, és tudta, hogy az amerikai elnök ezt méltányolni fogja. Trumpnak szólt a tolmácsa, hogy az észak-koreai vezető nagyon hódolatteljes nyelvezettel él.

Nem ez volt az első alkalom, hogy Kim rájátszott az amerikai elnök híres egójára. A csúcstalálkozóhoz vezető hetekben elküldte egyik legfontosabb funkcionáriusát, Kim Jongcsholt a Fehér Házba egy Trumpnak írt levéllel – nem is akármilyen levéllel, a borítékja akkora volt, hogy az már viccel határos. A Fehér Ház nyilvánosságra hozott fényképeket a vigyorgó Trumpról, ahogy tartja a levelet, és az internet máris hemzsegett az azokhoz a hatalmas csekkhez való hasonlítgatásoktól, amelyeket a tévévetélkedők győztesei nyernek.

A csúcson Kim nem tűnt idegesnek. Megnyerő volt, vicceket mesélt, megmutatta, hogyan kell imponálni, de azt is, hogy igenis érdekli, mit szól hozzá a külvilág. Jóindulatúnak akart látszani.

Könnyed hangulat uralkodott, amikor az amerikai elnök bemutatta az észak-koreai vezetőt a csapatának. Trump korábbi kijelentésére utalva, miszerint egy perc elég neki, hogy őt megítélje, Kim megkérdezte az elnököt, hogy milyennek találta. Trump azt felelte, határozottnak, okosnak és becsületesnek.

Kim habozás nélkül John Boltonhoz fordult, Trump keményvonalas nemzetbiztonsági tanácsadójához, aki alig egy hónapja egy teljes hasábon fejtegette a jogi érveket egy Észak-Korea elleni rakétacsapáshoz.⁴

Észak-Korea és Bolton nem voltak ismeretlenek egymásnak. Amikor Boltont a George W. Bush kormánya foglalkoztatta, Phenjan propagandistái „söpredéknek” és „vérszívónak” ócsárolták. Boltonnak pedig a maga részéről volt egy sűrűn elsütött kedvenc vicce: Honnan tudni, ha egy észak-koreai hazudik? Mozog a szája.

De Szingapúrban, a Trump-bók után az észak-koreai vezető azt kérdezte Boltontól, hogy ő mit gondol. A nemzetbiztonsági tanácsadó egy pillanatig habozott, aztán diplomatikusan válaszolt:

– A főnököm a jobb emberismerő.

Amikor a két vezető fotelba telepedett egy előre megírt forgatókönyv szerinti beszélgetésre a média előtt, Kim Dzsongun azt mondta Trumpnak, hogy nagyon boldoggá tette a találkozás lehetősége.

– Nem volt könnyű eljutni ide – tette hozzá. – A múlt béklyóba vert minket, és a régi

előítéletek és szokások akadályoztak előrehaladásunkban. De legyőztük mindet, és most itt vagyunk.

Trump a védjegyének számító hüvelykujja feltartásával válaszolt Kimnek.

Az ember, aki *Az üzletkötés művészete* című könyvet írta, el volt bűvölve. Trump azt mondta, hogy az észak-koreai vezető „nagyon tehetséges”, „nagyon okos” és „nagyon jó tárgyalópartner”. Hozzátette, Kimnek sikerült az, ami „tízezerből egynek”, nevezetesen hogy huszonévesen megörökölt egy országot, amelyet „képes irányítani és kemény kézzel irányítani”. Kijelentette, „egészen különleges kötelék” kovácsolódott köztük. Azt mondta, megbízik Kimben.

A csúcstól és után egyaránt Kim leveleket írt Trumpnak, rövid, egyoldalas leveleket koreaiul – angol nyelvű fordítást is mellékelve –, amelyek az elragadtatott hízelgés mesterművei voltak.

Kim „kegyelmes uramnak” szólította Trumpot, és vissza-visszatérő megjegyzéseket tett arról, hogy az amerikai elnök milyen okos és milyen zseniális politikai gondolkodó. Elmondta, hogy milyen csodálatos volt dolgozni Mike Pompeóval, aki a CIA igazgatója volt, mielőtt Trump külügyminisztere lett. Szeptember végére Trump szájából majd még elhangzik, hogy ő és Kim Dzsongun „egymásba szerettek”.

A tárgyalásoknak azonban már nehezebb volt erre a szintre eljutniuk.

Amikor Pompeo megérkezett Phenjanba 2018 áprilisában, egyenesen rákérdezett Kim Dzsongunnál, hogy tervezi-e az atommentesítést. Kim érzelgős választ adott, bár ki tudja, szívből jött-e, vagy előre kitalálta.

– Az elnök azt mondta, hogy ő apa és férj, és nem akarja, hogy a gyerekei atomfegyverekkel a hátukon éljék le az életüket – mondta Andrew Kim, a CIA koreai részlegének vezetője és Pompeo tolmácsa az utazáson.⁵

Az előjelek kedvezőnek tűntek. Mindkét fél tárgyalókat küldött, hogy kisüssenek valami egyezséget a csúcstalálkozót megelőző hónapokban. Panmindzsonban, a demilitarizált zóna tűzszüneti falujában találkoztak, de a tárgyalások lassan haladtak. Az észak-koreaiaknak újra és újra vissza kellett hajtaniuk a kátyús országúton Phenjanba további utasításokért a vezetőjüktől.

Az álláspontok annyira eltértek, hogy még azután is két különböző dokumentumon dolgoztak, hogy a két küldöttség megérkezett Szingapúrba.

A csúcstalálkozó előtti este Pompeo azt mondta egy sajtókonferencián, hogy „az egyetlen végkifejlet, amit az Egyesült Államok elfogad”, egy megállapodás „a Koreai-félsziget teljes, igazolható és visszafordíthatatlan atommentesítéséről”. Ez egy bevett meghatározás, és megköveteli a nemzetközi fegyverellenőrök szabad mozgásának biztosítását Észak-Koreában.

Az amerikai küldöttségnek jó oka volt arra, hogy kételkedjen Észak-Korea atommentesítés iránti elkötelezettségében. A Kim-rezsim így vagy úgy, de minden eddig aláírt egyezséget megszegett.

A csúcstól végére Kim Dzsongun járt jobban az alkuval. Megúsza anélkül, hogy bármiféle konkrét ígéretet tett volna az atomfegyverei és ballisztikus rakétái feladására. Egyszerűen újravette azt a homályos egyezséget, amit a dél-koreai elnökkel kötött áprilisban, megállapodva abban, hogy dolgozni fognak a Koreai-félsziget atommentesítésén – nem Észak-Koreán. *Észak- és Dél-Koreán.*

Nem volt szó „teljes, igazolható és visszafordíthatatlan atommentesítésről”, amihez Pompeo külügyminiszter ragaszkodott az előző este. Trump abba is beleegyezett, hogy felfüggeszti azokat a közös hadgyakorlatokat, amelyeket az amerikai és a dél-koreai hadsereg évente kétszer végrehajt. Ezeket a hadgyakorlatokat létfontosságúnak ítélték ahhoz a tervezéshez, ha bármi

hirtelen változás történne a Koreai-félszigeten – mondjuk, puccs vagy észak-koreai invázió.

Észak-Korea ezeket a hadgyakorlatokat provokatívnak tartotta, valamint anyagilag rendkívül költségesnek, hiszen az országnak saját hadgyakorlatokat kell rendeznie válaszul.

Az oldalon kívül ülő, a tárgyalásokat hallgató külügyminiszter-helyettes, Randy Schriver és Trump ázsiai főtanácsadója, Matt Pottinger nem hitt a fülének. Elkeseredett üzeneteket kezdtek küldeni egymásnak, hogy csináljanak valamit. Az egyik felhívta a japán nemzetbiztonsági tanácsadót, a másik a dél-koreai kollégáját kapta telefonvégre. Figyelmeztetni akarták az Egyesült Államok két katonai szövetségését a várható bejelentésre, amely különösen riasztó lesz Japán militarista beállítottságú kormánya számára.

Trump bejelentése a hadgyakorlatok felfüggesztéséről további aggodalomra adott okot. Egy csúcs utáni sajtótájékoztatón az amerikai elnök a „hadijátékok” kifejezést használta – az észak-koreaiak szóhasználatát a hadgyakorlatokra.

Kim kijelentette amerikai tárgyalópartnereinek, hogy bár az Egyesült Államok és Dél-Korea azt állítják, hogy a közös katonai hadgyakorlatok védelmi természetűek, Észak-Korea fenyegetésnek érzi őket.⁶

Kim Dzsongun újabb győzelmeként Trump azt is elmondta tárgyalópartnerének, hogy kész aláírni egy deklarációt a koreai háború befejezéséről.⁷ Ez az az ötlet volt, amivel Kim Jongcshol, az óriásboríték hozója állt elő a Trumppal folytatott találkozásán az Ovális Irodában.

Kim Jongcshol azt mondta, hogy ha módot teremtenek a tartós béke biztosítására a Koreai-félszigeten, az arra irányuló jelzés lesz, hogy a Trump-kormány hajlandó másfajta viszonyba lépni Észak-Koreával. Trump azt felelte, hogy ő nyitott egy háborúnak véget vető deklaráció megtételére, de a tényleges békeszerződésen később még dolgozniuk kell.

Bár az ország hadiállapotban tartása segít a társadalmi kohézió megteremtésében, a Kim-rezim már régóta vágyott egy békeszerződés aláírására – mert akkor hangoztathatná, hogy immár semmi szükség amerikai haderőknek állomásozniuk Dél-Koreában. Az Egyesült Államok azonban mindig ellenezett bármilyen arra irányuló javaslatot, hogy vonja ki csapatait és fegyverzetét Dél-Koreából, mintegy kiszolgáltatottan hagyva szövetségét.

A békeszerződés érvényre juttatása lehetőséget adna Kim Dzsongunnak arra, hogy presztízsvetés nélkül mondjon le nukleáris arzenáljának legalább egy részéről, amelynek megszerzésébe annyi pénzt és erőfeszítést ölt. Sőt ha a két ország kikerül az elméleti hadiállapotból, abban Észak-Korea lehetőséget láthat arra is, hogy megszabaduljon a gazdaságát megbénító szankcióktól.

Bármilyen megvetéssel fogadták is Trump taktikáját Washingtonban, az amerikai elnök meglepő felfogókészséget mutatott abban a tekintetben, hogy mi mozgatja Észak-Koreai tárgyalópartnerét. Ez megint csak szokatlan módon nyilvánult meg, de olyképpen, amivel Kim Dzsongun azonosulni tudott.

A találkozásuk alatt Trump elővett egy iPadet, és megmutatott az észak-koreaiaknak egy videót, amelyet a nemzetbiztonsági stábja készített, jóllehet az alkotói listán az állt, hogy Destiny Pictures. Egy példányt át is adott nekik.

A videó abszurd volt, de ugyanakkor tökéletes Kim Dzsongunnak. A fényesebb jövő látomását mutatta.

A Pektu-hegy tetején lévő krátertó képsoraival kezdődött, aztán átváltott a világtörténelem néhány legismertebb építészeti művére: az egyiptomi piramisokra, a Colosseumra, a Tádzs Mahalra, Manhattan felhőkarcolóira és – természetesen – a Kim Ir Szen térre.

„Ez egy esély története”, közölte a narrátor. „Két emberről, két vezetőről, egy

rendeltetésről” szól. A videó újra meg újra megmutatta ezt a két embert, egyenlőként ábrázolva őket.

De érzékelhetően úgy mutatta be Észak-Koreát, mint egyetlen hatalmas ingatlanfejlesztési lehetőséget. Phenjan égre kirajzolódó sziluettje darukkal volt tele. Bejátszották a híres fotót Észak-Koreáról, ahogy éjjel látszik az úrból, és aztán felkapcsolt fényekkel, megmutatva, hogy az a fekete lyuk hogyan nézne ki, ha ugyanannyi villamos energiája volna, mint Dél-Koreának.

– Gondoljanak bele ingatlanfejlesztési távlatból! – mondta Trump az újságíróknak a csúcstalálkozó után, lelki szemei előtt a képpel, ahogy „nagyszerű társasházak” épülnek a vonszani „nagyszerű tengerparton”. – Te jó ég, nézzék ezt a kilátást! A világ legjobb hoteli itt állhatnának.

A videón képsorok jelentek meg Florida messzemenően kiépült tengerpartjáról, ahol Trump üdülője, a Mar-a-Lago van.

Ez nem külpolitika, hanem különös ingatlanpolitika, viccelődött egy elemző.⁸

Hogy rávegye Kim Dzsongunt, mondjon le atomfegyvereiről és legyen a világgazdasági közösség elfogadott tagja, Trump megpróbálta érzékeltetni vele, micsoda nagy lehetőséget szalaszt el.

A sikert vagy fejlődést rangsoroló valamennyi lista legalján vagy, hangzott az amerikai elnök üzenete az észak-koreai kollégájának. Ugyanakkor megfejtette egy pozitív csúsztatással: ha hajlandó vagy újragondolni, hogy mik a siker előfeltételei, a segítségedre leszünk.

Trump indítványozott még különféle modelleket is, amelyeket a Nagy Utód követhet. Hivatkozott Kína vagy Vietnám példájára, ahol elfogadták a kapitalista gazdaság alapelveit, de a kommunista párt megtartotta a politikai hatalmat. Még azt is felvetette, hogy Észak-Korea olyan lehetne, mint Japán, a világ harmadik legnagyobb gazdasága, és alkotmányos monarchia. Utalt rá, hogy Kim Dzsongun olyan lehetne, mint a japán császár, köztisztviselőként álló, de formális államfő, miközben választott kormány irányítaná az országot.⁹

Az évek során az észak-koreai rezsimnek rengeteg lehetősége volt, hogy nekivágjon a kínai vagy vietnámi típusú reformoknak. Soha nem akarták azt az utat járni. És Kim Dzsongun biztosan nem akarna csupán bábfigura lenni, mint a japán császár – akinek az apja, mellest, az élére állt Korea brutális megszállásának. De rengeteg mozgástér adódott még kettejük nézete között.

Szóval Kim Dzsongunnak minden oka megvolt rá, hogy nyugodtan üljön le az ebédhez, még ha Trump jópofáskodott is egyet a fotósoknak, hogy aztán úgy intézzék, hogy „fessnek, daliásnak és tökéletesnek” látsszanak.

Az ebédet ugyanolyan gondosan megvitatták, mint a tárgyalásokat.

Az étlap minden egyes tétele huzavona tárgya volt. Végül a munkaebéden „keleti–nyugati kilencfogásos menüt” szolgáltak fel, amelyet olyan tálak jellemeztek, mint konfitált marhaszegy, szójában párolt tőkehal rettekkel és ázsiai zöldségekkel, valamint étcsokoládé-ganache torta.

Az észak-koreaiak hiperérzékenyek voltak az élelbiztonság tekintetében, jócskán túltéve mindenben, amit Trump stábja valaha megtapasztalt bármelyik országvezetővel kapcsolatban. Kim Dzsongun menüje két órával korábban megérkezett, hogy méregvizsgálatnak vethessék alá.

Az ebéd feletti beszélgetés azonban oldott légkörben zajlott. Kosárlabdáról és autókról társalogtak. Kim Dzsongun elmondta Boltonnak, hogy ő akkora „híresség” Észak-Koreában, hogy kellene csinálniuk egy közös fotót. Talán ez javítana Bolton megítélésén a rezsim phenjani keményvonalasai közt, vetette fel Kim, feltehetően azokra utalva, akik alig pár éve „emberi söpredéknek” nevezték Boltont. A washingtoni keményvonalas válaszul csak nevetett.¹⁰

Trump felajánlotta, hogy megmutatja Kim Dzsongunnak a szupermodern biztonsági

rendszerrel felszerelt The Beast nevű páncélozott Cadillac limuzinját. Amikor néztem kettőjüket, ahogy a kocsihoz mennek, és Kim Dzsongun a nyitott kocsiajtó felé tart, azt hittem, beszállnak és valahová elhajtanak. Trump titkosszolgálati ügynökei azonban leállították a közjátékot, mielőtt egyetlen észak-koreai is túlságosan közel kerülhetett volna a különleges járműhöz.

Aztán kettesben kószáltak egyet a Capella Hotel buja kertjében, majd integettek az egyik erkélyről – kicsit úgy, mint Anglia királynője a Buckingham-palotából.

Ezt követően visszatértek a nagyterembe, hogy aláírják dodonai dokumentumukat. Egy fehér gumikesztyűt viselő észak-koreai tisztségviselő megvizsgálta és megtisztította a tollat, amelyet az asztalra helyeztek az észak-koreai vezető elé. De a Nagy Utód hozzá se nyúlt. A húga vett elő neki tollat – egy 1000 dolláros Montblanc-t –, amikor átadta aláírásra az iratot, majd visszatette a neszesszerébe, miután a bátyja végzett.

És ezzel Kim Dzsongun történelmet írt. Rácáfolt azokra a jóslatokra, hogy nem lesz képes kordában tartani ennek az idejétmúlt rendszernek a kádereit. A bolondját járatta az Észak-Korea műszaki potenciálját megítélőkkel a hidrogénbomba és az amerikai partokat elérő rakéta megépíthetőségének kérdésében.

Az imént a világ legerősebb nemzetének elnöke kinyilvánította szándékát, hogy együtt fognak dolgozni a víziója megvalósításán.

Annak elérése már bajosabbnak ígérkezett, hogy az amerikai dominanciájú szankciókat feloldják, és a gazdaság növekedésnek indulhasson, miközben ő továbbra is megtarthatja nukleáris és rakétakapacitása zömét.

Amint hazaérkezett, atomprogramját továbbra is biztonságban és érintetlenségben tudva, Kim Dzsongun rátért hatalommegtartási stratégiája kettes pontjára: az országos életszínvonal-emelésre.

A korábbi évekre jellemző, a gazdasági életbe történő legkisebb beavatkozás mellőzésének ideje ezennel véget ért.

A júliusi tikkasztó hőségben Kim Dzsongun elment egy textilgyárba a kínai határ közelében fekvő Szinidzsuba, ahol megdorgálta a gyárvezetőket, amiért több ízben nem teljesítették célkitűzéseiket, és letolta őket a rozoga épület állapota miatt, mivel úgy néz ki, mint egy istálló.

Nem fukarkodott a kemény szavakkal látogatása következő helyszínén sem, egy műszálas szövetüzemben a közelben; leteremtette a vezetőséget, amiért megpróbálták áthárítani a felelősséget az üzemben tapasztalható hiányosságokért.

– Számtalan üzemegységben jártam, de munkásokat így még sose láttam! – dühöngött.

Északkeletről délnyugat felé vette az irányt, textilüzemeket, halgazdaságokat, hajógyárakat, burgonyafeldolgozó üzemeket és erőműveket, valamint süteményt, hátizsákot és bányagépeket gyártó vállalatokat keresett fel. Tanácsot adott az instant tésztalevesek csomagolásához is.

Ugyanazzal a katonás lendülettel fogott hozzá a gazdaságfejlesztéshez, mint korábban az atom- és rakéta-programokhoz. Arra biztatta a munkásokat, hogy úgy álljanak a feladatukhoz, mintha „háromdimenziós hadviselésben” vennének részt. Építési Blitzkriegre szólított fel. Egy katonai ezrednek még el is rendelte, hogy tegyék szabaddá körletüket, hogy villámgyorsan felépítsenek egy nagy zöldségtermesztő üvegházat.

Kim Dzsongun megmutatta, hogy fel akarja lendíteni a piacgazdaságot és ösztönözni a fogyasztást, mintha az ország biztonsága függne tőle. A rezsime biztonsága kétségtelenül ettől függött. Miután az atomfegyverek megszerzésével megoldotta a „párhuzamos szorgalmazás” első részét, ugyanezzel a hévvel nekiállt a másodiknak, a gazdaságnak.

Nem azért csinálta ezt, mert törődne az emberekkel és a jólétükkel. A ténykedései az előző hét évben bebizonyították, hogy ennél kevésbé nem is törődhetne az átlagnépességgel.

Nem, őt csak a saját megmaradása érdekli. A nagyapja nyolcvankét évet élt, az apja hetvenet. Kim Dzsongun remélheti, hogy még harminc-negyven vagy akár ötven éven át fog uralkodni.

Amióta átvette a hatalmat 2011 végén, Kim Dzsongun felváltva kényeztette és terrorizálta a kádereket, akik a hatalomban tartották, kifejlesztett egy hiteles atomfegyverprogramot, hagyta, hogy a gazdaság kicsit levegőhöz jusson, meggyőzte a szabad világ vezetőjét, hogy ő racionális kolléga, jótevője, Kína szkeptikus vezetőjét pedig arról, hogy legalább viselkedni tud.

Most jött az eddigi legnagyobb próbatétele. Be kellett bizonyítania Észak-Korea népének, az élet egyre jobb a Nagy Utód alatt.

UTÓSZÓ

Borzalmas volt a közlekedés Pekingben 2019. január 9-én, még a huszonegy milliós mozgásban lévő nagyváros lakosságának a mércéje szerint is. A második körgyűrű annyira beállt, hogy sokan kapva kaptak az alkalmon és egy rövid reggeli tornát tartottak a kocsijuk mellett. Kiszálltam a taximból, csináltam egy fotót a bedugult úthálózatról, és nyújtogattam a nyakam, hátha megpillantom az autókönvojt.

Kim Dzsongun újra a városban volt. Hszi Csin-ping elnök előző este pazar díszvacsorát csapott Kim Dzsongun harmincötödik születésnapja alkalmából a Nagy Népi Csarnokban, ebben a Tienanmen tér szélén álló elegáns rendezvényépületben. Másnap Hszi ebédre hívta fiatal szomszédját az állami kézben lévő Beijing Hotelbe, ahol hajdan Mao Ce-tung látta vendégül Kim nagyapját.

Az ellenségeskedés első öt éve után Hszi most úgy csinált, mintha Kim az ő tékozló fia volna. Kim Kínába látogatásai annyira közhelyessé váltak, hogy már nem számítottak újdonságnak, legföljebb terhesnek a pekingi közlekedők számára.

A Nagy Utód meglepő átalakuláson ment keresztül. Sikerült meggyőznie néhányat a világ leghatalmasabb embereiből, hogy egy legitim állam átlagos vezetőjeként kezeljék.

Ami azt illeti, nyolc nappal korábban, az újévi beszédében határozottan elnöki formátumot mutatott.

Nem pulpitusról beszélt, mint a korábbi években. Ehelyett amikor az óra éjfél utött, Kim Dzsongun hatalmas bőrfotelben ült egy faburkolatú dolgozószobában, mögötte apja és nagyapja portréja függött, bőrkötésű könyvek sorakoztak a könyvespolcokon.

A milió nem volt véletlen. Kim Dzsongun valamelyik vezető tisztviselője elolvasta Franklin Delano Rooseveltté életrajzát, és valószínűleg azt javasolta a főnökének, vegye át a nagy gazdasági válság idején hivatalban lévő amerikai elnök híres „kandallócsvevejeinek” kellékeit.

A Nagy Utód most azon igyekezett, hogy visszaadja ugyanazt a bensőségességet, amit Roosevelttel teremtett meg az amerikaiakkal a harmincas években, és egyszersmind erősítse azt az érzést, hogy ő egy köztisztelőben álló vezető.

2018 eseményei „kitörölhetetlen nyomot hagytak a történelemben”, állapította meg a nyugati szabású öltönyt viselő Kim Dzsongun mindössze egy héttel a harmincötödik születésnapja előtt. A következő év, 2019 „reményekkel teli” év lesz.

– Hinni akarom, hogy az Egyesült Államokkal való viszonyunk idén meghozza örvendetes gyümölcseit, miként a Korea-közi viszony is nagy fordulatot vett mindkét fél nagy erőfeszítéseinek köszönhetően – olvasta a sűgőgépről, és időnként bele-belepillantott a kezében tartott jegyzeteibe.

Beszédében harminckilencszer hozta szóba a gazdaságot, és egyetlenegyszer az atomprogramot, és akkor is csak azért, hogy leszögezze, rendszerének már nincs szüksége atomfegyverek gyártására, tesztelésére és halmozására.

Az atomfegyverek elrejtve és a rakéták némán szunnyadtak. Féltestvérének megölése Malajziában kevesebb mint két éve majdhogynem feledésbe merült. Otto Warmbier amerikai egyetemista még közelebb halála elhomályosult. Trump elnök még felmentést is adott Kimnek az

eset alól. – Azt mondja nekem, nem tudott róla, és én hiszek a szavának – nyilatkozta a második találkozásuk után, amelyet Vietnámban tartottak február végén.

De ez a második csúcs megmutatta, a diplomáciai út rögzös lesz.

Trump kijelentette, hogy az ő maximális nyomásgyakorló kampánya csalogatta ki atombunkeréből és ültette tárgyalóasztalhoz Kim Dzsongunt.

Ez csúsztatás, a szankciók valóban befolyásolták Kim Dzsongunt, de nem ez volt az egyetlen tényező. A fiatal észak-koreai vezetőt a magabiztossága és a már birtokában lévő hitelesített atomfegyverprogramja mellett a szankciók nyomása együttesen vették rá a tárgyalásokra.

Az észak-koreaiaknak gondjaik adódtak annak megítélésében is, vajon Trump agya milyen srófra jár. Keresték a logikát, a rendszert a döntéshozatalában, hogy meg tudják tippelni a hozzáállását.

Fogódzókat keresve egy észak-koreai hivatalnok megnézett epizódokat a Fehér Házban és a Külügyminisztériumban játszódó olyan tévésorozatokból, mint *Az elnök emberei*. Aztán megkérdezett egy amerikai ismerőst: így működik a Fehér Ház? Ez egy alulról építkező folyamat lenne, ahol a tisztviselők adják az ötleteket a Fehér Háznak? A meglepett amerikai igyekezett diplomatikus választ adni: Nem, ellenkezőleg. Donald Trump nagyon is felülről működteti a rendszert.

Ezekkel a felettük lebegő félreértésekkel ment el Trump a hanoi csúcstalálkozóra, azt remélve, hogy a gazdaságcentrikus észak-koreai vezető majd kezét-lábát törí az atomfegyverei áruba bocsátásáért, amely majd az amerikai kezdeményezésű szankciók feloldását eredményezheti. Kim Dzsongun pedig abban a hiszemben utazott el, hogy Trump meghozza majd a nagy döntéseket, és alig várja, hogy a diplomáciai győzelméről tweetelhesen.

Amikor azon az első estén Hanoiban találkoztak pár márványos észak-koreai steak felett – véresen Kimnek, jól átsütve Trumpnak –, azon kapták magukat, hogy a kezdeti álláspontjaik éppolyan eltérők, mint a grillezésre vonatkozó preferenciáik.

Trump fel akarta oldani a szankciókat azzal a feltétellel, hogy abban a pillanatban visszaélesíti őket, ha Észak-Korea újrakezdi a fegyverkísérleteket, mondta az észak-koreai külügyminiszter-helyettes a csúcs után.

De a keményvonalas nemzetbiztonsági tanácsadó, John Bolton és Mike Pompeo külügyminiszter nyilván felülkerekedtek főnökükön, és lebeszéltek arról, hogy megessen a szíve az észak-koreaiakon. Az amerikai elnök megmondta tárgyalópartnerének, hogy le kell mondania a teljes atomprogramjáról ahhoz, hogy egyetlen szankció is elháruljon.

Ez gyakorlatilag ugyanaz az üzlet volt, amit az amerikai elnökök évtizedek óta próbáltak nyélbe ütni, beleértve azt az időt is, amikor Bolton még a Bush-kormányban dolgozott.

Ez a hozzáállás mindig kudarcot vallott. Azért vallott kudarcot, mert átsiklott a lényegen, amiért Észak-Korea atomfegyvereket akart mindenáron: az atomprogram Észak-Korea védőpajzsául szolgált egy amerikai támadás ellen.

Ahhoz, hogy a tárgyalások sikerrel járjanak, nemcsak az atommentesítésről kellett szólniuk, hanem az évtizedek óta fennálló, minősíthetetlen viszony átalakításáról is, valamint Kim Dzsongun meggyőzéséről, hogy már nincs szüksége amerikai inváziót kivédő atomfegyvereire. Vagy legalábbis már nincs szüksége annyi atomfegyverre és azok hordozórakétáira.

A folyamat lassú és fokozatos normalizálódást igényelt, mialatt mindkét fél jóhiszeműségről tesz tanúbizonyságot. Üdvös első lépés egy összekötő iroda felállítása, hogy a két fél a teljes diplomáciai kapcsolatok előfutáraként párbeszédet folytathasson. Egy másik lépés

a békeszerződés körüli munka. Igazság szerint Szingapúrban már megállapodtak egy erősödő és kölcsönös témakezelésben, és a munkaszintű tisztségviselők erről tárgyaltak a két csúcstalálkozó közt.

Úgyhogy Kim Dzsongun azzal az ajánlattal ment el a hanoi tárgyalásokra, hogy leszereli a jongbjoni atomlétesítményt – nélkülözhető üzem –, ha Trump feloldja a 2016-ban és 2017-ben bevezetett korlátozásokat. Ez a rakétaindításokért és atomkísérletekért büntetésül kiszabott kvázi zárlat fojtotta meg a tengeri áruk, a szén és a fémek exportját.

Az amerikaiak joggal kételkedtek Észak-Korea szavahihetőségében. Kim Dzsongun apja ugyanezt az ajánlatot tette több mint egy évtizeddel korábban, és még fel is robbantott egy hűtőtornyot Jongbjonban. Közben pedig haladt előre az atomprogramjával más telephelyeken.

De Kim Dzsongun simán azt gondolta, hogy ő tisztességes ajánlatot tesz, olyat, amely legalábbis ideiglenesen szavatolja a szankciók megszüntetését. Nem volt hajlandó rábólintani.

Az üzlet így nem köttetett meg, a két vezető hazament.

Az ezüstnemű és a poharak érintetlenül maradtak az asztalon, ahová ebédre kellett volna leülniük. A szállodaszemélyzet ette meg a vezetőknak szánt libamájpástétomot és hóhalat. A tollak az asztalon feküdtek az ünnepélyes aláírási aktusra előkészítve, ami nem jött létre. Miközben a két államfő a megjátszott katasztrófpolitikájával volt elfoglalva, két atomfegyverrel rendelkező ország – India és Pakisztán – valóságos háborúba sodródott bele.

Az egész jelenet nevetséges lett volna, ha nem halálosan komoly.

Ez a két nem megszokott vezető, akiknek a legnagyobb előnyük pont az volt, hogy annyira különböztek elődeiktől, a konvencionális gondolkodás áldozatai lettek.

Könnyű lenne ezen a ponton úgy értékelni, hogy az egész folyamat kudarcra van ítélve, és Hanoiban annak a bizonyítékát láttuk, hogy a történelem ismétli magát. Az előző negyedszázad húzd meg-ereszd meg kísérletei megmutatták, bölcs dolog volt nem túl nagy reményeket fűzni az Észak-Koreával való diplomáciai egyezkedésekhez.

De Pekingből figyelve a kibontakozó eseményeket továbbra sem engedtem optimizmusomból, hogy ezúttal más lesz. Még mindig nem hittem egy másodpercig sem, hogy Kim Dzsongun feladja „kincset érő kardját”, az atomprogramot. Nem akart Moammer Kadhafi sorsára jutni atomfegyverei beszolgáltatásával, mindezt kizárólag az ország lerohanásának és a hatalom megdöntésének céljából. Abban se hittem, hogy kínai vagy vietnámi mintájú gazdasági reformokba kezdene. Ő nem lehetett Észak-Korea Teng Hsziao-pingje, felvállalva valamilyen változatát a „reform és nyitás” politikájának, ami a világ második legnagyobb gazdasági hatalmává tette Kínát. Nem követhetett afféle „doi moi” reformokat sem, amelyek nyomán Vietnám felvirágzott.

A kommunista pártnak Kínában és Vietnámban egyaránt sikerült szilárdan megmaradnia a hatalomban, jóllehet a kapitalizmus vált ösztönző ideológiává sokak számára. Volt azonban egy döntő különbség. A kommunista párt Kínában és Vietnámban nem számított családi dinasztának, vezetőiknek nem ugyanaz volt a családnévük. Létezett legalább némi belső helyezkedés az irányítói posztokért. Észak-Koreában nem túrték volna el az ilyesfajta hatalmi versengést.

Úgyhogy a Nagy Utód fülének veszedelmesen csenghettek még azok a szirénhangok is a gazdasági segítségről, amellyel az amerikai tárgyalók kecsegtettek Hanoiban, megismételve Trump Kimnek tett egyik korábbi reformmodell-javaslatát.

A reformokra buzdítás Észak-Korea szemében már régóta egyet jelentett a rendszerváltásra való felszólítással, tekintettel arra, hogy az észak-koreai gazdaság egyszerűen nem nyílhat ki és nem engedheti meg az információ, a pénz és az emberek szabadabb áramlását anélkül, hogy vérszenes meg ne lazulna az a szorítás, amivel a Kim család kapaszkodik a hatalomba.

De talán volt némi közbülső tér. Kim Dzsongun feladhat bizonyos részeket az atomprogramjából és közelebb araszolhat valamiféle tapogatózó gazdasági liberalizáció felé. Andrei Lankov neves Észak-Korea-szakértő, aki egykor tanított a Kim Ir Szen Egyetemen, ezt úgy írja le, hogy „reform, nyitás nélkül”.

Mert minden libikókázás dacára Kim Dzsongun célja világos maradt. Megfogadta Teng Hsziao-ping vezérigéjének az első részét: „Először is hagyj néhány embert meggazdagodni.” Amennyiben hatalomban kíván maradni az elkövetkező években, meg kell fogadnia a mondás gyakran elfeledett második részét: „És fokozatosan az összes embernek is szüntelenül gazdagodnia kell.”

Ehhez neki igazi, kézzelfogható gazdasági fejlődésre volt szüksége, hogy ő, és semmiképp se valaki kívülálló irányítson.

Kivételes lehetősége nyílt ennek eléréséhez, olyan, ami nem lesz sokáig érvényben. A Nagy Utód, miután újra és újra rácsáfolt a jóslatokra, kénytelen volt fenntartania azt a lendületet, amit a béketárgyalási folyamat adott neki az észak-koreai állampolgárok szemében, még mielőtt a demokrácia és a közöny átrendezi a felállást.

A dél-koreai elnök, Mun Dzsein, akinek a felkaroló szerepe nélkülözhetetlen volt a diplomáciai folyamat beindítását illetően, csak 2022-ig marad hivatalban, és béna kacska lesz az utolsó pár évben. Mun szokatlanul kitartó és érzékeny partner volt a tárgyalásokon; bárki legyen is az utódja, jóval kevésbé fogja magáévá tenni a két Korea közti béke eszméjét.

Kim új tárgyalópartnerére, Donald Trumpra még korábban, 2020 végén újraválasztás vár, és a sikere korántsem biztos.

Az észak-koreaiakat annyira foglalkoztatták Trump kilátásai, hogy Kim egyik tanácsadója még egy hivatásos koreai jósnőt is megkérdezett az újraválasztásáról. (A válasz igen volt.)

A maga részéről Trump is töretlenül nagy kedvvel állt e folyamathoz. „A viszony nagyon jó, lássuk, mi sült ki belőle!” – tweetelte, miután visszaérkezett Washingtonba.

Március végére Donald Trump bizonyágát adta a Kim Dzsongunnal való üzletkötési szándékának: megvétózta azokat az új szankciókat, amelyeket a saját pénzügyminisztériuma rótt ki Észak-Koreára egy nappal korábban. Ezt nyilván szívességnek szánta phenjani kollégájának, mert amikor az újságírók rákérdeztek a rendkívüli lépés okára, Trump szóvivője azt válaszolta:

– Trump elnök kedveli Kim elnököt, és nem hiszi, hogy ezekre a szankciókra szükség volna.

Kim Dzsongun mérget vehetett rá, ha Trump elveszíti a hamarosan esedékes választást, a következő elnök nem lesz ennyire kezesbárány alkupartner.

De Kimnek legalább egy szomszédos, kínai vezetőváltás miatt nem kell aggódnia. Hszi Csin-ping elnök sutba dobta a hivatali időkorlátokat, hogy meghatározatlan ideig hatalomban maradhasson. De ez sokat nem segített, hiszen világos volt, Hszi nem sokra tartja a kis szomszéd elvtársat, és csak akkor foglalkozik vele, ha szükségét érzi, hogy szerepet követeljen magának bármiféle enyhülési folyamatban. Nem lesz nehéz Hszinek visszaszoknia Kim mellőzéséhez.

Úgyhogy amikor Kim útban Hanoiból Phenjanba átvonatozott Kínán, tudta, csak rövid ideig van esélye megszabadulnia a szankcióktól. Igaz, Kína és Oroszország nyújtott némi könnyebbséget a határellenőrzések enyhítésével, egyszersmind síkra szálltak az ENSZ-ben a

szankciók megszüntetéséért azzal a felkiáltással, hogy Kimet már nem kell tovább büntetni az atomkísérletekért, de Kim Dzsongunak többre volt szüksége. Azt akarta, a szankciókat elvben és gyakorlatban egyaránt oldják fel.

Úgyhogy nyitva hagyta a további párbeszéd lehetőségét. „Kim Dzsongun kifejezte köszönetét Trumpnak a találkozó és a tárgyalások sikere iránti pozitív törekvésekért és a megtett hosszú útéért, a következő találkozást ígérő »Viszontlátásra!« köszöntéssel búcsúzott el” – jelentette a Koreai Központi Hírügynökség a kudarcba fúlt csúcstalálkozó végeztével.

Legjobban Kim Dzsongun összegezte a folyamat kilátásait. A Hanoiban zajló lényegi megbeszélések előtt, miután a steak felett folytatott beszélgetésük megmutatta, milyen bajosak lesznek a tárgyalások, a Nagy Utód kijelentette, milyen végkifejletet vár.

– Túl korai még megítélni, de nem mondanám, hogy pesszimista vagyok – felelte, amikor egy amerikai újságíró megkérdezte, milyenek az előérzései. Az, hogy Kim egyáltalán válaszolt egy újságírói kérdésre, teljesen példátlan volt, és szintén annak a jele, hogy kész felrúgni a bevett szokásokat.

– De a zsigereimben érzem – folytatta az oldalán Trumppal, és az arcán félmosollyal körbetekintve –, jó eredmények jönnek.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Észak-Koreáról írni magával ragadó, roppant kihívásokkal teli, bosszantó és végtelenül izgalmas vállalkozás, továbbá olyan, ami sosem teljes, mert nem találhatunk mindenre választ. Hálás vagyok mindazoknak, akik megosztották velem meglátásaikat, miközben írni próbáltam erről a kifürkészhetetlen, bezárkózó államról, és hálás vagyok a barátaimnak és családtagjaimnak, amiért e könyv megírására bátorítottak.

Leghálásabb azoknak az embereknek vagyok, akik elmenekültek Észak-Koreából, és hajlandók voltak elmondani nekem a történetüket anélkül, hogy bármi hasznuk származott volna belőle. Mi több, kockára tették ezáltal saját és otthon maradt rokonaik életét. Mégis bátor észak-koreai szökevények tucatjai meséltek nekem órák hosszat nehéz sorsukról, és türelmesen válaszoltak kérdéseimre, így betekintést nyújthattam abba, milyen is az élet Kim Dzsongun Észak-Koreájában. Tartanom kell magamat névtelenségükhöz, de mindannyiuknak köszönöm. A történeteik rendkívül fontosak, és megtiszteltetés számomra, hogy tolmácsolhattam őket.

Ahhoz, hogy megszólaltathassak észak-koreai menekülteket, olyan emberek segítségét kellett kérnem, akik ennek a munkának szentelték az életüket. Személyes közbenjárásuk nélkül nem lehetett volna beszámolni arról, milyen az élet ma Észak-Koreában. Hálás vagyok a következőknek: Jung Gwang-il (No Chain for North Korea); Park Dae-hyeon és csapata (Woorion Alapítvány); Ji Seong-ho (Now Action and Unity for North Korean Human Rights); Kim In-sung (North Korea Database for Human Rights).

Köszönet illeti a csodálatos Lina Yoont, akivel órákon át beszélgettem az észak-koreai nők nyomorúságáról. Lekötelezettje vagyok Sokeel Parknak (Liberty in North Korea), aki nemcsak szenvedélyesen segíti az észak-koreaiakat, hanem tökéletesen tisztában van az észak-koreaiak mindennapjaival.

Az évek során sok más szakértő is megosztotta gondolatait Észak-Koreáról. Ezért szeretnék köszönetet mondani a következőknek: Jieun Baek, Joe Bermudez, Bill Brown, Bob Carlin, Adam Cathcart, Victor Cha, Cheong Seong-chang, Choi Jin-wook, Choi Kang, Cho Bong-hyun, Cho Tae-yong, Cho Yoon-jae, Chun Yung-woo, Ralph Cossa, John Delury, Kenneth Dekleva, Christopher Green, Thomas Fisler, Gordon Flake, Rüdiger Frank, Tatiana Gabroussenko, Ken Gause, Bonnie Glaser, Yoji Gomi, Stephan Haggard, Hahm Chai-bong, Melissa Hanham, Peter Hayes, Siegfried Hecker, Aubrey Immelman, Jiro Ishimaru, Frank Jannuzi, David Kang, Kim Byung-yeon, David Kim, Duyeon Kim, Michael Kim, Kim Seok-hyang, Kim Seung-min, Stephanie Kleine-Ahlbrandt, Bruce Klingner, Lee Hark Joon, Hyeon-seo Lee, Steven Levitsky, Jeffrey Lewis, Mark Lippert, Keith Luse, Michael Madden, Alexandre Mansourov, Patrick McEachern, Curtis Melvin, Alastair Morgan, Tony Namkung, Marcus Noland, Chad O'Carroll, Paik Hak-soon, John Park, Kee Park, Dan Pinkston, Ra Jong-yil, Evans Revere, Christopher Richardson, Greg Scarlatou, Geoffrey See, Syd Seiler, Gi-wook Shin, Benjamin Katzeff Silberstein, Sheila Smith, Dan Sneider, Scott Snyder, Hannah Song, Kathy Stephens, Torkel Stiernlöf, David Straub, Sue Mi Terry, Thae Yong-ho, Michael Vatikiotis, Wang Son-taek, Grayson Walker, Joe Yun.

Mások is megosztották velem meglátásaikat, de megkértek, hogy ne nevezzem meg őket,

mivel sűrűn utaznak Észak-Koreába. Ők tudják, kikről beszélek, és nagyon hálás vagyok nekik.

Külön megemlítem Andrei Lankovot, aki a tudás kiapadhatatlan forrása azóta, hogy először tettem be a lábamat Szöulba 2004-ben.

Svájcban Titus Plattner megosztotta velem számos riportját, miközben írtam ezt a könyvet, Christina Stucky pedig elkísért a könnizsi helyhatósági hivatalokba, és segített eligazodnom a svájci diszkrécióról. Mélységes hálával tartozom Imogen O’Neilnek, aki volt olyan kedves, hogy megossza velem bennfentes információit a Kim családról, és aki egészen nagylelkűen megengedte, hogy felhasználjak részleteket a meg nem jelent könyvéből.

2014-ben az a nagy szerencse ért, hogy a *Washington Post*hoz kerültem, ahhoz az újsághoz, ahol azonnal otthon éreztem magamat. A szerkesztőim hagyták, hogy rengeteg időt és pénzt áldozzak észak-koreai tudósításokra, és megbíztak ösztöneimben, amikor riportutakra mentem anélkül, hogy tudnám, mit találok. Ez a könyv nagyrészt azokból a riportokból építkezik, amelyeket a *Post* tudósítójaként írtam négyéves japán és koreai kiküldetésem alatt.

Nagyon szerencsés voltam Will England szerkesztőmmel, aki mindig emelte cikkeim színvonalát, és értékes tanácsokkal látott el, hogyan oldjam meg azokat a zűrös helyzeteket, amelyekben néha találtam magam. Emily Rauhala a folyamatos bátorítás forrása volt, Gerry Shih pedig helyettesített az utolsó hetekben. Köszönet illeti Doug Jehlt és Tracy Grantet ehhez a projekthez nyújtott támogatásukért és azért, amiért nagylelkűen hagytak időt a befejezésére.

Szöulban, valamint a Kínában és Thaiföldön folytatott ügyes-bajos riportútjaimon szerencsémre együtt dolgozhattam Yoonjung Seóval. Nála jobb kollégát és tudósítótársat álomban se kívánhattam volna. Megszervezett rengeteg interjút emigránsokkal, kedvességével oldottá tette őket, amely rendkívüli módon megkönnyítette a munkát.

E könyv írása közben felbecsülhetetlen értékű anyaggyűjtési és fordítási segítséget kaptam Shinhee Kangtól, Min Joo Kimtől, Yeonji Ghimtől, Min Jung Kimtől és Yuki Odától. Min Joo még az utolsó pillanatokban is a segítségemre sietett fordítások és kérdések kapcsán.

Sokat szenvedett koreai nyelvtanárom, Lee Un-kyung türelmesen hagyta, hogy áttérjünk a nyelvtanleckékről az észak-koreai zsargonra.

Amint elkészültem a munkával, rengetegen szemlézték a kéziratot, számtalan hasznos megjegyzést téve. Őszinte köszönet jár Patrick McEachernek, Titus Plattnernek, Imogen O’Neilnek, Jonathan Pollacknak és Shea Cottonnak. Toby Manhire éles szemmel átnézte a majdnem kész könyvet, és nagyot javított rajta javaslataival.

A lenyűgöző Fyodor Tertiskiy végezte el az olvasószervezői munkát, számtalan észrevételt és helyreigazítást tett. Természetesen az összes benne maradt hiba csakis az enyém.

Ügynököm, Flip Brophy kezdettől fogva hitt ebben a projektben, és csodálatos szerkesztőt talált nekem a PublicAffairsnél, Clive Priddle-t, akivel öröm volt dolgozni. Köszönöm továbbá Neil Pierce-nek, Athena Bryannek, Miguel Cervantesnek, Amber Hoovernek, Brooke Parsonsnek és Jocelynn Pedrónak.

Szerencsés vagyok, amiért bátorító mentorokat találtam mindig a legjobb pillanatokban a pályafutásom során: Ann Marie Lipinski vitt be a Nieman Foundation for Journalismba a Harvardon, és felvértezve küldött vissza a nagyvilágba. David Rothkopf győzött meg arról, hogy meglátásaimat és tapasztalataimat könyvben kellene megosztanom. Chung Min Lee ösztökölt tovább, amikor úgy hittem, hogy nem tudom megcsinálni.

Nagyon sokat profitáltam abból, hogy a Japánnal és Koreával kapcsolatos munkák során mellettem volt Sarah Birke, Emma Chanlett-Avery, Danielle Demetriou, Elise Hu, Jennifer Lind és Motoko Rich, akik ez idő alatt barátimmá váltak. Sok órát töltöttem együtt Tokióban Sandra

Fahyvel, akinek tudományos munkássága az észak-koreai emberi jogok terén páratlan. Pekingben Kathy Lang és Yvonne Murray buzdított a célegyenesben.

Tokióban szerencsém adódott olyan barátokra lelni, akik bátorítást, szórakozást és babysittinget is biztosítottak a rakétakilövések és atomkísérletek ideje alatt. Köszönet a következőknek: Tomoko Sugiyama Wilson és Tom Wilson, Rika Beppu és Taito Okiura, Sarah Birke és Philip Blue, valamint Adam Day és Wendy MacClinchy.

Továbbá szeretnék köszönetet mondani azon barátaimnak, akik a távolból támogattak: Emily Anderton, Natalia Antelava, Susie Banikarim, Soung-ah Choi, Emma Jacobs, Lucy Kebell, Stephanie Kirchgaessner, Flavia Krause-Jackson, Maggie Kymn, Toby Manhire, Leonie Marinovich és Andrew North.

Amikor az első külföldi kiküldetésemen megérkeztem Dél-Koreába, az a szerencse ért, hogy összebarátkozhattam egy kivételes újságíróval, Barbara Damickkel, aki utóbb megírta a *Nothing to Envy*t, az Észak-Koreáról szóló könyvek zsinórmértékét. Barbara, nagylelkű barát és mentor voltál, és nagyon sokat tanultam tőled!

Apámnak, Briannek köszönhetem az olvasás szeretetét, valamint az utazás és más kultúrák szeretetét. Amikor külföldi tudósító lettem, szinte a szemem se rebbent annak hallatán, hogy Bagdadba, Teheránba vagy épp Phenjanba megyek. Köszönöm, hogy mindig hittél bennem, apa! És köszönöm a kitartó támogatásodat is, Janine!

Amikor felajánlották, hogy Japánba költözzem a *Washington Post* megbízásából, anyám, Christine hátrahagyva új-zélandi kényelmes életét, életében először vállalkozott arra, hogy külföldre utazzon. Végig a Tokióban töltött négy év alatt szeretőn gondoskodott fiamról, lehetővé téve, hogy szabadon utazhassak és órák hosszat írhattak. Anya, ezt nem tudtam volna végigcsinálni nélküled!

De leginkább fiam, Jude érdemel köszönetet, aki elviselte távolléteimet, és elviselte szórakozottságomat, amikor otthon voltam. Azt kívánom, mihamarabb tudjanak az észak-koreai gyerekek is olyan szabadon beszélni, tájékozódni és annyi Netflixet nézni, mint te!

Anna Fifield
Peking, 2019. március

JEGYZETEK

1. fejezet: A kezdet

[1](#)*Korean Pictorial*, 1986. január.

[2](#)Lee U Hong: *Angu na kyowakoku: Kita Chosen kogyo no kikai*. Tokió, 1990, Aki Shobo, 20.

[3](#)Uo. 32, 118, 168.

[4](#)Yi Han-yong: *Taedong River Royal Family: My 14 Years Incognito in Seoul*. Szöul, 1996, Dong-a Ilbo.

[5](#)Ju-min Park – James Pearson: In Kim Jong Un’s Summer Retreat, Fun Meets Guns. *Reuters*, 2017. okt. 10.

[6](#)Kim Il Sung: *With the Century*, 2. köt. Pyongyang, 1992, Foreign Languages Publishing House, 54.

[7](#)Blaine Harden: *The Great Leader and the Fighter Pilot*. New York, 2015, Penguin Books, 64–66.

[8](#)Bradley K. Martin: *Under the Loving Care of the Fatherly Leader: North Korea and the Kim Dynasty*. New York, 2006, Griffin, 2006, 46–52.

[9](#)Harden: i. m. 67.

[10](#)Martin: i. m. 52–53; Andrei Lankov: *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford, 2014, Oxford University Press, 6.

[11](#)Baik Bong: *Kim Il Sung*, 2. köt. Tokió, 1970, Miraisha Publishing, 55–56.

[12](#)Martin: i. m. 67.

[13](#)Bruce Cumings: *The Korean War: A History*. New York, 2010, Modern Library Edition, 152.

[14](#)Blaine Harden: The US War Crime North Korea Won’t Forget. *Washington Post*, 2015. márc. 24.

[15](#)Richard H. Kohn – Joseph P. Harahan (szerk.): *Strategic Air Warfare: An Interview with Generals Curtis E. LeMay, Leon W. Johnson, David A. Burchinal, and Jack J. Catton*. Office of Air Force History, 1988, US Air Force, 88.

[16](#)Record of a Conversation with Illarion Dmitriyevich Pak, Chairman of the Jagang Provincial People’s Committee, 1955. ápr. 13.

[17](#)Suh Dae-sook: *Kim Il Sung: The North Korean Leader*. New York, 1988, Columbia University Press, 302.

[18](#)Don Oberdorfer: *The Two Koreas: A Contemporary History*. New York, 1998, Little, Brown and Company, 347.

[19](#)GDR Ambassador Pyongyang to Ministry for Foreign Affairs, Berlin, 1975. ápr. 14., History and Public Policy Program Digital Archive, Political Archive of the Foreign Office, Ministry of Foreign Affairs, C 6862.

[20](#)Kim Hakjoon: *Dynasty: The Hereditary Succession Politics of North Korea*. Stanford, 2017, Shorenstein Asia-Pacific Research Center, 87.

[21](#)Kim Jong Il: *Brief History*. Phenjan, 1998, Foreign Languages Publishing House.

[22](#)Oberdorfer: i. m. 341.

[23](#)David Sanger: Kim Il Sung Dead at 82. *New York Times*, 1994. júl. 9.

[24](#)Anna Fifield: Selling to Survive. *Financial Times*, 2007. nov. 20.

[25](#)Kim Hakjoon: i. m. 131.

[26](#)Ri Namok, Kim Dzsongnam unokatestvére vélte úgy, hogy Ko Jonghi állt e húzás mögött. Imogen O’Neil: *The Golden Cage: Life with Kim Jong Il, a Daughter’s Story*. Kiadatlan kézirat.

[27](#)Uo.

[28](#)Kim Hakjoon: i. m. 153.

[29](#)Kenji Fujimoto: *I Was Kim Jong-il’s Cook*. Tokió, 2003, Fusosha Publishing.

2. fejezet: Az imperialista szomszédság

[1](#)*Immortal Anti-Japanese Revolutionary, Teacher Kim Hyong Jik*. Pyongyang, 1968, Publishing House of the Workers’ Party of Korea, 93–94.

[2](#)Yi Han-yong: i. m.

[3](#)David Halberstam: *The Coldest Winter: America and the Korean War*. New York, 2007, Hachette Books, 80.

[4](#)Robert S. Boynton: *The Invitation-Only Zone: The True Story of North Korea’s Abduction Project*. New York, 2016, Farrar, Straus and Giroux, 33.

[5](#)Yoji Gomi: *Three Generations of Women in North Korea’s Kim Dynasty*. Tokyo, 2016, Bunshun Shinso.

[6](#)Ko Yong-gi: A Curious Blood Line Connecting Kim Jong Un and Osaka. *Daily North Korea*, 2015. dec. 14.

[7](#)Sin Yong Hui memoárja, idézi a dél-koreai sajtó, pl. Cho Gab-je tényfeltáró újságíró egy posztjában, chogabje.com, 2012. jún. 26.

[8](#)*Anecdotes of Kim Jong Un’s Life*. Pyongyang, 2017, Foreign Languages Publishing House, 49.

[9](#)O’Neil: i. m.

3. fejezet: Inkognitóban Svájcban

[1](#)A szerző interjúja Thomas Bachhal, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökével.

[2](#)Guy Faulconbridge: North Korean Leaders Used Brazilian Passports to Apply for Western Visas. *Reuters*, 2018. febr. 28.

[3](#)Evan Thomas: North Korea’s First Family. *Newsweek*, 2009. júl. 17.

- [4](#)Andrew Higgins: Who Will Succeed Kim Jong Il? *Washington Post*, 2009. júl. 16.
- [5](#)Mira Mayrhofer – Gunther Müller: Nordkorea: Kim Jong-un wird auf die Machtübernahme vorbereitet. *Profil*, 2010. szept. 21.
- [6](#)Bernhard Odehnal svájci újságíró publikálatlan interjúja.
- [7](#)Kim Jung-un möchte Nike Air-Turnschuhe, aber keine Mädchen. *Berner Zeitung*, 2010. okt. 6.
- [8](#)Higgins: i. m.
- [9](#)Interjú Odehnallal.
- [10](#)Titus Plattner – Daniel Glaus – Julian Schmidli: In Buglen und Kochen eine 4. *SonntagsZeitung*, 2012. ápr. 1.
- [11](#)Revealed: Kim Jong-un the Schoolboy. Al Jazeera English, 2010. nov. 7.
- [12](#)Atika Shubert: Swiss Man Remembers School with Son of North Korean Leader. CNN, 2010. szept. 29.
- [13](#)Higgins: i. m.
- [14](#)Colin Freeman – Philip Sherwell: North Korea Leadership: „My Happy Days at School with North Korea’s Future Leader”. *Daily Telegraph*, 2010. szept. 26.
- [15](#)Kim Jong-Un möchte Nike Air-Turnschuhe, aber keine Mädchen. *Berner Zeitung*, 2010. okt. 6.
- [16](#)Interjú Odehnallal.

4. fejezet: Diktátorképző

- [1](#)Kim Hakjoon: i. m. 156–158.
- [2](#)*Anecdotes of Kim Jong Un’s Life* i. m. 4.
- [3](#)Kim Jong Il’s Doctor Opens Up on ’08 Stroke. *Associated Press*, 2011. dec. 19.
- [4](#)Jamy Keaten – Catherine Gaschka: French Doctor Confirms Kim Had Stroke in 2008. *Associated Press*, 2011. dec. 19.
- [5](#)Lee Yung-jong: *Successor Kim Jong Un*. Szöul, 2010, NP Plus.
- [6](#)Thae Yong-ho: *Password from the Third-Floor Secretariat*. Seoul, 2018, Giparang, 280.
- [7](#)Cheong Seong-chang (Szejong Intézet) közlése.
- [8](#)„Mother of Military-first Chosun” Made Public. *Daily NK*, 2012. júl. 12.
- [9](#)Cho Jong Ik: „Great Mother” Revealed to the World. *Daily NK*, 2012. jún. 30.
- [10](#)Christopher Richardson: North Korea’s Kim Dynasty: The Making of a Personality Cult. *Guardian*, 2015. febr. 16.
- [11](#)Barbara Demick: Nothing Left. *New Yorker*, 2010. júl. 12.
- [12](#)Uo.
- [13](#)Stephan Haggard – Marcus Noland: *Witness to Transformation: Refugee Insights into North Korea*. Washington, 2010, Peterson Institute for International Economics.
- [14](#)N. Korean Technocrat Executed for Bungled Currency Reform. *Yonhap News Agency*, 2010.

márc. 18.

[15](#)Kim Hakjoon: i. m. 176.

[16](#)Kim Jong Il Issues Order on Promoting Military Ranks. *Korean Central News Agency*, 2010. szept. 27.

5. fejezet: A harmadik Kim a kormányrúdnál

[1](#)Ken Gause: North Korean Leadership Dynamics and Decision-Making under Kim Jong-un: A Second-Year Assessment. CNA, 2014. március, 2.

[2](#)Uo. 110.

[3](#)Uo. 3.

6. fejezet: Nincs több nadrágcsíjmeghúzás

[1](#)Stephan Haggard – Marcus Noland: *Famine in North Korea: Markets, Aid, and Reform*. New York, 2009, Columbia University Press, 187.

[2](#)Curtis Melvin (US-Korea Institute, Johns Hopkins University) közlése.

[3](#)Benjamin Katzeff Silberstein: *Growth and Geography of Markets in North Korea: New Evidence from Satellite Imagery*. US-Korea Institute, Johns Hopkins School of Advanced International Studies, 2015. október, 29–36.

[4](#)Kang Mi-jin: Stall Transfers Yield Big Profits at the Market. *Daily NK*, 2015. máj. 14.

[5](#)Cha Moon-seok: *Information about North Korea's Market: Focusing on Current Status of Its Official Market*. Seoul, 2016, Korean Institute for National Unification.

[6](#)Kim Byung-ro: North Korea's Marketization and Changes in the Class Structure. In Yang Moon-soo (szerk.): *The Economy and Society in the Kim Jong-Un Era: New Relationship between the State and Market*. Paju, 2014, Haneul Academy.

[7](#)Yonho Kim: *North Korea's Mobile Telecommunications and Private Transport Services in Kim Jong Un Era*. US-Korea Institute, Johns Hopkins School of Advanced International Studies, 2018.

[8](#)Uo.

7. fejezet: Inkább féljenek, mint szeressenek

[1](#)N. Korea Requires Students to Take 81-hour Course on Kim Jong-un. KBS, 2014. nov. 25.

[2](#)Helen-Louise Hunter: The Society and Its Environment. In Robert L. Worden (szerk.): *North Korea: A Country Study*. Washington, 2008, Federal Research Office, Library of Congress, 85–86.

[3](#)James Pearson: The \$50 Device That Symbolizes a Shift in North Korea. *Reuters*, 2015. márc. 26.

- 4Greg Scarlatoiu előszava in *Coercion, Control, Surveillance, and Punishment: An Examination of the North Korean Police State*. Washington, 2012, Committee for Human Rights in North Korea, 5.
- 5Hunter: i. m. 79–80.
- 6Andrei Lankov: The Evolution of North Korea's „Inminban”. *NK News*, 2015. ápr. 28.
- 7Andrei Lankov: Daily Life in North Korea. Al Jazeera, 2014. máj. 21.
- 8Kang Dong-wan: *Hallyu Phenomenon in North Korea: Meaning and Impact*. Institute for Unification Education of South Korea, 73–74.
- 9David Hawk: *Parallel Gulag*. Washington, 2017, Committee for Human Rights in North Korea, 21.
- 10David Hawk: *The Hidden Gulag: The Lives and Voices of „Those Who Are Sent to the Mountains”*. Washington, 2012, Committee for Human Rights in North Korea, 4.
- 11Hawk: *Parallel Gulag* i. m. 11.
- 12Commission of Inquiry on Human Rights in the Democratic People's Republic of Korea, Report of Detailed Findings, 2014, 235.
- 13Uo. 124.
- 14Hawk: *Parallel Gulag* i. m. 31.
- 15Anna Fifield: North Korea's Prisons Are as Bad as Nazi Camps, Says Judge Who Survived Auschwitz. *Washington Post*, 2017. dec. 11.

8. fejezet: Agyó, Csang bácsi!

- 1Milan W. Svobik: *The Politics of Authoritarian Rule*. Cambridge, 2012, Studies in Comparative Politics, 5.
- 2Ju-min Park – James Pearson: North Korea Executes Defence Chief with an Anti-Aircraft Gun: South Korea Agency. *Reuters*, 2015. máj. 13.
- 3Ra Jong-yil: *Jang Song Thaek's Path: A Rebellious Outsider*. Seoul, 2016, ALMA.
- 4Uo. 145.
- 5Uo. 167.
- 6Kim's Niece Kills Herself in Paris. *JoongAng Daily*, 2006. szept. 18.
- 7Andray Abrahamian: *The ABCs of North Korea's SEZs*. US-Korea Institute, Johns Hopkins School of Advanced International Studies, 2014.
- 8Ra Jong-yil: i. m. 254.
- 9Thae Yong-ho: i. m. 328.
- 10Alexandre Mansourov: North Korea: The Dramatic Fall of Jang Song Thaek. *38 North*, 2013. dec. 9.
- 11Uo.
- 12Traitor Jang Song Thaek Executed. *Korean Central News Agency*, 2013. dec. 13.

9. fejezet: A phenhetteni elit

- 1Park In Ho: *The Creation of the North Korean Market System*. Szöul, 2017, Daily NK.
- 2The Complex Ties Interlinking Cadres and the Donju. *Daily NK*, 2016. júl. 8.
- 3Jonathan Corrado: Will Marketization Bring Down the North Korean Regime? *The Diplomat*, 2017. ápr. 18.

10. fejezet: Modernség és Y generáció

- 1Rungna People's Pleasure Ground Opens in Presence of Marshal Kim Jong Un. *Korean Central News Agency*, 2012. júl. 25.
- 2Thae Yong-ho: i. m. 307.
- 3Yoji Gomi: i. m.
- 4Anna Fifield: What Did the Korean Leaders Talk About on Those Park Benches? Trump, Mainly. *Washington Post*, 2018. máj. 2.

11. fejezet: Kosarazás az ördögfajzatokkal

- 1Dennis Rodman előadása, Modern War Institute, West Point, New York állam, 2017. márc. 3.
- 2Shane Smith a *VICE on HBO Season One: The Hermit Kingdom* (10. epizód), 2014. febr. 23.
- 3Megyn Kelly beszélget Dennis Rodmannel, NBC, 2018. jún. 19.
- 4Jason Mojica: In Dealing with North Korea, Fake It 'til You Make It. *Medium*, 2018. febr. 26.
- 5Dennis Rodman a *Dennis Rodman's Big Bang in Pyongyang* c. dokumentumfilmben, 2015.
- 6Vice News-film.
- 7Uo.
- 8Darren Prince a *Dennis Rodman's Big Bang in Pyongyangban*.
- 9Dennis Rodman a *Dennis Rodman's Big Bang in Pyongyangban*.

12. fejezet: Pártparti

- 1Timothy W. Martin: How North Korea's Hackers Became Dangerously Good. *Wall Street Journal*, 2018. ápr. 19.
- 2Curtis M. Scaparrotti a fegyveres erőkházbizottságának 2014. április 2-i ülésén.
- 3Ellen Nakashima – Devlin Barrett: U.S. Charges North Korean Operative in Conspiracy to Hack Sony Pictures, Banks. *Washington Post*, 2018. szept. 6.
- 4Patrick Winn: How North Korean Hackers Became the World's Greatest Bank Robbers. *Global Post Investigations*, 2018. máj. 16.
- 5Martin: i. m.
- 6Ju-min Park – James Pearson – Timothy Martin: In North Korea, Hackers Are a Handpicked,

Pampered Elite. *Reuters*, 2014. dec. 5.

[7](#)Sam Kim: Inside North Korea's Hacker Army. *Bloomberg Businessweek*, 2018. febr. 7.

[8](#)Joshua Hunt: Holiday at the Dictator's Guesthouse. *The Atavist Magazine*, no. 54, 2015. november.

13. fejezet: A nemkívánatos testvér

[1](#)Bruce Bueno de Mesquita – Alastair Smith: *The Dictator's Handbook: Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*. New York, 2011, PublicAffairs, 30.

[2](#)Jong-nam Kept Antidote to Poison in Sling Bag, Court Told. *Bernama News Agency* (Malajzia), 2017. nov. 29.

[3](#)Ri Namok közlése Imogen O'Neilnek.

[4](#)Song Hye Rang: *Wisteria House: The Autobiography of Song Hye-rang*. Seoul, 2000, Chisiknara.

[5](#)Uo.

[6](#)Ri Namok közlése Imogen O'Neilnek.

[7](#)Yi Han-yong: i. m.

[8](#)Ri Namok közlése Imogen O'Neilnek.

[9](#)Yi Han-yong: i. m.

[10](#)Ri Namok közlése Imogen O'Neilnek.

[11](#)Ju-min Park – A. Ananthakshmi: Malaysia Detains Woman, Seeks Others in Connection with North Korean's Death. *Reuters*, 2017. febr. 15.

[12](#)Interjú egy titkosszolgálati ismeretekkel rendelkező, névtelenséget kérő valakivel.

[13](#)Mark közlése.

[14](#)Interjú Kim Dzsongnammal a japán Asahi televízióban, műsorra tűzve 2010. okt. 12.

[15](#)Kim Jong-il's Grandson Feels Sorry for Starving Compatriots. *Chosun Ilbo*, 2011. okt. 4.

[16](#)Alastair Gale: Kim Jong Un's Nephew Was in Danger After Father's Killing, North Korean Group Says. *Wall Street Journal*, 2017. okt. 1.

[17](#)Kim Jong-un's Brother Visits London to Watch Eric Clapton. *BBC News*, 2015. máj. 22.

14. fejezet: A kincset érő kard

[1](#)Anna Fifield: After Six Tests, the Mountain Hosting North Korea's Nuclear Blasts May Be Exhausted. *Washington Post*, 2017. okt. 20.

[2](#)Kim Jongun a Munkapárt Központi Bizottságához, Koreai Központi Hírügynökség, 2018. ápr. 21.

[3](#)Christopher Green fordítása, *Daily NK*.

[4](#)Joseph S. Bermudez: *North Korea's Development of a Nuclear Weapons Strategy*. The US-

Korea Institute, Johns Hopkins School of Advanced International Studies, 2015, 8.

[5](#)James Person – Atsuhito Isozaki: Want to Be a Successful Dictator? Copy North Korea. *The National Interest*, 2017. márc. 9.

[6](#)Alexandre Y. Mansourov: The Origins, Evolution, and Current Politics of the North Korean Nuclear Program. *The Nonproliferation Review* 2, no. 3 (Spring–Summer 1995), 25–38.

[7](#)Uo.

[8](#)Jonathan D. Pollack: *No Exit: North Korea, Nuclear Weapons and International Security*. The International Institute for Strategic Studies, 2014, 3. fej.

[9](#)Scott Douglas Sagan – Jeremi Suri: The Madman Nuclear Alert: Secrecy, Signaling, and Safety in October 1969. *International Security* 27, no. 4 (2003), 150–183.

[10](#)H. R. Haldeman – Joseph DiMona: *The Ends of Power*. New York, 1978, Times Books, 83.

[11](#)Mercy A. Kuo: Kim Jong-un’s Political Psychology Profile: Insights from Ken Dekleva. *The Diplomat*, 2017. okt. 17.

[12](#)Interjú H. R. McMasterral, MSNBC, 2017. aug. 25.

15. fejezet: A bájolgáskampány

[1](#)O’Neil: i. m.

[2](#)Fudzsimoto Kendzsi szusizsakács és Konstantin Pulikovszkij orosz távol-keleti követ (aki sűrűn megfordult Észak-Koreában a Kim Dzsongil-korszakban) közlése.

[3](#)Michael Madden (North Korea Leadership Watch) közlése.

[4](#)A szerző interjúja Lim Jae-cheonnal, a Kim család szakértőjével (Korea Egyetem, Szöul).

[5](#)Anna Fifield: What Did the Korean Leaders Talk About on Those Park Benches? Trump, Mainly. *Washington Post*, 2018. máj. 2.

[6](#)Anna Fifield: Did You Hear the One about the North Korean Leader, the \$100 Bill and the Trump Card? *Washington Post*, 2018. ápr. 30.

16. fejezet: Párbeszéd az ördögfajzatokkal

[1](#)Eric Talmadge: Economist: N. Korea Eying Swiss, Singaporean-Style Success. *Associated Press*, 2018. okt. 29.

[2](#)Lee Seok Young (in Successor Looks Set for Own Escort, *Daily NK*, 2011. aug. 26.) idézi Lee Yeong Gukot, az *I Was Kim Jong Il’s Bodyguard* c. könyv szerzőjét.

[3](#)Fudzsimoto Kendzsi közlése.

[4](#)John Bolton: The Legal Case for Striking North Korea First. *Wall Street Journal*, 2018. febr. 28.

[5](#)Andrew Kim: North Korea Denuclearization and U.S.-DPRK Diplomacy. Előadás a Stanford Egyetemen, 2019. febr. 25.

[6](#)Uo.

[7](#)Alex Ward: Exclusive: Trump Promised Kim Jong Un He'd Sign an Agreement to End the Korean War. *Vox*, 2018. aug. 29. A kezdeti hírt megerősítették az én tudósításaim.

[8](#)Freddy Gray: Donald Trump's Real-Estate Politik Is Working. *The Spectator*, 2018. jún. 12.

[9](#)A szerző interjúi névtelenséget kérő forrásokkal.

[10](#)Karen DeYoung – Greg Jaffe – John Hudson – Josh Dawsey: John Bolton Puts His Singular Stamp on Trump's National Security Council. *Washington Post*, 2019. márc. 4.

TARTALOM

[Szerzői jegyzet](#)
[Koreai félsziget](#)
[A Kim-családja](#)
[Előszó](#)

[ELSŐ RÉSZ: A TANULÓÉVEK](#)

- [1. fejezet: A kezdet](#)
- [2. fejezet: Az imperialista szomszédság](#)
- [3. fejezet: Inkognitóban Svájcban](#)
- [4. fejezet: Diktátorképző](#)

[MÁSODIK RÉSZ: A HATALOM MEGSZILÁRDÍTÁSA](#)

- [5. fejezet: A harmadik Kim a kormányrúdnál](#)
- [6. fejezet: Nincs több nadrágszíjmeghúzás](#)
- [7. fejezet: Inkább féljenek, mint szeressenek](#)
- [8. fejezet: Agyó, Csang bácsi!](#)
- [9. fejezet: A phenhetteni elit](#)
- [10. fejezet: Modernség és Y generáció](#)
- [11. fejezet: Kosarazás az ördögfajzatokkal](#)

[HARMADIK RÉSZ: A MAGABIZTOSSÁG](#)

- [12. fejezet: Pártparti](#)
- [13. fejezet: A nemkívánatos testvér](#)
- [14. fejezet: A kincset érő kard](#)
- [15. fejezet: A bájolgáskampány](#)
- [16. fejezet: Párbeszéd az ördögfajzatokkal](#)

[Utószó](#)
[Köszönetnyilvánítás](#)
[Jegyzetek](#)